Länsstyrelsen i Gotlands län

LIVSMILJÖENHETEN – RAPPORT NR 4 2001

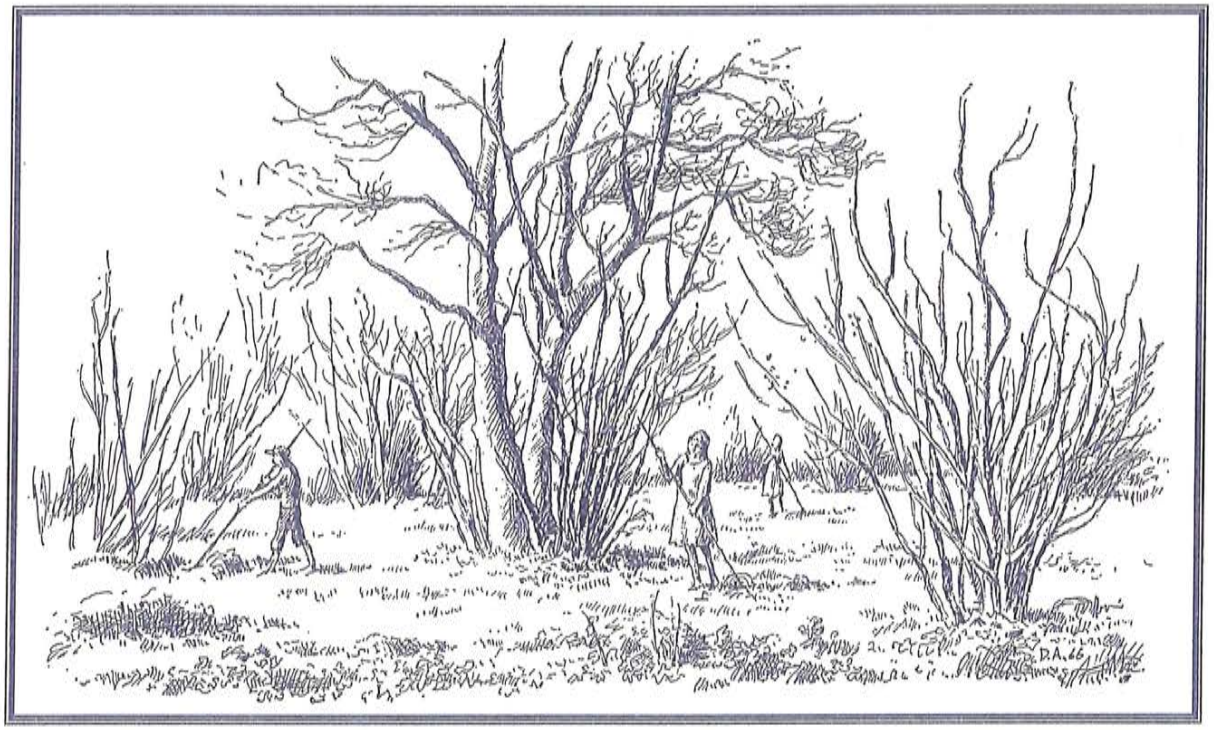

Gotländska ängar

En katalog över slåttermarker i hävd på Gotland år 2001

Gotländska ängar

En katalog över slåttermarker i hävd på Gotland år 2001

HJALMAR CRONEBORG

Producerad i samarbete med Gotländska Ängskommittén

Gotländska Ängskommittén

Omslagsbild: Fagning i ett gotländskt änge. Efter en teckning av David Ahlqvist. Teckningen illustrerar även ett av de diplom som Ängskommittén delar ut som belöning för god ängshävd.

ISSN 1403-8439

LÄNSSTYRELSEN I GOTLANDS LÄN – LIVSMILJÖENHETEN – VISBY 2001

Gotlandsänget

Utveckling och bevarande

Innan vallväxtodlingens och konstgödselns dagar tog bonden sitt hö från de naturliga slåttermarkerna hårdvallsäng och sidvallsäng, vilket med gotländskt språkbruk innebär änge och slåttermyr. Arealen änge var ännu vid 1800-talets mitt på Gotland otroliga 35 000 hektar, eller omkring 10 % av öns yta. Den kom dock i takt med jordbrukets utveckling att krympa till 1 700 hektar år 1910, och till idag cirka 350 hektar. Trots denna minskning på 99 % på 150 år är Gotland med sina 200 hävdade ängen det obestridligt rikaste ängslandskapet i Sverige. Att Gotland fått behålla så mycket änge beror bland annat på att ängsuppodlingen här av olika skäl kom ungefär ett sekel senare än i övriga syd- och mellansvenska bygder. Vid sekelskiftet 1900 fanns här ännu så mycken värdefull ängsmark att vetenskapen och naturvården började intressera sig för den och på olika sätt verka för dess bevarande.

På initiativ av bland andra växtekologen L. G. Romell, länsjägmästaren Ragnar Melin och den framstående hembygdsvårdaren David Ahlqvist bildades 1944 Gotländska ängskommittén, vars uppgift det blev att verka för ängenas bevarande genom stöd, rådgivning och uppmuntran till öns ängsägare och ängsvårdare. Ängskommittén har alltsedan tillkomsten regelbundet besökt de hävdade ängena och belönat ängshävdarna med något av de härtill särskilt framtagna konstverken, utförda av Gotlands främsta konstnärer. Från 1975 började ett litet årligt kontantbidrag att utdelas. Detta kom senare att ersättas av de betydligt större statliga NOLA-bidragen och miljöstöden.

Dessa stödåtgärder har säkerligen påtagligt bidragit till att hålla den ansenliga ängsarealen uppe, även om ersättningarna är mera att se som symboliska än som en fullgod betalning för utfört skötselarbete. Ett problem med de statliga anslagen har varit att de varit villkorade med till gotländska förhållanden dåligt anpassade skötselkrav.

Trots alla välmenta expertråd och olika externa hjälpåtgärder är det fortfarande framförallt de gotländska ängsböndernas insatser som gör att vi har de många förnämliga ängena kvar. Den gotländske bondens känsla för den fäderneärvda jorden är stark. Det vackra änget med ljusspel över grönska och prunkande blomster mitt i den torra solsvedda gotlandssommaren har nog aldrig lämnat någon oberörd. Man förstår varför folklivsforskaren Nils Lithberg betecknade gotlandsänget som "det gotländska landskapets ära och de gamla böndernas ögonsten".

Erik W. Ohlsson

Om denna katalog

När man lite allmänt talar om ett änge, då menar många helt enkelt en mark där det växer lövträd, gärna med hasselbuskar. Det kan vara ett välskött änge med öppna bredsrum, eller tillvuxna lövlundar som inte används alls, eller betade lövträdsbärande hagar.

Med änge avses här en mark som hävdas på traditionellt vis. Det innebär fagning om våren, slåtter under högsommar och dessutom oftast efterbete på hösten. Senare under året görs röjning och på många håll även klappning. Förr, i det gamla gotländska jordbrukssamhället, fagade och slog man stora arealer för att bärga sitt vinterfoder till djuren. Idag lever ängshävden kvar i jämförelsevis begränsade områden. Några av dessa marker är ännu ganska stora, många är bara något tunnland. De kan se ut på olika sätt: en del är ganska lummiga och slutna, många växlar mellan ljusa slätter och tätare vastar, några är helt öppna gräsmarker. Ofta växer mest ek, ask och hassel, men man kan också hitta ängar som präglas av tall, eller björk. Dessutom finner man ofta många andra träd och buskar.

I denna katalog redovisas de marker som hålls i hävd idag. År 2001 hävdas omkring 200 ängar på Gotland, med en sammanlagd yta om ungefär 350 hektar. Detta i runda tal: markanvändningen kan skifta från tid till annan. Vissa ängar kommer till genom att man röjer fram marken och återupptar den gamla hävden. Andra ängar tas ur hävd, och upphör alltså att vara ängar i egentlig mening. Hur mycket mark som hävdas som äng är på så sätt lite olika år från år.

Utöver dessa ängar finns därför ett antal marker, där hävden alldeles nyligen återupptagits, eller just upphört. Det kan också vara marker som inte fagas men ändå slås under sensommaren, eller där markanvändningen på annat sätt kommer nära en egentlig ängshävd. Dessa redovisas sist i katalogen.

Andra områden betas istället hela sommarhalvåret, eller nyttjas inte alls, utan har vuxit igen. Ofta står de gamla lövträden kvar, och man kallar ändå det tidigare änget vid sitt gamla namn. De allra flesta av dessa skiftande marker har ändå en gemensam historia som slåttermark.

Om någon mark genom detta har lämnats vid sidan, eller på annat sätt bedömts på fel sätt, ber jag härmed om ursäkt för det.

Med detta riktas ett tack till alla er som sköter ett änge och bidrar till att hålla dessa marker i god hävd.

Hjalmar Croneborg

En inventering av alla Gotlands lövmarker redovisas i Länsstyrelsens rapport nr. 3 från år 2000. Många ängar finns också beskrivna i Länsstyrelsens inventering av änges- och lövmarker från år 1976, och i Länsstyrelsens inventering av ängs- och hagmarker från åren 1991-92.

Ängar i hävd år 2001

Socken	Änge	Areal	Brukare
Ala	Lavas änge	0.7	Gillis Ekman Stånga Trädgård HB
Alskog	Alskog prästänge	1.0	Sven-Ove Martin
Alskog	Alskog kyrkänge	1.4	Bengt-Ove & Cecilia Ohlsson
Alva	Kruse änge	2.0	Ingrid och Stig Alvinge
Alva	Binge änge	2.9	Torbjörn & Ingrid Hansson Binge gård AB
Anga	Anga prästänge	1.6	Ambjörn Stjernholm & Kate Karlsson
Anga	Bendes strandänge	8.3	Elisabeth & Allan Bendelin
Anga	Bendes strandänge norra delen	2.3	Inez Stjernholm
Ardre	Ardre prästänge	1.5	Ardre hembygdsförening
Ardre	Vatvärkar	0.9	Hellen & Evald Lindby
Ardre	Hemängen	0.8	Ardre bygdegårdsförening
Atlingbo	Augustas änge	2.3	Isaac Atlinger
Atlingbo	Nygårds änge	0.5	Bengt Hellgren
Boge	Laxare änge	4.0	Othem-Boge hembygdsförening
Boge	Vike Hoigard	1.1	Vike minnesgård stiftelse
Boge	Lavase änge	1.4	Kerstin och Hans Dahlström
Boge	Lauritse hemänge	0.4	Kerstin och Hans Dahlström
Boge	Sles änge	1.0	Suzanne och Krister Edström
Bro	Bro prästänge	1.0	Bro hembygdsförening
Bunge	Bungemuséets änge	2.0	Kulturhistoriska muséet i Bunge
Bunge	Biskops änge	1.0	Mats Widgren
Bunge	Hultungs änge	1.6	Nils Karlström
Bunge	Bunkänge	0.4	Björn och Gerty Jonsson
Bunge	Bunn änge	0.6	Bernt Engström
Burs	Hummelbosänget	1.7	Burs församling
Bäl	Sudergårda änge	2.5	Bäl hembygdsförening
Bäl	Gute änge	0.8	Pär Andersson
Bäl	Nystugu änge	0.6	Pär Andersson
Bäl	Ösarve änge	0.6	Anders och Kristina Johansson
Dalhem	Dalhem kyrkänge	1.2	Dalhems församling
Eke	By änge	0.3	Röskusten AB
Ekeby	Mangsarveänget	3.4	Ekeby hembygdsförening
Ekeby	Öjers änge	0.5	Tore Björkqvist
Eksta	Kvie änge	0.9	Yngve och Bodil Sedersten
Eksta	Ajvide strandänge	2.8	Bengt-Ola Lickander
Eksta	Ajvide änge	1.3	Bengt-Ola Lickander
Eksta	Burgänget	3.8	Per-Erik Ekholm & Lotta Botvalde
Eksta	Hägur änge	3.9	Eivind & Berit Söderlund
Eksta	Bjärges änge	1.0	Per Erik Ekholm & Lotta Botvalde
Eksta	Bopparveänget	1.3	Rune Lickander
Endre	Allekvia löväng	4.2	Endre bygdegårdsförening och Endre rödakorsavdelning
Endre	Bäcks änge	1.9	Lena & Lars Eklund
Eskelhem	Eskelhem prästänge	5.4	Ingegerd Wahlgren
Eskelhem	Valde änge	1.2	Elisabeth & Stefan Gahnström
Eskelhem	Övide ängar	3.1	Signe & Karl-Oskar Jacobsson
Eskelhem	Ekeby änge	0.6	Tommy Larsson
Etelhem	Etelhem kyrkänge	2.6	Etelhems bygdegårdsförening
Etelhem	Järnvägsparken	1.2	Etelhems hembygdsförening
Fardhem	Fardhem prästänge	1.7	Fardhems bygdegårdsförening
Fardhem	Nicksarve änge	0.5	Ronnie & Ylva Simander
Fardhem	Gerete änge	0.5	Gunnel & Sven-Arne Nyman
Fardhem	Rumsänget	2.6	Tommy Andersson & Helena Cedergren
Fide	Fide prästäng	1.9	Föreningen Fidegården
Fide	Bredkvie änge	2.2	Hansa Hoburgs idrottsförening
Fleringe	Hässleänget	3.1	Anna-Greta Kihlén
Follingbo	Norrbys änge	1.6	Norrbys & Rosendals gårdar

Ängar i hävd år 2001

Socken	Änge	Areal	Brukare
Fröjel	Stora Hajdes änge	3.8	Gunnar Jacobsson
Fröjel	Lilla Hajdes änge	1.0	Marianne Lindberg Lagerin & Anders Lindberg
Fröjel	Valbys äng	2.4	Berit & Håkan Onsjö
Fårö Gotska Sandön	Kapellänget	3.1	Gotska Sandöns hembygdsförening
Gammelgarn	Sandänget	2.1	Gammelgarns bygdegårdsförening
Gammelgarn	Haugstajns strandänge	1.1	Östergarn- Gammelgarns hembygdsförening
Ganthem	Kumble änge	1.1	Ganthems hembygdsförening
Garda	A-änget	2.1	Garda hembygdsförening Börje Eneqvist
Garda	Hemmor änge	1.7	Rune & Gun Larsson
Garda	Käldänge	2.9	FG 86
Garda	Autsarve änge	1.0	Stefan Erlandsson och Lena Scharp
Gerum	Gerum prästänge	3.0	Ingrid & Anders Lingvall
Gerum	Ajmunde hemänge	0.5	Annika & Lars Ejdertun
Gerum	Ajmunde lillänge	1.4	Anneli & Bert Öjefors
Gerum	Ajmunde lillänge (södra delen)	0.9	Annika & Lars Ejdertun
Gothem	Fjärdinge änge	1.3	Gothems hembygdsförening
Gothem	Jusarve änge	1.3	Uno & Vieno Wahlgren
Gothem	Bäntebingels änge	0.5	Uno & Vieno Wahlgren
Grötlingbo	Grötlingbo prästäng	1.8	Ola Hallgren och Linda Thuresson
Grötlingbo	Rums änge	2.2	Inger & Ivan Jacobsson
Grötlingbo	Viges änge	2.5	Anna & Torgny Hederstedt
Grötlingbo	Hallinge storänge	0.6	Britt-Marie Pettersson
Grötlingbo	Hallinge lillänge	0.4	Britt-Marie Pettersson
Grötlingbo	Bölske äng	2.5	Lars-Göran Söderström & Helen Eriksson
Grötlingbo	Norrkvie änge	1.2	Hans & Gunilla Borg
Grötlingbo	Suderkvie högård	1.3	Astrid Larsson
Grötlingbo	Viges slott	0.6	Astrid Larsson
Grötlingbo	Roes änge	2.1	Sara & Mats Osterman
Grötlingbo	Roes änge Valtus	2.0	Inger Karlin och Sven Larsson
Guldrupe	Västerby prästboställe	0.8	Guldrupe hembygdsförening
Hablingbo	Byänget	1.5	Urban Allmungs
Hablingbo	Ekhagen	0.6	Urban Allmungs
Hablingbo	Petes änge (Stjups)	2.4	Sture Boberg
Hall	Hall kyrkänge	1.9	Hall hembygdsförening
Hamra	Skogs änge	0.6	Sigvard Wahlby
Hangvar	Elinghem kyrkänge	0.7	Elinghem sockenförening
Hangvar	Elinghem kyrkänge	0.4	Inga & Nils-Erik Engelke
Hangvar	Elinghem kyrkänge	0.4	Signe Andersson
Hangvar	Elinghem kyrkänge	0.6	Bengt och Evy Gutenberg
Havdhem	Rosarve änge	1.9	Anders Melander & Doris Molin
Havdhem	Nickarve änge	0.4	Inga & Tore Johansson
Havdhem	Kälder änge	0.7	Olle & Elvy Johansson Kälder Gård AB
Havdhem	Bols änge	0.4	Carl-Henrik Levander
Havdhem	Kvinnegårda änge	0.6	Peter Käldare & Eva Levander Kälder Gård AB
Havdhem	Hemöstris änge	0.8	Björn Setterberg
Hejde	Löves änge	3.0	Jane & Jan Mattsson
Hejde	Rågåkre backar	0.3	Berit & Gösta Arvidsson
Hejnum	Hejnum högård	2.6	Hejnum bygdegårdsförening
Hejnum	Rings änge	2.0	Karin och Kjell Mårtensson
Hellvi	Stora Ire änge	0.7	Torsten och Maj-Britt Andersson
Hemse	Hulte Kruppar	4.2	Alva kyrkliga samfällighet
Hemse	Högby äng	1.8	Hemse hembygdsförening
Hemse	Sindarve änge	0.3	Inga-Lena & Sylve Pettersson
Hogrän	Prostarve storänge	2.7	Nils-Harry Larsson
Hogrän	Byssegårda änge	2.0	Elisabeth & Leif Myr
Hogrän	Rodarve änge	0.4	Roland Rodebjer & Irene Svensson

Ängar i hävd år 2001

Socken	Änge	Areal	Brukare
Hörsne	Hörsne prästänge	1.5	Naturskyddsföreningen på Gotland
Hörsne	Mattsarve änge	1.4	Hörsne hembygdsförening
Hörsne	Korpängstycke	1.6	Tore Pettersson
Klinte	Klinte prästänge	0.6	Per-Erik Neogard
Kräklingbo	Kräklingbo prästänge	1.5	Torsburgs hembygdsförening
Källunge	Skolänget	1.1	Källunge församling
Källunge	Kullingbos lillänge	0.8	Olof Broander
Lau	Botels änge	0.8	Gunvor och Erling Hansson
Lau	Snausarve änge	1.5	Tommy Kolmodin och Ninni Eriksson
Levide	Levide prästänge	1.7	Levide bygdegårdsförening
Levide	Ollajvs änge	2.5	Dag och Leif Orleifsson
Levide	Solsänget	2.0	Folke & Aina Hallbåter
Levide	Alskute änge	1.7	Harriet och Åke Hansson
Levide	Sallmunds änge	0.3	Inga-Maj och Martin Karlsson
Linde	Linde prästänge	3.0	Lasse Lindvall
Lojsta	Lojsta prästänge	2.6	Lojsta ängskommitte
Lokrume	Grausne änge	2.7	Lars-Olof Mörrby
Lokrume	Mörby änge	1.2	Ingvar Jacobsson
Lummelunda	Lummelunda kyrkänge	2.9	Lummelunda församling
Lummelunda	Lundbjers änge	0.6	Ingemar Lindgren
Lye	Sigulds änge	0.8	Lye hembygdsförening Dan Wetterlund
Lärbro	Kastellänget	0.4	Kyrkorådet
Lärbro	Hammarsänget	5.2	Lärbro IF
Lärbro	Glästäde torpänge	0.8	Per-Axel Östman
Martebo	Binge änge	3.2	Sten-Eric och Maria Björkegren
Mästerby	Mästerby prästänge	2.9	Mästerby hembygdsförening
Mästerby	Varpaänget	2.0	Banda VK
Mästerby	Pilungs änge	0.8	Lars-Henrik Olofsson och Ulla Thomsson
Mästerby	Missionshusänget	0.5	Kerstin & Ulf Sjögren
Norrlanda	Broe änge	1.8	Helene Körner och Erik Jakobsson
Norrlanda	Björke änge	0.4	Ulf Larsson
Norrlanda	Liste strandänge	0.7	Mona Johansson
När	Alvare änge	2.1	Anna-Lisa & Bertil Schüberg
Näs	Sigsarve änge	1.9	Lars Erik & Aina Wiss
Näs	Drakarve änge	2.5	Eivor & Sören Norrby
Näs	Drakarve änge (västra delen)	1.7	Anette & Lars-Peter Ekedahl
Othem	Othem korsänge	4.4	Freddy Gardelin
Othem	Othemars änge	0.7	Annika & Robert Ansin
Othem	File änge	0.4	Ingrid och Sven Wessman
Othem	Ekarve änge	1.0	Ralf & Sylvia Andersson
Roma	Lövsta änge	1.7	Lövsta landsbygdsgymnasium
Rone	Ogges änge	1.5	Ingegerd Lind & Per Sune Fredriksson
Rute	Rute prästänge	1.4	Rute hembygdsförening
Rute	Stora Valle änge	2.8	Birgit Pettersson
Silte	Silte prästänge	1.1	Föreningen Siltegården
Silte	Bjärges änge	0.5	Siv Johansson
Sjonhem	Gervide änge	8.4	Eva & Tore Fahlstedt
Sproge	Butvier änge	0.9	Torgny Jakobsson & Sabina Pettersson
Stenkumla	Stenkumla prästänge	1.0	Torgny Åkerblom
Stenkyrka	Hembygdsänget	1.0	Stenkyrka hembygdsförening
Stenkyrka	Ekebysänget	1.8	Stenkyrka hembygdsförening
Stånga	Stabbgardsänget	1.3	Stånga hembygdsförening
Träkumla	Kue änge	0.8	Björn Ansin
Träkumla	Anglarve änge	3.3	Träkumla hembygdsförening

Ängar i hävd år 2001

Socken	Änge	Areal	Brukare
Vall	Vall prästänge	7.2	Gun & Kurt Pettersson
Vall	Resarve änge	2.5	Urban Kotz
Vall	Kulstäde änge	1.4	Andreas Lundström
Vallstena	Alvena lindaräng	5.5	Vallstena IF
Vallstena	Alvne änge	1.3	Anna-Karin och Håkan Renard
Vallstena	Slumre änge	1.1	Elisabeth & Mille Jacobsson
Vallstena	Slumre storänge	2.2	Elisabeth & Mille Jacobsson
Vallstena	Uppgarde änge	1.5	Tore Pettersson
Vallstena	Bjärs änge	0.7	Vallstena hembygdsförening
Vamlingbo	Bottarveänget	0.7	Per-Erik Ahlér
Vamlingbo	Sigrajvs änge	1.7	Calle Ahlström och Carina Lindberg
Vamlingbo	Storms änge	0.6	Göthe Karlsson
Vänge	Vänge prästänge	1.2	Vänge Buttle Guldrupe centeravdelning
Väskinde	Stationsänget	1.3	Väskinde hembygdsförening
Väskinde	Vis änge	0.7	Ragnhild och Göran Larsson
Västerhejde	Kuse änge	2.5	Västerhejde hembygdsförening
Västerhejde	P18 änget	1.5	Garde kompani
Väte	Fonnsänget	2.8	Sanda kyrkliga samfällighet
Väte	Idrottsänget	1.6	Väte GOIF
Väte	Gullarve änge	3.2	Ove & Gertrud Pettersson
Väte	Timans storänge	2.1	Birgitta och Anders Björkqvist
Öja	Öja prästänge	3.0	Ängskommitten Öja pastorat
Öja	Öja prästänge (västra delen)	1.0	Johan och Marie Sedersten
Öja	Roes Hemänge	0.9	Nina & Leif Söderström
Öja	Ockesänget	2.1	Vicktor Lundgren
Öja	Backen	0.6	Erik Larsson
Öja	Sandänge	2.2	Erik Larsson
Öja	Domerarve storänge	1.0	Erik Larsson
Öja	Skärsänge	0.8	Astrid Jacobsson
Öja	Unghanse storänge	4.3	Greta, Stig och Åke Pettersson
Öja	Ronnarve änge	1.8	Kalle Björkman och Emmy Johansson
Öja	Vadar	2.2	Allan Larsson
Öja	Lasses änge	4.0	Dan Norman och Malin Lif
Öja	Byänget	4.6	Rune Ekedahl
Östergarn	Östergarn prästänge	4.1	Östergarns pastorat
	Sammanlagd areal	**354.3**	**hektar**

Gotländska ängar i hävd år 2001
Antal: 201
Sammanlagd areal: 354 hektar

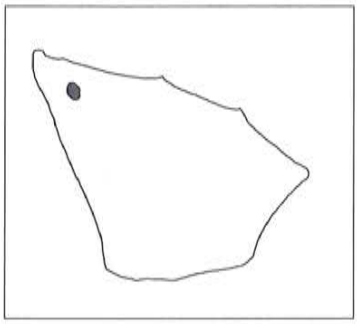

Lavas änge i Ala

Lavas änge har nyttjats som fodermark under långa tider. Skattläggningskartan från år 1702 över Ala socken visar att det var ängsmark här även då. Stensträngar, hägnader från tiden för Kristi födelse, finns också här i änget.

Idag sköts änget på traditionellt sätt med fagning, slåtter och efterbete med hästar. Lavas änge var också premieringsplats för russ fram till 1970-talet. Innanför grinden i norra änden står en stor ek. Längre in växer även ask, björk, apel och hassel. Askarna har nyligen klappats och även på björk kan man se spår av gammal klappning. Längst bort i södra delen står några tallbonsar. Ute i slätterna växer mattor av höskallra, och gott om blodtopp, svinrot och brudbröd. Man kan också finna andra ängsväxter som brudsporre, vildlin och liten blåklocka. Marken kringgärdas av en vacker trodertun.

Margit och Bertil Andersson, Lauritse, skötte änget under lång tid. Sedan 1995 är det Margits döttrar med familjer som har hand om hävden.

Fastighet:	Ala Lauritse 1:35
Areal:	0,7 hektar
Markägare:	Gillis och Majken Ekman, Österlings, Stånga
	Ulf och Kerstin Pettersson, Gullarve, Väte
Brukare:	Gillis och Majken Ekman, Österlings, Stånga
	Ulf och Kerstin Pettersson, Gullarve, Väte

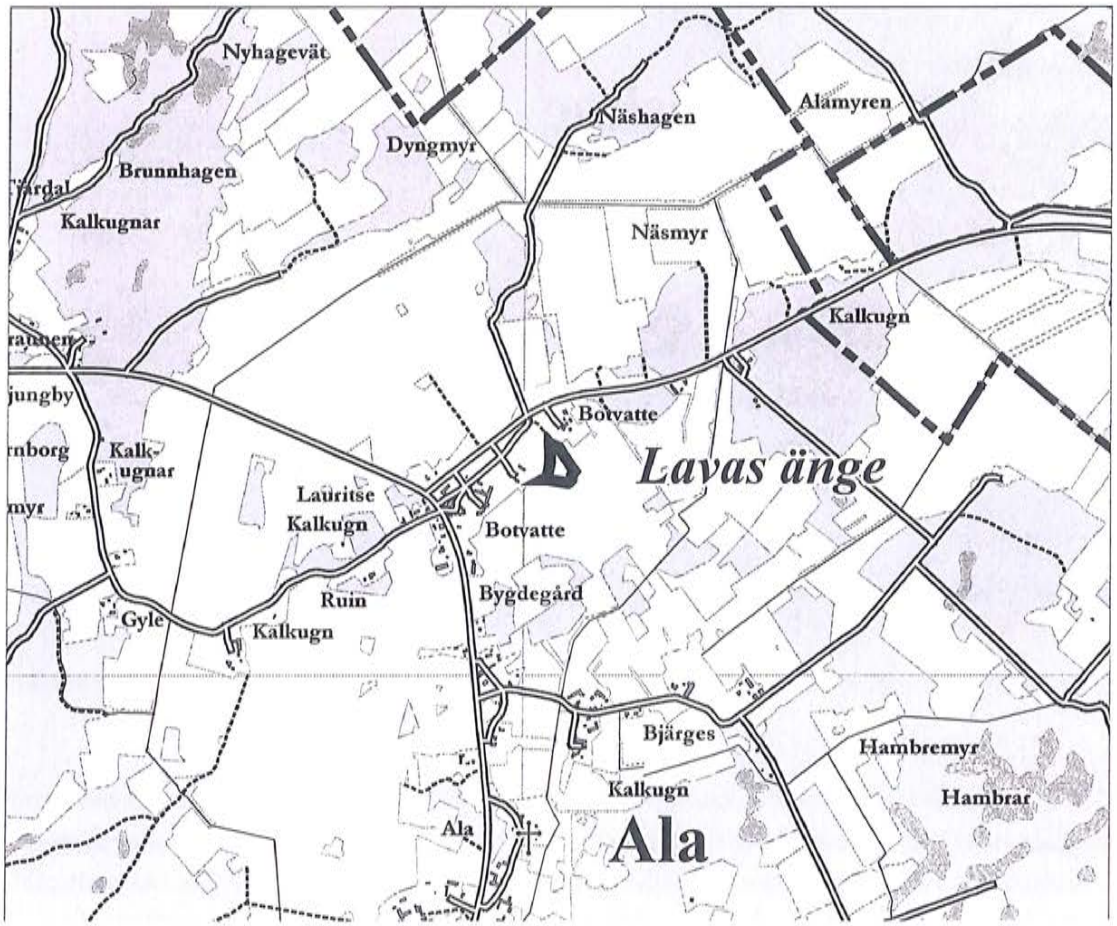

Alskog prästänge

Söder om kyrkan i Alskog, i slänten nedanför vägen, ligger det gamla prästänget. Genom markerna rinner en bäck, och det är den stora slätten söder om bäcken som slås idag.

Längs bäckfåran står en lövvast med ask, lönn, björk, klibbal, pil och hassel. En annan lövvast skiljer ängsmarken från marken upp mot vägen. Här står också två stora ekar. I denna torrare backe kan man finna örter som slåtterfibbla, svinrot, tjärblomster och mandelblom.

I det södra hörnet står en tät lund av högresta ekar, askar och hasselbuskar.

Sven-Ove har brukat änget sedan 1981.

Fastighet:	Alskog Prästgården 1:1
Areal:	1,0 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Sven-Ove Martin, Utalskog, Alskog

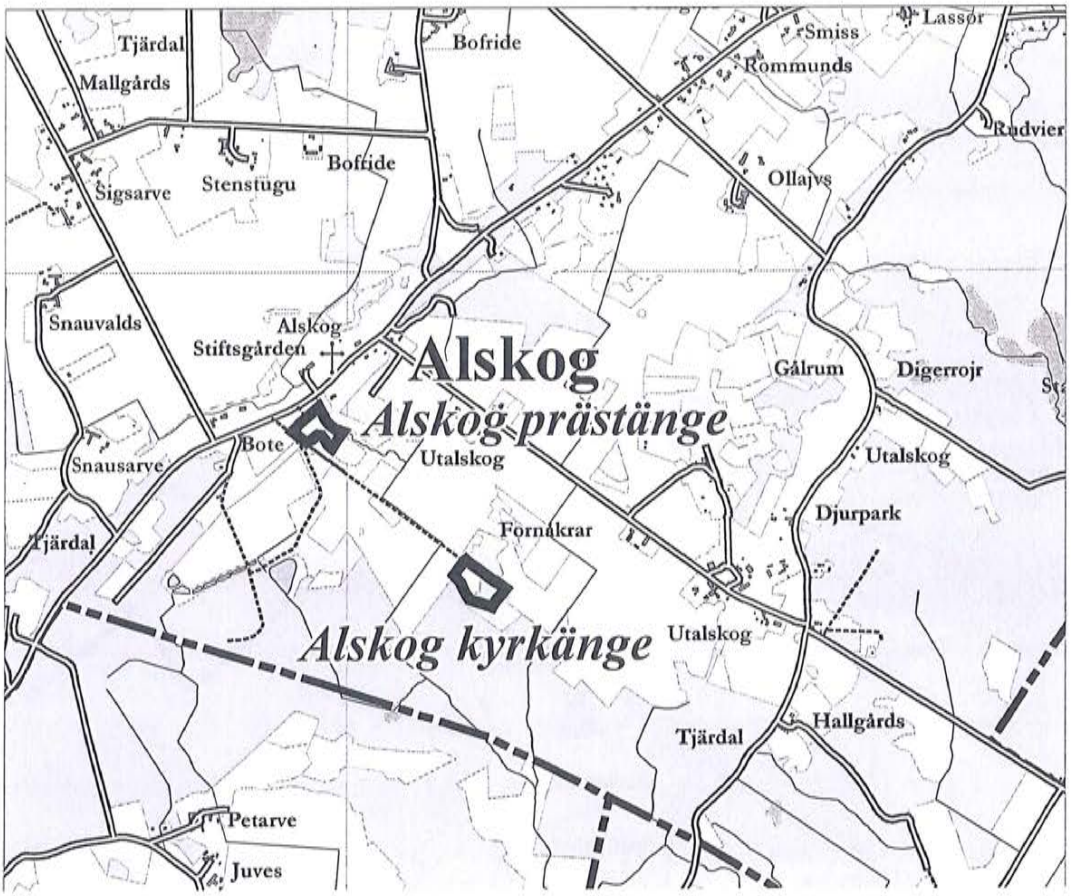

Alskog kyrkänge

Änget är fint och välskött, med grupper och mindre lövvastar längs steniga ojämnheter i den annars flacka marken. En lång vast löper genom änget i nord-sydlig riktning. Här växer bland annat ek, ask, asp, apel och lite hassel. Ute i bredsrummen finner man ängsväxter som brudbröd och gullviva, och även lite mer krävande örter som krutbrännare och blodtopp.

Bengt-Ove och Cecilia har brukat änget sedan 1972.

Fastighet:	Alskog Stenstugu 2:1
Areal:	1,4 hektar
Markägare:	Bengt-Ove och Cecilia Ohlsson, Stenstugu, Alskog
Brukare:	Bengt-Ove och Cecilia Ohlsson, Stenstugu, Alskog

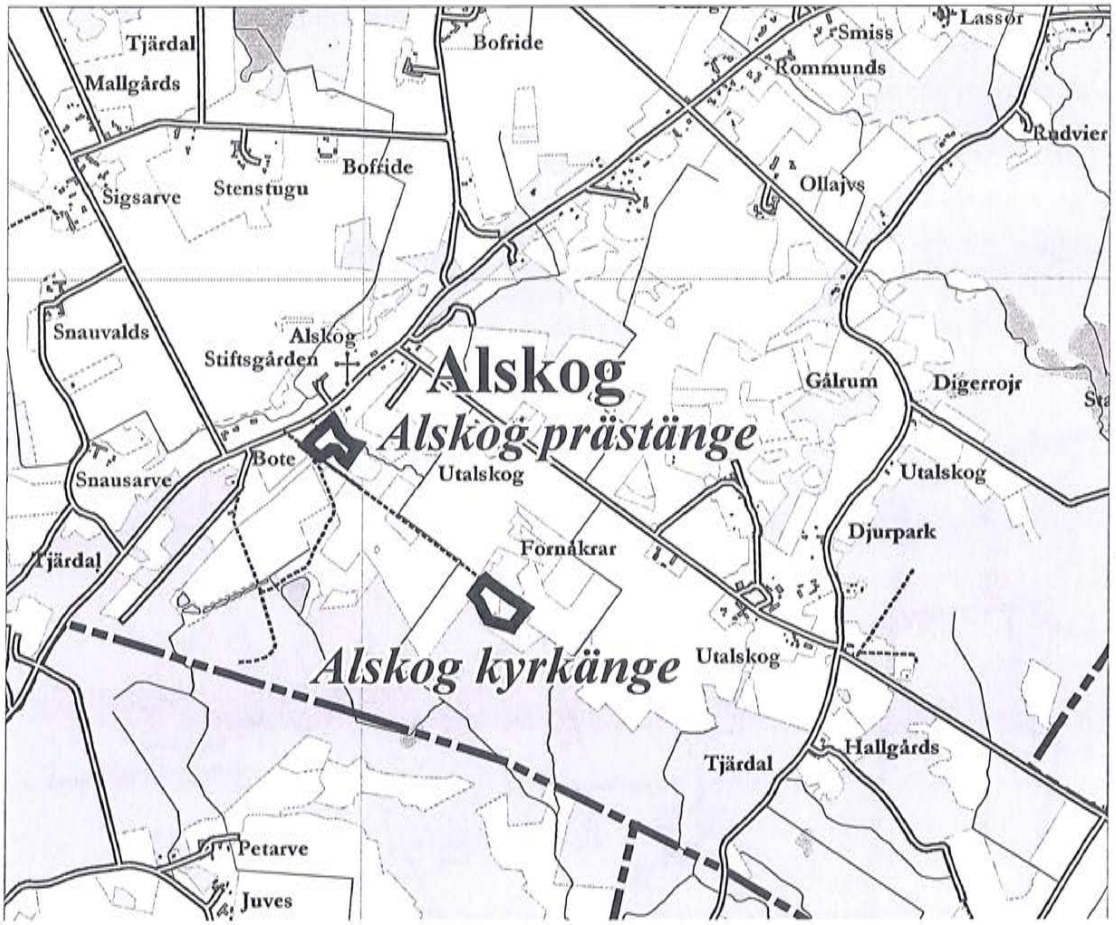

Kruse änge i Alva

I änget finns stensträngar, som vittnar om att marken varit i bruk åtminstone sedan järnåldern. Vad man nyttjat marken till kan dock ha växlat under historiens gång. På 1940-talet var här en gles betad skog, därefter växte det igen alltmer. De närmaste delarna av det nuvarande änget röjdes fram ur ett skogstillstånd 1981. Därefter har det utvidgats bit för bit.

Änget är idag uppdelat i två delar. Bortanför lövvasten ligger den del av änget som tidigare varit åkermark, men som idag övergått till att vara öppen äng. Här finns också en bigård. I den andra delen, innanför lövvasten, står ask, ek och lundalm, men också hassel, hagtorn, brakved, en och slån. Många askar är klappade, och till och med några ekar har klappats för några år sedan, och börjar nu breda ut sina kronor. I Kruse änge växer bland annat brudbröd, gullviva, svinrot och slåtterfibbla. Från delen med bigården leder en liten stig in i den andra delen. Vid stigens slut står en nyuppsatt vacker liten slåtterbod i bulteknik. Slåtterboden sattes upp i änget i maj år 2000. I anslutning till en av stensträngarna finns rester av en gammal brunn.

Idag sköts marken på traditionellt sätt med fagning och slåtter. Änget efterbetas ej.

Fastighet:	Alva Stora Kruse 1:33
Areal:	2,0 hektar
Markägare:	Eva och Per Alvinge, Kruse, Alva
Brukare:	Ingrid och Stig Alvinge, Ringome, Alva

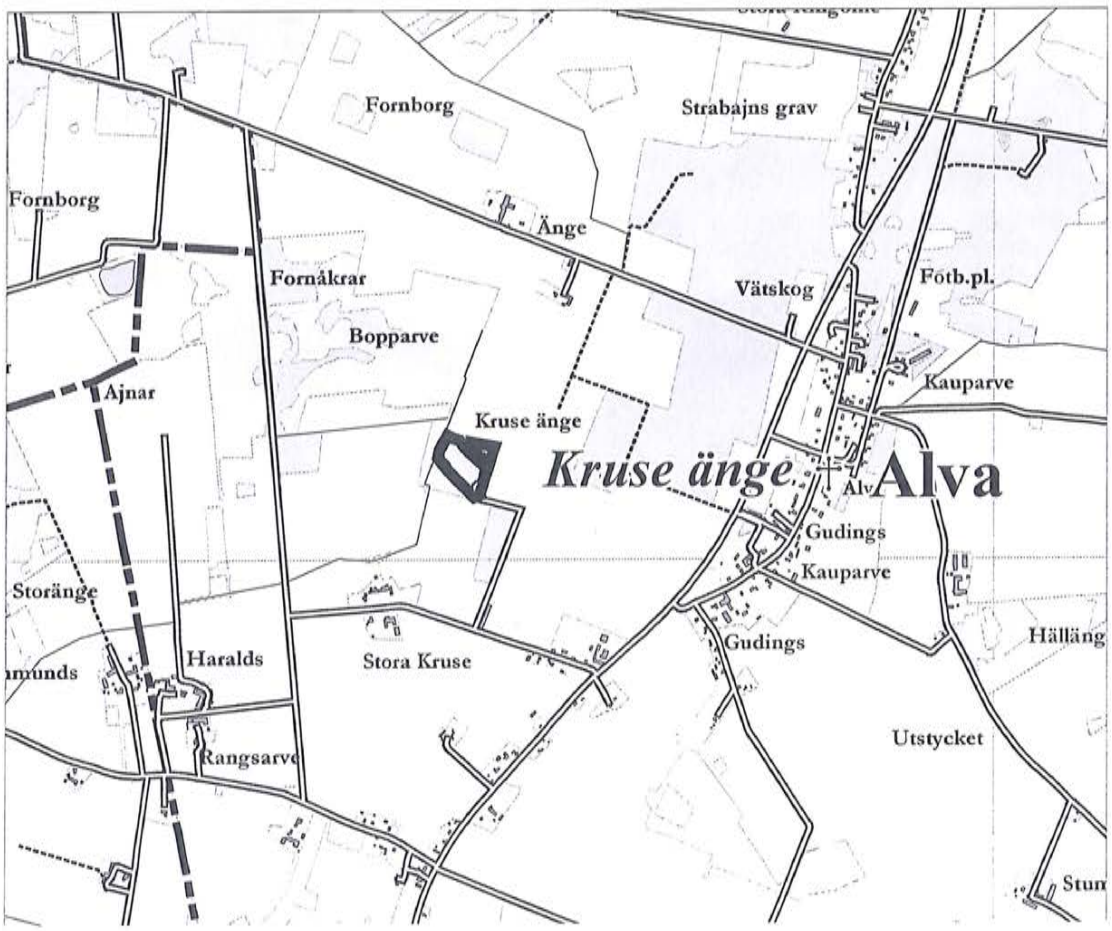

Binge änge i Alva

Enligt skattläggningskartan över socknen från åren 1702-03 brukades marken som äng då, sannolikt går ängshävden än längre tillbaka i tiden. Senare växte marken igen, men röjdes åter fram under 1970-talet. Därefter betades änget, tills Torbjörn och Karin tog vid 1995.

Här står mycket ask och hassel, men det finns även ek, några fina ängsbånsar, en del apel och ett par vackra enar. Gräsen vajar höga, men man kan också finna örter som brudbröd, slåtterfibbla, svinrot och gullviva.

I Binge änge finns kvar ett helt system av strängar som kan visa var gränserna mellan åkrar och ängar har legat. I änget finns även två svärdslipningsstenar och tre stenar med slipyta.

Fastighet:	Alva Binge 1:12
Areal:	2,9 hektar
Markägare:	Torbjörn & Karin Hansson, Binge, Alva
Brukare:	Torbjörn & Karin Hansson, Binge, Alva

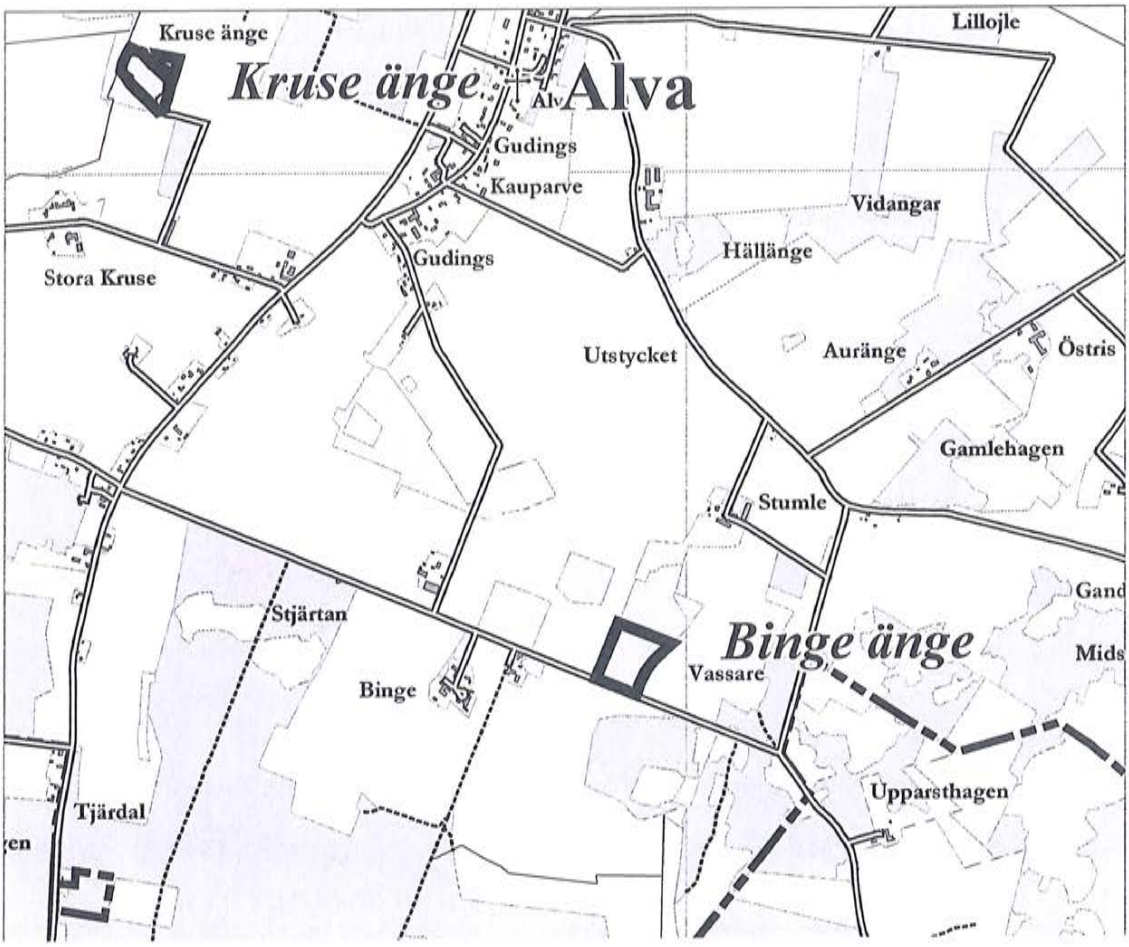

Anga prästänge

Kyrkans jord har påverkats mindre av skiften och markägarbyten än annan mark. Därför är det särskilt i prästängarna som man kan tänka sig att slåtter pågått utan avbrott sedan mycket länge. Här i Anga prästänge finns uppskattningar att marken slagits årligen sedan minst 1 500 år! Husgrunder och stensträngar i samma skifte, öster om landsvägen, visar på mänsklig verksamhet sedan järnålder. Skattläggningskartan över socknen år 1700 visar, att markerna från kyrkan ner mot Suderbys till stor del brukades som äng på den tiden. Det mesta är idag åker, något betas och en del har fått växa igen till lövskog. Just prästänget har nyttjats som slåttermark i all tid, möjligen alltså ända sedan järnåldern och fram i vår tid.

Änget är välbesökt på sommaren för sin märkliga örtrikedom, på denna lilla yta samsas ängsväxter som på mycket få andra platser i Sverige. Här finns en mängd olika gräs, halvgräs, orkidéer och andra örter. Bland det mest speciella är blodtoppen och svensk ögontröst. Svensk ögontröst är en tidigblommande variant som nästan helt har försvunnit på grund av den minskade ängshävden. Just här har den sin bästa växtplats i hela landet.

Här växer huvudsakligen tall, ask och björk, tillsammans med hassel och någon enstaka ek.

Anga prästänge har efterbetats, men det upphörde under 1970-talet. Klappning gjordes 1972, och sedan åter 1996. Under senare delen av 1900-talet ansvarade Olof Broberg, Stenstugu i Anga, för hävden. Före honom sköttes marken av Gustav Wahlquist och sedan Nils Hansson. År 2000 tog Ambjörn Stjernholm och hans familj vid.

Sedan år 1998 är prästänget del av ett kyrkoreservat. Änget är beskrivet av Urban Ekstam i Naturvårdsverkets bok om ängar (1988), och även av Magnus Martinsson (1999).

Fastighet:	Anga annex 1:1
Areal:	1,6 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Ambjörn Stjernholm och Kate Karlsson, Bendes, Anga

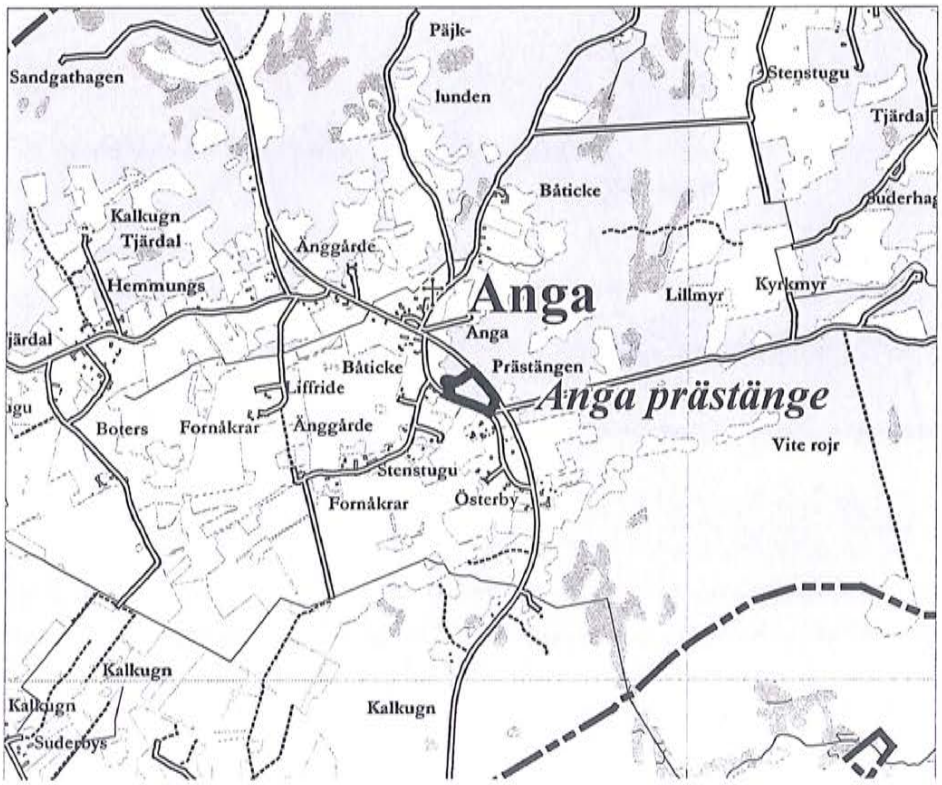

Bendes strandänge i Anga

Bendes strandänge hör till de största hävdade ängarna på Gotland. Änget ligger flackt vid havet, den sista resten av en milslång rad av ängar som i början av 1900-talet hölls i hävd längs denna del av kusten. Ungefär halva änget är helt öppet strandänge, medan den inre delen är bevuxen med träd och buskar. Huvudsakligen finns här ek, men även ask, björk och tall.

Markväxtligheten är fantastiskt rik, med mängder av gräs, halvgräs, orkidéer och andra örter. Även riktigt känsliga växter som korskovall och tidigblommande ögontröst trivs här.

Änget är beskrivet av Johan Arvidsson (1998), och även av Magnus Martinsson (1999).

Tidigare hävdades marken av Allans far Ernst Bendelin, men sedan 1960 har det varit Allan som ansvarat för hävden.

Fastighet:	Anga Bendes 1:16
Areal:	8,3 hektar
Markägare:	Elisabeth och Allan Bendelin, Bendes, Anga
Brukare:	Elisabeth och Allan Bendelin, Bendes, Anga

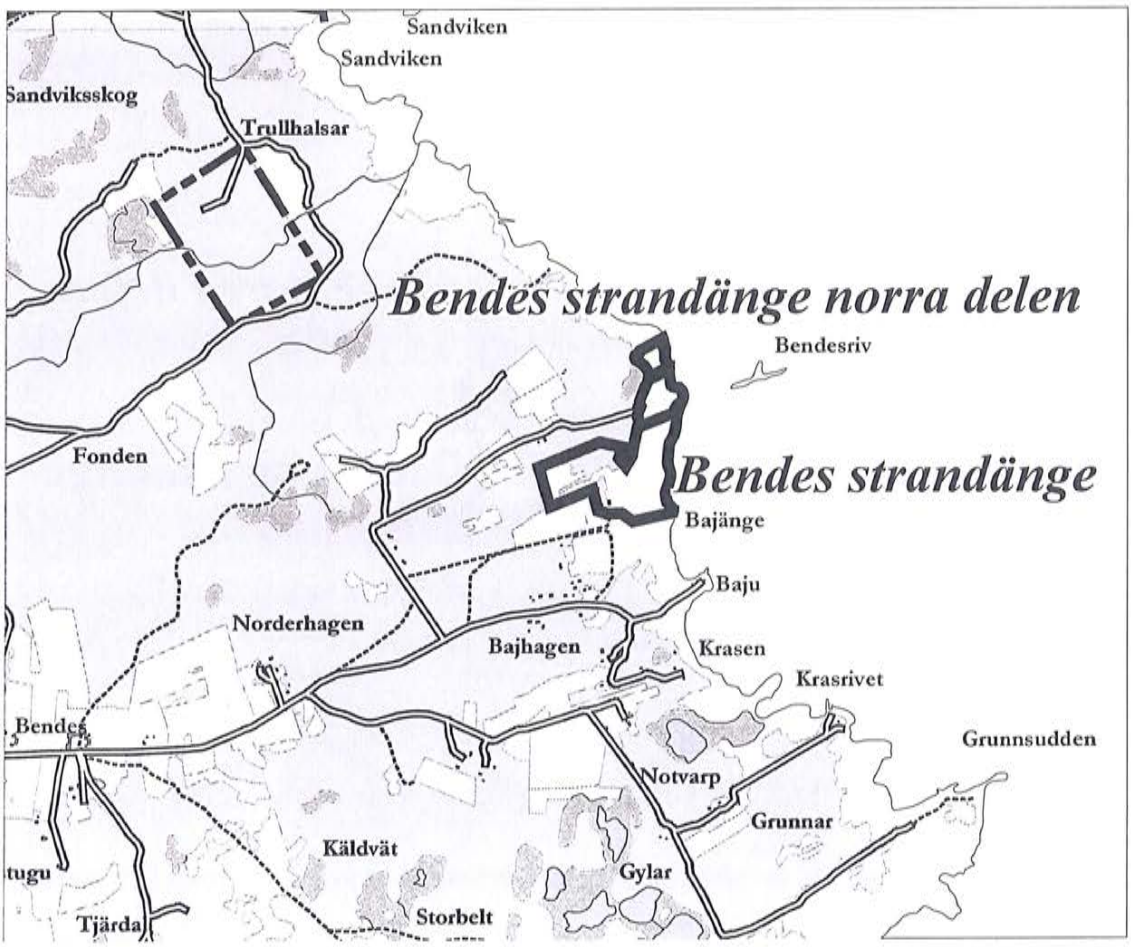

Bendes strandänge (norra delen) i Anga

Skattläggningskartan över socknen år 1700 visar, att strandmarkerna i Anga till stor del brukades som äng på den tiden. Idag finns här gräsmarker, öppna vid havet, längre in med de gamla ängsmarkernas lövträd, alltmer övergående i barrskog. Just här har man fortsatt att slå marken på traditionellt sätt ända in i våra dagar. Denna mark, tillsammans med den större delen söderut, är i stort sett det enda strandänge som ännu sköts med slåtter på Gotland. Det är väldigt värdefullt att detta strandänge finns kvar i hävd.

Bendes strandänge är helt öppet, så när som på några enbuskar i kanter. Det är troligt att änget varit helt trädlöst på detta vis sedan mycket länge. Tidigare slogs marken av Erik Stjernholm. På den tiden var det många som var med vid slåttern, och man fick komma ned till havet med mat till allihop. Inez och hennes familj har slagit änget sedan 1991.

Fastighet:	Anga Bendes 1:18
Areal:	2,3 hektar
Markägare:	Inez Stjernholm, Bendes, Anga
Brukare:	Ambjörn Stjernholm och Kate Karlsson, Bendes, Anga

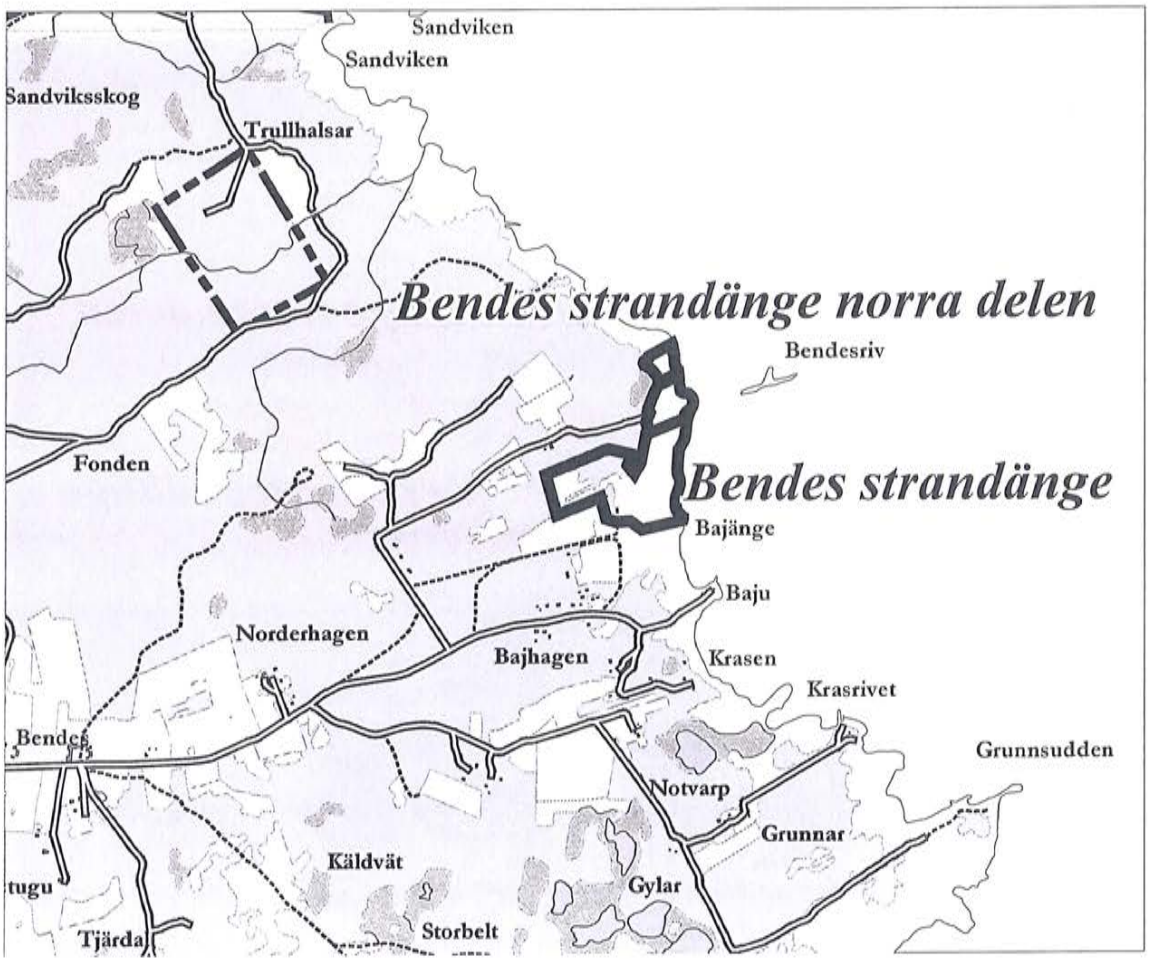

Ardre prästänge

Änget kallas också Mullvalds, eftersom det är namnet på prästjorden i socknen.

En kämpgrav i änget vittnar om att här har bott folk sedan järnålder. De gamla grova klappade askarna berättar också de om en lång historia av fodertäkt.

Här växer förutom ask också gott om ek och hassel, tillsammans med en del björk och apel. Markväxtligheten är mycket rik, med gott om ängsväxter som svinrot, ängsvädd, slåtterfibbla och ett antal orkidéer, bland annat den lilla grönkullan, en ört som finns på kalkrika hedar i fjällen, men även på några få platser på Gotland.

Änget sköttes tidigare av Edit och Gustav Nilsson, Alsarve, men sedan början av 1970-talet är det hembygdsföreningen som har hand om hävden. Klappning gjordes för uppskattningsvis 30-40 år sedan, och därefter 1996. Inga eldplatser finns inne i änget, även vid fagning fraktas allt bort. Skörden ges som färskt grönfoder till kvigor. Änget efterbetades förr med kor, idag med ungnöt.

Fastighet:	Ardre Mullvalds 1:1
Areal:	1,5 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Ardre hembygdsförening

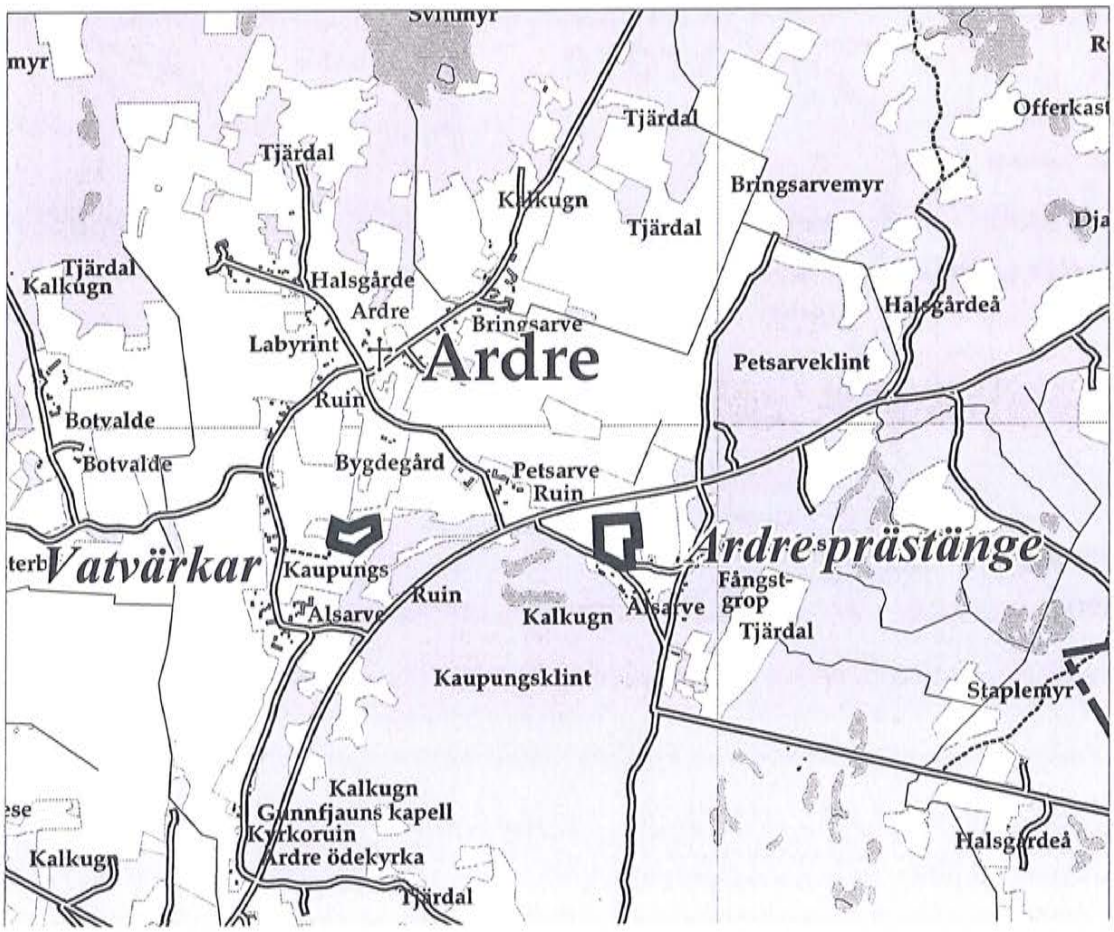

Vatvärkar i Ardre

Detta änge är speciellt genom sitt läge: hit går ingen körväg, höet bärgas för hand. Änget ligger i änden av lövskogsområdet söder om kyrkan. Här finns bland annat ek, ask och gott om hassel. Trädkronorna har slutit sig i viss mån, men i öppnare rum där solen når ned trivs ängsväxterna. Hellen och Evald har skött änget sedan år 1963.

Sedan år 1998 är änget del av ett kyrkoreservat.

Fastighet:	Ardre annex 1:1, Ardre Mullvalds 1:1
Areal:	0,9 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Hellen och Evald Lindby, Kopungs, Ardre

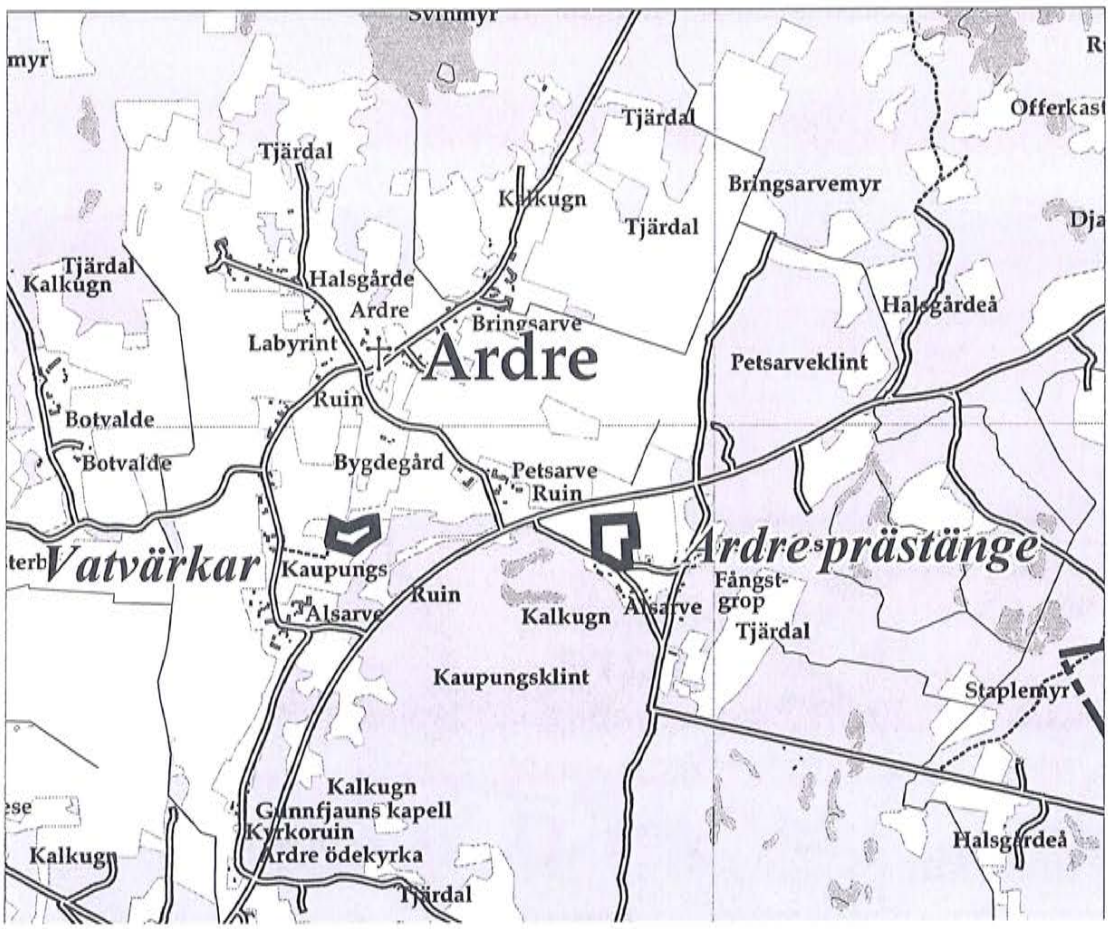

Hemängen i Ardre

Hemängen i Ljugarn ligger mitt inne i samhället, vilket gör att det är mycket välbesökt. Här växer mycket björk, men också ek, lönn och asp, tillsammans med hassel, lönn och nypon. Vissa hasselbuketter har mycket grova stammar. I änget växer bland annat brudbröd, vårbrodd, darrgräs, gullviva och svinrot. Änget är inte inhägnat, utan gränsar till tomtmark på tre sidor, och till landsvägen på den fjärde sidan. Marken sköts på traditionellt vis, men utan efterbete.

Tack vare David Ahlqvists engagemang för änget såldes marken inte ut till tomter under 1950-talet. Istället sköttes änget under åren 1958 till 1990 av Gerd Gottberg i Ljugarn. Det har varit slåttergillen med mat, dryck, spelmän och gutniska lekar, då och då även med föreläsningar av David Ahlqvist eller Kurt Ullberger. Från år 1981 ansvarar bygdegårdsföreningen Sjöviksgården för hävden, och ser även till att allt ser snyggt och trevligt ut i detta välbesökta änge.

Fastighet:	Ardre Nygårds 1:36, 1:56, 1:58
Areal:	0,8 hektar
Markägare:	Gotlands kommun
Brukare:	Bygdegårdsföreningen Sjöviksgården, Ljugarn, Ardre

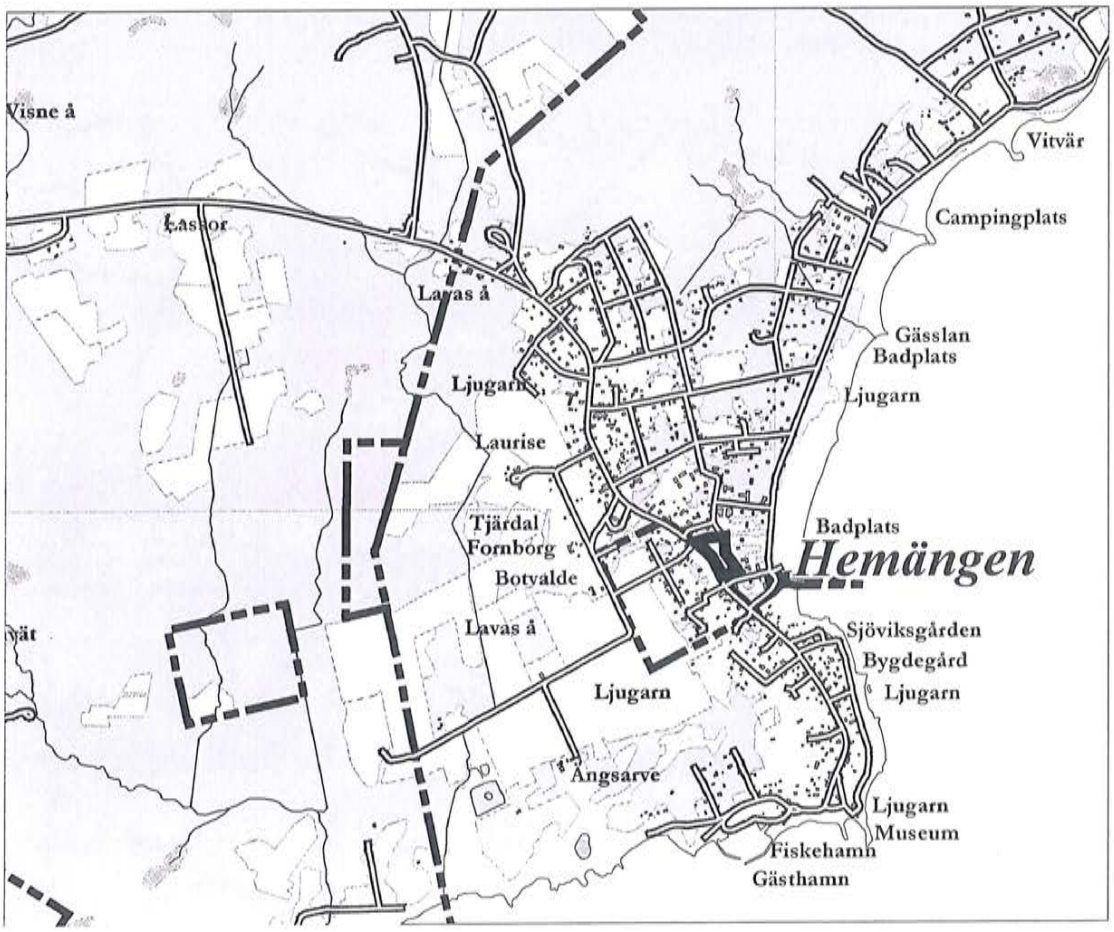

Augustas änge i Atlingbo

Marken ägdes och hävdades under många år av Augusta Pettersson, som också testamenterade änget till Naturskyddsföreningen. På slutet av 1970-talet fick hon hjälp av Stig Larsson, Isums, som sedan fortsatte hävden till sin bortgång 1999, då hans brorson Isaac Atlinger övertog ansvaret.

Marken, som ursprungligen hörde till gården Friggårds, kallas ibland också Tuar.
Änget består av två delar som möter varandra i var sitt hörn, omgivet av åkermark. Den mindre delen är en öppen slätt, med några större ekar och litet hassel och apel. Runtom står vastar av ek, ask och lundalm. I bredsrummen finner man en fin ängsflora, med darrgräs, svinrot och andra örter.

I den andra, större delen av änget finns gott om klappade lundalmar och askar, dock sedan åtminstone 50 år orörda. Här är också lite mer lummigt. I den tätare delen finns två bryor och gamla taggtrådstängsel. Efterbete sker inte idag, däremot har änget delvis varit hagmark under en period.

Fastighet:	Atlingbo Friggars 1:1
Areal:	2,3 hektar
Markägare:	Naturskyddsföreningen på Gotland
Brukare:	Isaac Atlinger, Isums, Atlingbo

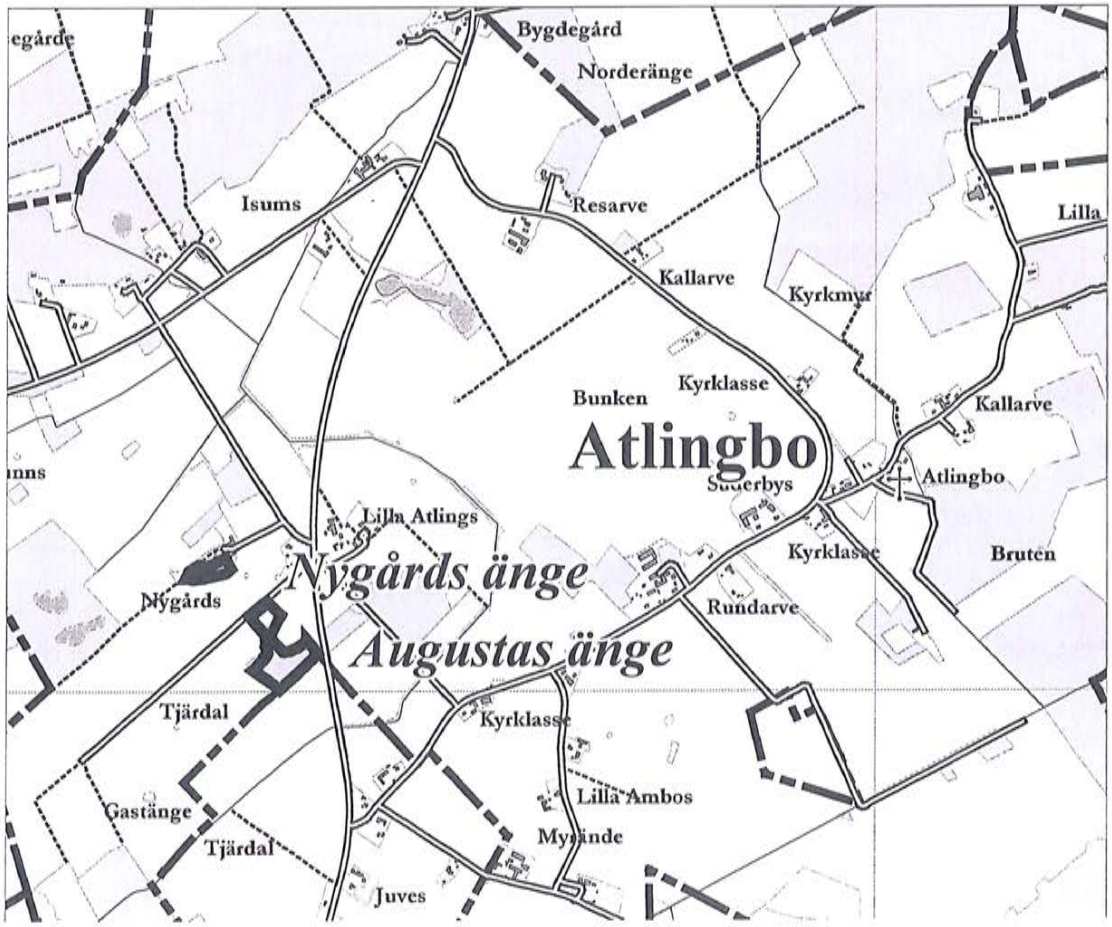

Nygårds änge i Atlingbo

Marken har hävdats under mycket lång tid: här finns stensträngar, ett gravklot och en malsten. Bengts farfars far köpte gården 1856 och änget har därefter hävdats kontinuerligt. När Bengts far dog 1958 fick Bengt ta över ansvaret för skötseln av änget, vilket han gjort sedan dess. Bengt och sonen Mikael har uppfört en vacker ängsbod i bulhusmodell i kanten av änget.

Nygårds änge är frodigt och har många hasselbuskar. Det finns även stora askar och enstaka ek, björk och tall, samt en del lundalm längs kanter. Här växer också ett lärkträd och en mycket fin hagtorn på en grov stam. I bredsrummen finner man en del ängsväxter såsom svinrot och mandelblom.

Fastighet:	Atlingbo Nygårds 1:3
Areal:	0,5 hektar
Markägare:	Bengt och Marianne Hellgren, Nygårds, Atlingbo
Brukare:	Bengt och Marianne Hellgren, Nygårds, Atlingbo

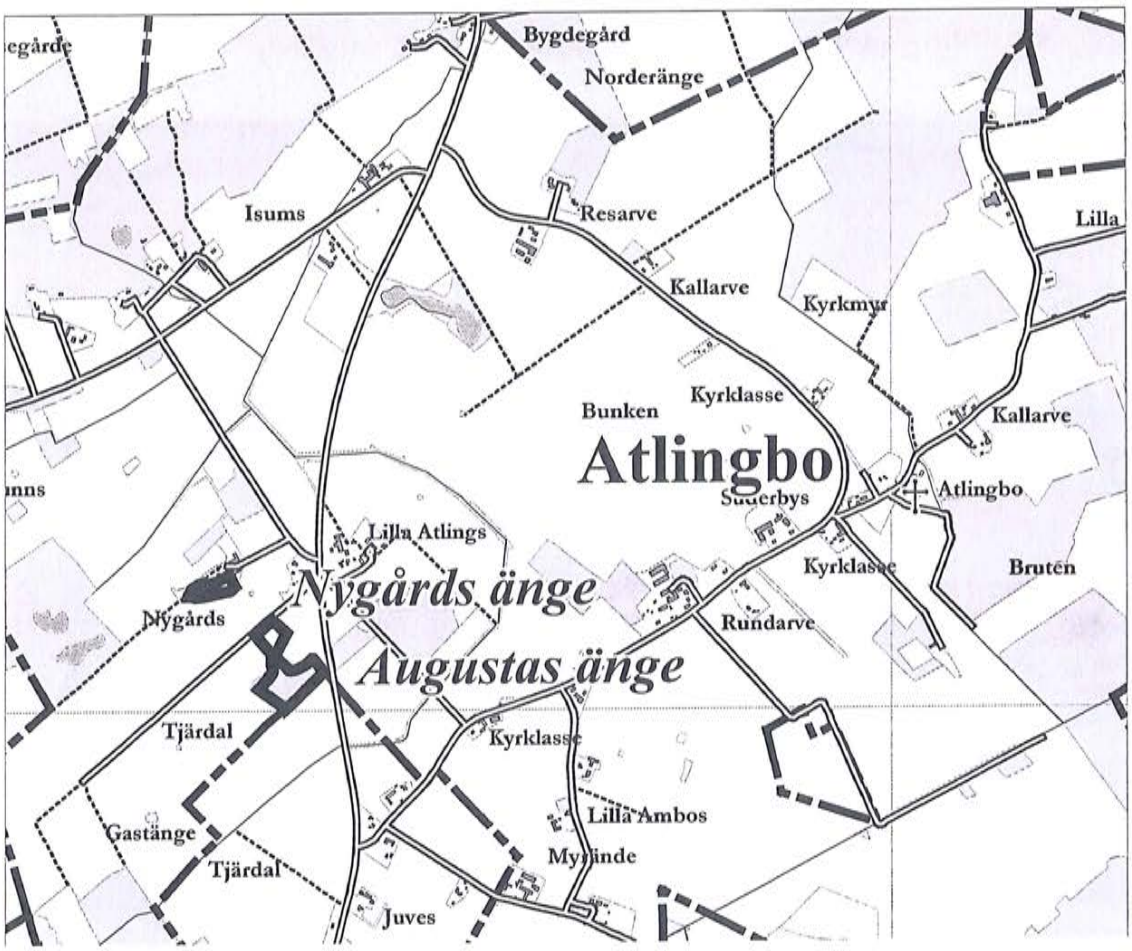

Laxare änge i Boge

I änget finns gott om lämningar från järnålder: fyra kämpgravar, tre skärvstenshögar, en hålväg, två stensträngar och en brunn. Genom änget, från öst till väst, går en gammal väg, med lövvastar på ömse sidor. Kartan över Boge från år 1699 visar att marken sköttes med slåtter, troligen har det varit så sedan dess.

Här växer gott om hassel, ek och ask, men det finns även björk, asp och vildapel. Laxare änge är känt för sin blomsterprakt i blomningstiden. Marken täcks av ängsväxter som svinrot, vårbrodd, darrgräs och orkidéer som johannesnycklar och brudsporre. I en öppen slätt i norra delen växer flugblomster i stora mängder.

Innan hembygdsföreningen år 1983 övertog ansvaret för hävden, sköttes marken av Robert Eriksson, Brita och Gunnar Klintbom samt Lilly Falk.

Fastighet:	Boge annex 1:1
Areal:	4,0 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Othem-Boge hembygdsförening

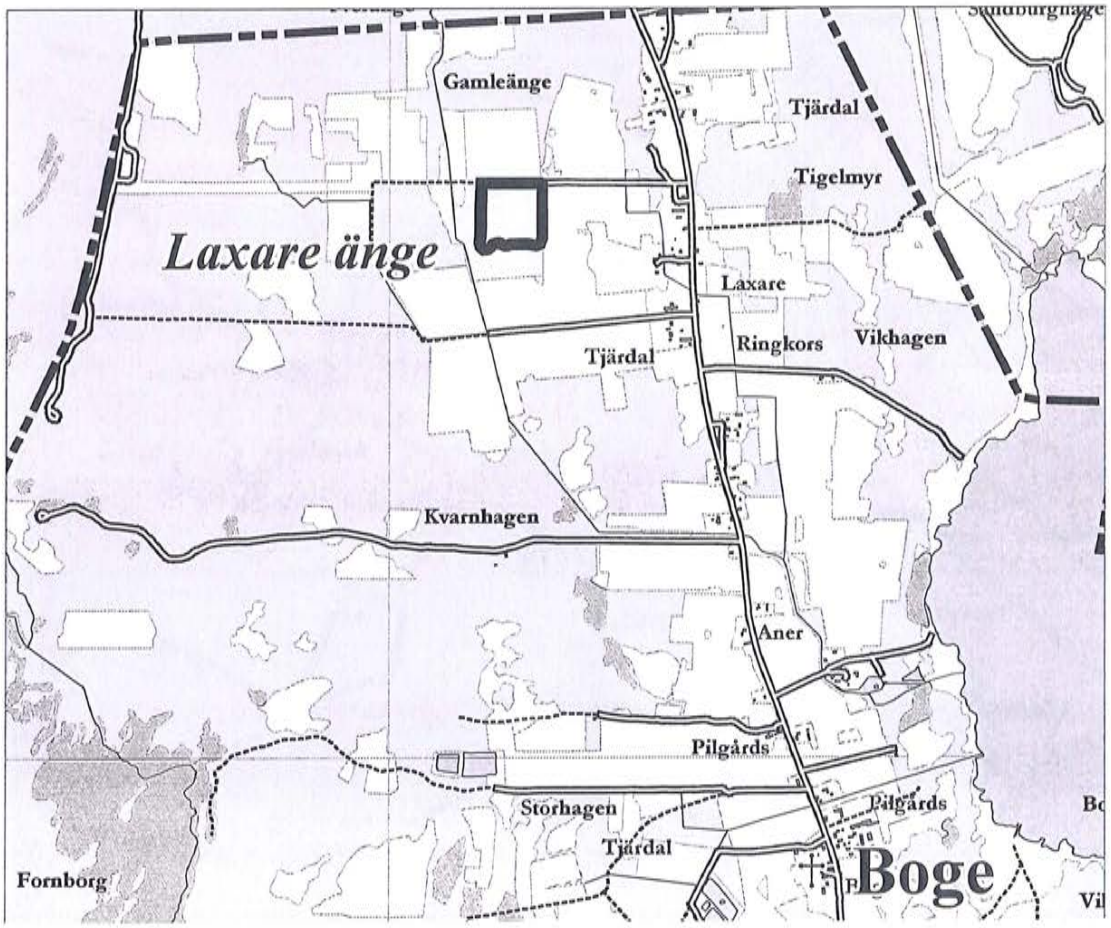

Vike högård i Boge

Änget är och har åtminstone sedan 1600-talet varit Vike högård, ett öppet änge närmast bebyggelsen, numera en del av Vike minnesgård. Vike högård ligger invid den gamla Vikeån och genomdrogs förr längs sydvästra kanten av ett av åloppen. Vikeån, numera fördjupad till en kanal, är utlopp för den stora myr där Vike myr ingick som en del. Det uppges, säkerligen med rätta, att högården förr regelbundet översvämmades av ån om vintrarna.

I beskrivningen till 1699 års skattläggningskarta hänvisas till ägan som "Höögården av Siöhn hårdvall". I skattläggningsakter 1743-1745 skiljs mellan hårdvall och starrvall vardera omfattande ungefär hälften av högården. Starrvallen i dess nedre del är numera mycket mager.

Till högårdskaraktären bidrar en rad av grova askar längs ängets nordöstra kant. Efter torrläggningen vid sekelskiftet har i övre änden planterats äppelträd.

Änget avgränsas i nordväst av en standtun och i övriga väderstreck av tvåbandstun. Vastar av växlande täthet, bestående av ask, ungask, småbuskar och enstaka björkar, tall och enbuskar växer längs bandtunen. I övre nordvästra kanten är vasten särskilt lummig med grova klappade askar och ungaskar tillsammans med täta tynnesbuskage. Längst upp i norr står några grova nyklappade askar.

Hela gården inköptes av professor Romell omkring år 1955, och sedan dess har änget hävdats varje år.

Fastighet:	Boge Vike 1:32
Areal:	1,1 hektar
Markägare:	Vike minnesgård stiftelse, Boge
Brukare:	Vike minnesgård stiftelse, Boge

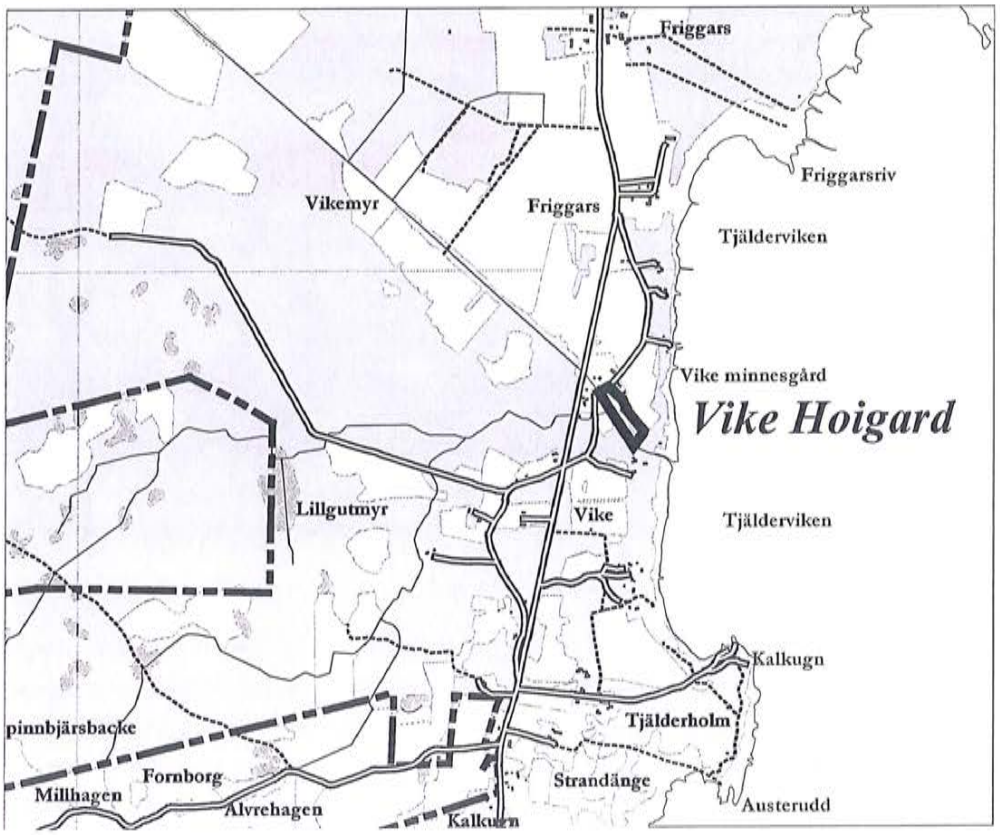

Lavase änge i Boge

Det ursprungliga, sannolikt danska, namnet på gården är Lauritse, senare försvenskat till Laverse (på en karta från 1808). I folkmun blev namnet Lavase. Under 1930-talet var här basarplats med dansbana.

I detta välskötta änge växer gott om tämligen grov ek och ask samt hassel. Marken har varit en ganska igenväxt hästhage, men när Kerstin och Hans år 1980 köpte marken, röjde och tog upp hävden, blommade den örtrika växtligheten åter upp. Här kan man nu åter hitta ängsväxter som gullviva, svinrot och darrgräs. I de öppnare bredsrummen trivs mer krävande örter som korskovall, krutbrännare och nattviol.

Under 1990-talet sattes en bandfast tun upp längs kanten mot landsvägen.

Fastighet:	Boge Lauritse 1:11
Areal:	1,4 hektar
Markägare:	Hans och Kerstin Dahlström, Lauritse, Boge
Brukare:	Hans och Kerstin Dahlström, Lauritse, Boge

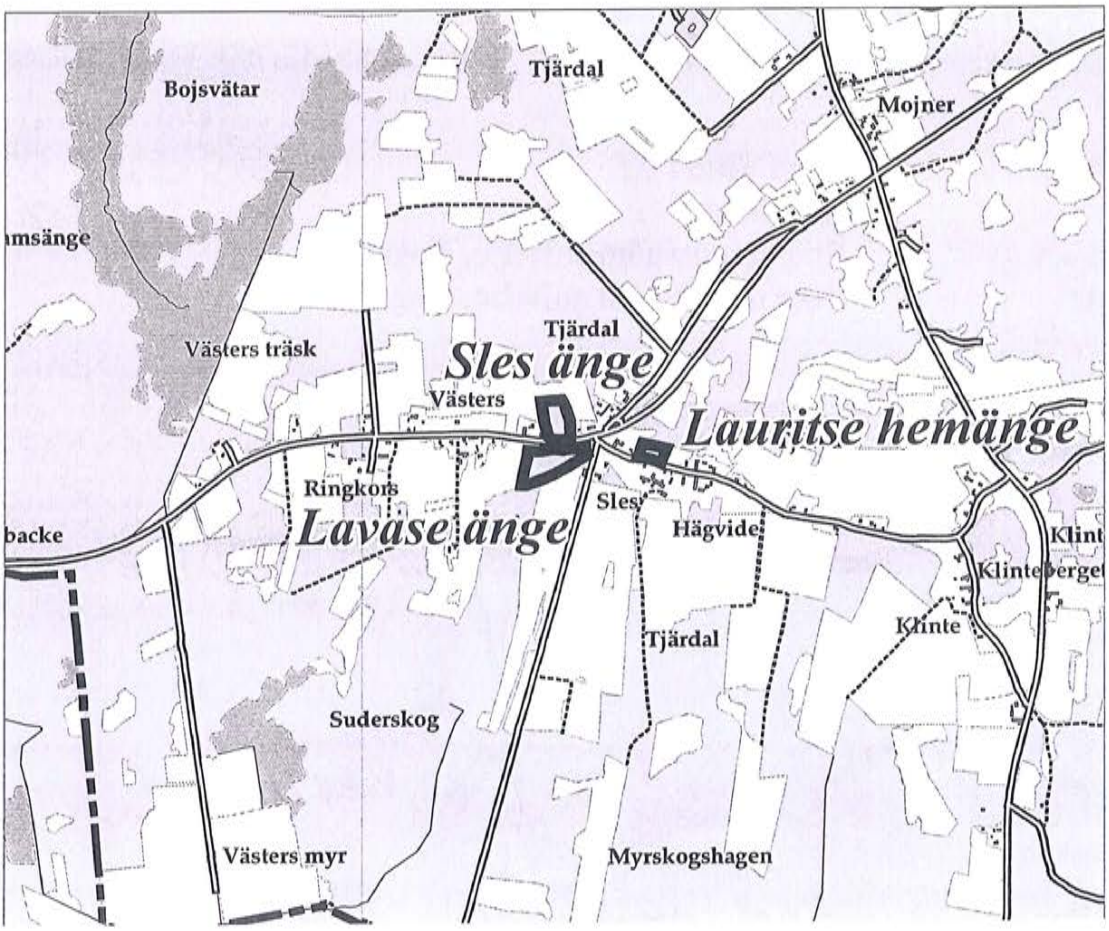

Lauritse hemänge i Boge

Denna lilla ängsmark ligger alldeles intill gården, i en slänt nedanför gamla vägen. Kring en järnåldershusgrund står idag några grova äldre träd: ask, lönn, oxel och apel. Ute i slätten nedanför kan man finna ängsväxter som darrgräs, vårbrodd och brudbröd.

Fastighet:	Boge Lauritse 1:11
Areal:	0,4 hektar
Markägare:	Hans och Kerstin Dahlström, Lauritse, Boge
Brukare:	Hans och Kerstin Dahlström, Lauritse, Boge

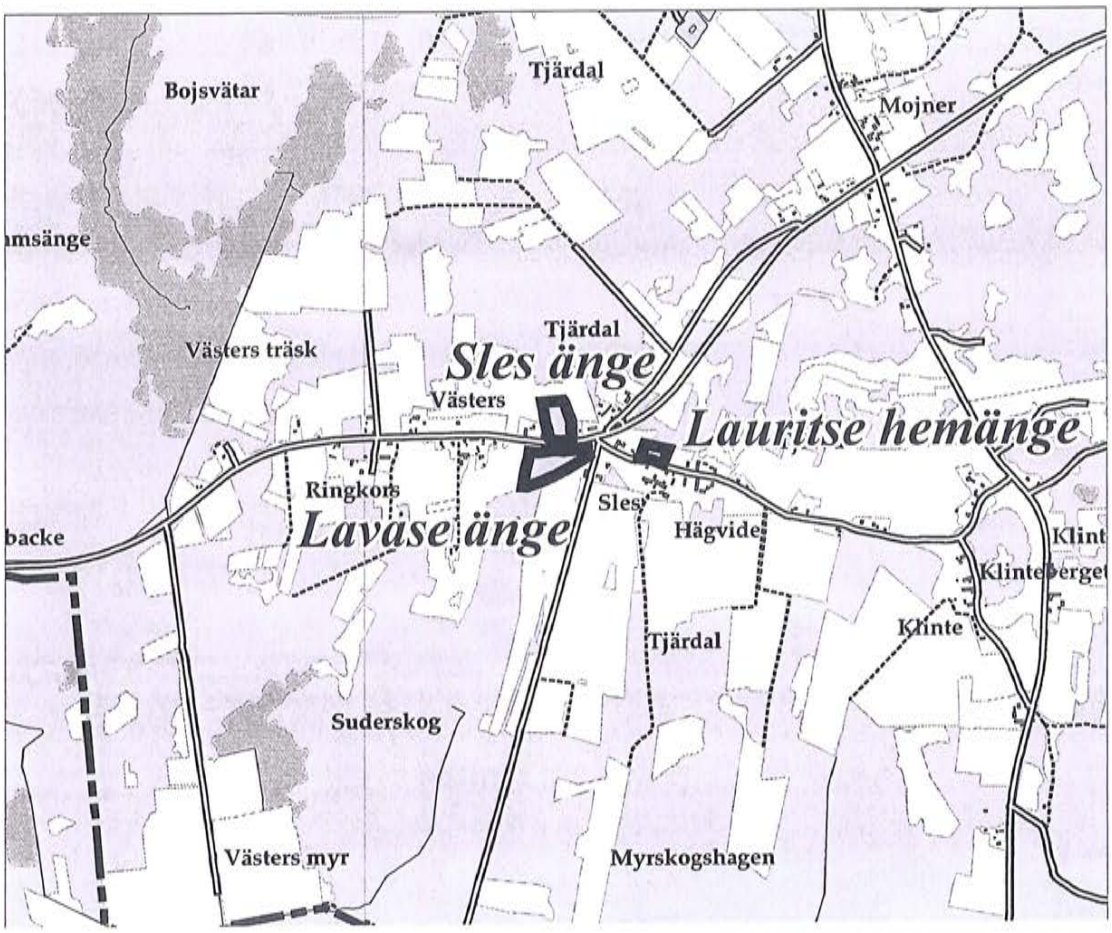

Sles änge i Boge

Ett litet, hasselrikt ek-askänge med inslag av enstaka björkar. Marken är flack och sluttar svagt mot norr. Några smärre stenblock och andra ojämnheter döljs av buskar och träd. I norra delen finns några bredsrum med en fin ängsflora.

Änget kallas ibland Viktors änge, efter den förre brukaren Viktor Johansson. 1995 tog Krister och Suzanne vid. Eftersom marken ligger alldeles invid bostadshuset, är det ett änge man ofta vistas i.

Fastighet:	Boge Sles 1:21
Areal:	1,0 hektar
Markägare:	Krister och Suzanne Edström, Sles, Boge
Brukare:	Krister och Suzanne Edström, Sles, Boge

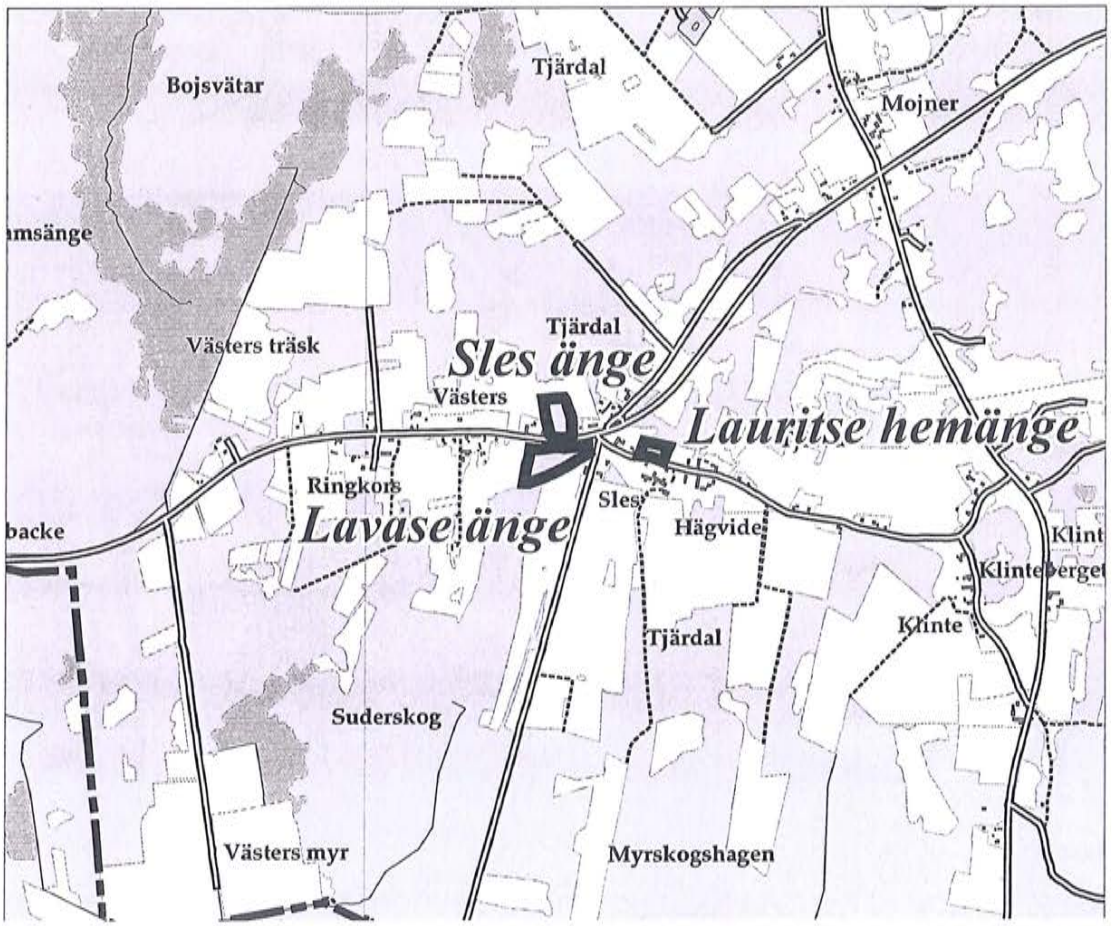

Bro prästänge

Norr om kyrkan ligger stora prästjordar som har slagits åtminstone sedan 1600-talet. Änget är den del som sköts med fagning och slåtter även idag. Marken brukades som betesmark under förra delen av 1900-talet, men från 1950-talet slogs marken genom Bro rödakors-krets' försorg. Sedan mitten av 1990-talet är det Bro hembygdsförening som sköter änget. Eftersom det är så många besökare i kyrkan och i änget om somrarna, har man inte stängslat in marken, så den efterbetas därför inte.

Här växer grova, stamkvistade tallar samt några få ekar och hasselbuskar. I mer solöppna delar svinrot, darrgräs, vårbrodd, och andra ängsväxter.

Fastighet:	Bro annex 1:1
Areal:	1,0 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Bro hembygdsförening

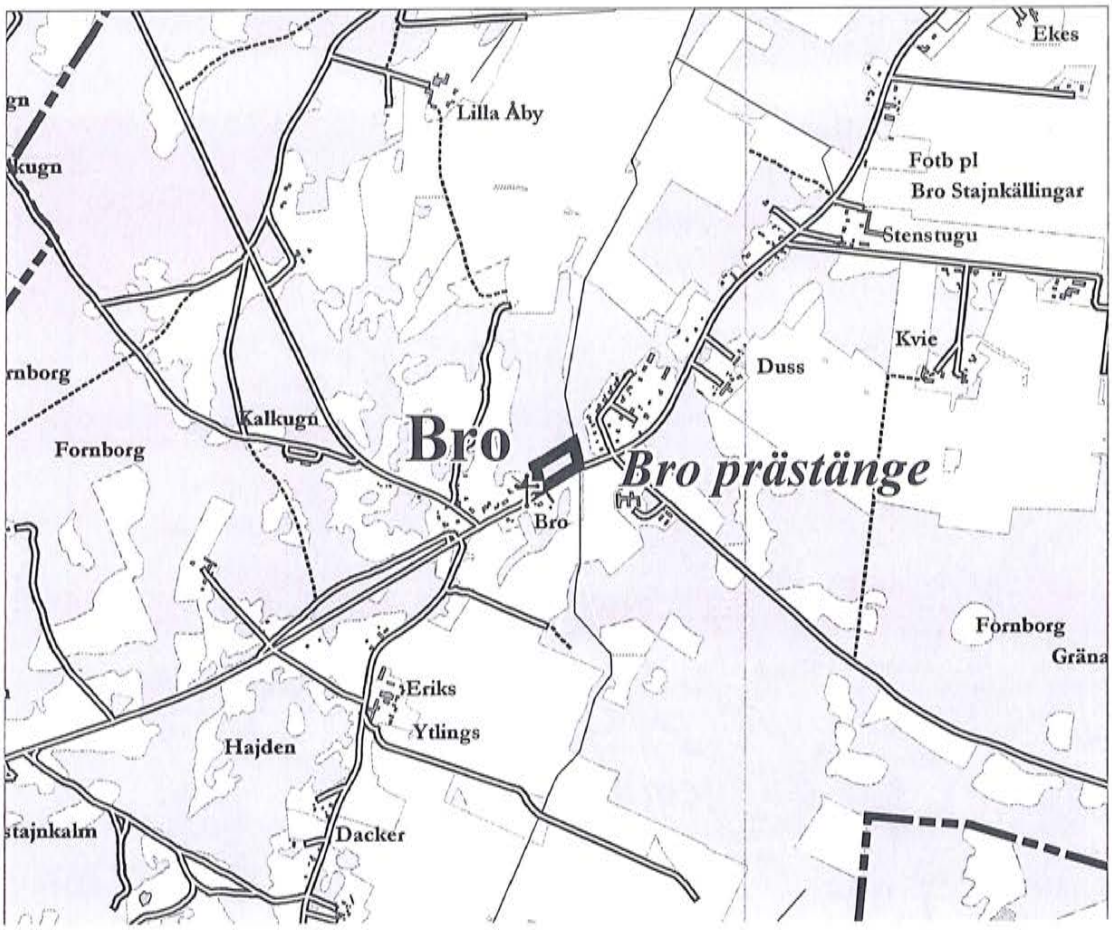

Bungemuséets änge i Bunge

Bungemuséet med dess kulturhistoriskt intressanta byggnader ligger i, och är intimt sammanflätat med änget. Muséets olika byggnader ligger utspridda i den gamla ängesmarken, men trots detta kan man ännu ana den tidigare ängeskaraktären genom att träd och buskar på flera ställen växer i dungar och vastar, omväxlande med olikstora öppna gläntor. I ängets centrala del ligger en vattenfylld damm. Ett antal fornlämningar finns på museiområdet, vissa är hitflyttade eller rekonstruerade. Här finns gravfält, slipsten, bildstenar, runstenar med mera. Änget har troligen skötts på samma sätt som nu under hela muséets tid, det vill säga sedan 1907.

Markerna är rika på lågvuxna ekar, men här växer även oxel, ask och någon tall och idegran. En del hassel och några fina hagtornsträd finns också. År 1741 passerade Carl von Linné här: "Ängarna som lågo på högra handen, sedan vi sett Bunga, hade vid sina gärdsgårdar liksom planterade häckar av ask, rönn, slån, oxel och hagtorn, att man med möda kunde där inkomma. Oxlar växte i desse ängar i större myckenhet än på något annat ställe."

Att änget är en del av Bungemuséet gör att det har ojämförligt flest besökare av alla ängar på Gotland. Där området inte trampats till stigar växer en örtrik ängsflora, med bland annat slåtterfibbla, solvända och flera orkidéer.

Fastighet:	Bunge annex 1:10
Areal:	2,0 hektar
Markägare:	Kulturhistoriska museet i Bunge
Brukare:	Kulturhistoriska museet i Bunge

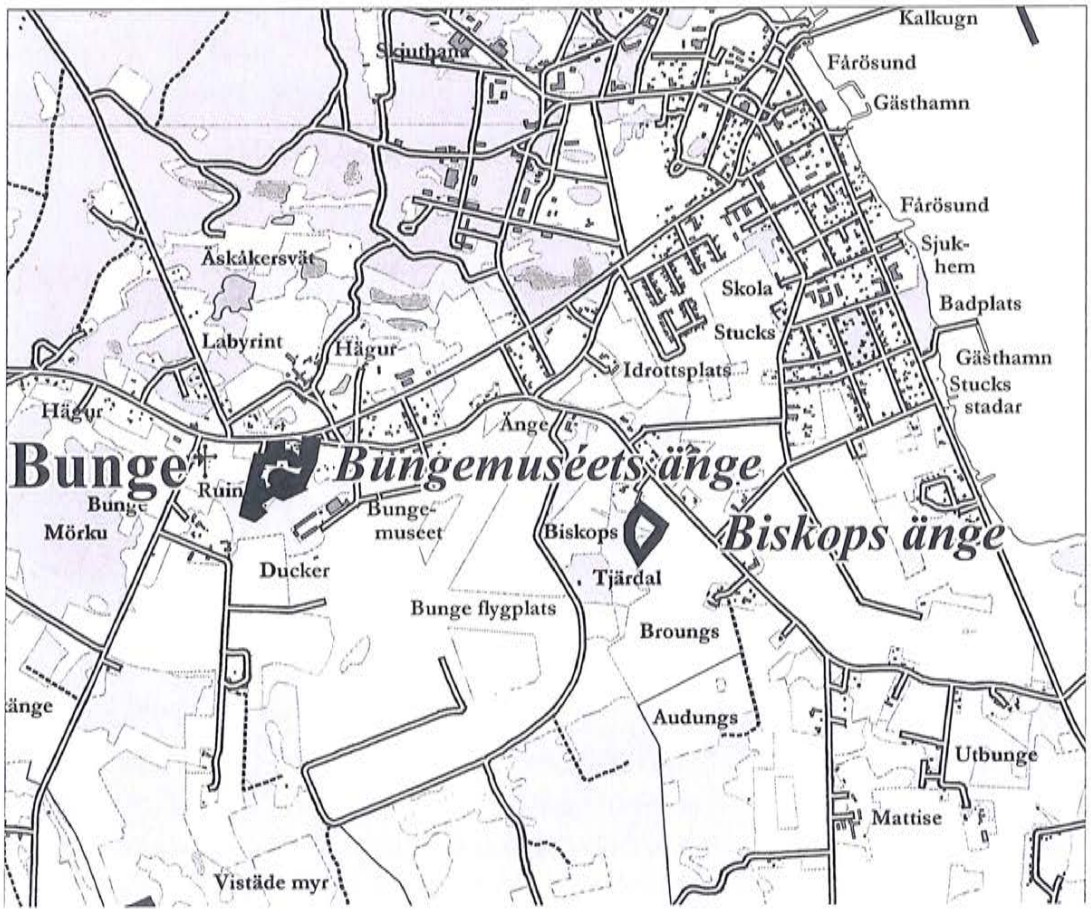

Biskops änge i Bunge

Klappad ask, ek och vildapel står spridda i detta änge, glesare i den sydöstra delen, tätare i den inre och fuktigare delen. Många av de gamla askarna har klappats på senare år. Lite ovanligare är klappade lönnar med knotiga stammar, som också finns i änget. Enstaka äldre hagtornsbuskar och någon hassel förekommer. Närmast gården är änget ganska öppet, liksom även i det lite sankare stråket i mitten. Här växer svinrot, ängsvädd med flera ängsväxter. I ett lite torrare parti åt nordost finner man bland annat darrgräs, höskallra och liten blåklocka.

Tidigare slogs änget av Karin och Gustav Kellström, och före dem av Edvard Widgren och Folke Stuxberg. Sedan 1996 är det Mats som hävdar änget.

Fastighet:	Bunge Biskops 1:5
Areal:	1,0 hektar
Markägare:	Olle Lindqvist, Uppsala
Brukare:	Mats Widgren, Mattise, Bunge

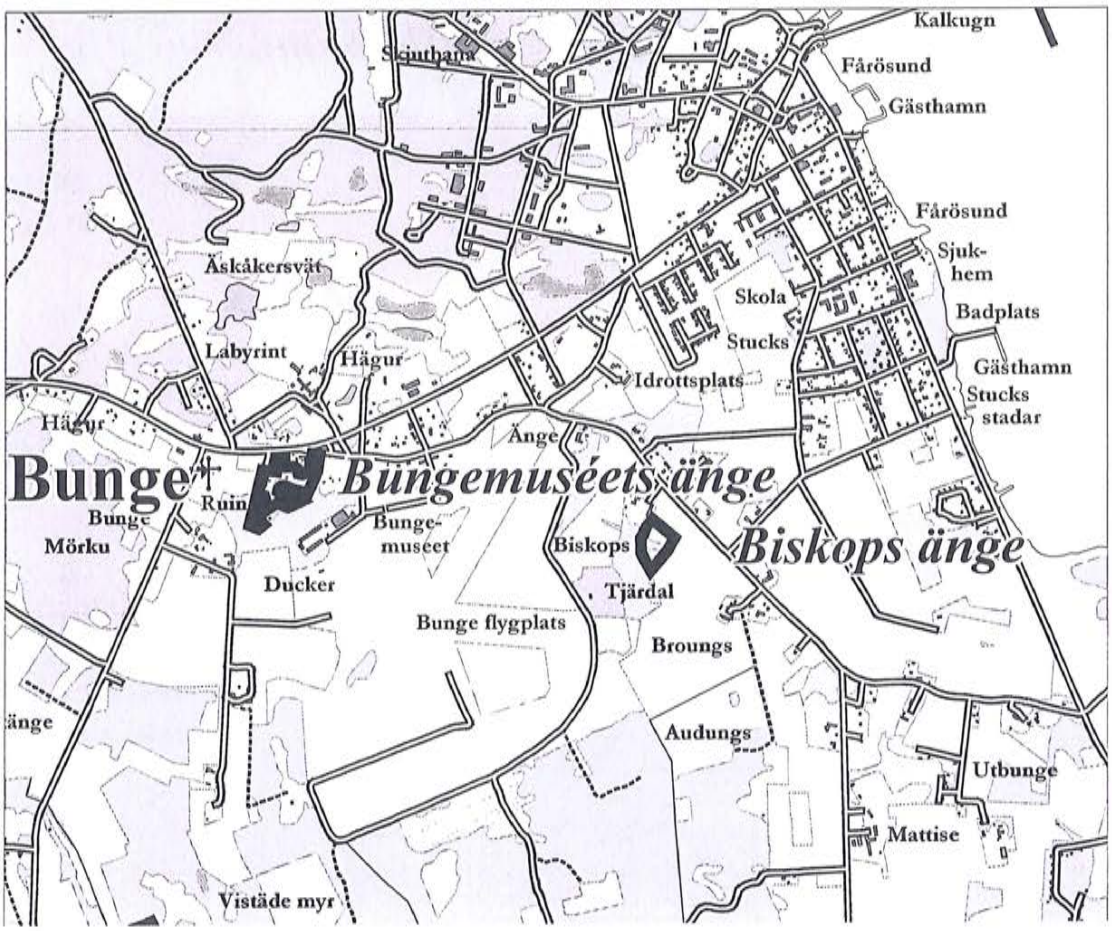

Hultungs änge i Bunge

Ett björkdominerat änge med en stor slätt i sydost. Förutom björk finns här också en hel del ask, med inslag av tall, gran och oxel. Här växer också hasselbuskar.

Tidigare slogs marken av bröderna Axel och Ivan Karlström, sedan 1977 är det Nils som ansvarar för hävden. Under några perioder har området använts som betesmark istället.

Fastighet:	Bunge Hultungs 1:6
Areal:	1,6 hektar
Markägare:	Nils Karlström, Hultungs, Bunge
Brukare:	Nils Karlström, Hultungs, Bunge

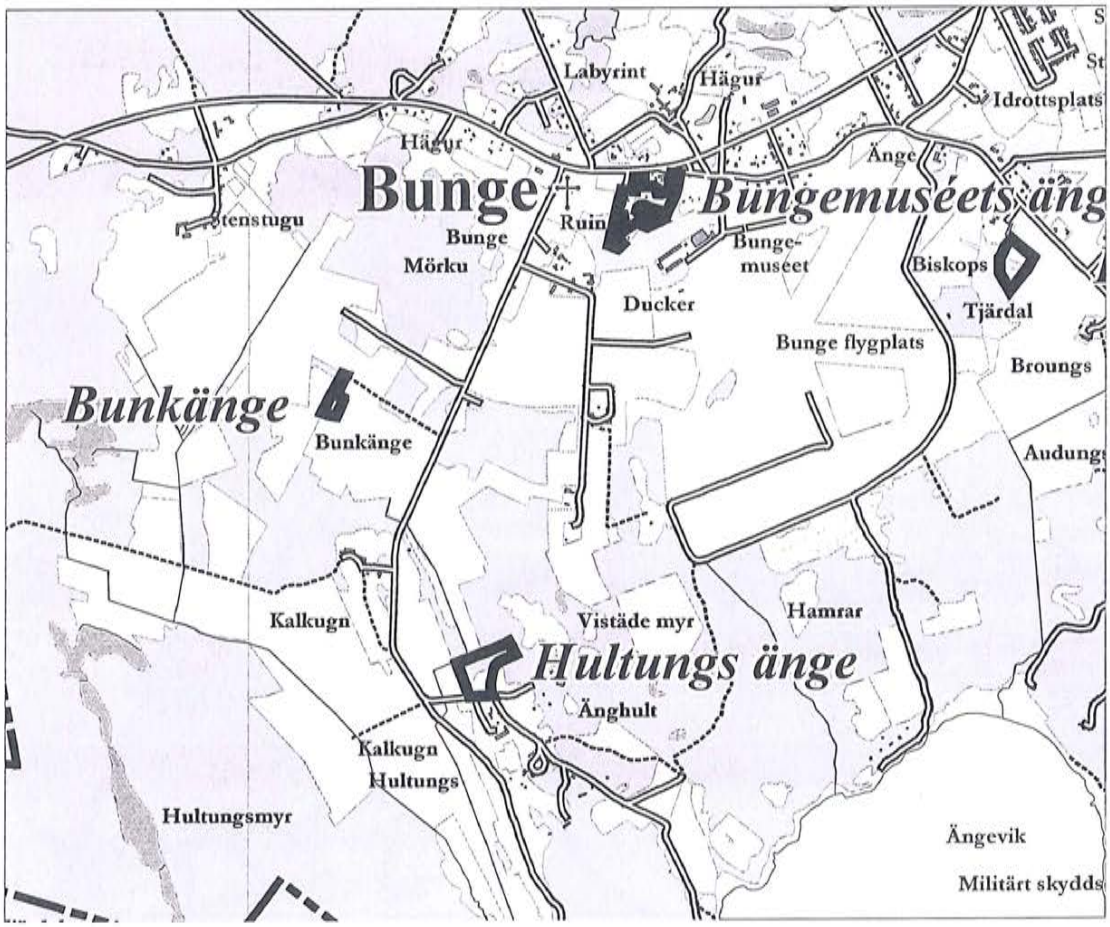

Bunkänge i Bunge

Namnet Bunkänge kommer av bunkmark, en sank tuvig mark. Änget kallas ibland även Bassänge.

Bunkänge ligger i övre delen av ett stråk av gamla ängsmarker som går från Stenstugu uppe vid vägen ned mot Hultungs vid havet. Vid slutet av 1600-talet slogs det mesta av markerna i detta område. Änget slogs av Björns farmor och farfar Anna och Gustav Jonsson, och före dem av Fredrik och Maria Lundgren 1889. Innan dess var det en Godman som brukade marken.

Fram till 1947 slogs marken årligen. Sedan betades änget i tjugo år, för att därefter stå oskött och tillväxt. År 2000 återupptog Björn och Gerty den gamla slåtterhävden.

I änget finns en gammal tegelbruksruin och grunda lertag till Hultungs lerbruk. Det drevs av bröderna Bolinder, som då även ägde Takstens gård.

Tall och klappad ask ger änget karaktär. Här finns också björk, asp och någon gran. Hassel och en står spridda. Man kan finna ängsväxter som svinrot, brudbröd och gullviva.

Fastighet:	Bunge Hägur 1:12
Areal:	0,4 hektar
Markägare:	Björn & Gerty Jonsson, Hägur, Bunge
Brukare:	Björn & Gerty Jonsson, Hägur, Bunge

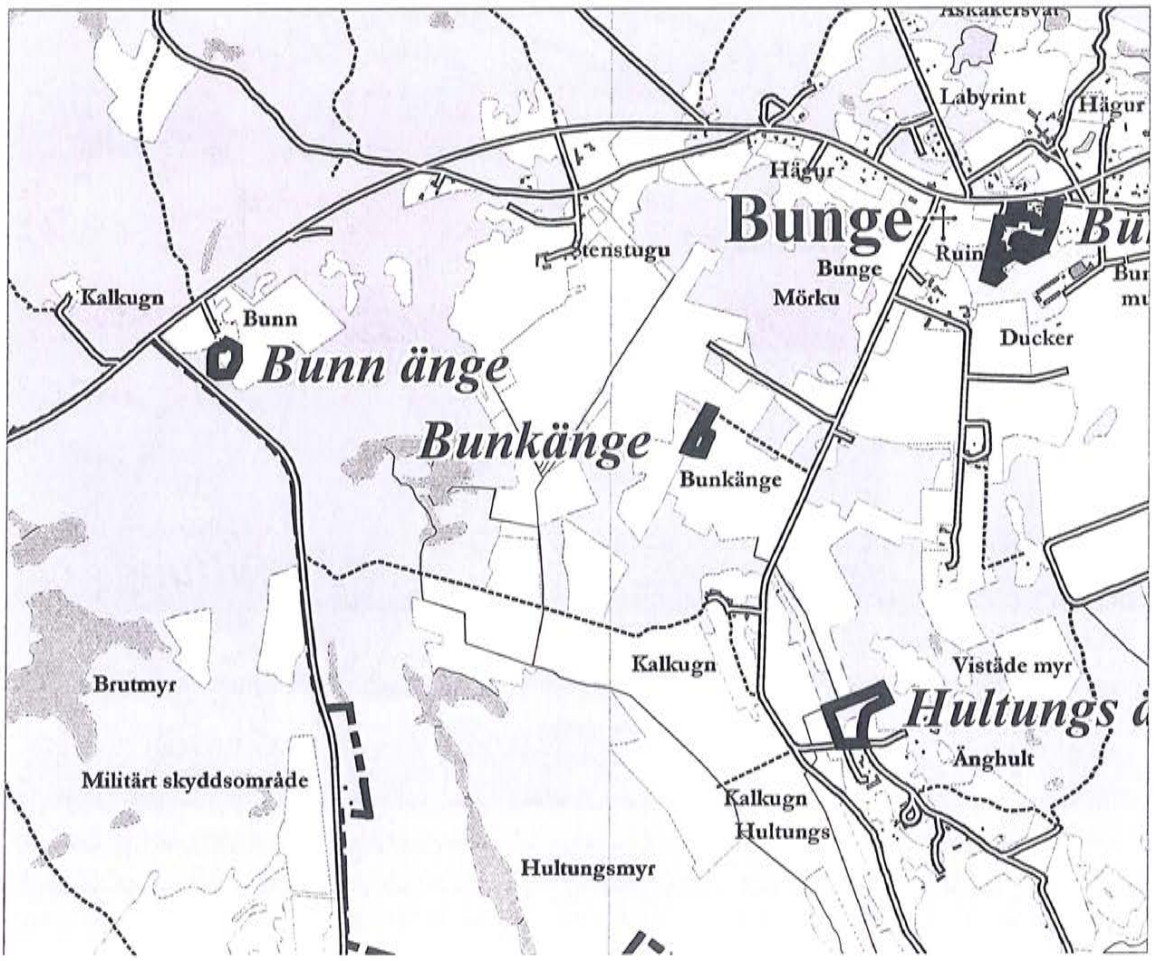

Bunn änge i Bunge

Söder om gården Bunn i Bunge ligger gamla ängsmarker, just i sluttningen från torrare mark i söder, ned mot de fuktiga skogarna och källmyrarna. Från vägen kommer man in i en del som inte slagits på länge: här står hassel, tall och idegran tätt. En liten brunn med gott vatten ligger inne bland träden.

Mellan detta hässle och gården ligger den öppna slätt som hävdas än idag. Marken sluttar svagt, från en liten hällmark vid gården till fuktängar längre ned. Glest spridda står små askar, hasslar, ungtallar och enbuskar, tillsammans med någon enstaka idegran.

I de lite torrare delarna kan man finna en rik ängsflora, med örter som klasefibbla, slåtterfibbla, brudsporre, svinrot och backklöver.

Markerna sköttes under lång tid av Anna och Åke Engström.

Fastighet:	Bunge Änge 1:14
Areal:	0,4 hektar
Markägare:	Anna Engström, Bunn, Bunge
Brukare:	Bernt Engström, Stockholm

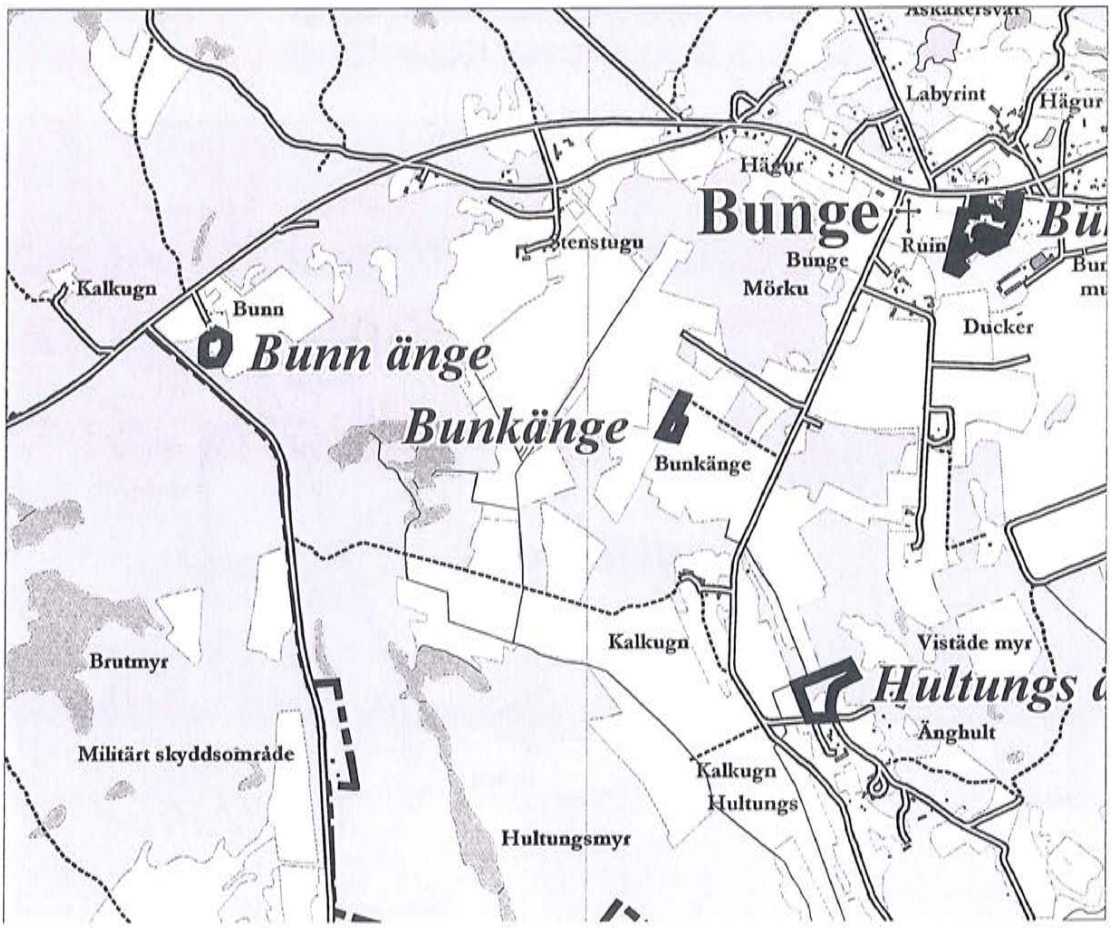

Hummelbosänget i Burs

Änget ligger lite fuktigt i slänten nedanför gården Hummelbos, och är till största delen ganska ganska lummigt. Här står ek, björk, ask och även klibbal, som ger änget en speciell karaktär. I sydväst finns ett öppet bredsrum. Hasselbuskarna växer som strumpor till de större träden. Ängsväxter som svinrot och vårbrodd är vanliga. Förekomsten av Jungfru Marie nycklar är ovanlig på Gotland. I fuktstråk breder högörtängen ut sig. Här växer sålunda älgört, humleblomster, plattstarr och den sällsynta arten brunstarr.

År 2000 ställdes en slåtterbod i bulteknik upp i den norra delen.

Längre tillbaks var det Oskar Larsson som slog änget, och efter honom Axel och Erik Larsson. Därefter sköttes marken av Martin Alfvengren, Lindarve. Sedan år 2000 är det Burs församling som ansvarar för ängshävden.

Fastighet:	Burs Hummelbos 1:25
Areal:	1,7 hektar
Markägare:	Gotlands hembygdsförbund
Brukare:	Burs församling

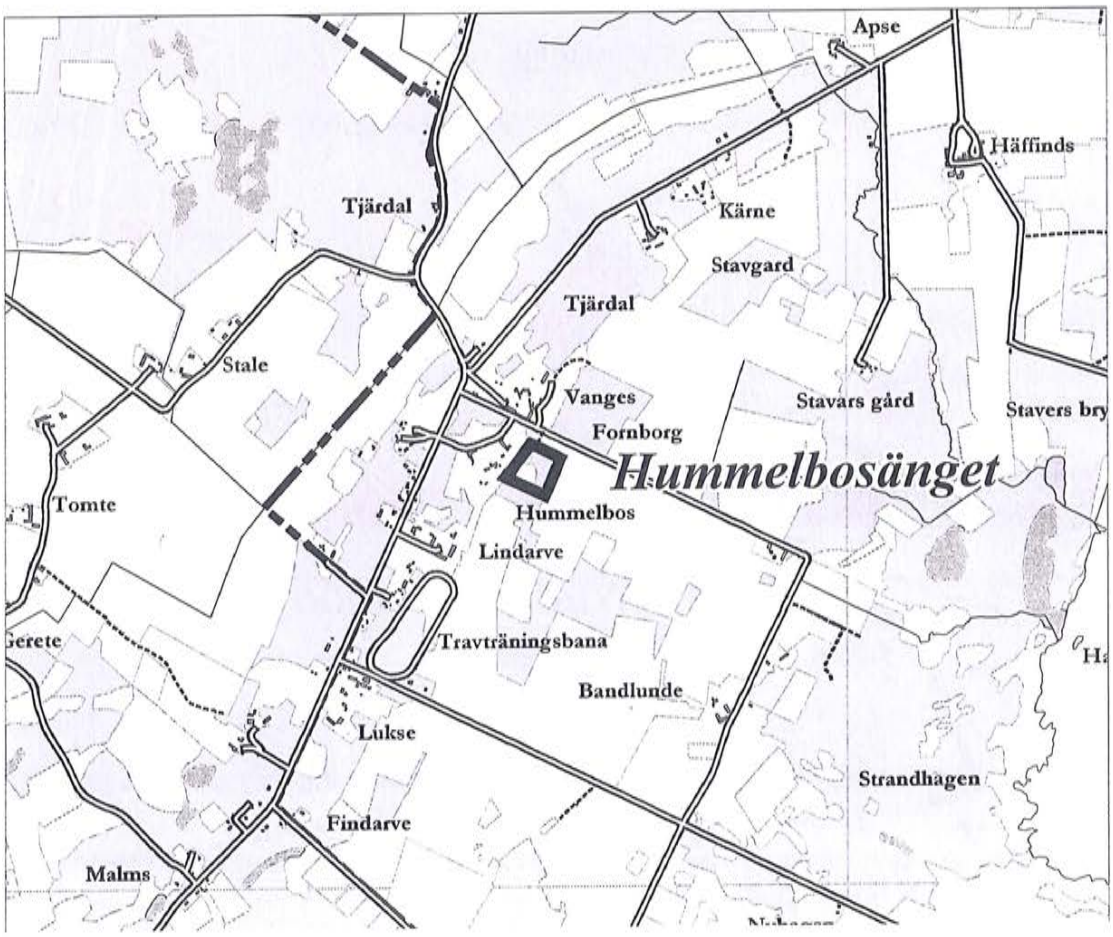

Sudergårda änge i Bäl

Stensträngar och en husgrund vittnar om människans närvaro i denna gamla kulturbygd sedan mycket länge. Sudergårda änge, som också kallas heimänget, tillhörde Gute gård fram till skiftet 1885. Då byggdes den väg som leder ned till marken nedanför, ängsmarkerna delades, och delen söder om vägen köptes av J P Johansson, för att sedan övertas av hans måg Gunnar Jakobsson. Denne Gunnar Jakobsson omkom vid en olyckshändelse år 1955, och då köpte Helmi och John Nyström änget. De hävdade sedan änget i princip ensamma, och lade ned ett enormt arbete under åren. Sedan 1989 har hembygdsföreningen skött fagning och slåtter. År 1998 avled John Nyström, och det är nu Olof Nyström som äger marken.

Änget ligger på flack mark som sluttar svagt mot sydväst. Här växer tall, ek, björk, unga askar och hassel. I östra delen finns inslag av oxel och unga lundalmar. I sydöstra delen ligger en vät omgiven av ganska tät buskvegetation och några ståtliga tallar. Den slåttergynnade floran är rik och änget är mycket välhävdat. Här lever ännu den känsliga tidigblommande ögontrösten kvar, på en mindre fläck. På den stora slätten längs vägen står en minnessten över kungabesöket. En fin bandtun kringgärdar marken.

Fastighet:	Bäl Sudergårda 2:1
Areal:	2,5 hektar
Markägare:	Olof Nyström
Brukare:	Bäl hembygdsförening

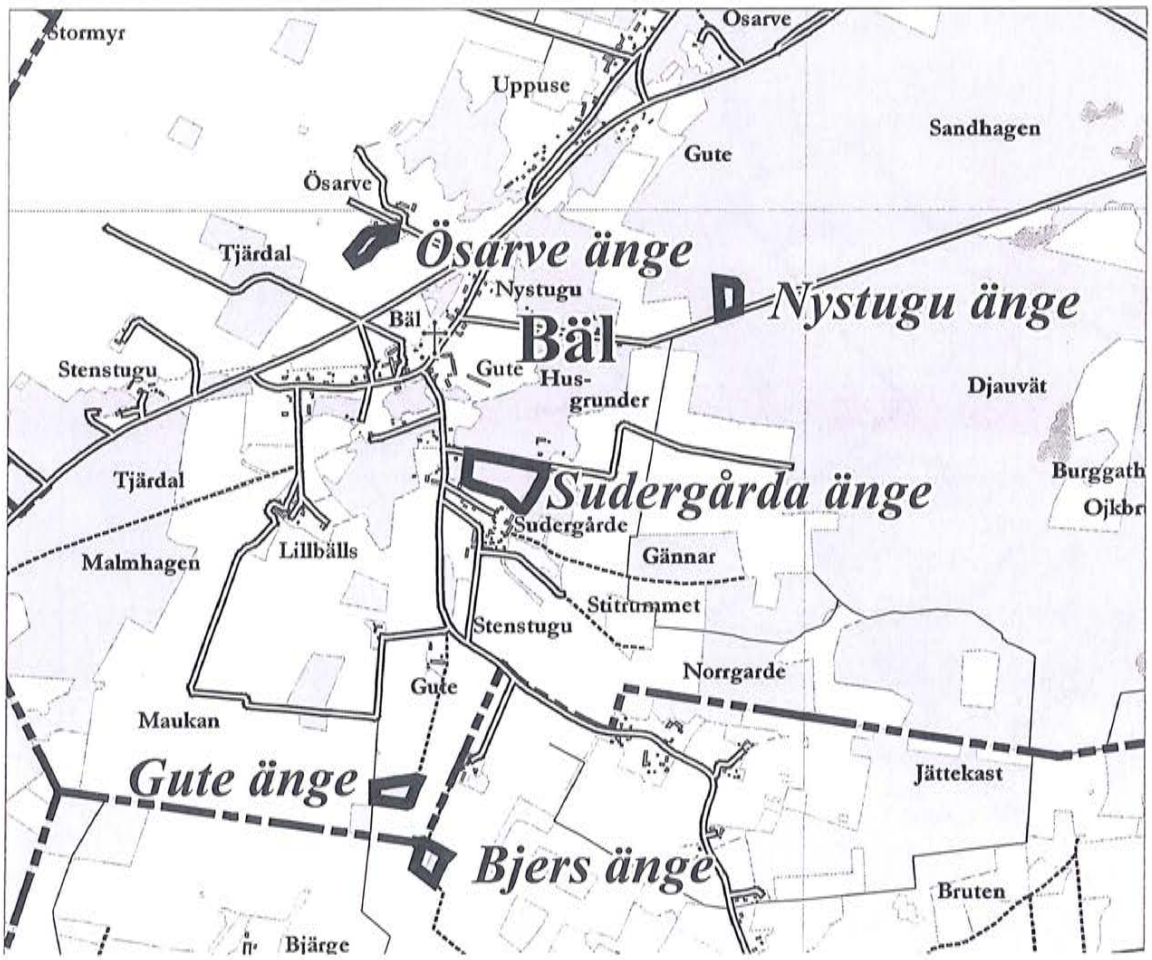

Gute änge i Bäl

Gute änge är en liten rest av de stora ängsmarker som förr bredde ut sig i denna del av socknen. Skattläggningskartan över Bäl från år 1697 visar att det var ängsmark här då. I änget kan man även se små grunda diken som omger platta stenröjda områden. Detta är små åkrar från tiden före skiftet. All mark runtom odlades upp under 1800-talet och början av 1900-talet. Gården Gute i Bäl skiftades år 1885. Då flyttades en av gårdarna ut, och uppfördes där det nu ligger, en bit ifrån änget.

Här växer ek, ask, lundalm, björk, rönn och hassel. I ett parti står några raka, vackra tallar. I västra delen ligger en stor vät i en svacka, omgiven av en ring av träd och buskar. I sydöstra hörnet står en gammal och grovstammig ek. Tvärs igenom änget går en gammal väg, med lövvastar på ömse sidor.

Marken har varit i släkten Gutenbergs ägo sedan 1600-talet. Den sköttes tidigare av Ricky Gutenberg, Gute, men såldes 1998 till Pär Andersson.

Fastighet:	Bäl Gute 1:66
Areal:	0.8 hektar
Markägare:	Pär Andersson, Gute, Bäl
Brukare:	Pär Andersson, Gute, Bäl

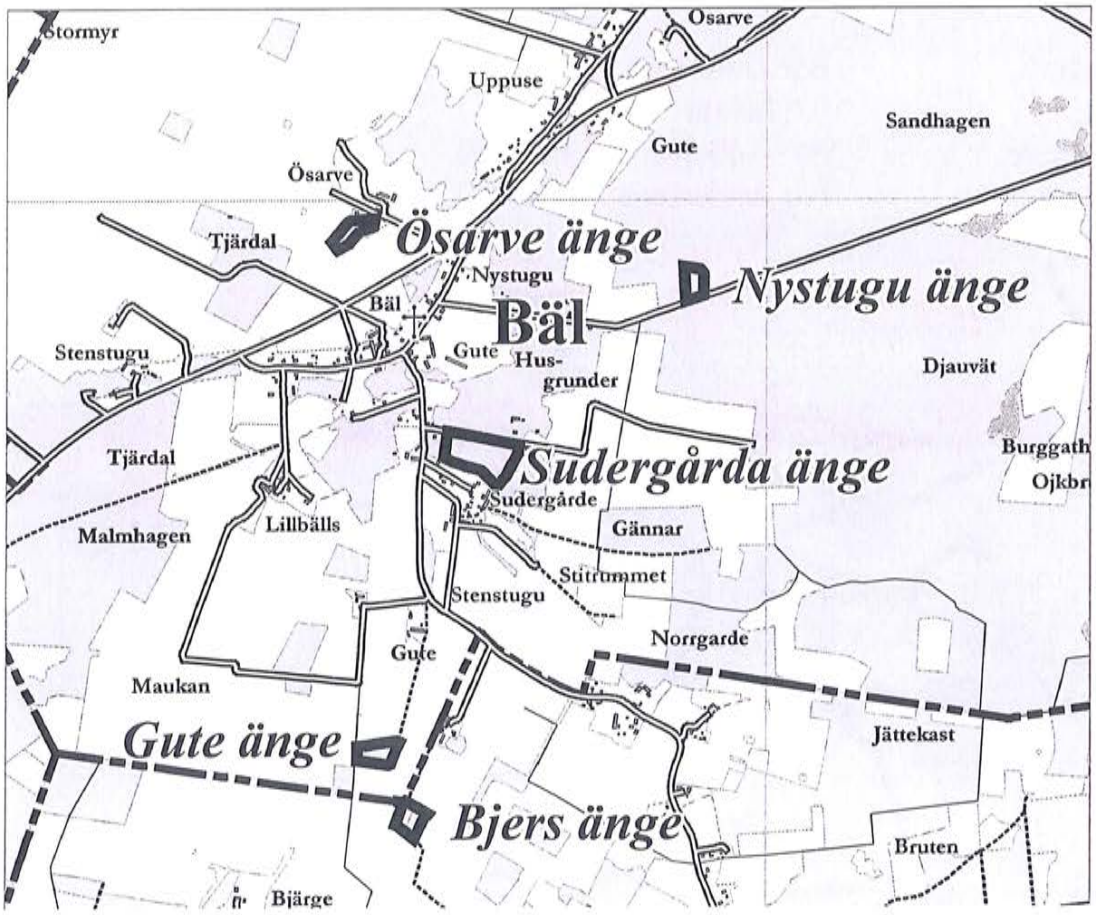

Nystugu änge i Bäl

Marken är en liten del av det 25 tunnland stora ängsområde som kallas Nystugu ängar.

Nystugu ängar tillhörde förr Gane gård, men friköptes då gården såldes år 1888. De kom senare att hamna i Karl Johanssons ägo. Han for till Amerika i tre omgångar för att söka sin lycka där, men kom tillbaka fattigare varje gång. För att finansiera detta sålde han av stora delar av gården var gång han åkte, så när han kom hem lagom till han skulle fylla 50 år var han sjuk och utfattig. Han avled 1918, straxt efter sin femtioårsdag. År 1899 började järnvägen byggas, delvis genom Nystugu ängar. Arbetet gjordes av två lag, ett från Slite och ett från Roma. Den sista hoplänkningen gjordes vid en stor fest just i Nystugu ängar år 1902.

Ängarna hade styckats i olika skiften, och den del som nu hävdas kom att köpas av en rallare vid namn Karl Blomér. År 1972 köpte Erland Andersson marken av dåvarande ägaren Sten Blomér. Änget var då helt igenvuxet, men röjdes upp, och ängshävden återupptogs. Sedan 1995 är det Erlands son Pär som ansvarar för hävden.

Änget är nu välhävdat och präglas av björk och ek, tillsammans med enstaka hasselbuketter. Marken är präglad av slåttergynnade växter, framför allt svinrot, ängsvädd och brudbröd, men även orkidéer som nattviol och krutbrännare.

I änget finns en nästan fyrkantig husgrund som kan tänkas ha varit en slåtterbod eller ett lambgift. Här finns också en stensträng och en lämning som kan varit en stensatt väg.

Fastighet:	Bäl Gute 1:66
Areal:	0,6 hektar
Markägare:	Pär Andersson, Gute, Bäl
Brukare:	Pär Andersson, Gute, Bäl

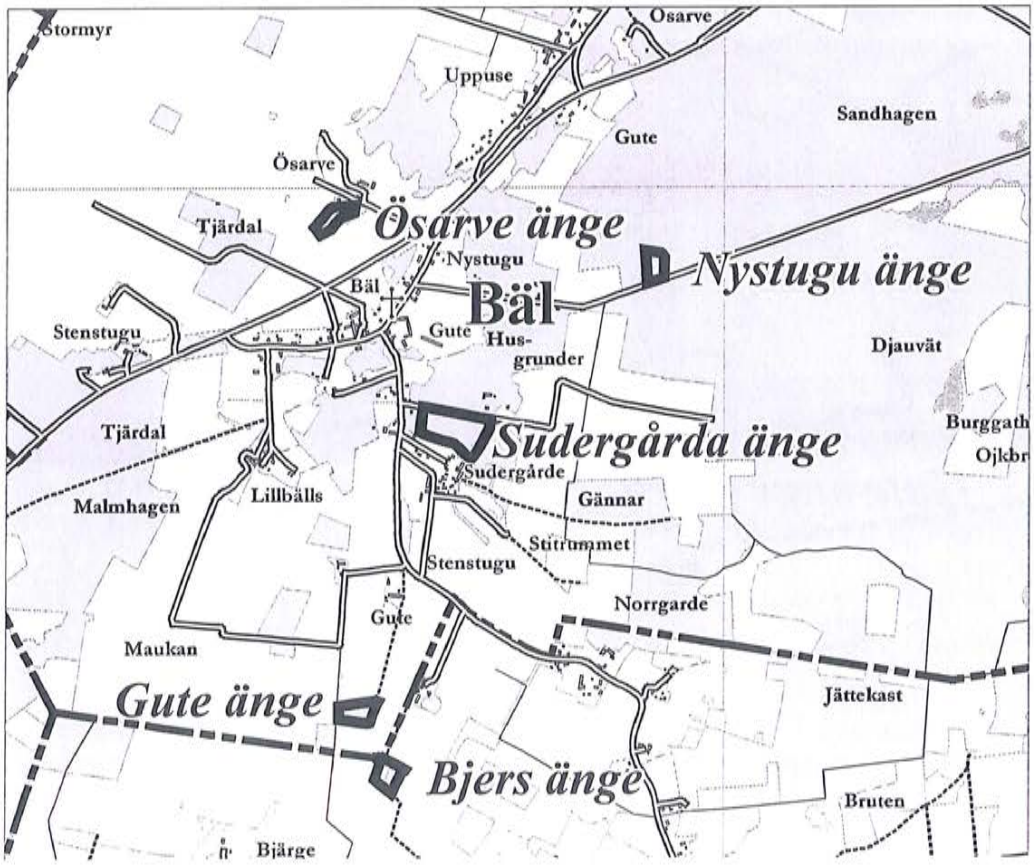

Ösarve änge i Bäl

Ett litet änge som ligger fint uppe på åsen intill gården Ösarve, med en öppen slätt och ett tätare parti med ek och ask. Änget slogs tidigare av Matts Johansson, Ösarve, men sedan 1991 av Anders och Kristina.

Fastighet:	Bäl Ösarve 1:12
Areal:	0,6 hektar
Markägare:	Matts Johanssons dödsbo
Brukare:	Anders och Kristina Johansson, Visby

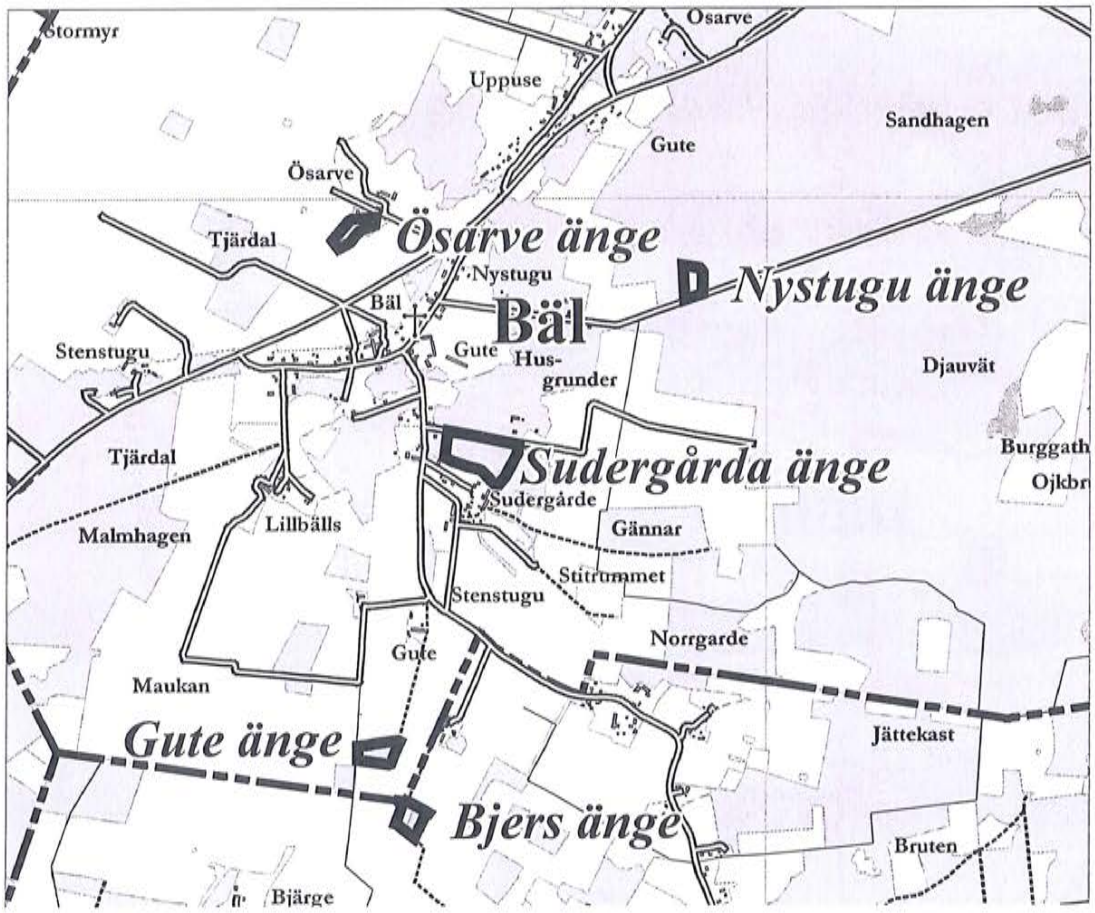

Dalhem kyrkänge

Ett litet flackt änge med stora öppna slätter. I mitten växer nästan enbart stora vackra, glest spridda tallar. Österut tillkommer dessutom ask, enstaka ekar och någon björk. Här och var växer hassel. Mot de öppna markerna i öster och söder växer täta lövvastar. Marken är ganska torr och här finns örter som getväppling, tillsammans med ängsväxter som gullviva och mandelblom. Kyrkorådet har slagit änget sedan lång tid.

Fastighet:	Dalhem Prästgården 1:1
Areal:	1,2 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Kyrkorådet i Dalhem

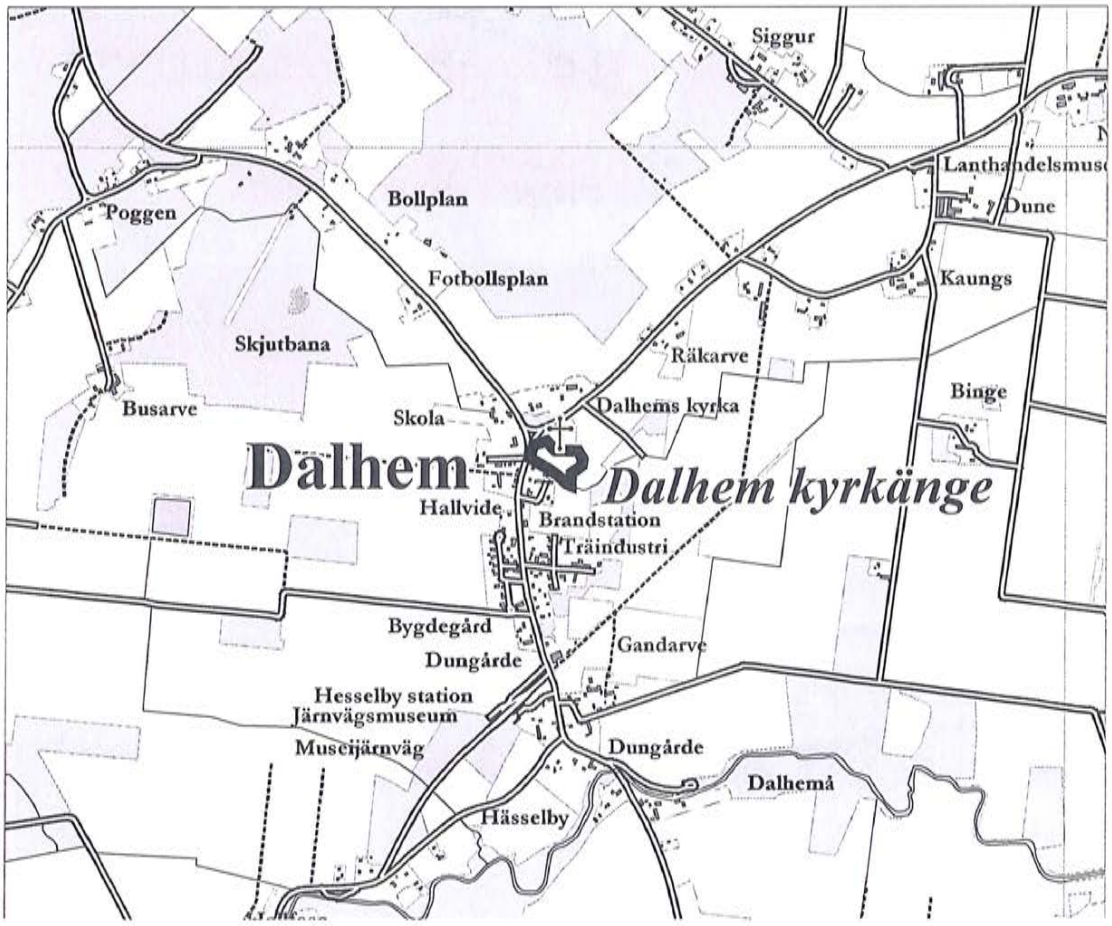

By änge i Eke

Änget, som ligger vid vägen, snett nedanför Eke kyrka, är en liten del av By gårds gamla ängsmark. Det gamla namnet, "Husänge" eller "Husgårdsäng", hänger samman med att gården tidigare legat uppe vid vägen, nära kyrkan. Det finns även en sägen, som berättar att gården brann flera gånger, vilket gjorde att ägaren till slut uppsökte en spågumma för att få hjälp. Han fick då beskedet att orsaken till gårdens olyckor var att den låg för nära kyrkan, som på söndagarna stördes av djurens råmanden. Gården flyttades till sin nuvarande plats och efter det lär den inte ha brunnit mer. En annan sägen berättar om hur man fann den nya boplatsen. Enligt den lade man en stor sten på en släde och spände en oxe för. Oxen fick sedan gå fritt och där stenen gled av eller där oxen stannade, skulle gården byggas.

Änget har alltså varit i hävd sedan 1700-talet och förmodligen ännu längre tillbaka i tiden. Under 1900-talet har dock det mesta vuxit igen. I änget växer ek, ask, alm och en hel del lönn och även sykomorlönn, tillsammans med hassel. Ängsväxter som svinrot och brudbröd förekommer.

Carl Dahlborn har skött änget tillsammans med Eke hembygdsförening sedan 1986. Från och med år 2001 arrenderas marken ut till några av jordbrukarna i socknen.

Fastighet:	Eke By 1:4
Areal:	0,3 hektar
Markägare:	Carl Dahlborn, Lidingö
Brukare:	Röskusten AB och Eke hembygdsförening

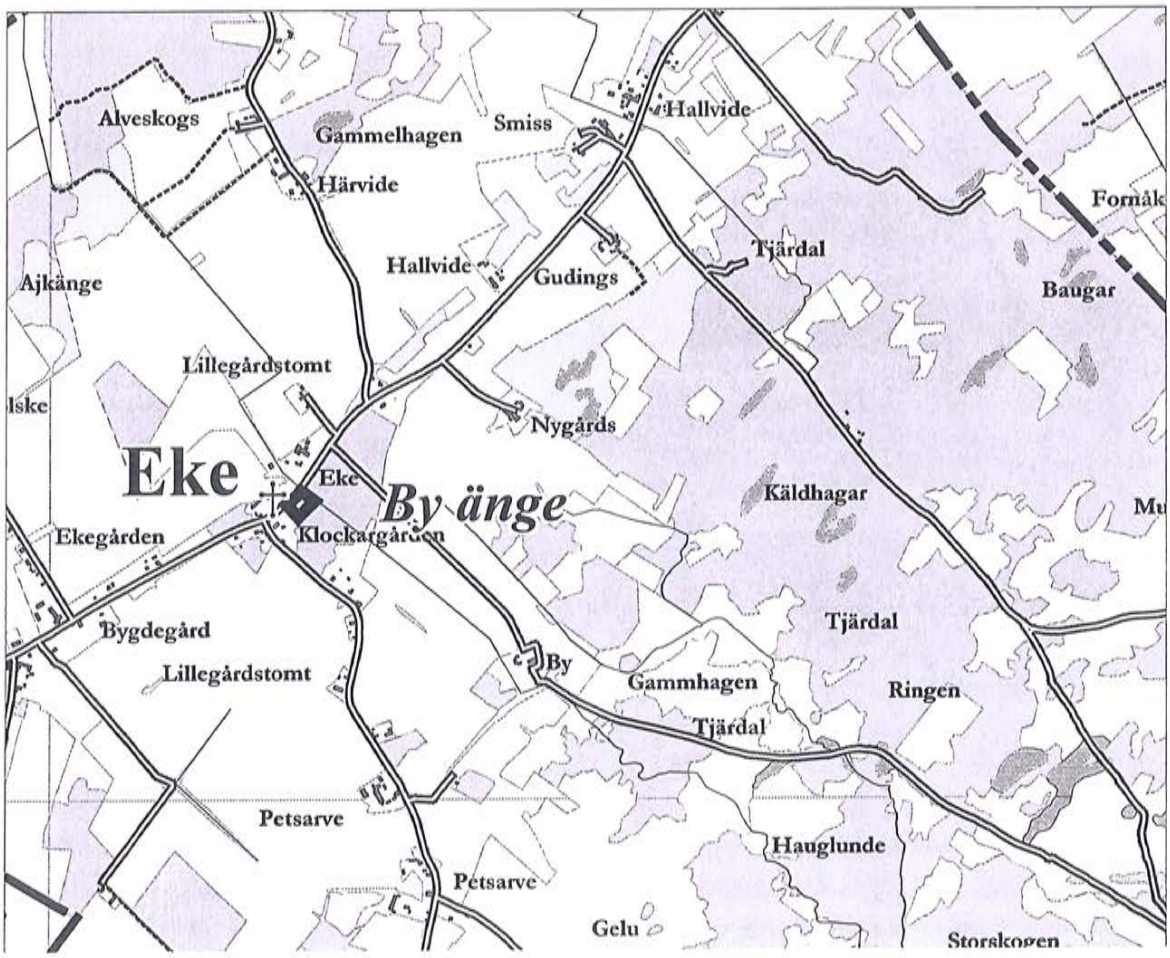

Mangsarveänget i Ekeby

I Ekeby socken har ängarna odlats upp till åker på de mestadels bördiga jordarna. Söder om kyrkan finns ändå en del gamla fodermarker kvar. Den mest kända är Mangsarveänget. När man kommer in i änget, i sydvästra hörnet, möts man av en ganska tät och lummig del, i en svagt kuperad slänt. Längre in, i östra delen planar marken ut och större slätter öppnar sig framför ängsboden. I Mangsarveänget finner man flera ädellövträd: ek, ask, lundalm, lönn och fågelbär, men också björk, oxel, vildapel. Några tallar står här och var. I fuktiga svackor växer en del vide, i övrigt dominerar hassel.

Ute i bredsrummen är kärlväxtfloran rik på hävdgynnade arter, såsom darrgräs, brudbröd, svinrot, ormtunga, jungfrulin, slåtterfibbla och höskallra. Mangsarveänget är också känt för sin säregna svampflora.

Husgrunder och stensträngar i södra delen av Mangsarveänget vittnar om människans närvaro sedan åtminstone järnålder. Kartan som upprättades år 1698 redovisar området som äng.

Förr hörde marken till Mangsarve gård. Emil och Rikard Magne hävdade änget till år 1939. Bungemuséets grundare Theodor Erlandsson hjälpte då till att ordna en donation, som innebar att hävden kunde fortsätta, sedan 1949 genom Ekeby hembygdsförening.

Fastighet:	Ekeby Höstgärde 1:1
Areal:	3,4 hektar
Markägare:	Kulturhistoriska muséet i Bunge
Brukare:	Ekeby hembygdsförening

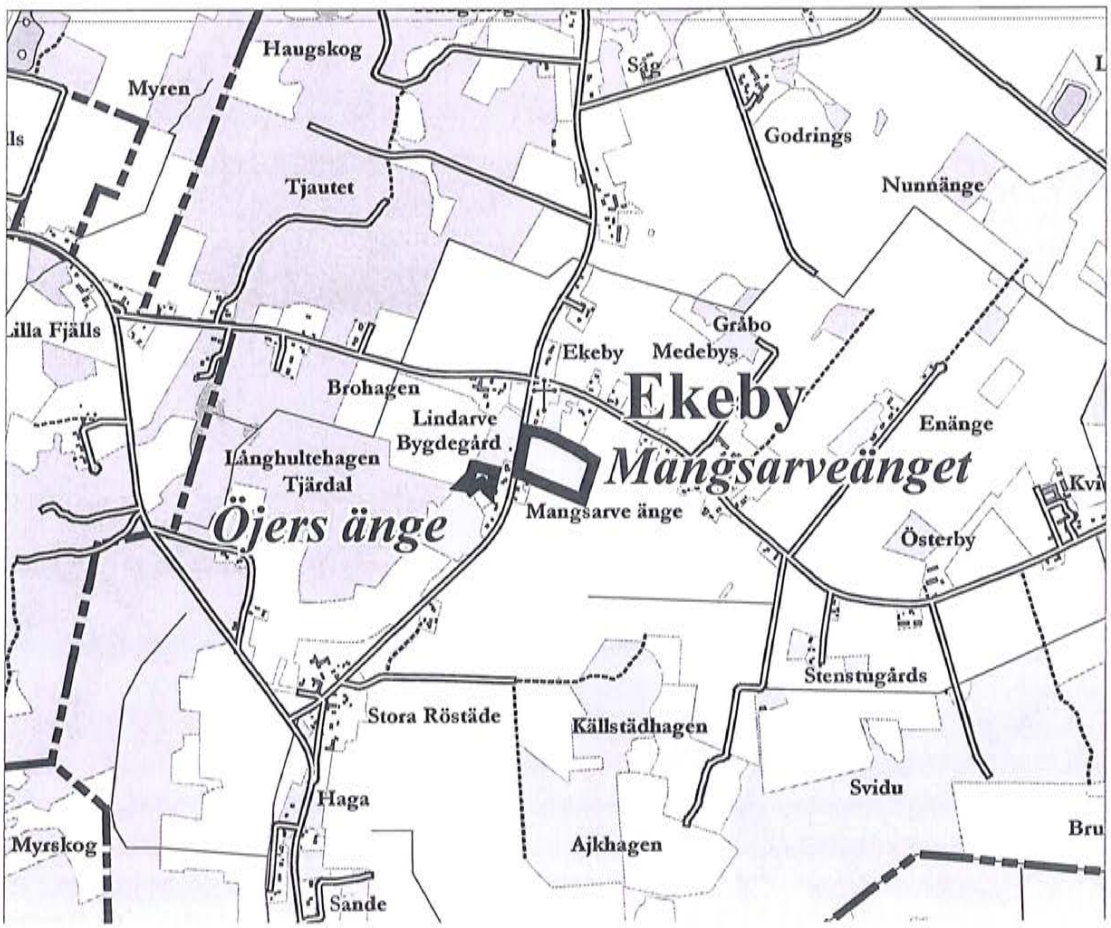

Öjers änge i Ekeby

I den bortre änden av de gamla ängsmarkerna söder om Ekeby kyrka hävdas ett område med fagning och slåtter, Öjers. Här står en del fina ekar, tillsammans med lundalm, ask, björk och tall. Här finns också gott om hassel. I de öppna ytorna växer bland annat gullviva och brudbröd.

Tore brukar änget sedan år 1986.

Fastighet:	Ekeby Stora Öjers 2:2
Areal:	0,5 hektar
Markägare:	Tore Björkqvist, Öjers, Ekeby
Brukare:	Tore Björkqvist, Öjers, Ekeby

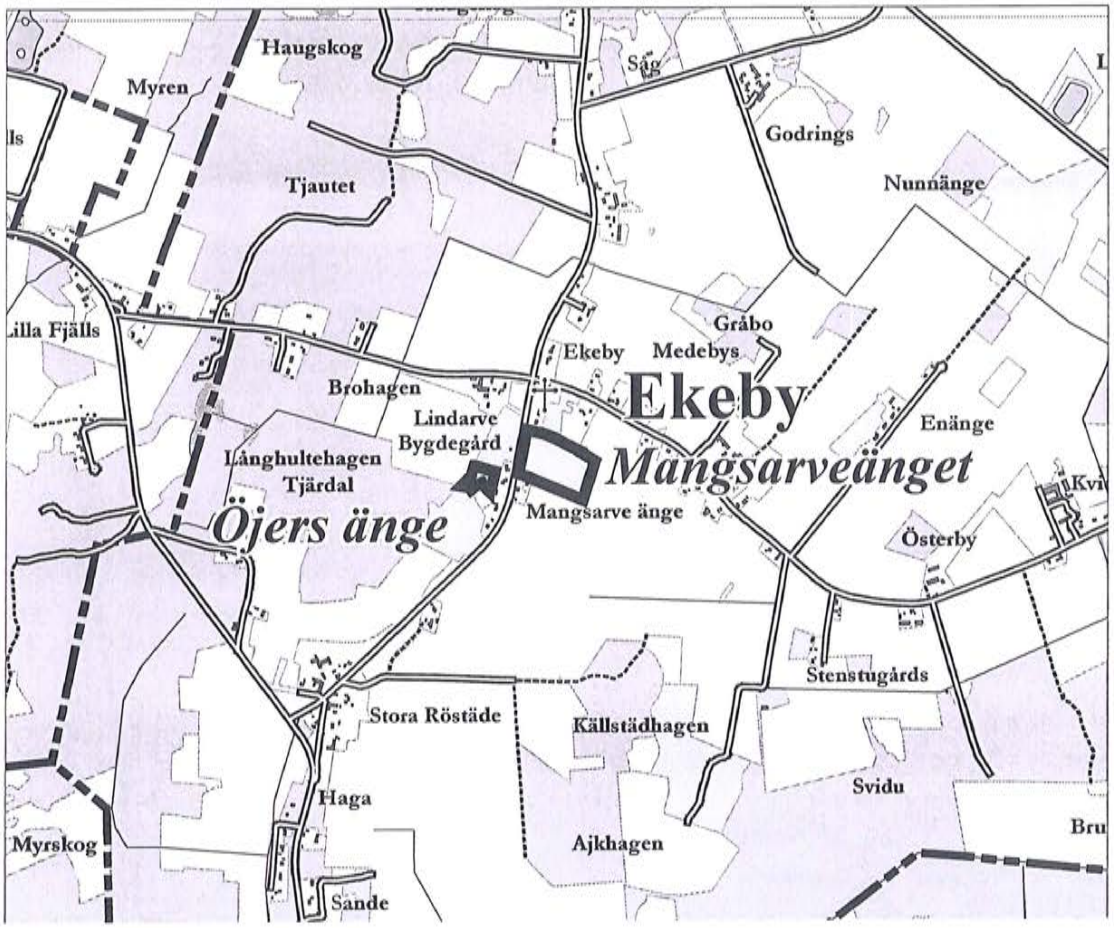

Kvie änge i Eksta

Ett mycket välskött änge, som ligger öppet mellan åkrarna sydväst om kyrkan. Änget omväxlar fint mellan öppna slätter och spridda vastar och grupper av ek, ask, björk, hassel, slån, hagtorn och oxel. I sydöstra delen finns bevarade små åkrar, kantade av handgrävda diken. I västra kanten ligger ett stenröse, förmodligen ett odlingsröse, och vid foten av en av lövvastarna löper en stenvast. Överallt breder en mycket örtrik markväxtlighet ut sig, här finns bland mycket annat krutbrännare, johannesnycklar, hartmansstarr, dvärgviol, och mattor av höskallra.

Bodils mor Margit Quist ansvarade tidigare för hävden. Under 1980-talet stod änget ohävdat, men 1992 tog Yngve och Bodil itu med uppgiften att röja änget och återuppta slåtterhävden.

Fastighet:	Eksta Kvie 1:10
Areal:	0,9 hektar
Markägare:	Bodil och Yngve Sedersten, Kvie, Eksta
Brukare:	Bodil och Yngve Sedersten, Kvie, Eksta

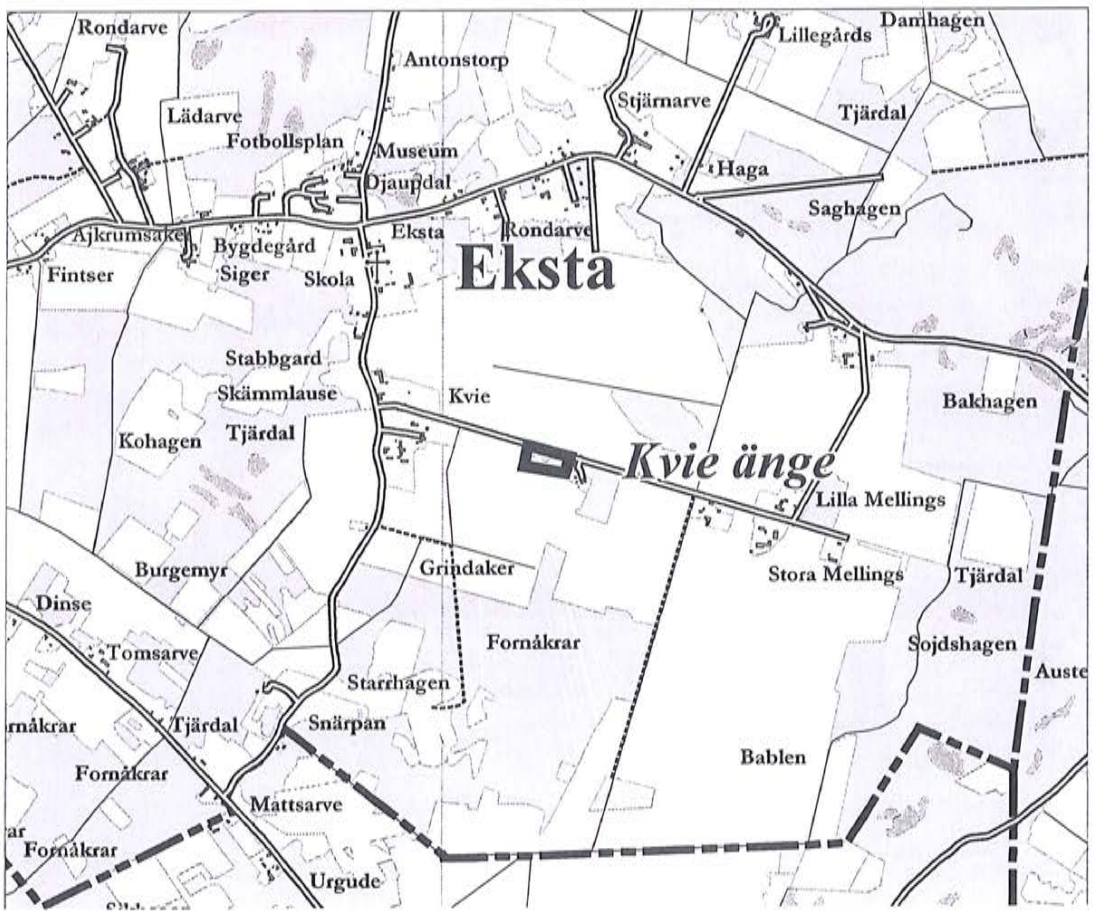

Ajvide strandänge i Eksta

Änget kallas också Käldstu hoigard. Det beror på att det finns flera parter Ajvide gård i Eksta, var och en med sitt speciella namn. Ett annat namn på området är Bodbackar.

Änget är särskilt värdefullt därför att det är det ena av Gotlands två kvarvarande strandslåttermarker: en trädlös instängslad gräsmark i omgivande beten. Marken är mestadels ganska torr, med småvuxna gräs och örter: vårbrodd, darrgräs, liten blåklocka och många andra.

Bengt-Ola har slagit änget sedan år 1975.

Fastighet:	Eksta Ajvide 1:12
Areal:	2,8 hektar
Markägare:	Bengt-Ola Lickander, Ajvide, Eksta
Brukare:	Bengt-Ola Lickander, Ajvide, Eksta

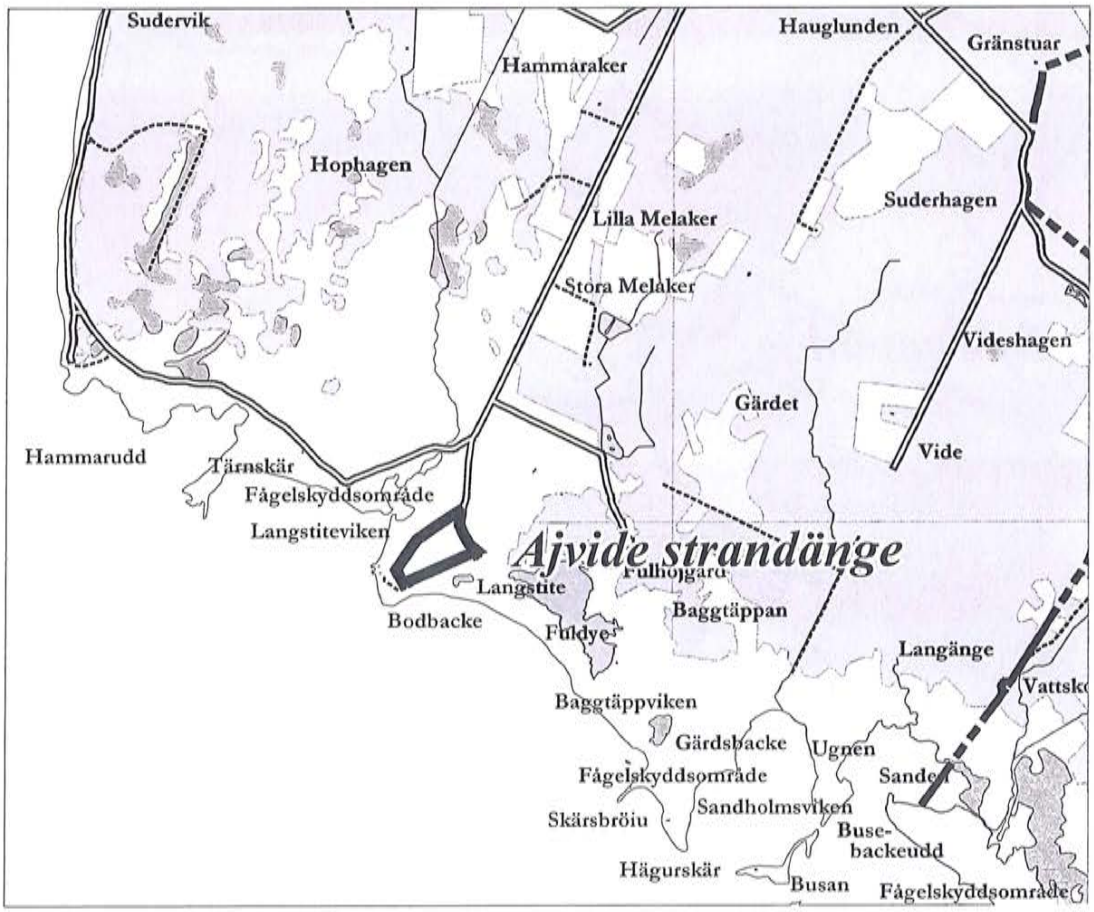

Ajvide änge i Eksta

Änget, som ligger alldeles invid gården, är en helt öppen slätt, sånär som på en tät dunge av ask, hagtorn och en. Längs vägen mot gården står några klappade askar. I vissa delar finns gott om vårbrodd, mandelblom och höskallra.

Bengt- Ola har slagit änget sedan år 1975.

Fastighet:	Eksta Ajvide 1:12
Areal:	1,3 hektar
Markägare:	Bengt-Ola Lickander, Ajvide, Eksta
Brukare:	Bengt-Ola Lickander, Ajvide, Eksta

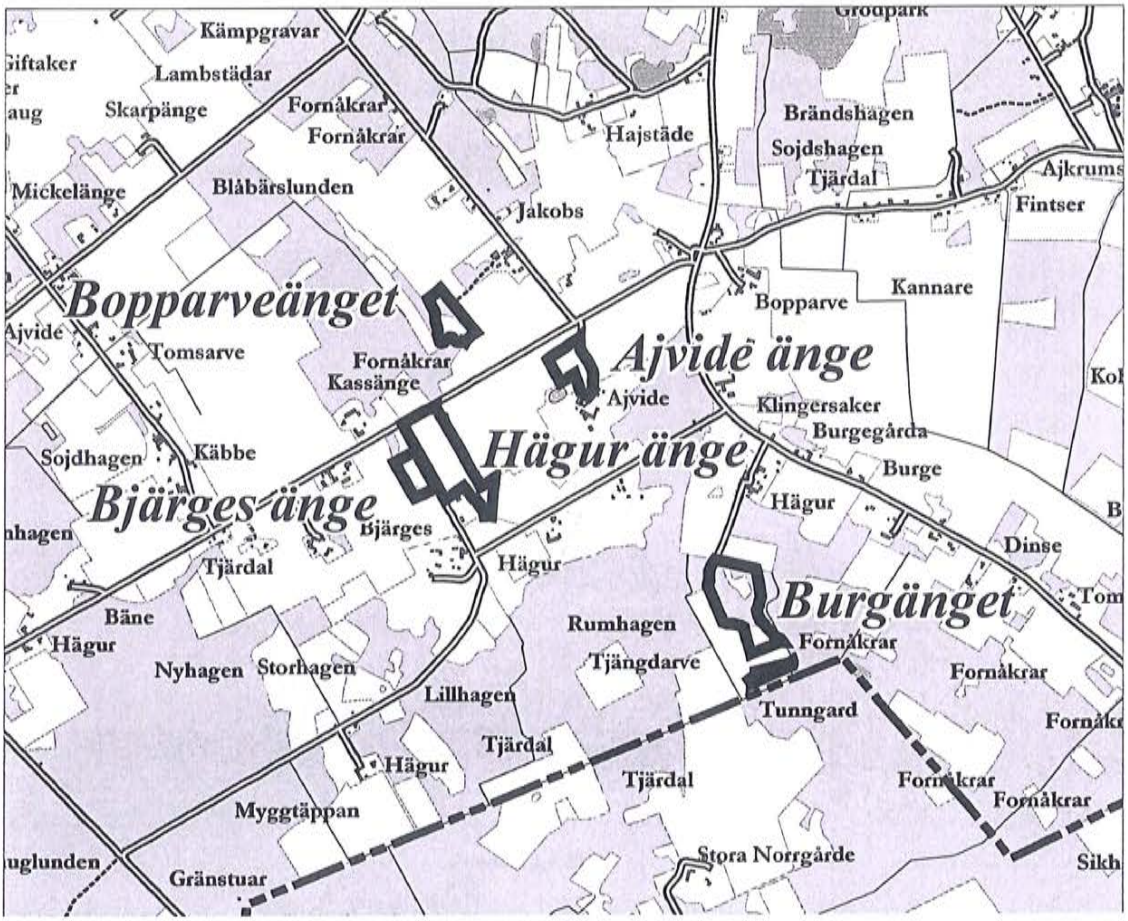

Burgänget i Eksta

Fornlämningarna som finns i Burgänget för oss tillbaka till bronsåldern och järnåldern. Skeppssättningen är en grav från bronsåldern. De resta stenarna kommer från samma tid, de kan ha stått i en skeppssättning de också, eller ensamma som nu. De fyra husgrunderna, svärdslipningsstenarna, stensättningarna och stensträngarna är från järnåldern. I änget finns även fina exempel på fornåkrar, åkerformer som troligtvis även de härrör från järnåldern. Hur lång historia slåtterhävden har här vet man inte, men på kartan över socknen från år 1703 redovisas marken som äng.

Burgänget är varierande, med trädklädda partier och stora öppna slätter. Enstaka ekar och askar finns ute i änget, men de flesta träden växer utmed kanterna eller samlade i vastar tillsammans med hassel. En del askar bär spår av klappning. Marken bär en örtrik flora med bland annat brudbröd, jungfrulin och vårbrodd. Ute i de stora slätterna växer mattor av höskallra och mandelblom. På några ställen kan man hitta brudsporre, krutbrännare och även den sällsynta tidigblommande ögontrösten.

Längst bort har en del av änget plöjts upp, så att en smal remsa, som även den hålls i hävd, ligger på andra sidan åkern.

Änget har slagits av nuvarande brukare sedan 1976. Tidigare brukades marken av Per-Eriks morfar Emil Jakobsson.

Fastighet:	Eksta Hägur 1:26
Areal:	2,6 hektar
Markägare:	Per-Erik Ekholm och Lotta Botvalde, Hägur, Eksta
Brukare:	Per-Erik Ekholm och Lotta Botvalde, Hägur, Eksta

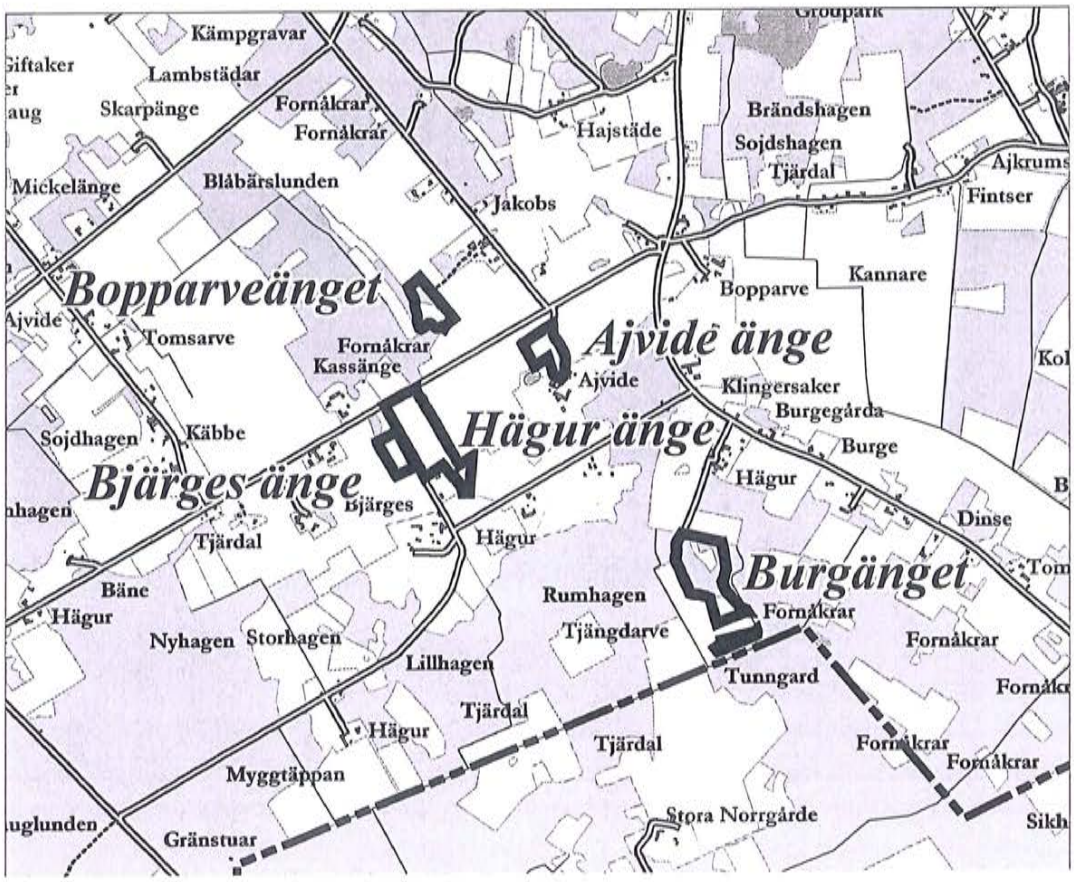

Hägur änge i Eksta

Ett i huvudsak öppet änge, som ligger längs med vägen upp mot gården. I norra änden står enstaka tallar och björkar. Här finner man en rik ängsflora, med örter som krutbrännare, johannesnycklar, göknycklar, kattfot och jungfrulin. Längre bort vajar gräsen högre, med gott om ängshavre och älväxing.

Marken har hävdats med slåtter under lång tid, i åtminstone fyra generationer. Berit och Eivind har skött änget sedan år 1987.

Fastighet:	Eksta Hägur 1:3
Areal:	3,9 hektar
Markägare:	Berit och Eivind Söderlund, Hägur, Eksta
Brukare:	Berit och Eivind Söderlund, Hägur, Eksta

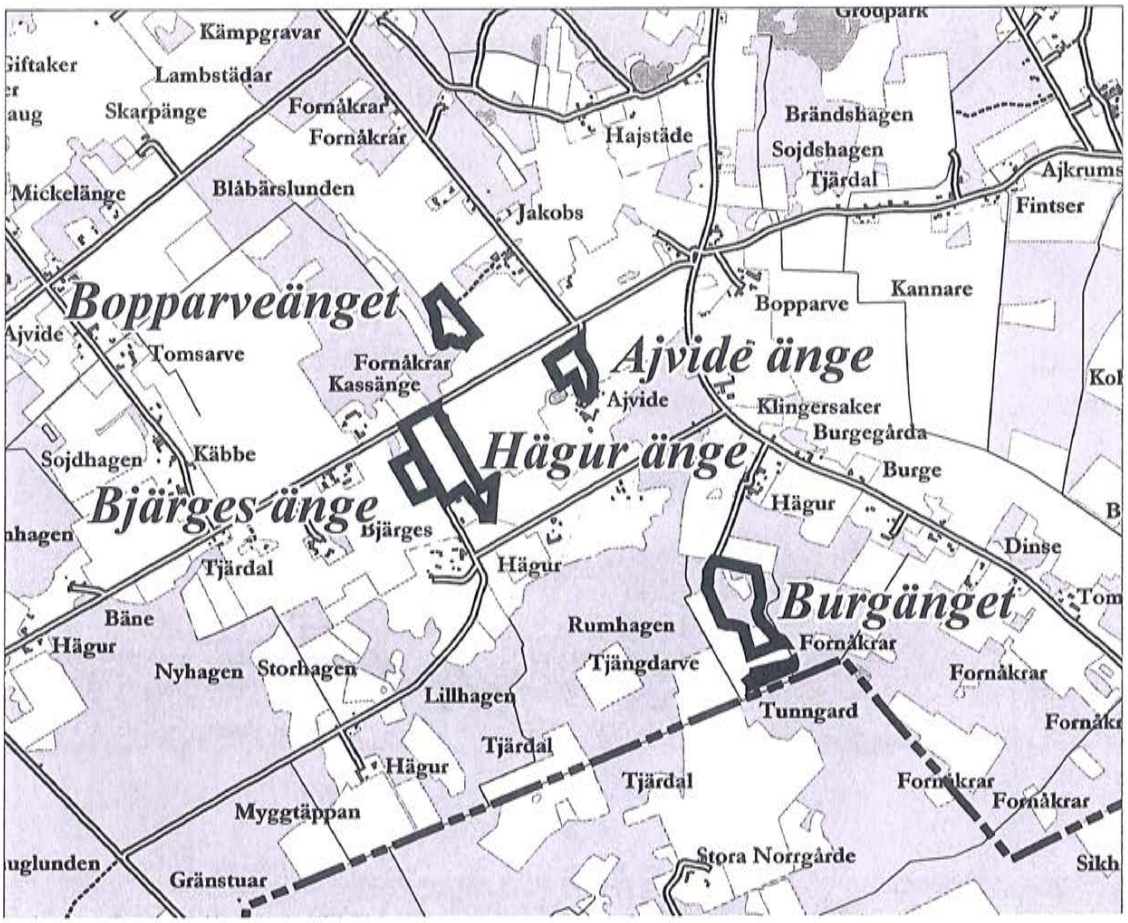

Bjärges änge i Eksta

Denna mark var äng på kartan från år 1703, men på 1930-talskartan kan man se att skiftet brukades som åker. Idag sköts det åter som äng. Änget är helt öppet, sånär som på någon enstaka ask och hagtorn. Här trivs örter som svinrot, höskallra och brudbröd.

Per-Erik och Lotta har slagit marken sedan 1980.

Fastighet:	Eksta Bjärges 2:1
Areal:	1,0 hektar
Markägare:	Rolf Bolin, Bjärges, Eksta
Brukare:	Per-Erik Ekholm och Lotta Botvalde, Hägur, Eksta

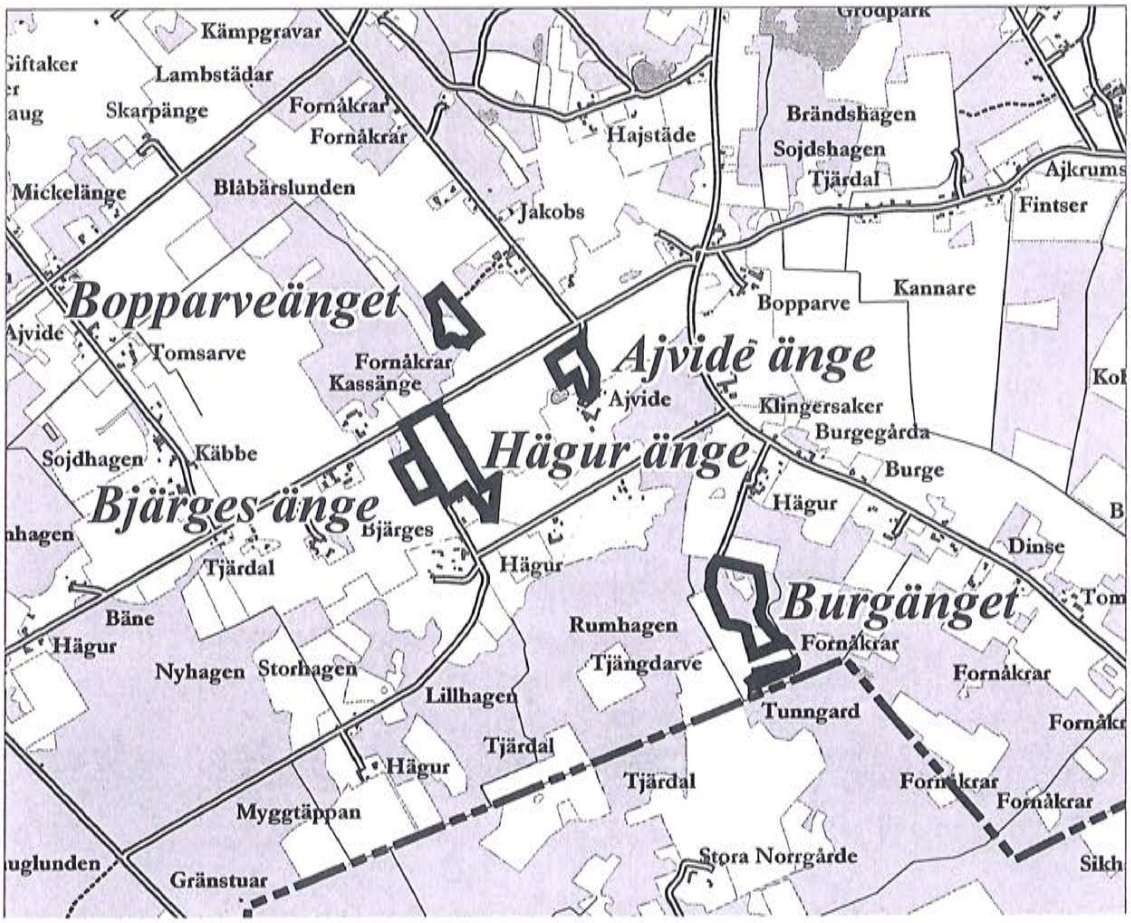

Bopparveänget i Eksta

Bopparveänget är ett ganska öppet änge. Här växer några enstaka träd såsom tall, björk och ek. Runt hela änget löper en vacker trodertun. Innanför grinden ligger resterna efter en husgrund, kanske har det stått en slåtterbod här.

Tidigare hörde änget till en gård vid Bopparve, därav namnet. År 1979 köptes änget till gården Jakobs istället, och det har därefter slagits sedan 1981.

Fastighet:	Eksta Jakobs 1:19
Areal:	1,3 hektar
Markägare:	Rune Lickander, Jakobs, Eksta
Brukare:	Rune Lickander, Jakobs, Eksta

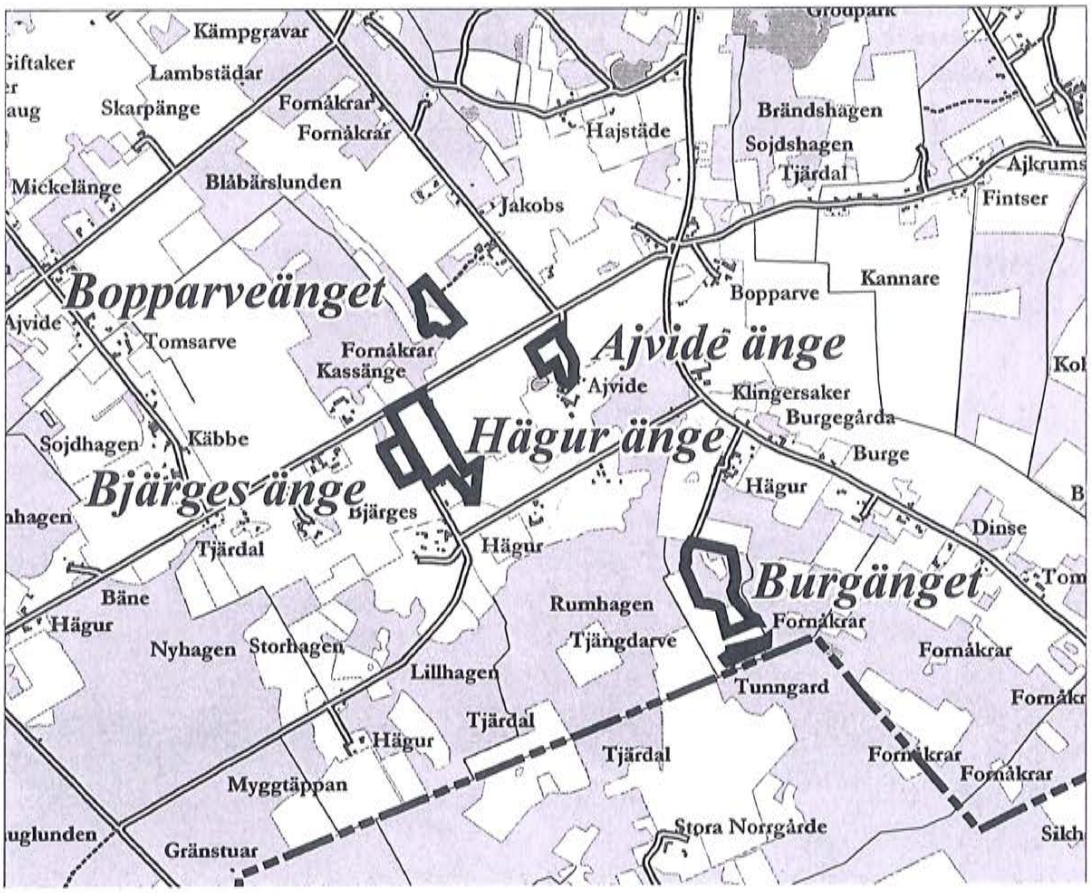

Allekvia löväng i Endre

Hela kronoegendomen Allekvia såldes 1939, utom detta område, som blev kvar i statens ägo för att skötas på traditionellt sätt. Änget var då tätt igenvuxet, men vintern 1944 påbörjades röjningar, marken är sedan dess i god hävd.

Änget får en egen karaktär av att de öppna slätterna omväxlar med helt igenvuxna lövskogsdungar. Längre in står träden mer jämnt spridda. På den bördiga jorden reser sig ekarna högt, bland ask, alm, oxel, björk och hassel. Även vildapel, hagtorn och rönn förekommer. Flera stenvastar och röster finns i den södra delen. Ängsväxter som darrgräs, svinrot, slåtterfibbla och brudbröd är vanliga. Änget är sedan 1980 naturreservat.

Ängshävden sköts gemensamt av socknens rödakorsavdelning, som fagar varje vår, och bygdegårdsföreningen, som sedan år 1980 ansvarar för slåttern.

Fastighet:	Endre Allkvie 1:7
Areal:	4,2 hektar
Markägare:	Staten
Brukare:	Endre bygdegårdsförening och Endre rödakorsavdelning

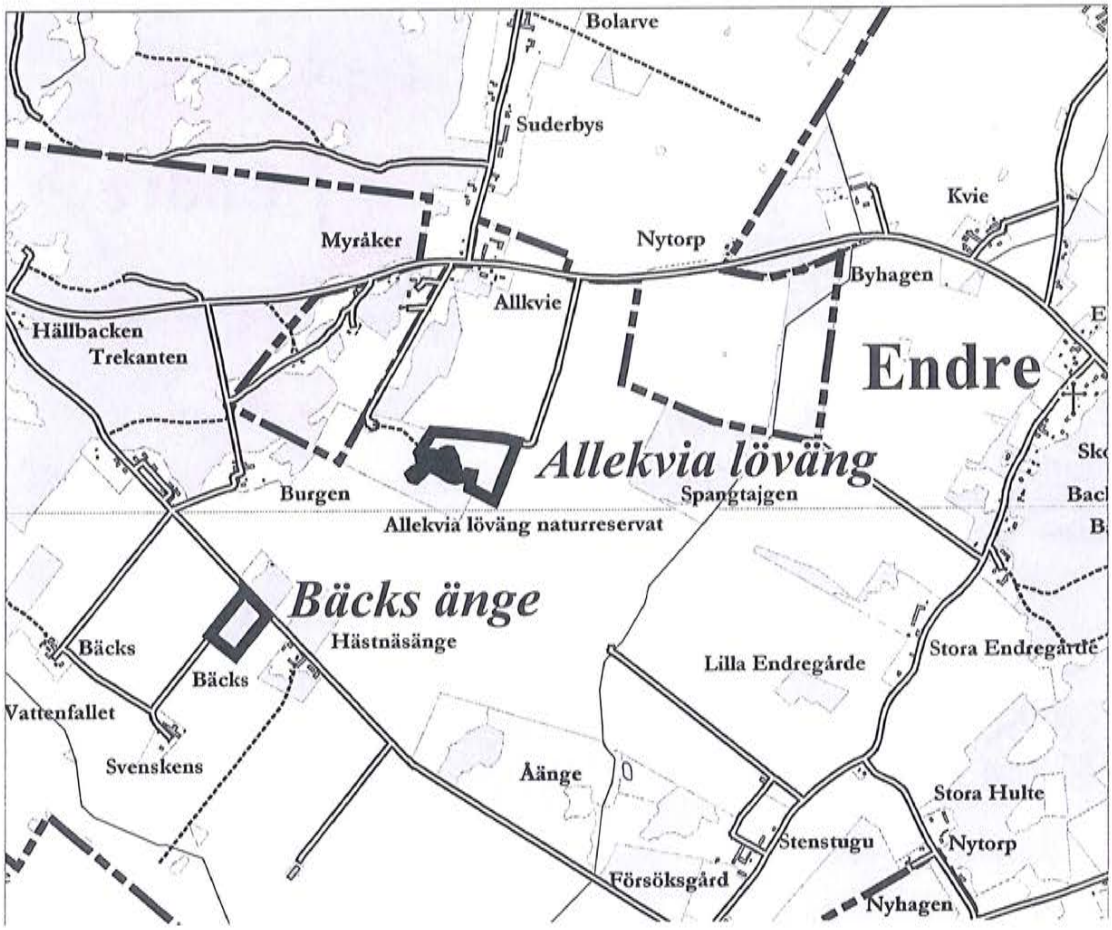

Bäcks änge i Endre

Fyra husgrunder och två stensträngar i ängets södra del vittnar om människans brukande sedan mycket länge. Man kan även hitta spår av fornåkrar.

Här växer ek, ask, björk och hassel i väl avgränsade dungar och lövvastar. I de öppna slätterna däremellan trivs gullviva, brudbröd och andra örter.

Änget har slagits sedan mycket länge, och av nuvarande brukare sedan 1970-talet.

Fastighet:	Endre Bäcks 2:1
Areal:	1,9 hektar
Markägare:	Lena och Lars Eklund, Bäcks, Endre
Brukare:	Lena och Lars Eklund, Bäcks, Endre

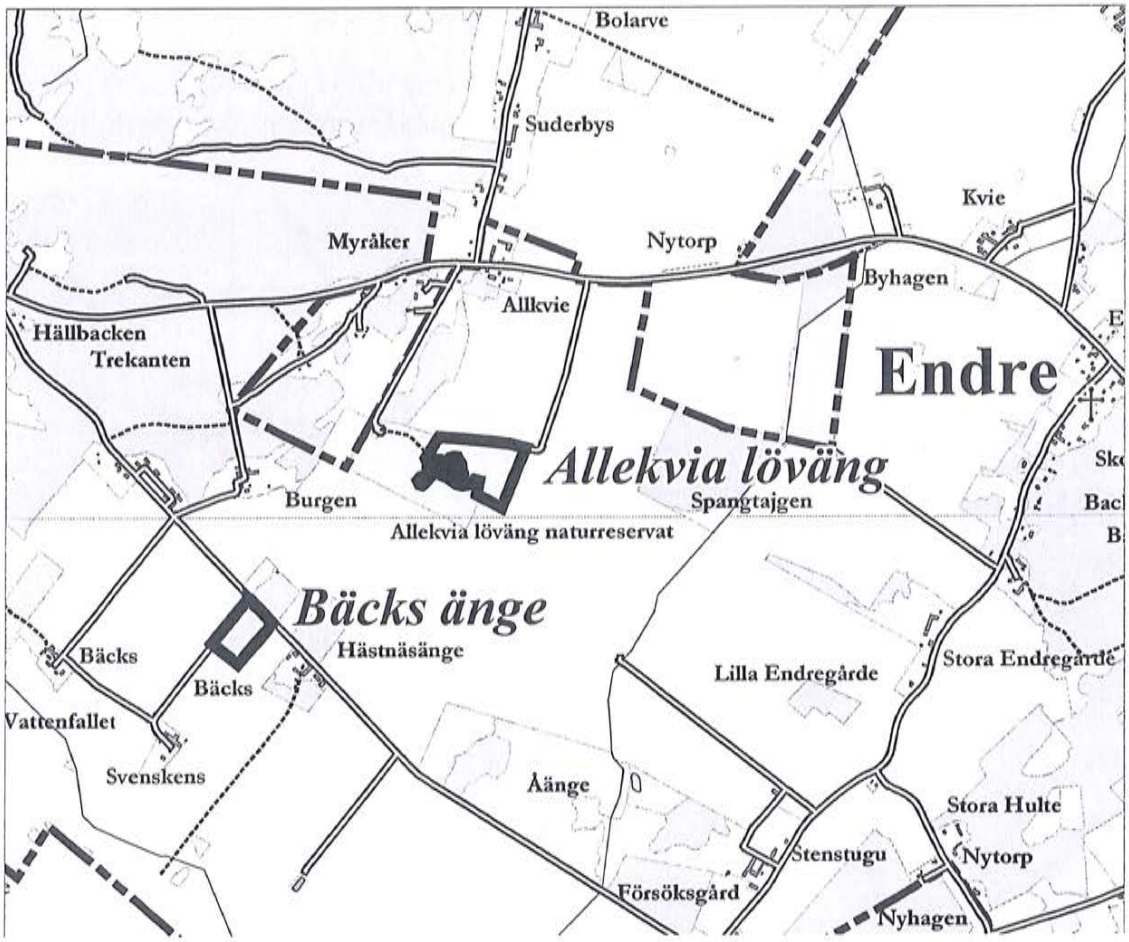

Eskelhem prästänge

Detta stora, öppna änge, som ligger mitt emot kyrkan i Eskelhem, kallas idag Maldesänget, men ser man på kartan från 1701 hette det Muhlängen och hörde då till Rovide.

Brukningsvägen som går rakt igenom änget är mycket gammal och finns med på kartan från 1700-talet. Här finns också en förhistorisk stensträng, som hänger ihop med järnåldersgården söder om änget. Det har varit en gammal ägogräns, samt hägnad för att skydda marken från betande djur. Att det inte alltid varit ängsmark i änget visar de två gamla små åkertvärarna med sina handgrävda diken som ligger i änget.

Mot vägen står en rad sykomorlönnar och en bandtun. Bortom den stora slätten är marken lite mer ojämn, med flera fuktiga stråk. Här växer ek, ask, björk och hassel i grupper och vastar. På marken finner man en rik ängsflora, även om vissa delar är påverkade av vallfröinsådd.

Änget brukades tidigare av familjen Wickman. Bengt Wickman, Rovide, Eskelhem, efterträdde Åke. Före honom slogs änget av deras farbröder Erik och Axel, och ännu längre tillbaka av brödernas mor Ester. Sedan år 2001 innehas kyrkoarrendet istället av Ingegerd Wahlgren.

Fastighet:	Eskelhem Prästgården 1:1
Areal:	5,4 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Ingegerd Wahlgren, Bringsarve, Eskelhem

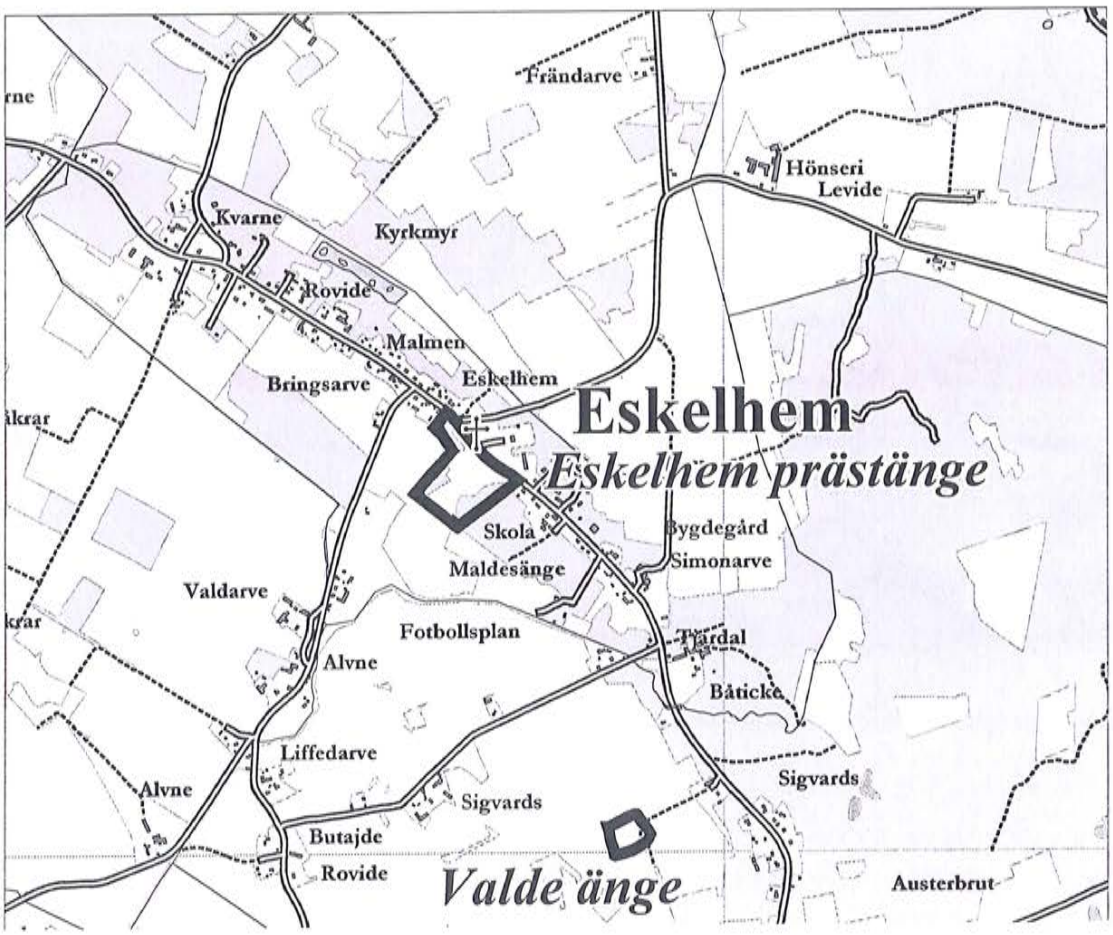

Valde änge i Eskelhem

Ett litet fint änge där träd och buskar växer i grupper och vastar, omväxlande med olikstora öppna slätter. Dominerande lövträd är ask och hassel, tillsammans med ek och lite björk. Här växer skogskornell och en. Förr var marken en del av omgivande ängsmark, men nu är det åker runtom.

I norra delen av änget finns ett par husgrunder.

Tidigare slogs änget av Verner Nilsson. Nuvarande brukare har skött marken sedan år 1988.

Fastighet:	Eskelhem Valde 2:1
Areal:	1,2 hektar
Markägare:	Stefan och Elisabeth Gahnström, Valde, Eskelhem
Brukare:	Stefan och Elisabeth Gahnström, Valde, Eskelhem

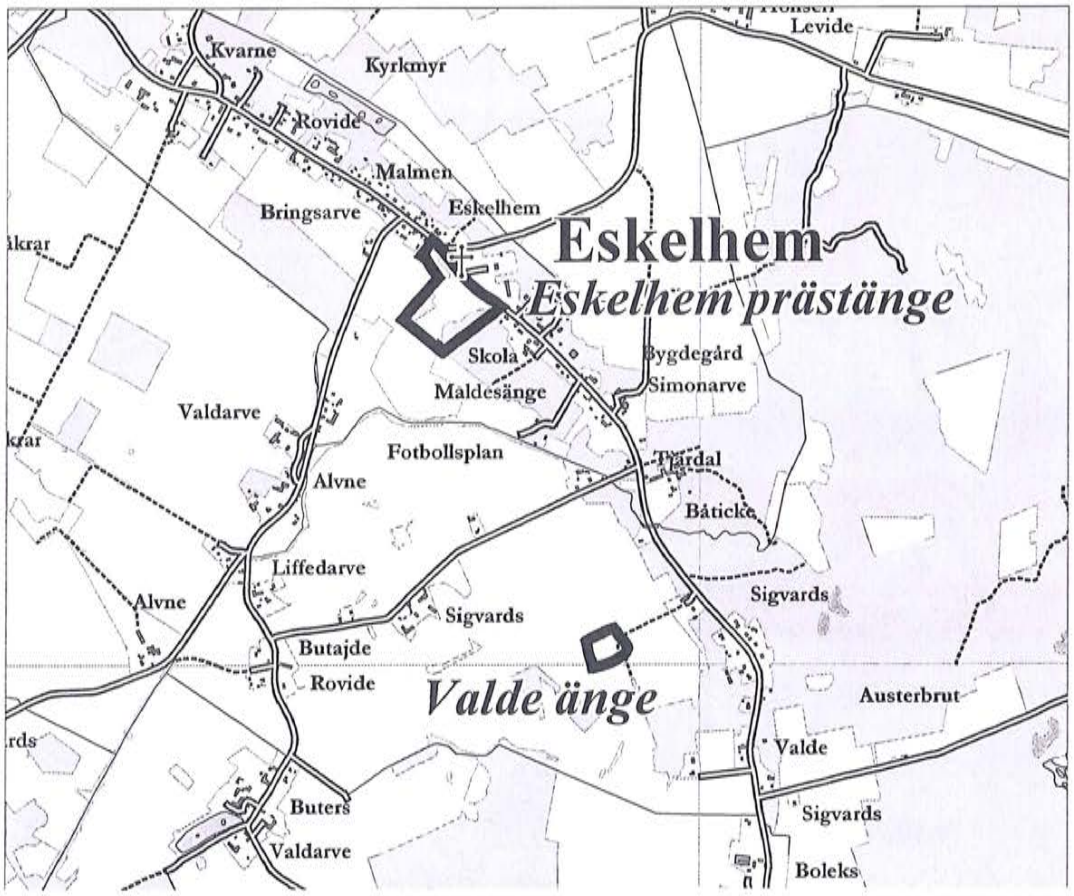

Övide ängar i Eskelhem

Dessa fina slåttermarker ligger undanskymda i den omgivande lövskogen, ett skyddat läge som ger ett gynnsamt klimat. Ek, ask och hassel växer tillsammans med tall, björk och en mängd olika buskar.

Som så många andra lövmarker har även denna varit mycket mer öppen än idag. Folk har brukat marken sedan urminnes tid. Här finns husgrunder, fornåkrar med system av stensträngar, och två runda stensättningar.

En mycket rik flora visar att det var länge sedan marken var åker. Här finns orkidéer som brudsporre, nattviol och göknycklar, bland mycket annat.

Signe och Karl-Oskar Jacobsson har skött dessa marker under större delen av 1900-talet, på senare år tillsammans med Uno Jakobsson.

Fastighet:	Eskelhem Frändarve 1:48, Övide 1:11, Övide 1:48
Areal:	3,1 hektar
Markägare:	Signe och Karl-Oskar Jacobsson, Övide, Eskelhem
Brukare:	Signe och Karl-Oskar och Uno Jacobsson, Övide, Eskelhem

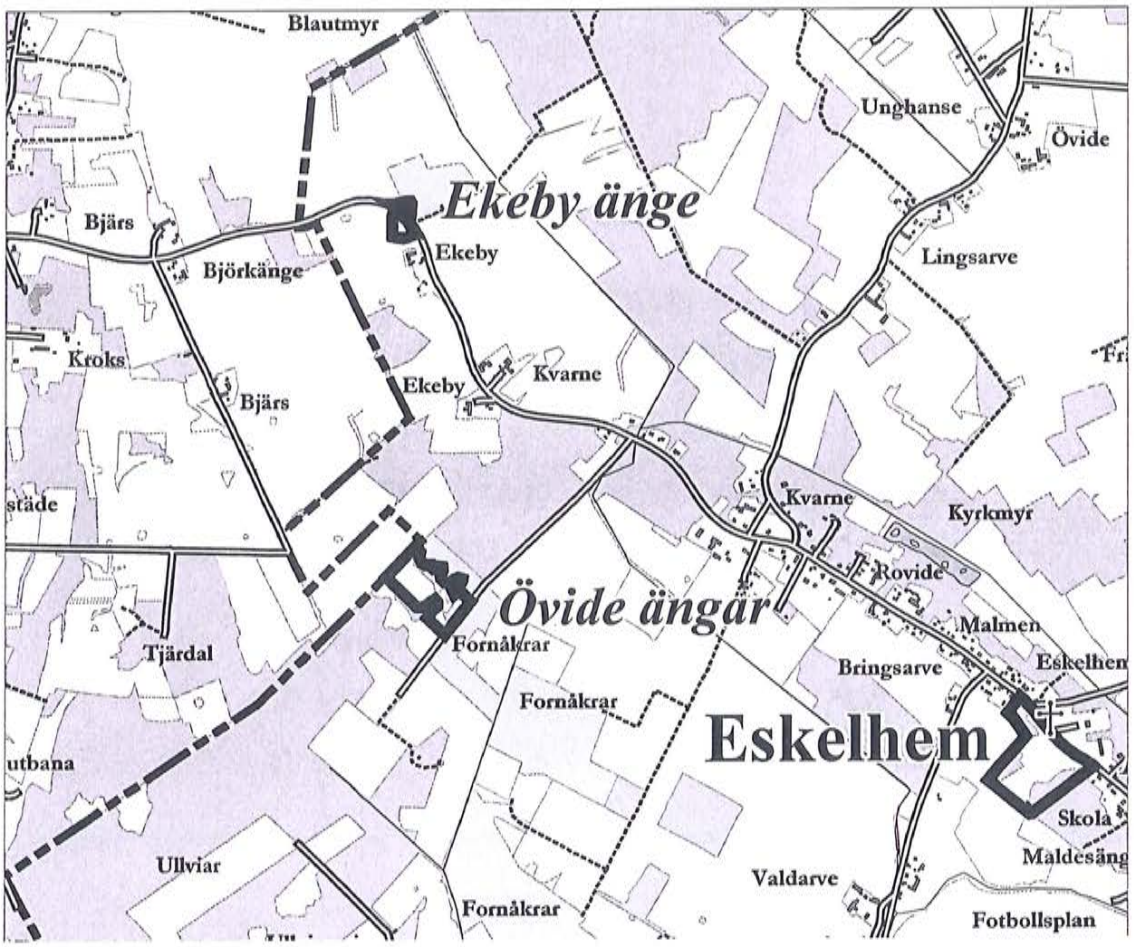

Ekeby änge i Eskelhem

Den gamla vägen mellan Eskelhem och Tofta gick i en skarp krök runt norra hörnet av änget vid Ekebys. Numera skär vägen tvärs igenom marken. Kring de öppna rummen står ek, ask, hassel och någon björk och apel.

Nuvarande brukare slår änget sedan 1994. Tidigare sköttes änget av förra ägaren av Ekeby gård, Ture Westman.

Fastighet:	Eskelhem Ekeby 1:2
Areal:	0,6 hektar
Markägare:	Ingela och Bruno Hanis, Falun
Brukare:	Tommy Larsson, Rangstäde, Tofta

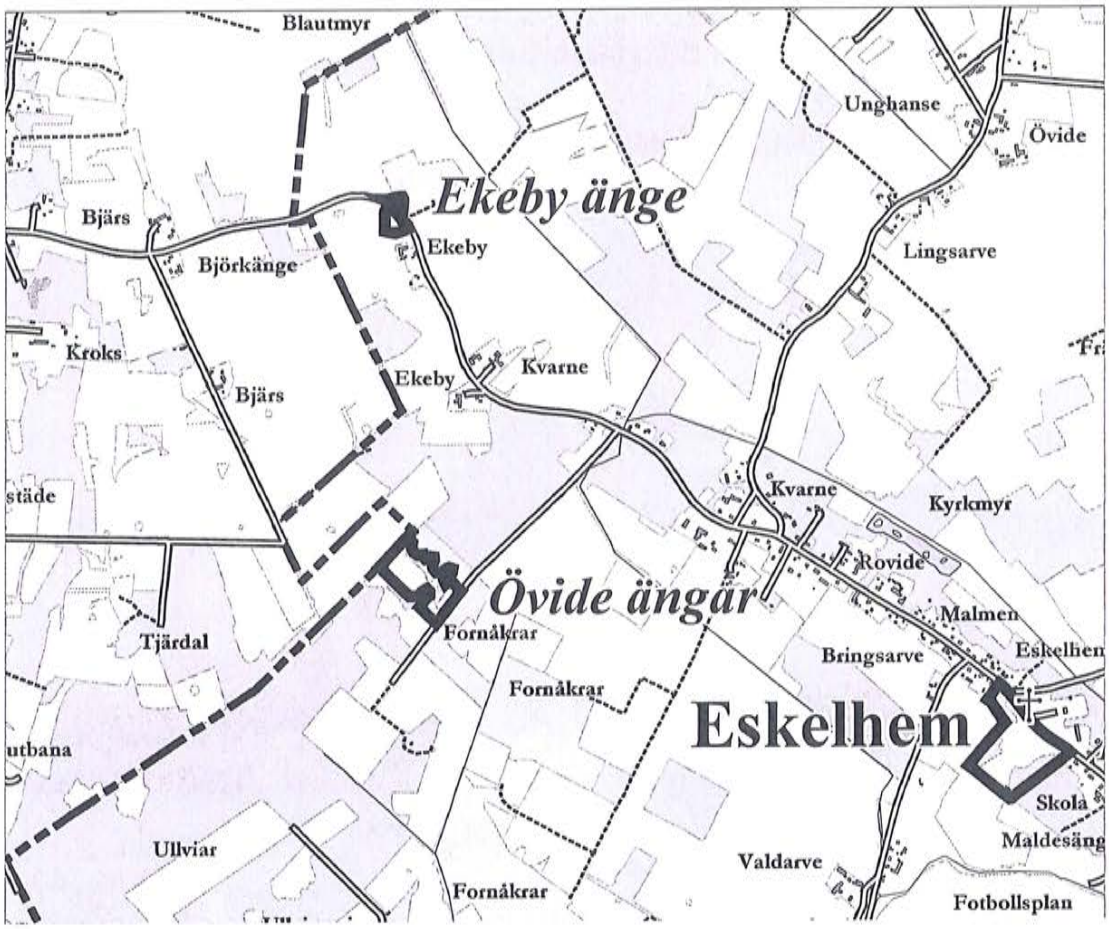

Etelhem kyrkänge

Etelhem kyrkänge är ett välskött änge med gott om klappad ask. Även ek, björk, vildapel och hassel förekommer. Träd och buskar är ganska jämnt fördelade över marken, endast kanten står de i en vast, Ängsväxter som svinrot, vårbrodd, darrgräs, brudbröd, gullviva och jungfrulin lever i änget.

År 1960 drogs landsvägen tvärs igenom östra delen av änget.

Tidigare var det Birgit och Hilding Bengtsson som ansvarade för ängshävden, och under en period även Etelhems idrottsförening, sedan början av 1980-talet tillsammans med bygdegårdsföreningen.

Fastighet:	Etelhems annex 1:1
Areal:	2,6 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Etelhems bygdegårdsförening och Etelhems idrottsförening

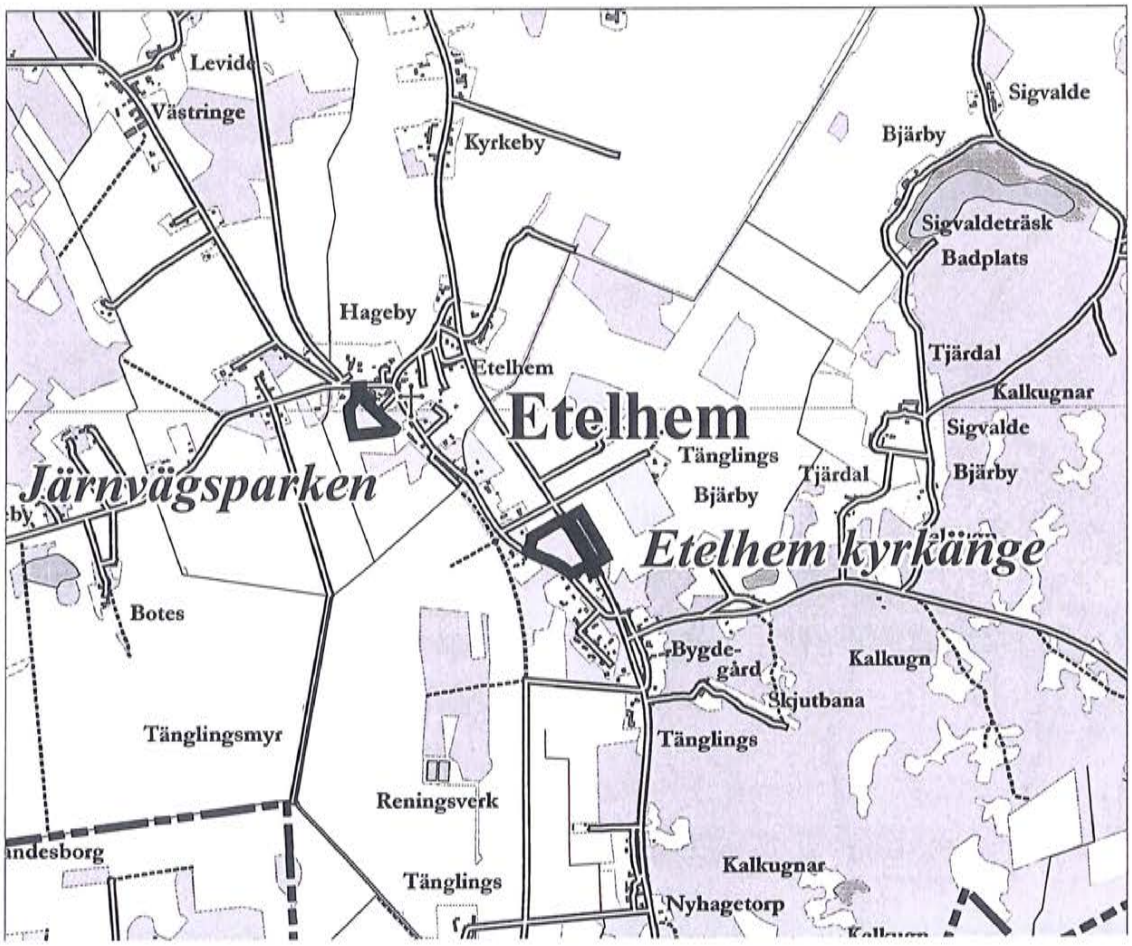

Järnvägsparken i Etelhem

Under 1700-talet var nuvarande järnvägsparken en del av de vidsträckta slåttermarker som upptog allra största delen av området norr om Tänglings myr, kring kyrkan och norröver.

Namnet Järnvägsparken har änget fått av att järnvägen tidigare gick förbi, alldeles intill. Kvar från den tiden står några odlade ädelgranar i den östra kanten. Vid kanten av det största bredsrummet står också en minnessten som kung Gustav V och Victoria signerat i samband med invigningen av järnvägen här i Etelhem år 1925.

Änget är ganska lummigt, men här finns också ett större bredsrum och några mindre. I solljuset växer bland annat vårbrodd, ängsvädd, darrgräs, brudbröd och svinrot. Förutom de grova granarna växer ek, björk, bok, alm, lönn, apel och klappade askar, tillsammans med hassel. En måttlig röjning genomfördes på 1980-talet, då hävden återupptogs av hembygdsföreningen.

Änget är inhägnat av en vacker bandfast tun, uppsatt 1993-94.

Fastighet:	Etelhem 1:5
Areal:	1,2 hektar
Markägare:	Etelhems hembygdsförening
Brukare:	Etelhems hembygdsförening

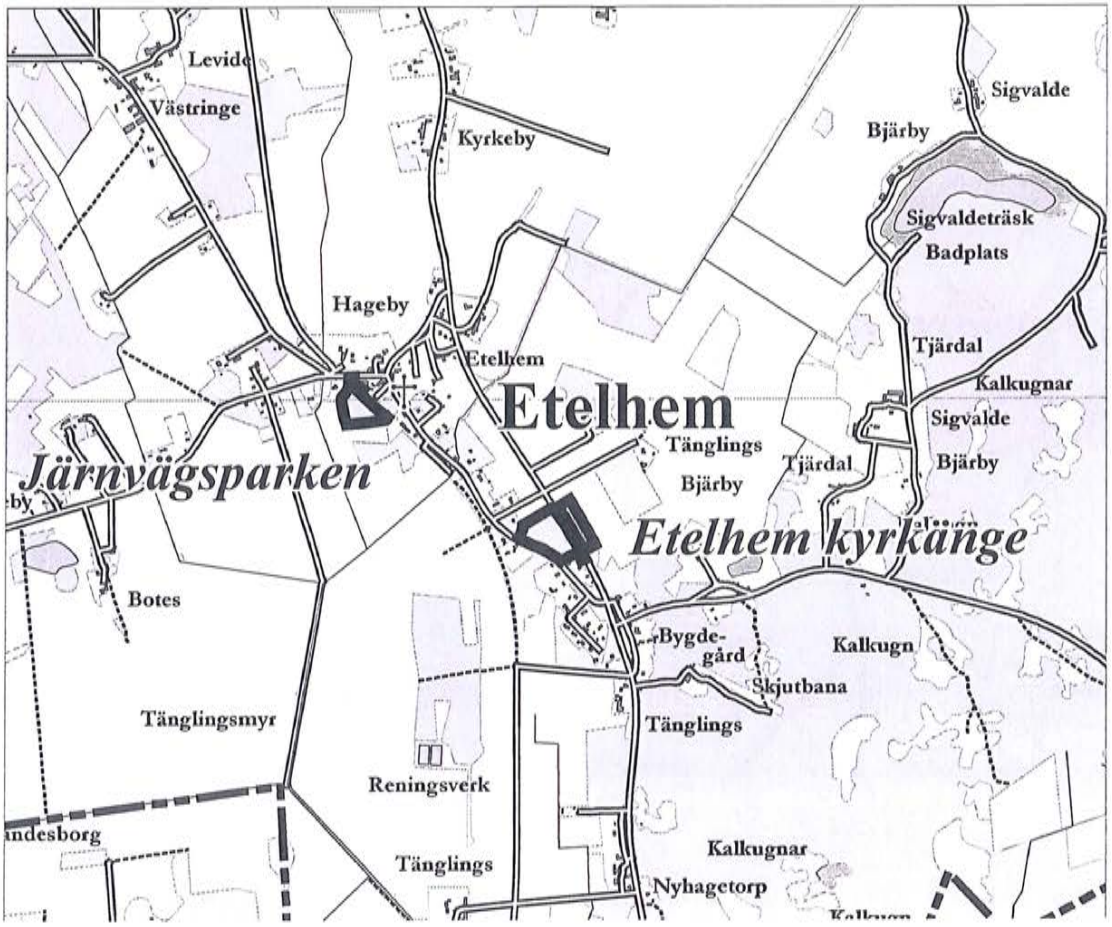

Fardhem prästänge

Skattläggningskartan över Fardhem socken från 1703 visar att dagens prästänge är en mindre del av all mark som slogs kring kyrkan vid den tiden. Änget ligger i en svacka och gränsar i öster och väster till igenväxt ängsmark, i söder mot åker och i norr till skolgården samt parkeringsplatsen. I den igenvuxna delen öster om änget finns spår av den gamla prästgårdsträdgården som anlades av prästen Ekholtz under 1700-talet. Där finns lämningar efter karpdammar, humlegård, fruktträdsodlingar med mera. Planer på att försöka återställa den gamla trädgården finns.

Den del av prästänget som idag hävdas var helt igenväxt då CKF under 1940-talet tog upp hävden igen. CKF skötte det under närmare femtio år till 1993, då Bygdegårdsföreningen tog över. Föreningen hävdar det på traditionellt sätt med fagning på våren med hjälp av skolbarnen i skolan intill, med slåtter under sommaren och någon dag under hösten samlas man och håller efter löven på buskar och träd. Prästänget efterbetas inte.

I änget växer grova klappade askar, ek och björk samt hassel, hagtorn, rönn, olvon och apel. Träd och hasselbuketter växer enstaka eller i små grupper, kring en stor slätt i mitten. Marken är fuktig och vegetationen frodig. Här växer många orkidéer såsom brudsporre, johannesnycklar, kärrknipprot, tvåblad, nattyxne, skogsknipprot samt flugblomster. Här växer också flera andra slåttergynnade växter som bland annat vårbrodd, darrgräs, brudbröd, gullviva och svinrot.

Änget är idag även rastplats samt mötesplats för bygdens boende, bland annat vid skolavslutningar, bröllop, barndop och den årliga bygdefesten.

Fastighet:	Fardhem Prästgården 1:1
Areal:	1,7 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Fardhem bygdegårdsförening

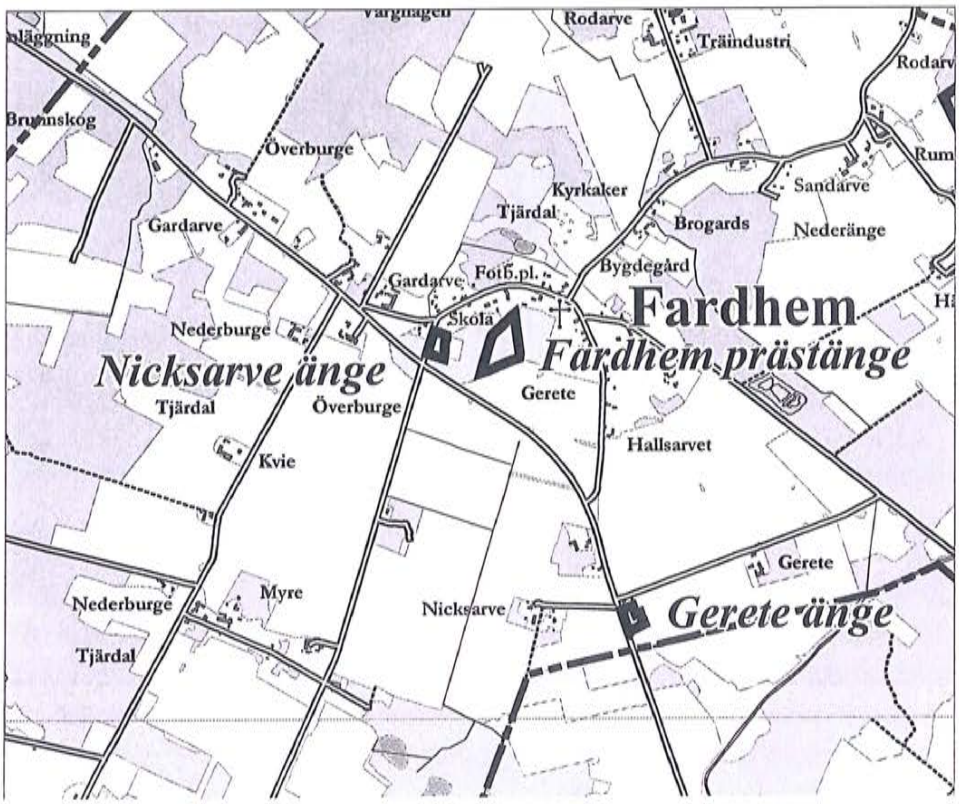

Nicksarve änge i Fardhem

Änget är en del av de gamla slåttermarkerna kring kyrkan som än idag hålls öppen med slåtter. Ylva och Ronnie har hävdat änget sedan 1990. Innan dess betades en del av hästar. Här växer ek, ask, björk, vildapel och hassel.

Fastighet:	Fardhem Niksarve 1:11
Areal:	0,5 hektar
Markägare:	Ylva och Ronnie Simander, Fardhem
Brukare:	Ylva och Ronnie Simander, Fardhem

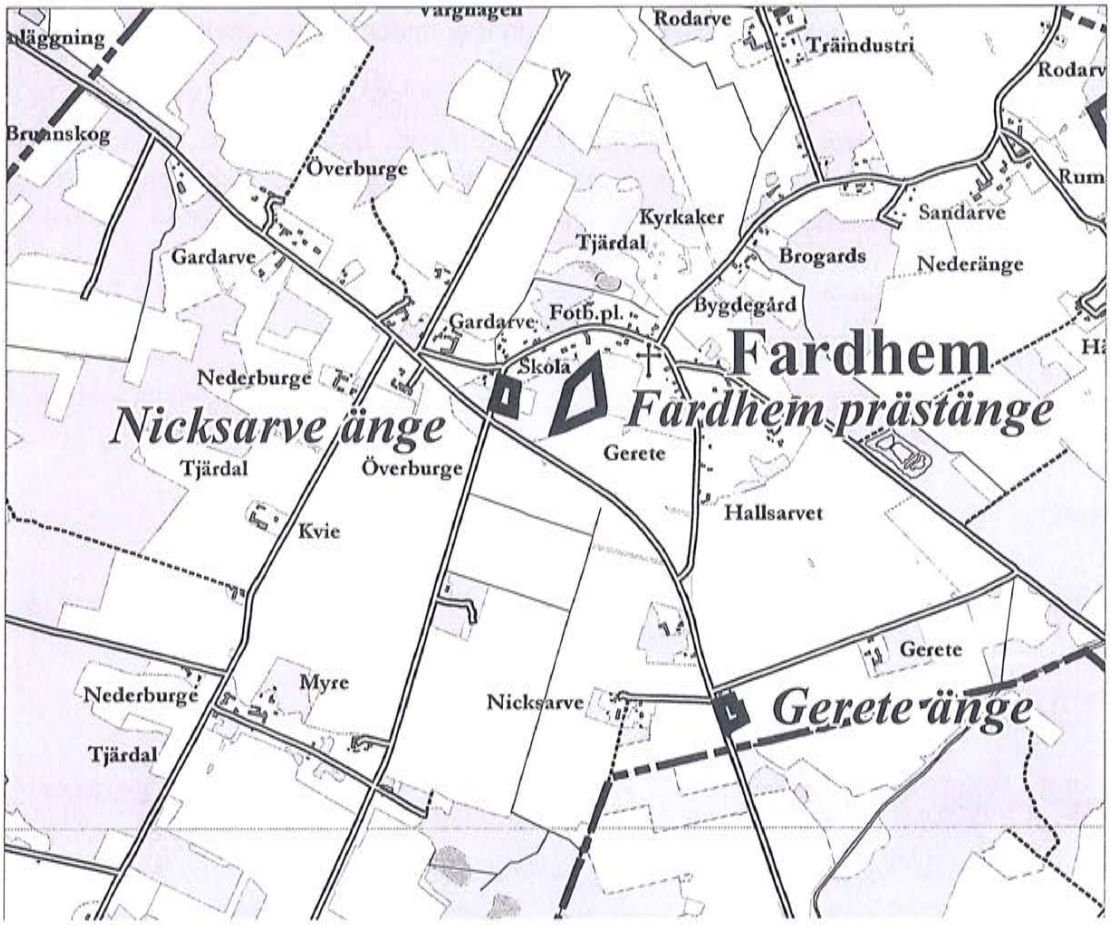

Gerete änge i Fardhem

Dessa trakter är rika på lövmarker. Längs stora vägen ligger ett litet änge som ännu sköts med fagning och slåtter. Här växer ek, ask och björk.

De tidigare brukarna hette Frida och Harry Hallberg, så ibland kallas änget Hallbergs änge. Sedan 1990 är det Gunnel och Sven-Arne som sköter änget.

Fastighet:	Fardhem Gerete 1:27
Areal:	0,5 hektar
Markägare:	Gunnel och Sven-Arne Nyman, Gerete, Fardhem
Brukare:	Gunnel och Sven-Arne Nyman, Gerete, Fardhem

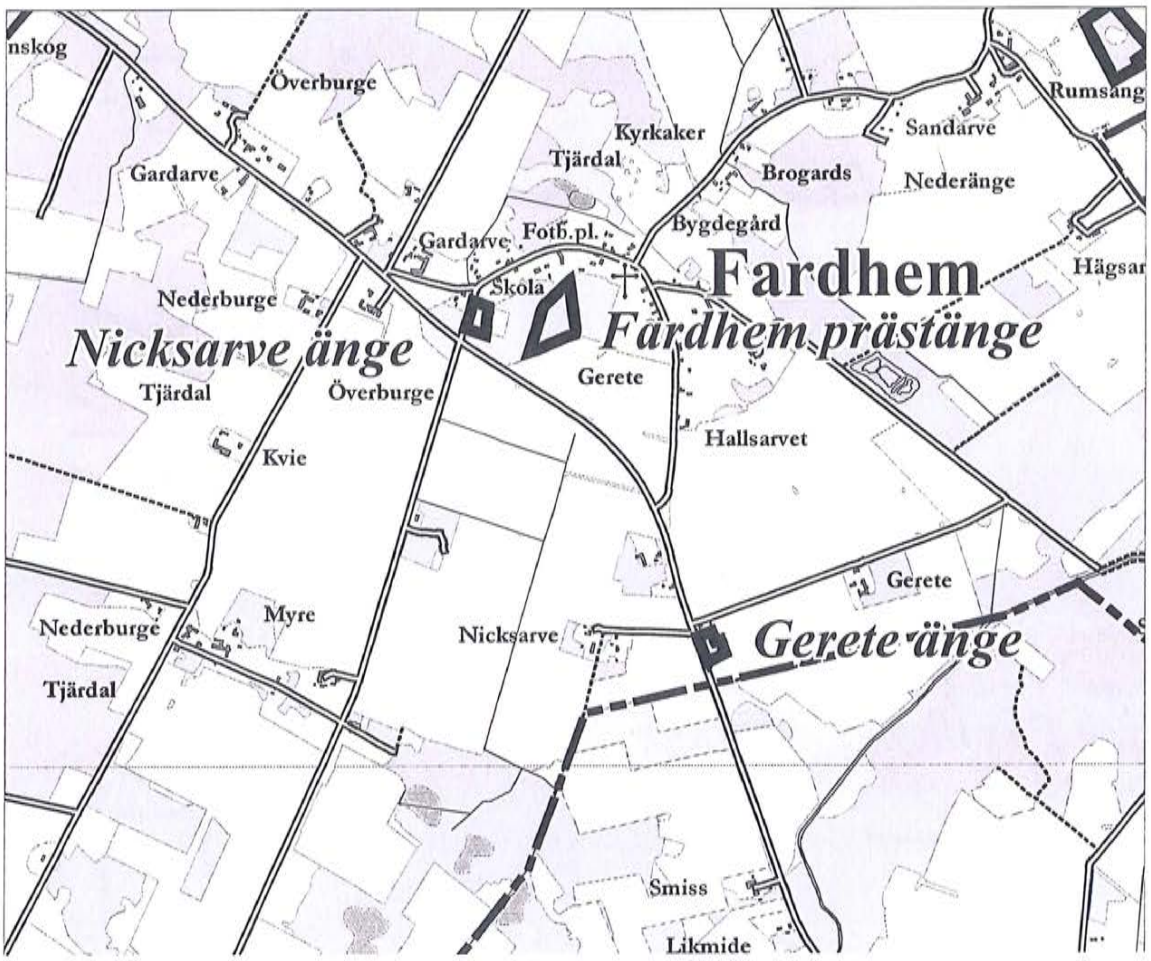

Rumsänget i Fardhem

Mellan Linde och Fardhem går ett stråk av gamla ängsmarker. Delar av dem har vuxit igen till lövskog. Så även det gamla Rumsänget, det enda som varit helt öppet är en rund slätt i mitten, som brukats som vall. Runtom växer ek, ask, tall, björk och hassel. 1998-99 påbörjades en röjning, och den tidigare hävden återupptogs. De gamla ekarna får ljus och luft igen. I kanterna kring den öppna slätten har en del ängsväxter kunnat överleva: gullviva, brudbröd och svinrot.

Fastighet:	Fardhem Rodarve 1:39
Areal:	1,9 hektar
Markägare:	Tommy Andersson och Helena Cedergren, Rodarve, Fardhem
Brukare:	Tommy Andersson och Helena Cedergren, Rodarve, Fardhem

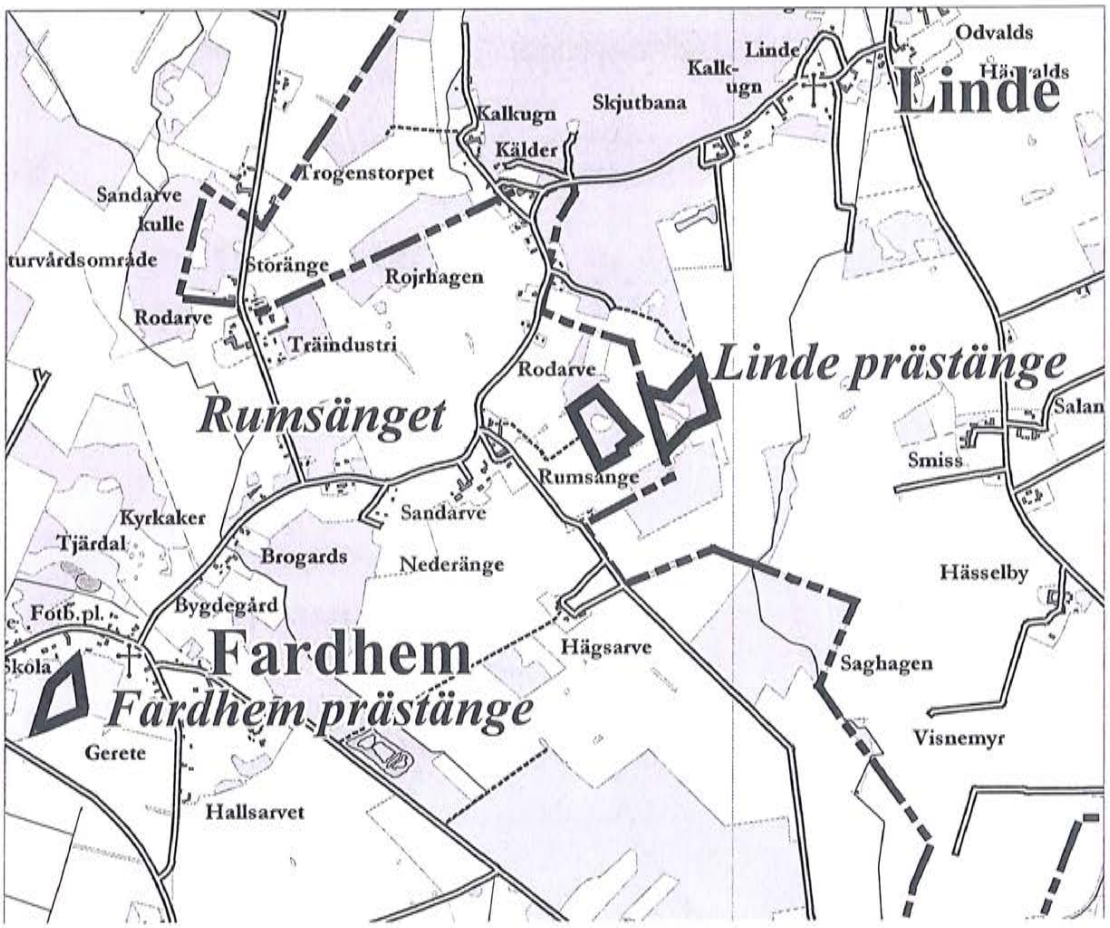

Fide prästänge

Stora vidkroniga ekar ger prästänget i Fide dess karaktär. Här finns också en del klappad ask och enstaka björkar, tillsammans med rönn, hagtorn, apel och hassel. I denna del av Fide har stora arealer slagits förr. I öster gränsar änget mot landsvägen, i väster tätnar lövverket alltmer, där hävden upphört sedan länge. Markerna myllrar av liv: här trivs fåglar, fladdermöss, insekter, svampar, lavar, örter och gräs.

På 1930-talet gjorde Inga Stenström en beskrivning av Fide prästänge.

Tidigare sköttes prästänget av Gurli och Claes-Göran Nordin, och före dem av Gunnar Nilsson, Odvalds. Under 1990-talet hävdades marken av Hoburgs ridklubb, men sedan år 2001 har föreningen Fidegården övertagit ansvaret för änget.

Sedan år 1998 är prästänget del av ett kyrkoreservat.

Fastighet:	Fide annex 1:1
Areal:	1,9 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Föreningen Fidegården

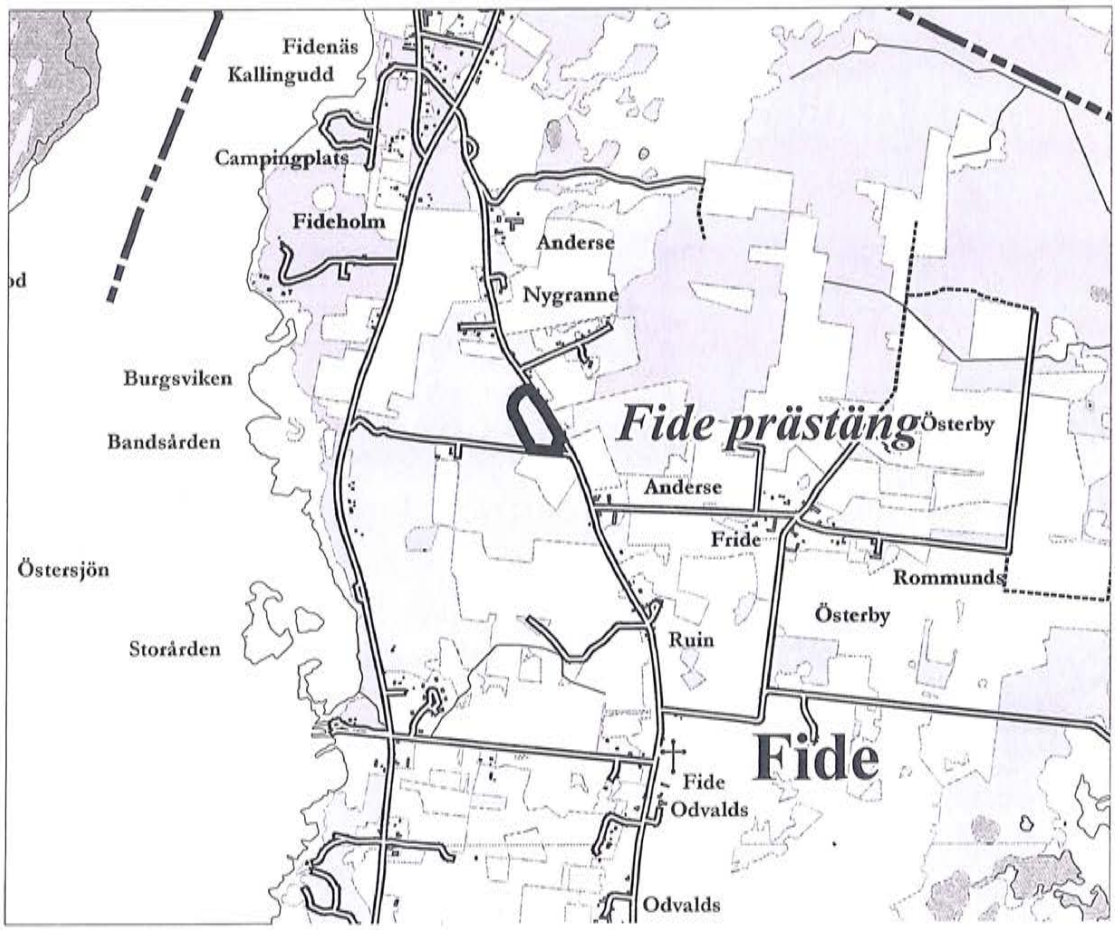

Bredkvie änge i Fide

Skattläggningskartan från år 1703 visar att marken var äng även på den tiden. Från 1950-talet sköttes änget genom keramikern Tyra Lundgrens försorg. Hon beskriver vackert sitt orkidérika änge i sin bok "Fagert i Fide". Sedan hon dött hjälptes grannar och andra åt, tills idrottsföreningen tog vid under mitten av 1980-talet.

Änget var länge känt för sin rikedom på orkidéer, men perioder av igenväxning har gjort att de flesta troligen har försvunnit. Längst bort finns en öppen slätt, som ännu är rik på ängsväxter. I den största delen står ek, ask, björk och en del hassel ganska jämnt fördelat över marken.

Utmed ängets norra kant löper en stensträng, i söder avgränsas änget av en stentun.

Fastighet:	Fide Bredkvie 1:18
Areal:	2,2 hektar
Markägare:	Sophie Lagercrantz
Brukare:	Hansa-Hoburgs idrottsförening

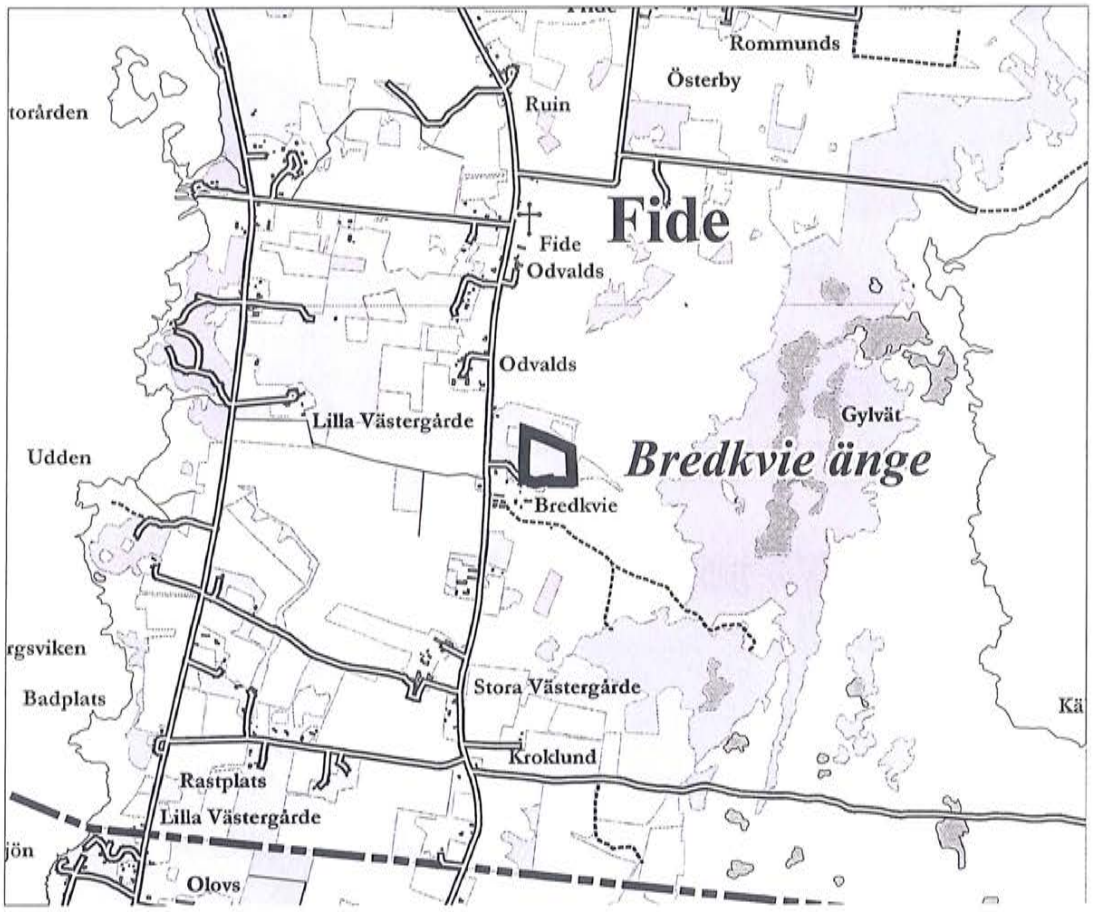

Hässleänget i Fleringe

Markerna präglas här av gamla strandvallar, vilket gör att terrängen växlar mellan klapperstensbackar och fuktiga sänkor. En liten bäck ringlar sig igenom området. Förr slogs hela området som idag är bevuxet med lövskog, till och med de karga backarna. Kanske var det största utbytet på dem lövet, kvar står de gamla senvuxna klappningsträden som ett vittnesbörd. Idag hävdas de sankare och bördigare delarna i mitten. Änget får på så vis en alldeles egen karaktär: det växlar mellan öppet slåtterkärr, fuktiga delar med träden stående på socklar, och torrare backar.

Här växer mycket ek, men även ask, apel, hassel, hagtorn och på en del ställen asp. Särskilt i fuktigare delar finner man en rikedom av ängsväxter, men också torrbackarna har sin flora. Hässleänget är väldigt rikt även på annat liv: här lever många ovanliga lavar, skalbaggar och mycket annat.

Tidigare sköttes Hässleänget, som alltså är Fleringe sockens prästänge, av Hugo Ringbom. Därefter tog Karin och Gösta Ringbom vid, och senare Ingli och Göte Ringbom, Hässle, Fleringe. År 1993 övertog Hugos dotterdotter Anna-Greta ansvaret för hävden.

Sedan år 1998 är änget del av ett kyrkoreservat. Från och med år 2001 ingår området även i ett naturreservat.

Fastighet:	Fleringe Hässle 1:1
Areal:	3,1 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Anna-Greta Kihlén, Utöja, Fleringe

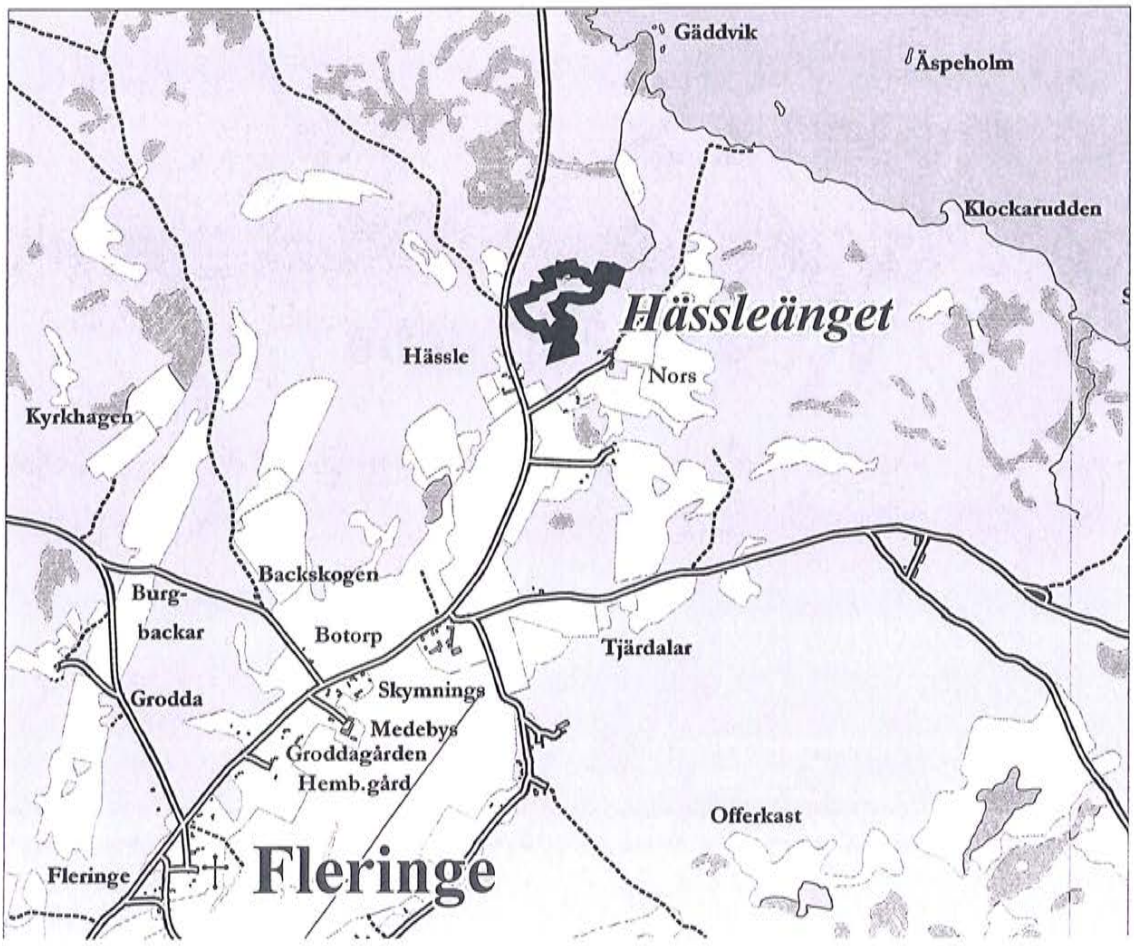

Norrbys änge i Follingbo

Ett öppet änge, med trädrader i kanterna, och som en allé längs vägen som delar marken i två delar. Här växer ask, alm, kastanj och enstaka lönn. Askarna och en del alm bär spår efter klappning. På utsidan finns stentunar som vackert avgränsar skiftena.

Nuvarande brukare har hävdat marken sedan år 1995.

Fastighet:	Follingbo Norrbys 1:41
Areal:	1,6 hektar
Markägare:	Anders Svensson
Brukare:	Norrbys och Rosendals gårdar

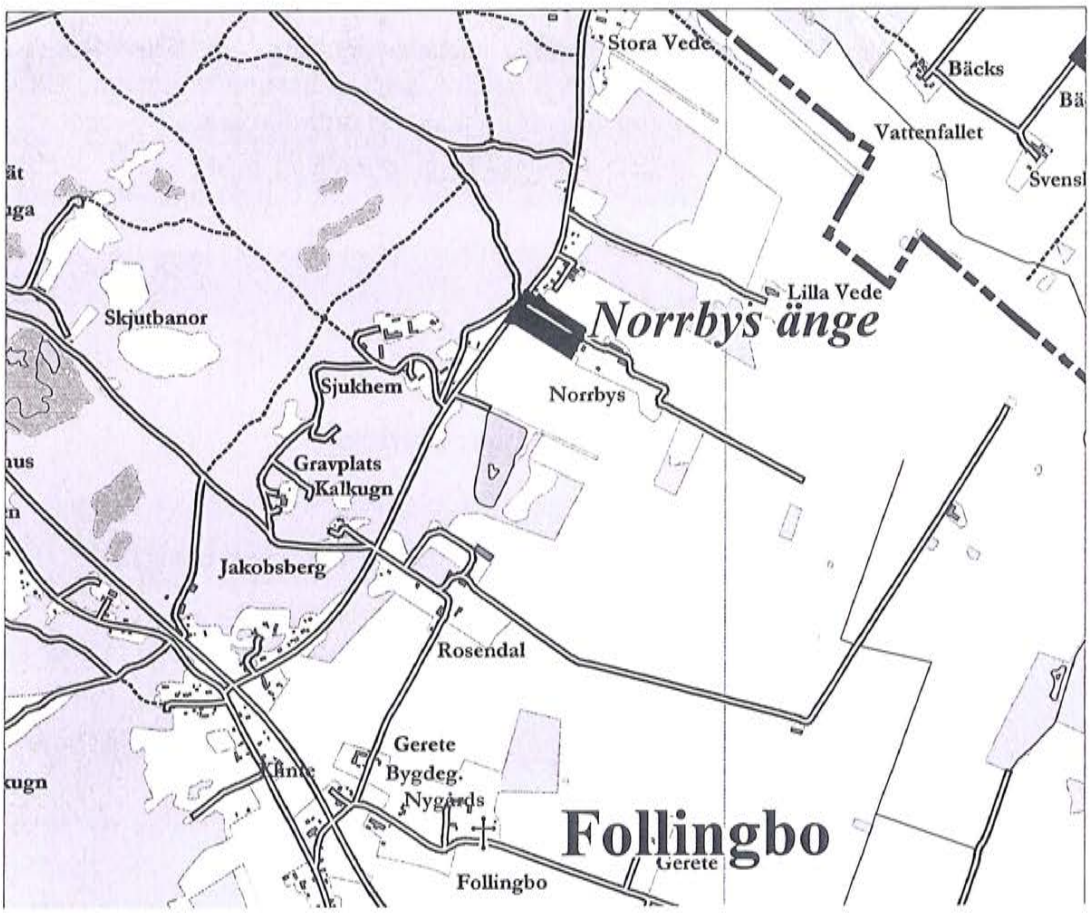

Stora Hajdes änge i Fröjel

Ett stort öppet änge, glest bevuxet med tall, björk och hassel, tillsammans med en del ask, lönn, apel och hagtorn. Änget är en del av de gamla inägorna som hör till gården. De är än idag stängslade med bandtun, och en fägata leder ut till skogen, som ännu betas. Alltsammans visar på ett mycket fint sätt hur markerna hängde samman i det odlingsssystem där änget fyllde sin verkliga funktion. Från gården kommer man först ut på en torrbacke. Sedan breder mer låglänta marker ut sig, innan man kommer fram mot skogen på andra sidan. Några små fuktstråk ringlar genom änget, och i västra delen finns även en brya.

Ute i de stora slätterna växer rikligt med örter som höskallra, brudsporre, nattviol, svinrot och brudbröd.

Tidigare hävdades änget av Gullan och Gösta Jacobsson, och före dem av Adela och Henry Andersson. Gunnar har slagit änget sedan år 1997.

Fastighet:	Fröjel Stora Hajdes 3:1
Areal:	3,8 hektar
Markägare:	Lars Frödin och Gunilla Astrén
Brukare:	Gunnar Jacobsson, Bopparve, Eksta

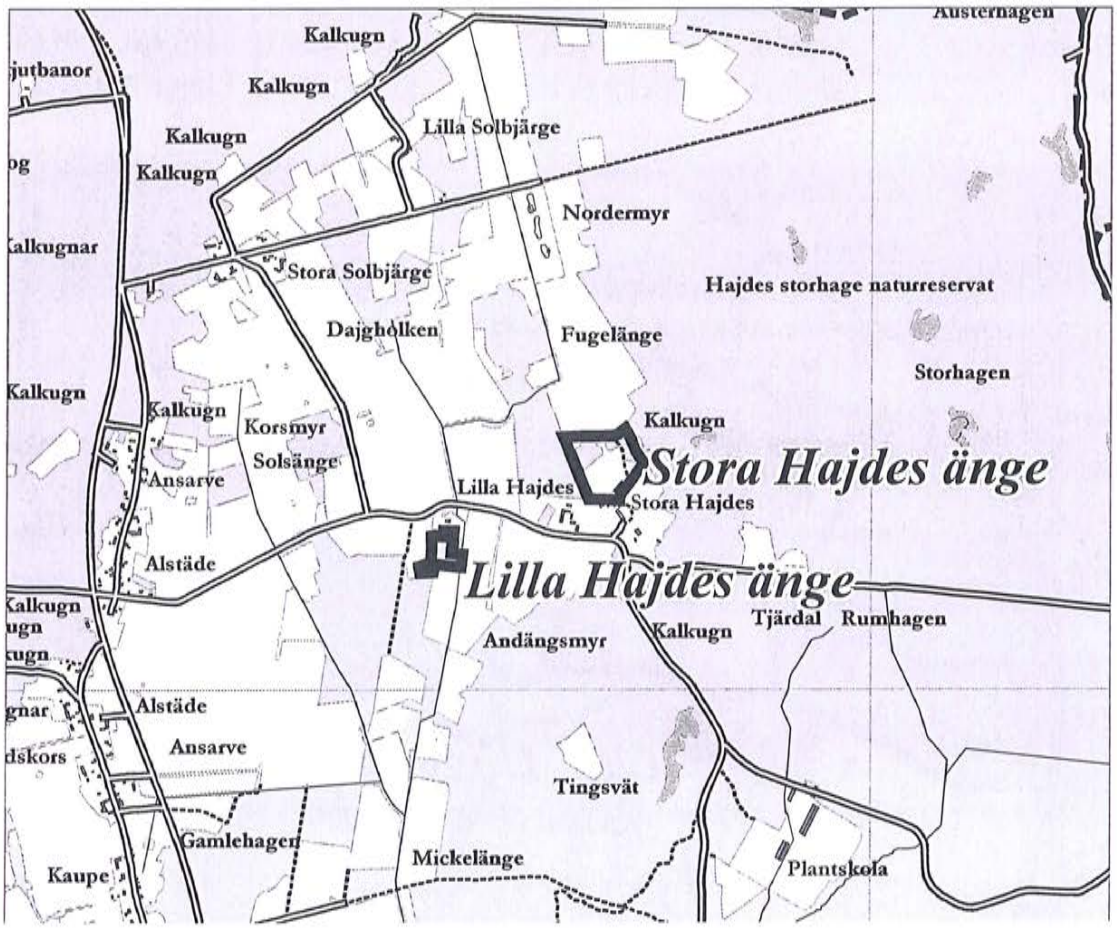

Lilla Hajdes änge i Fröjel

Skattläggningskartan över Fröjel socken från år 1702 visar, att stora delar av markerna från Ansarve och upp mot Hajdes och Solbjärge var äng på den tiden. Den mark som är i hävd idag är en del av det som då kallades Botarwfe änge. Ett annat namn på änget är Andänget, som också lever kvar i våtmarken alldeles intill, Andängsmyr.

Omgivningarna är ovanligt rika på fornlämningar: gravfält från bronsåldern, husgrunder från järnåldern och mycket annat visar att människan har bott här sedan mycket länge. En skafthålsyxa har hittats alldeles intill gården. I änget finns gott om nedrasade gamla stentunar, så kallade stensträngar, som minner om gamla gränser för markanvändningen. De har ju förändrats flera gånger under historien. Stenrösen vittnar om den odlarmöda som lagts ned.

Här finns gott om gamla klappade askar, som vittnar om den långa historien av ängshävd. Även ek, alm, björk, asp, skogskornell och en hel del hassel växer här. På ett ställe växer det sällsynta lund-gräset skugglosta.

Änget har stått relativt ohävdat en tid, men 1994 kom hävden igång igen, med röjningar, fagning och slåtter. Mycket av arbetet genomförs med hjälp av häst.

Fastighet:	Fröjel Lilla Hajdes 1:4
Areal:	1,0 hektar
Markägare:	Anders Lindberg och Marianne Lindberg Lagerin, Lilla Hajdes
Brukare:	Anders Lindberg och Marianne Lindberg Lagerin, Lilla Hajdes

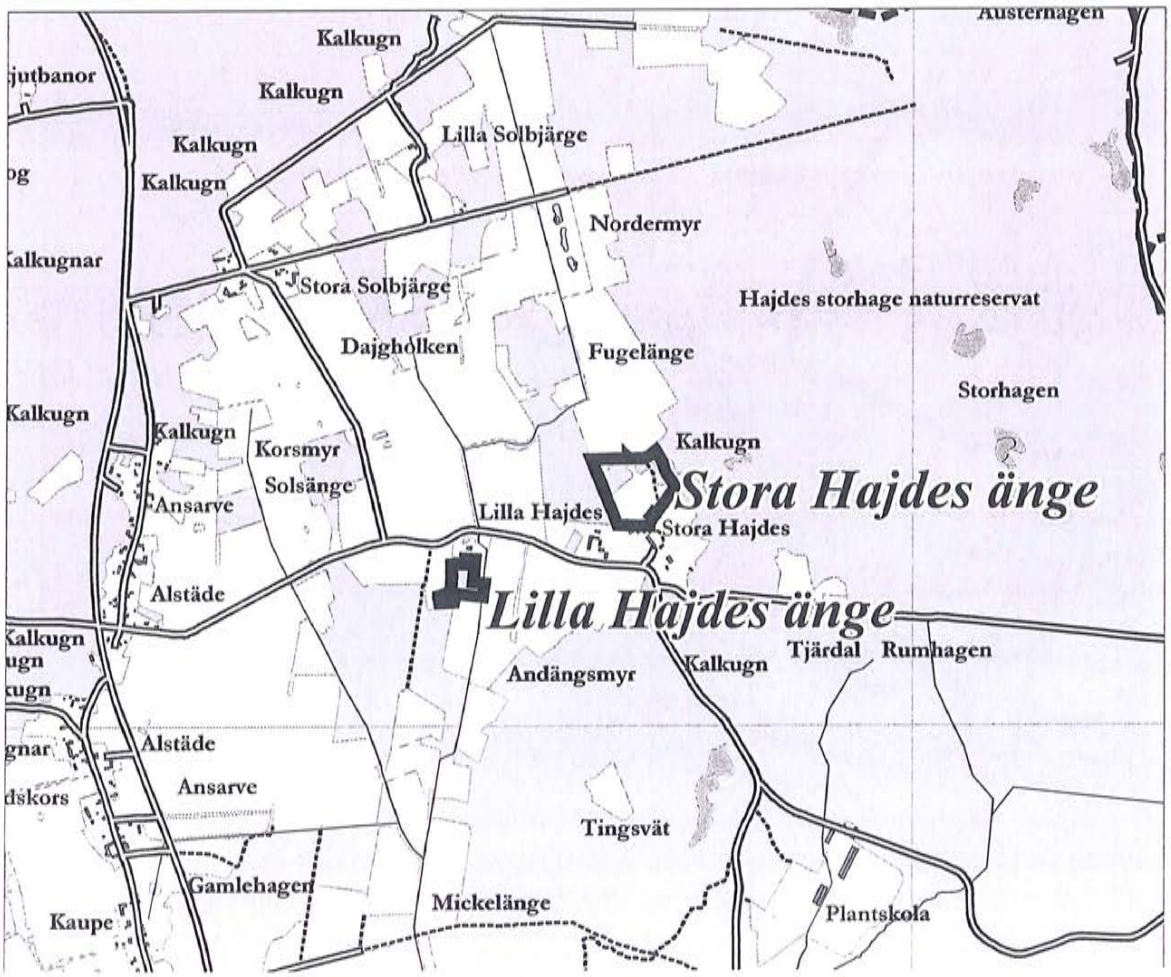

Valby änge i Fröjel

Marken ligger fuktigt, påverkad av det rikliga utflödet från sluttningen ovanför. Därför har den också nyttjats under mycket lång tid, och endast under korta perioder stått ohävdad. Tidigare brukades marken av Ivan Lagergren, men när Håkan och Berit tog över år 1992 hade området inte skötts på några år. Älgört hade då tagit över vegetationen i nästan hela änget. Med hårt, riktat hästbete lyckades man få bukt med älgörten och få fram den tidigare ängsfloran. Området är nu mycket välhävdat, och en mängd ängsväxter finner sitt livsrum. Ymnigt med höskallra vittnar om att marken någon gång i historien brukats som åker.

Änget är en enda stor slätt, med bara några enstaka träd och trädgrupper, och någon lövvast längs kanten. Här växer ek, ask, björk, tall, asp, apel, oxel och rönnoxel.

Namnet Valby kommer av Valborg, sannolikt namnet på en vikingatida gård som legat här.

Fastighet:	Fröjel Göstavs 5:1
Areal:	2,4 hektar
Markägare:	Håkan och Berit Onsjö, Gustavs, Fröjel
Brukare:	Håkan och Berit Onsjö, Gustavs, Fröjel

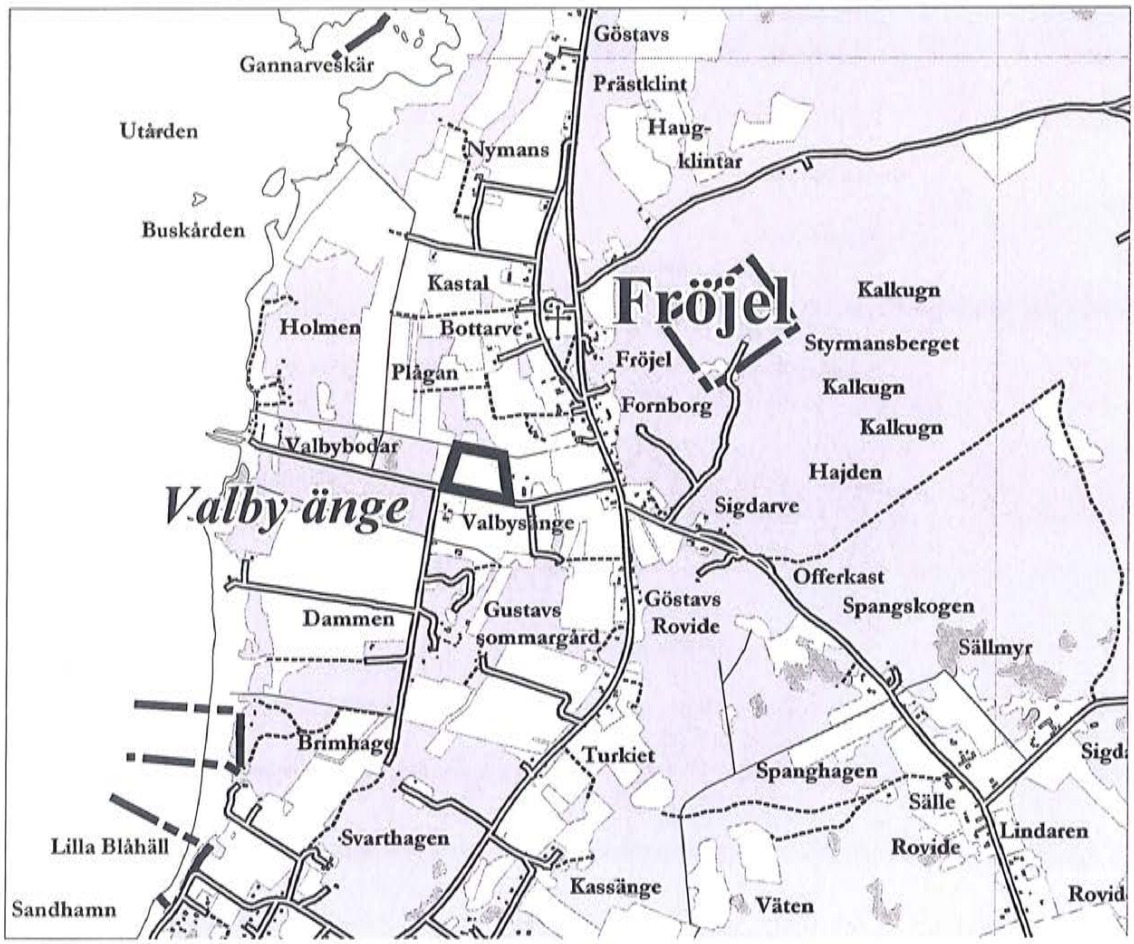

Kapellänget på Gotska Sandön

Från 1700-talet har det funnits bofast befolkning på Sandön. Åren 1823-24 byggde Petter Gottberg ett stort lambgift i kanten av det som idag är änget. Lambgiftet lär vara det största på Gotland. Det var i samband med det som marken började slås för vinterfoder. Man nyttjade senare änget till bete åt lammen, fram till 1890, då det istället kom att användas som plantskola för tallplantor till att binda flygsand.

År 1894 byggdes kapellet som har givit änget dess namn. Det brann 1934, men ett nytt kapell uppfördes igen 1950.

Det närliggande idegransbeståndet vid Idemoren fridlystes redan 1911, först 1963 blev hela ön nationalpark. I änget växer ek, hassel och björk. Hedvegetation breder ut sig på den karga sandjorden.

Hembygdsföreningen har hävdat änget sedan 1985.

Fastighet:	Fårö Gotska Sandön 1:1
Areal:	3,1 hektar
Markägare:	Staten
Brukare:	Gotska Sandöns hembygdsförening

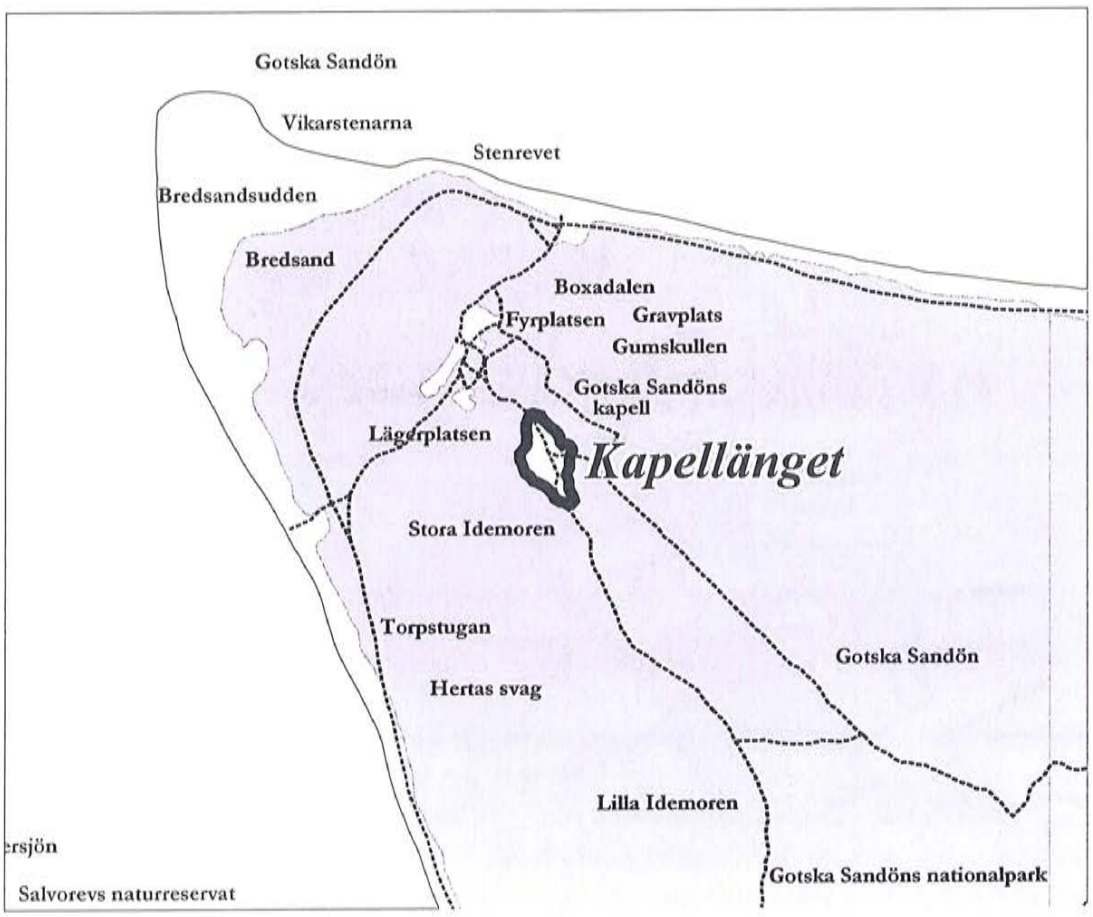

Sandänget i Gammelgarn

Alldeles intill bygdegården i Gammelgarn ligger Sandänge. Änget är öppet, ganska glest bevuxet med träd och buskar. Framför allt växer här tall, men också ask, lönn, vildapel och björk. På marken växer bland annat gullviva, vårbrodd, axveronika, brudbröd och svinrot.

Efter den stora branden i Gammelgarn och Kräklingbo 1992 bestämdes att varje socken skulle plantera var sitt vårdträd som minne. Här i Sandänge har man därför planterat en blodhägg.

I den norra kanten av änget går en gammal väg, idag igenväxt. Vägen finns med på skattläggningskartan från 1700-talets början. Även vid den tiden nyttjades marken som äng. När bygdegårdsföreningen började sköta änget i slutet av 1980-talet hade det varit betesmark en längre period.

Fastighet:	Gammelgarn annex 1:5
Areal:	2,1 hektar
Markägare:	Gammelgarns bygdegårdsförening
Brukare:	Gammelgarns bygdegårdsförening

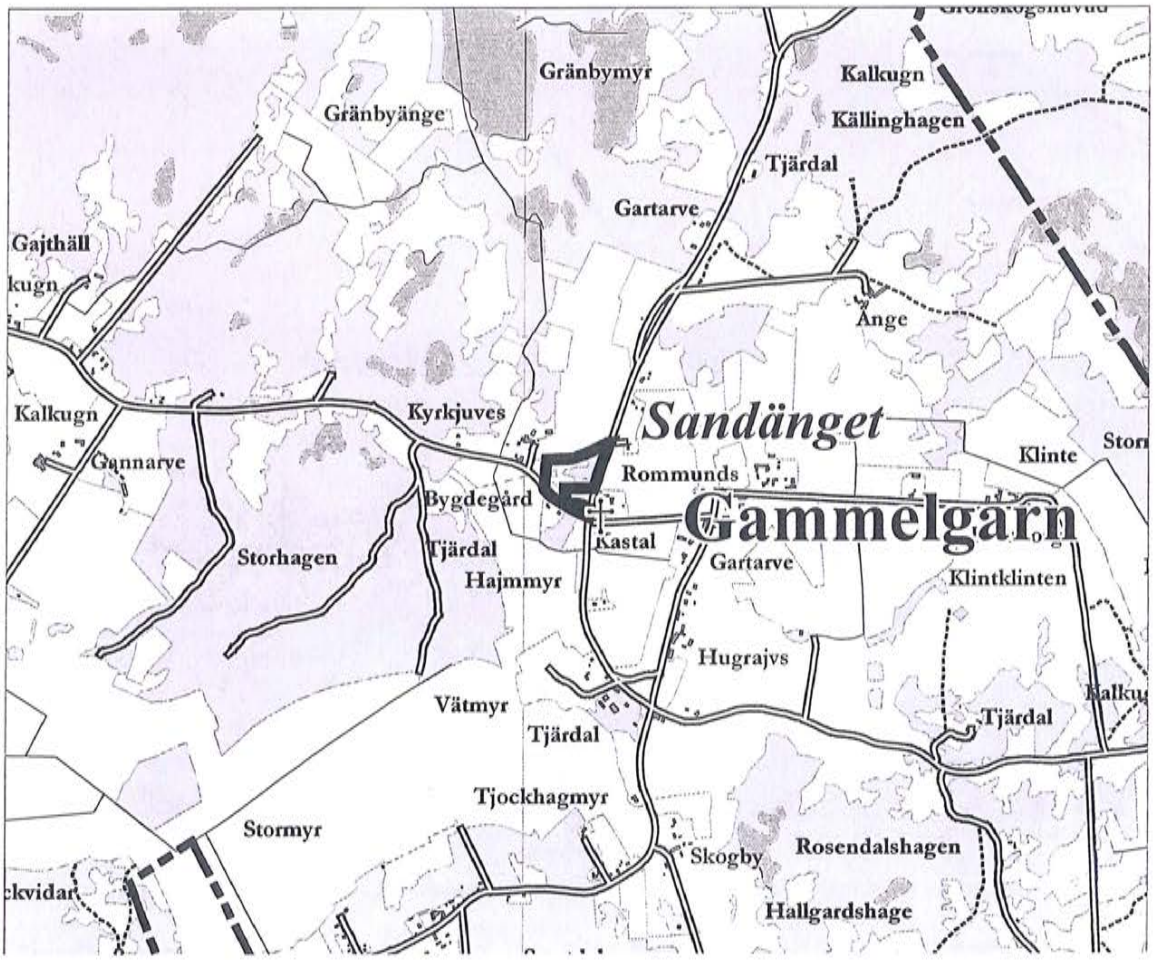

Haugstajns strandänge i Gammelgarn

Delia och Ture Hanell levde tidigare på Haugstajns gård, och slog änget. Det kallas idag ofta Delias änge. Sedan 1980 sköts änget genom hembygdsföreningen.

Inåt land möter tallskogen, men utåt havet öppnar sig tidigare betad strandäng. Tall och björk dominerar, men här finns också en del rönn, rönnoxel, sälg och apel. Många av träden är gamla och högresta, men även yngre träd har börjat växa upp i änget. Buskar saknas nästan helt. I den östra delen växer ett par vackra pelarformade enar. Enarna växer i kanten av det som en gång varit åker. Idag kan man skönja åkerformerna genom de grunda diken som omger själva åkerytorna. Marken är fuktig i västra delen, och torrare i den östra. Här finns gott om ängsväxter, såsom solvända, brudbröd, liten blåklocka, loppstarr och höskallra, och dessutom ett par små och känsliga örter, som idag blivit väldigt ovanliga. Ett exempel är den lilla hårstarren.

Fastighet:	Gammelgarn Haugstajns 1:25
Areal:	1,1 hektar
Markägare:	Gotlands kommun
Brukare:	Östergarn-Gammelgarns hembygdsförening

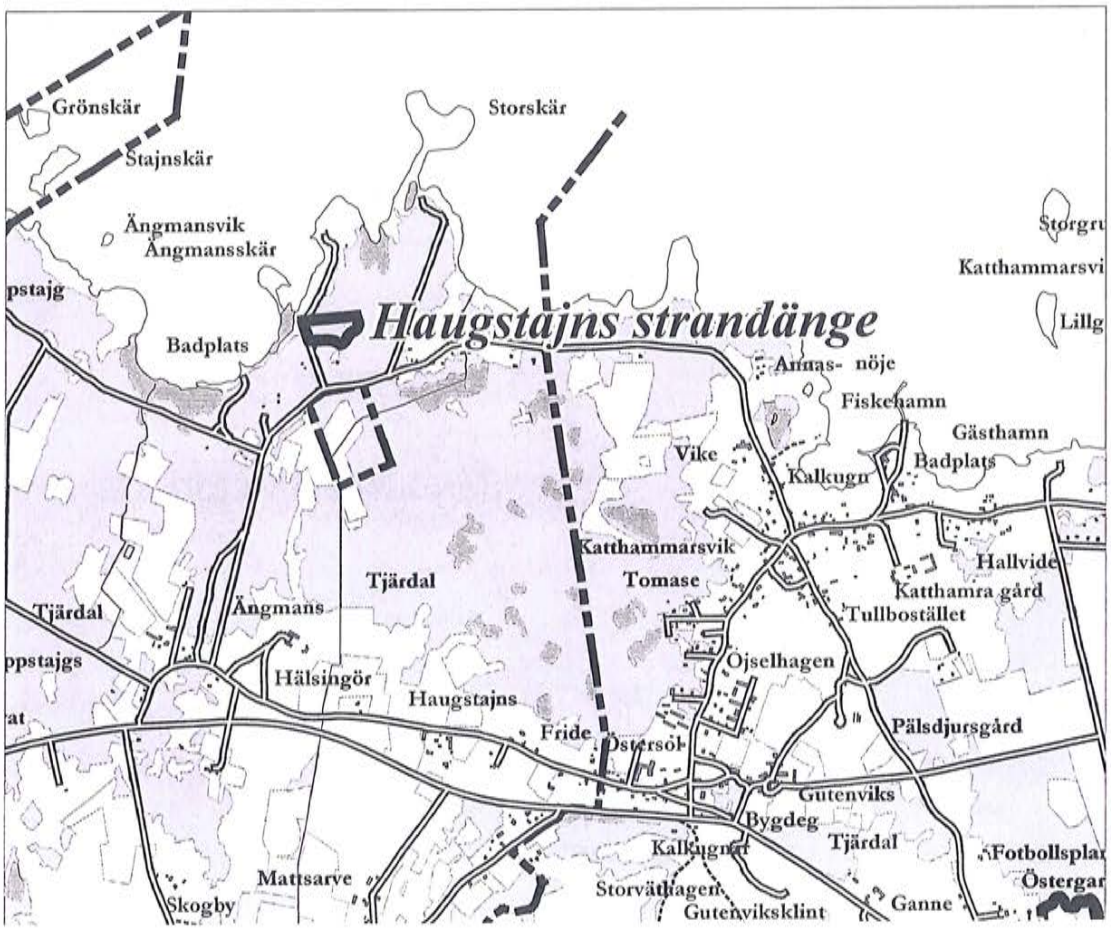

Kumble änge i Ganthem

Skattläggningskartan över socknen från år 1700-01 visar, att norra delen av Ganthem socken till stor del var äng på den tiden. Det mesta är åker, en del betas och mycket har fått växa igen till lövskog. Här har marken in i vår tid slagits på traditionellt vis. För 300 år sedan hörde marken till gården Båtels, men den kom senare att tillhöra Kumble. Under 1930-talet sköttes änget av Emelie och Albert Kolmodin, därefter av "Senaps-Pelle" Pettersson, och fram till 1940-talet av August Bodin. Sedan har det varit betesmark. 1992 återupptogs ängshävden av Ganthem hembygdsförening, året efter att den nya bygdegården kom till. 1997 erhöll hembygdsföreningen änget som gåva av dåvarande markägaren Karl-Axel Bergman.

Detta öppna änge är bevuxet med tall, björk, oxel och ask. I norra delen står en del äldre klappade askar. Närmast bygdegården växer några ekar och hasselbuskar som planterats på senare år.

Man kan se att en gammal väg skär tvärs igenom mitt i änget. Det kan vara en brukningsväg från Båtels gård till de åkrar som ligger mitt emellan änget och kyrkan.

Fastighet:	Ganthem Kumble 2:7
Areal:	1,1 hektar
Markägare:	Ganthems hembygdsförening
Brukare:	Ganthems hembygdsförening

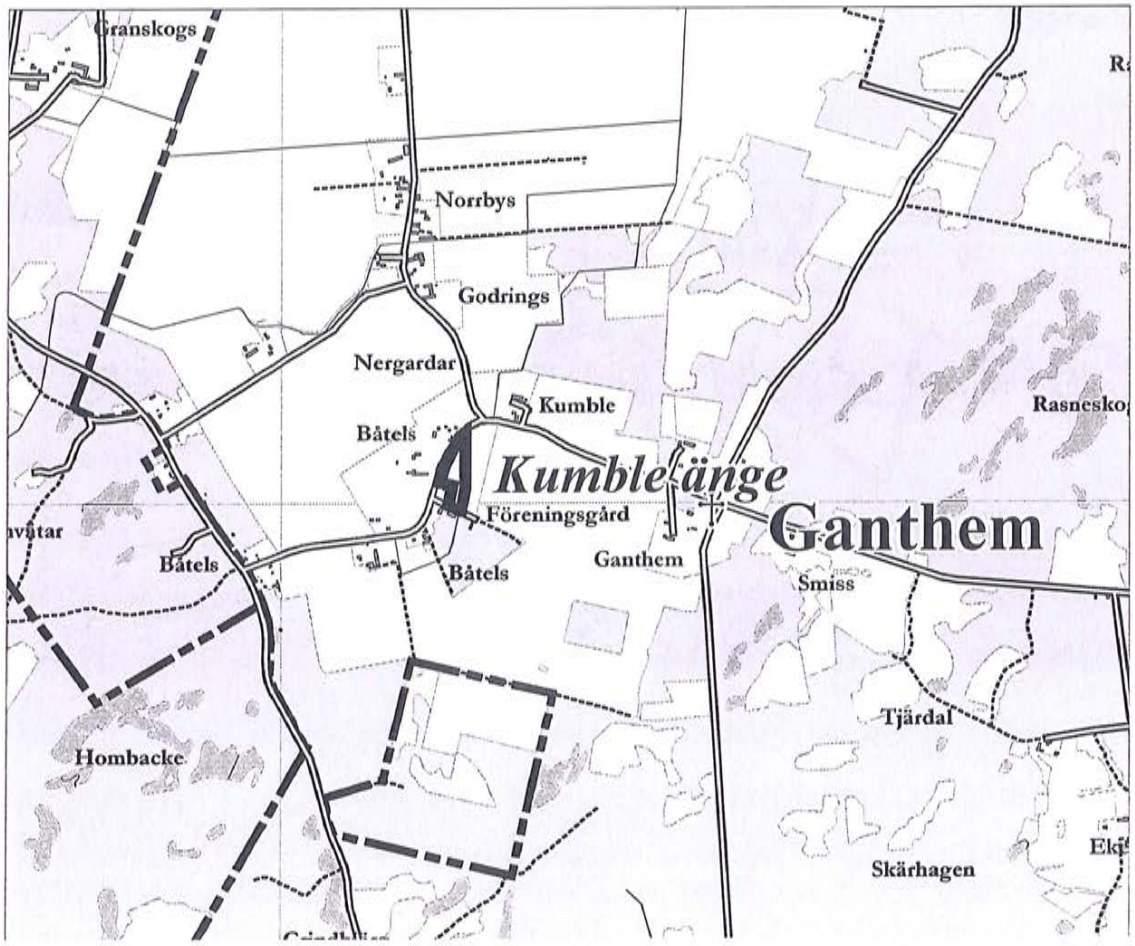

A-änge i Garda

Just i vägskälet ned mot Lau ligger a-änget. Det lilla vattendraget ringlar sig i krokar genom marken, beskuggad av ek, ask, björk och andra träd. Västra delen av änget är en helt öppen slätt.

Förr gick landsvägen mellan Alskog och Lye förbi alldeles söder om änget. I början av 1950-talet drogs nuvarande landsväg, och under vägbygget användes den nu öppna slätten som grusupplag. Senare, under 1960-talet, betades marken med gotlandsruss. Marken hävdas av hembygdsföreningen med fagning och slåtter sedan mitten av 1980-talet.

Fastighet:	Garda Prästgården 1:1
Areal:	2,1 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Garda hembygdsförening

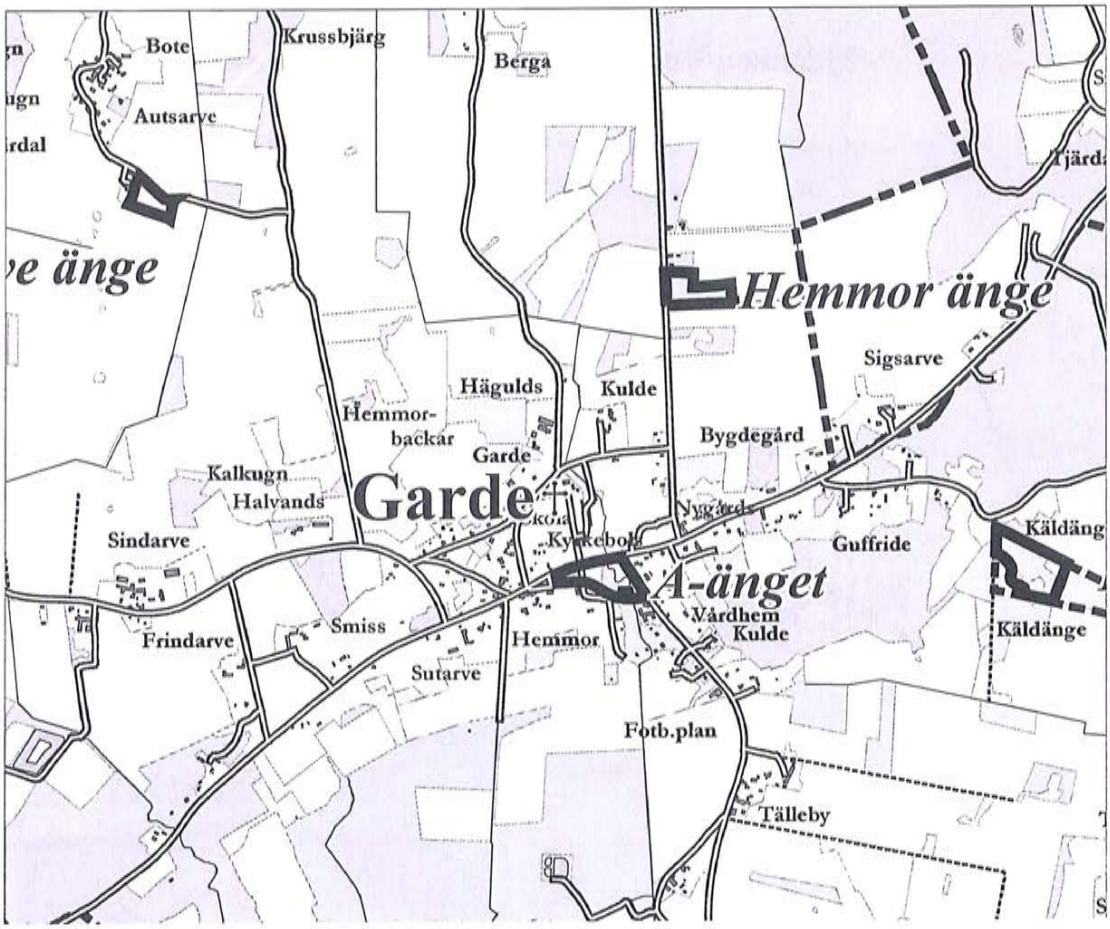

Hemmor änge i Garda

Ett välskött änge, bevuxet med ek, ask, björk och hassel. En fin örtrik markväxtlighet breder ut sig i de öppna slätterna. I södra hörnet närmast vägen kan man se rester av gamla åkerformer.

Gun och Rune har hävdat änget sedan mitten av 1980-talet. Innan dess betades marken, med sent betespåsläpp.

Fastighet:	Garda Smiss 1:24
Areal:	1,7 hektar
Markägare:	Gun och Rune Larsson, Hemmor, Garda
Brukare:	Gun och Rune Larsson, Hemmor, Garda

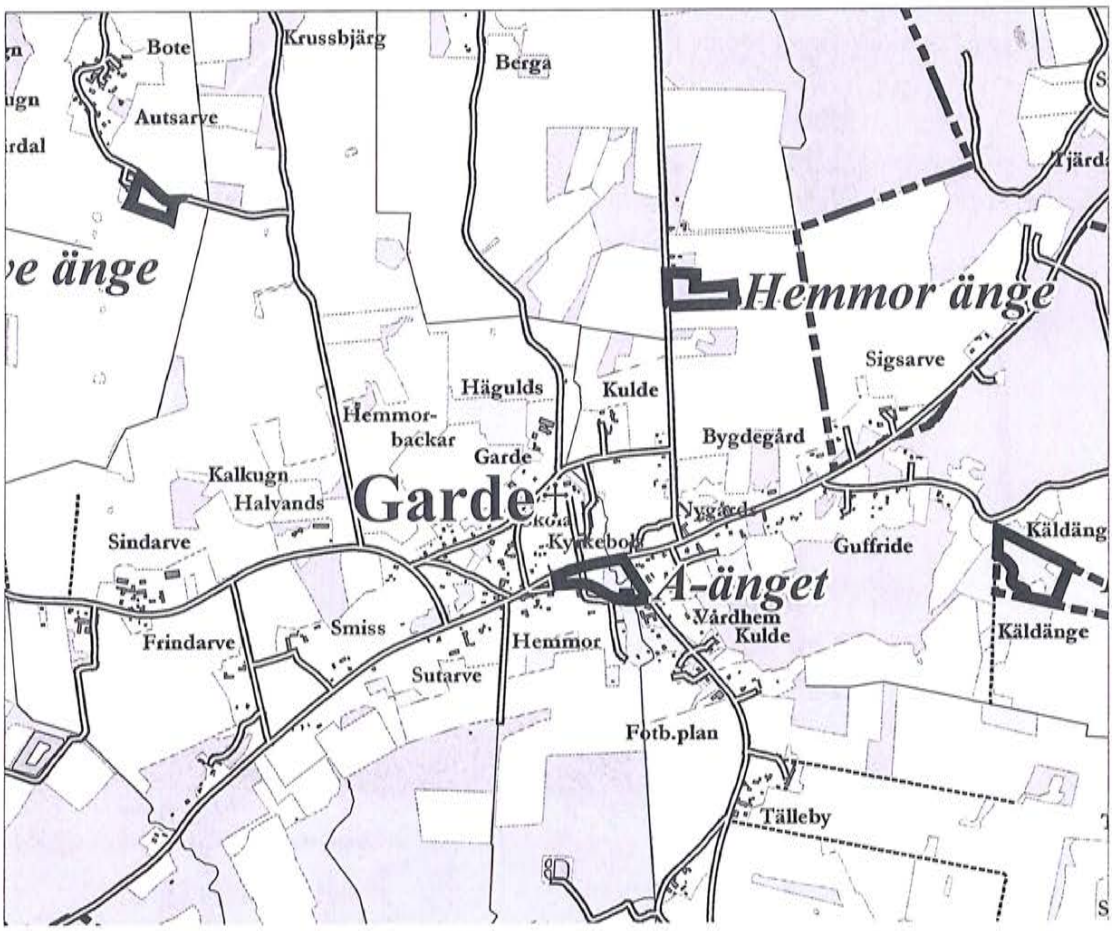

Käldänget i Garda

Käldänget är ett mycket fint, särpräglat änge. Det ligger i en svacka under berget i väster, och är därför till största delen blött. En del är bevuxen med kraftigt gallrad, men ännu sluten lövskog, som ett lövkärr, tidvis med klarvattenyta och med ek och ask på höga socklar. Längre in finns helt öppna slätter. En fantastiskt rik blomning möter besökaren på försommaren, här växer blodtopp, korskovall, flera orkidéer och mycket annat. Änget är beskrivet av Magnus Martinsson (1999).

I bortre delen ligger en gammal boplats från järnålder: husgrunder, en skärvstenshög, en lång stensträng samt ett kort stycke med två parallella stensträngar.

Marken ligger i Garda men hör egentligen till Etelhem socken. Tidigare slogs änget av Sigfrid Ahlström. Området köptes av Naturvårdsverket år 1985, och är sedan 1996 naturreservat. Idrottsföreningen har skött änget sedan 1988.

Fastighet:	Etelhems annex 1:21
Areal:	2,9 hektar
Markägare:	Staten
Brukare:	Idrottsföreningen Fardhem-Garda 86

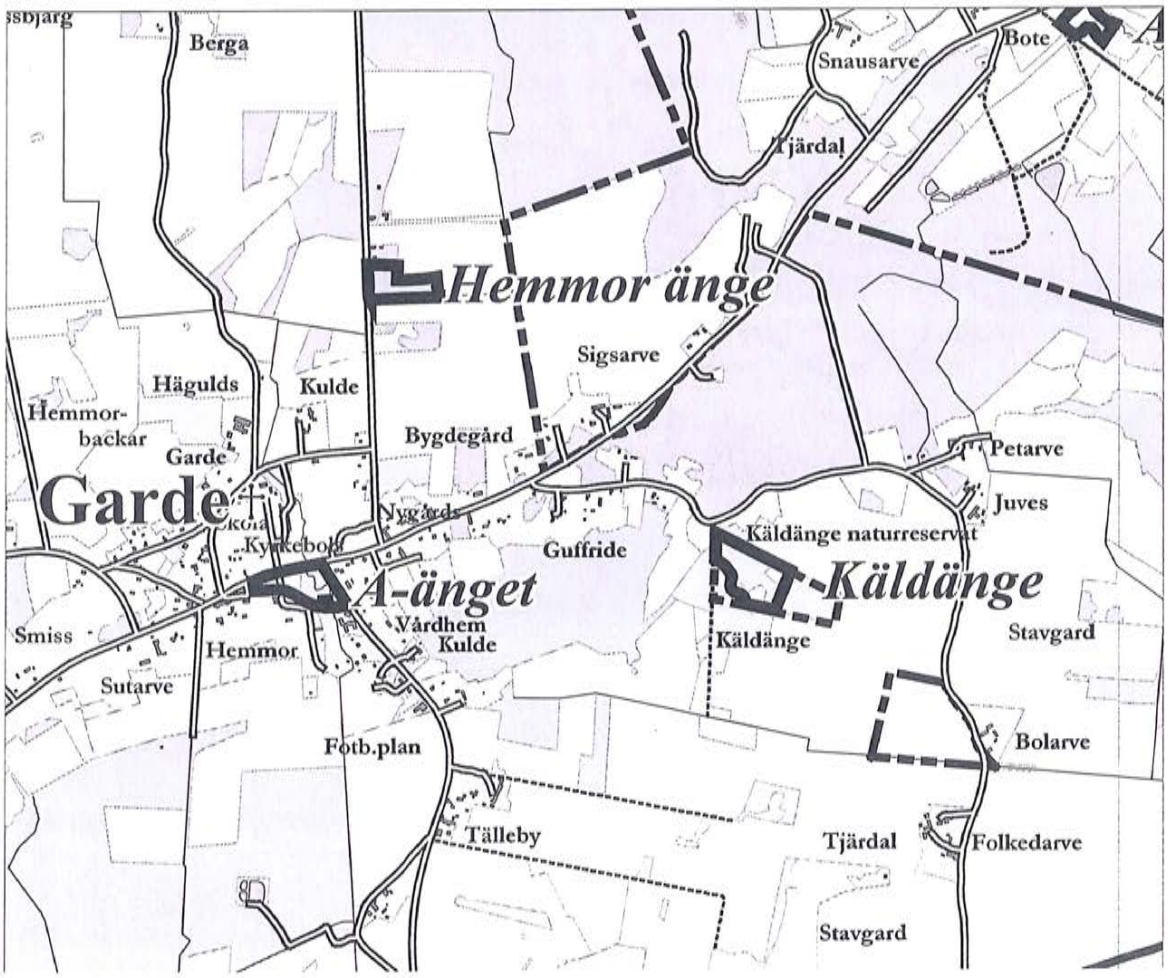

Autsarve änge i Garda

Autsarve änge är idag ett öppet och ljust änge. Några av de öppna ytorna har tidigare varit åkermark. Åkrarna är omgivna av grunda diken. Änget domineras av ask men här växer också flera grova ekar, vildapel, några enbuskar och hassel. Det finns gott om ängsväxter, bland annat brudbröd, solvända, liten blåklocka, mandelblom och svinrot.

Genom nästan hela änget löper en gammal stenvast från tiden för Kristi födelse. Under järnåldern hägnade man in åker- och ängsmarkerna från djuren. De fick då beta i skogar och hagar. Kvar av en sådan hägnad är alltså den här så kallade stensträngen. Den visar att Autsarve änge har varit en viktig fodermark under åtminstone 2000 år. Skattläggningskartan över Garda socken från år 1701 visar också att det var ängsmark här då, och att ängsmarken bredde ut sig både norr och söder om dagens änge. Kvar av all den hävdade ängsmarken är bara detta lilla änge om ett hektar.

Nuvarande brukare har hävdat änget sedan 1987.

Fastighet:	Garda Autsarve 1:9
Areal:	1,0 hektar
Markägare:	Stefan Erlandsson och Lena Scharp, Autsarve, Garda
Brukare:	Stefan Erlandsson och Lena Scharp, Autsarve, Garda

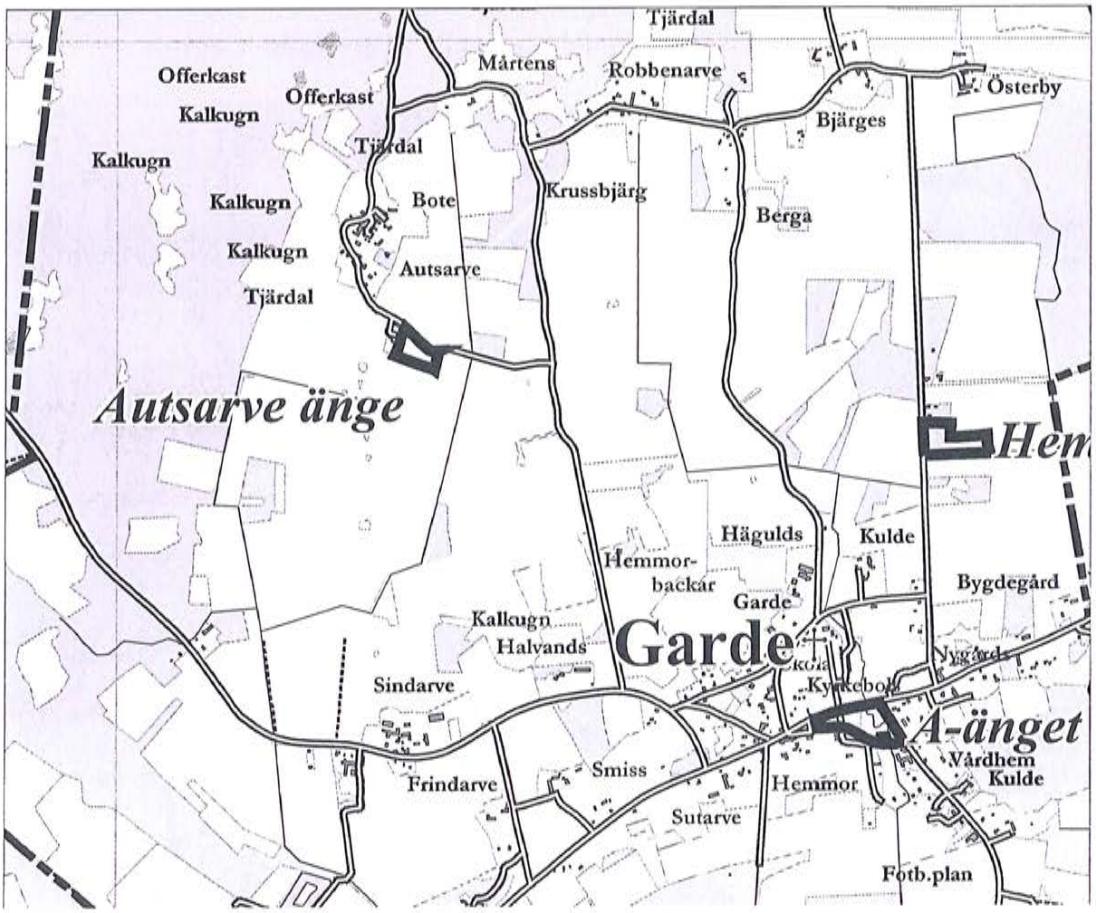

Gerum prästänge

Detta änge är idag ett prästänge. Att änget också kallas Kullands högård visar att det någon gång tidigare har varit en fodermark till gården Kullands intill. Stora delar av landskapet runtomkring har en historia som ängsmark.

Änget gränsar mot igenväxt lövskog i väster, och omges i övrigt av åkermark. Här finns gott om ek, men även ask är vanlig. Man kan också hitta vildapel, hagtorn och skogskornell. Träd och hasselbuketter växer ganska glest utspridda och änget har därför en ganska öppen karaktär utan markerade gläntor. Marken är ganska torr men också här och var med fuktiga partier. Floran är förunderligt örtrik: detta är en av Gotlands rikaste marker när det gäller ängsväxter. Några exempel ur den långa raden är solvända, rosettjungfrulin, brudbröd, ängshavre, vårbrodd, darrgräs, slåtterfibbla, svinrot, höskallra, ängskovall och vitmåra. På fuktiga ställen hittas älgört, spenört, häckvicker, vänderot och ängsvädd. I änget finns också ett par fläckar med den idag mycket sällsynta lilla svenska ögontrösten.

I änget står en slåtterbod, byggd av Anders far Bengt Johansson, Likmunds, Gerum, som skötte änget under lång tid. Före honom slogs prästänget av Alfons Nilsson, Hägvalds. År 1999 tog Anders vid som ansvarig för hävden.

Fastighet:	Gerum annex 1:1
Areal:	3,0 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Ingrid och Anders Lingvall, Likmunds, Gerum

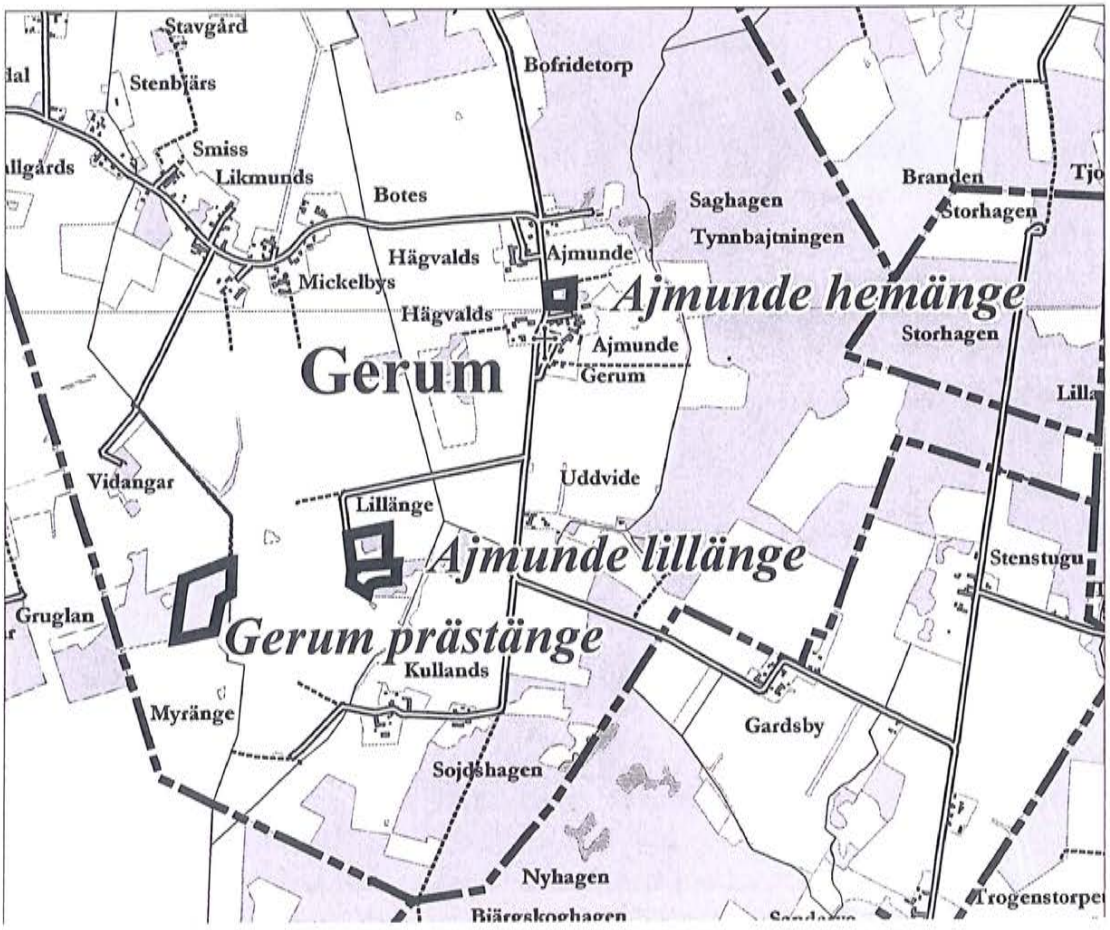

Ajmunde hemänge i Gerum

Straxt norr om kyrkan, alldeles intill manbyggningen på norra parten av Ajmunde gård, ligger detta lilla änge. Längs vägen står en rad klappade lindar. Längre in växer en dunge riktigt gamla tallar. Några mer udda träd, som till exempel en silvergran, finns också i änget.

Tidigare sköttes änget av Solveig och Allan Ejdertun.

Fastighet:	Gerum Ajmunde 2:1
Areal:	0,5 hektar
Markägare:	Annika och Lars Ejdertun, Ajmunde, Gerum
Brukare:	Annika och Lars Ejdertun, Ajmunde, Gerum

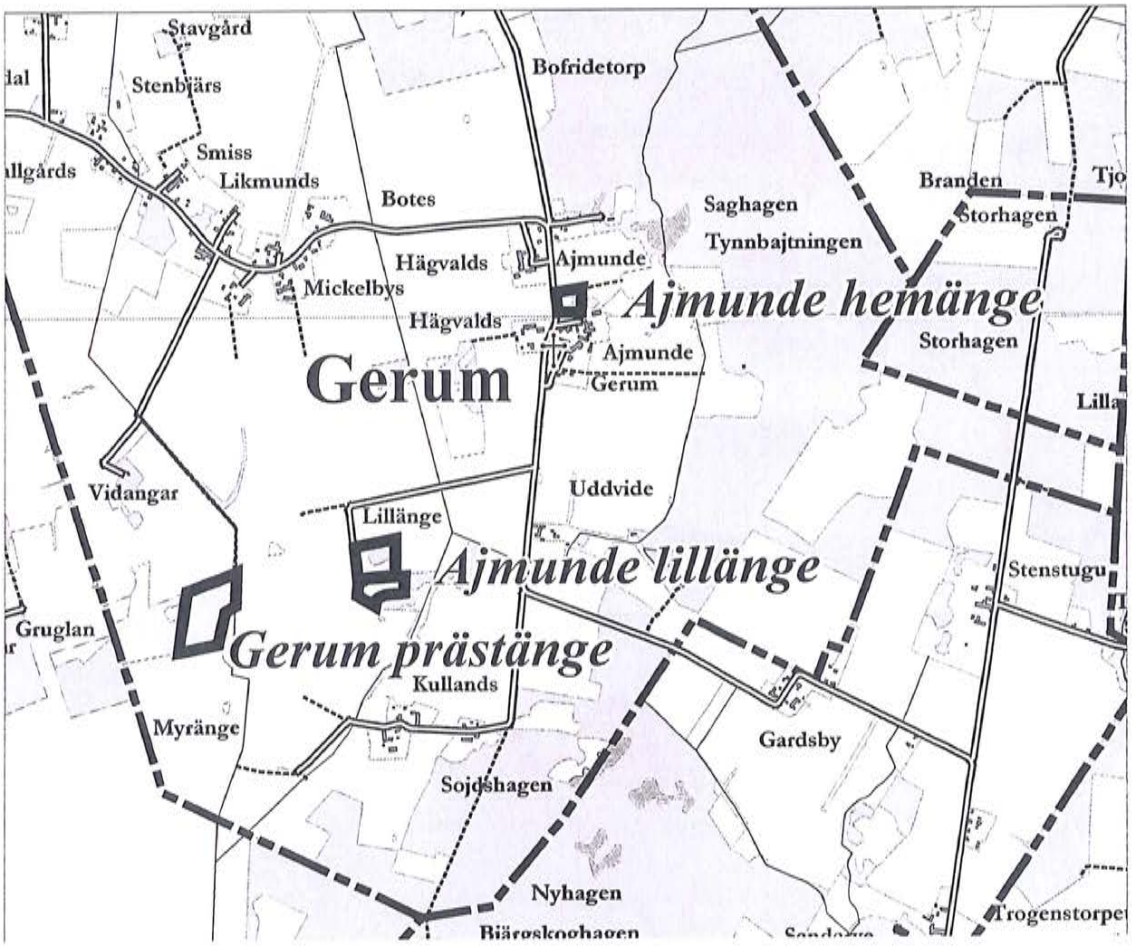

Ajmunde lillänge i Gerum

Ett öppet änge, omgärdat av gamla tunar och lövvastar. Hela södra delen är en öppen slätt, med en liten grupp av några klappade askar och en del hassel. I nordöstra delen står ek, ask, björk, apel och hassel lite tätare.

Änget är en liten rest av alla de ängsmarker som förr bredde ut sig här, det har fått namn vartefter som bit efter bit odlats upp. Just har har marken ändå hävdats med fagning och slåtter i allt tid. Nuvarande brukare har hävdat änget sedan 1988.

Fastighet:	Gerum Ajmunde 1:8
Areal:	1,4 hektar
Markägare:	Anneli och Bert Öjefors, Ejmunds, Gerum
Brukare:	Robert Öjefors, Ejmunds, Gerum

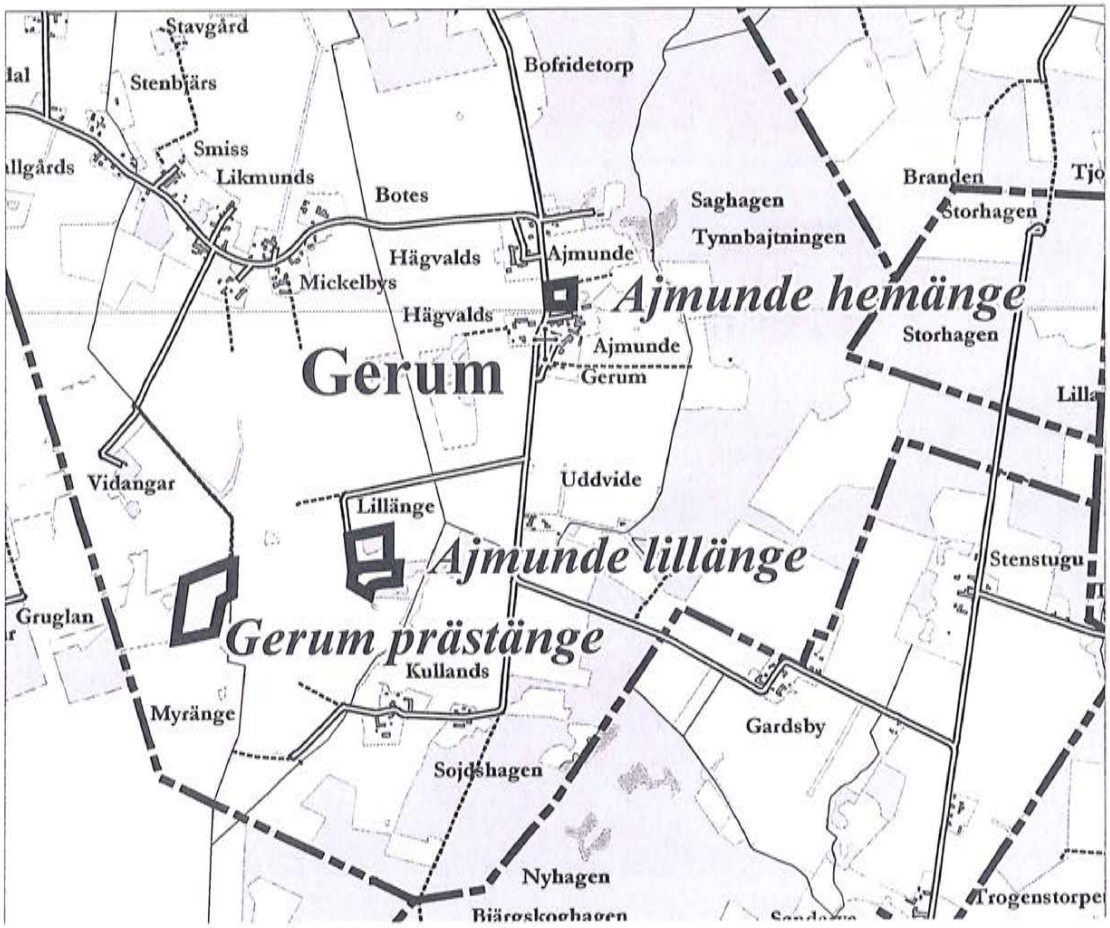

Ajmunde lillänge, södra delen, i Gerum

År 1690 gjordes en partsklyvning av Ajmunde gård. Alla marker delades upp, och änget delades itu även det. Marken har hävdats som äng sedan mycket länge. Idag slås de öppna slätterna. Här kan man hitta ängsväxter som höskallra och brudbröd.

I den västra delen finns två täta vastar, mest av ask och hassel.

Tidigare sköttes änget av Solveig och Allan Ejdertun. Lars tog vid år 1990.

Fastighet:	Gerum Ajmunde 2:1
Areal:	0,9 hektar
Markägare:	Annika och Lars Ejdertun, Ajmunde, Gerum
Brukare:	Annika och Lars Ejdertun, Ajmunde, Gerum

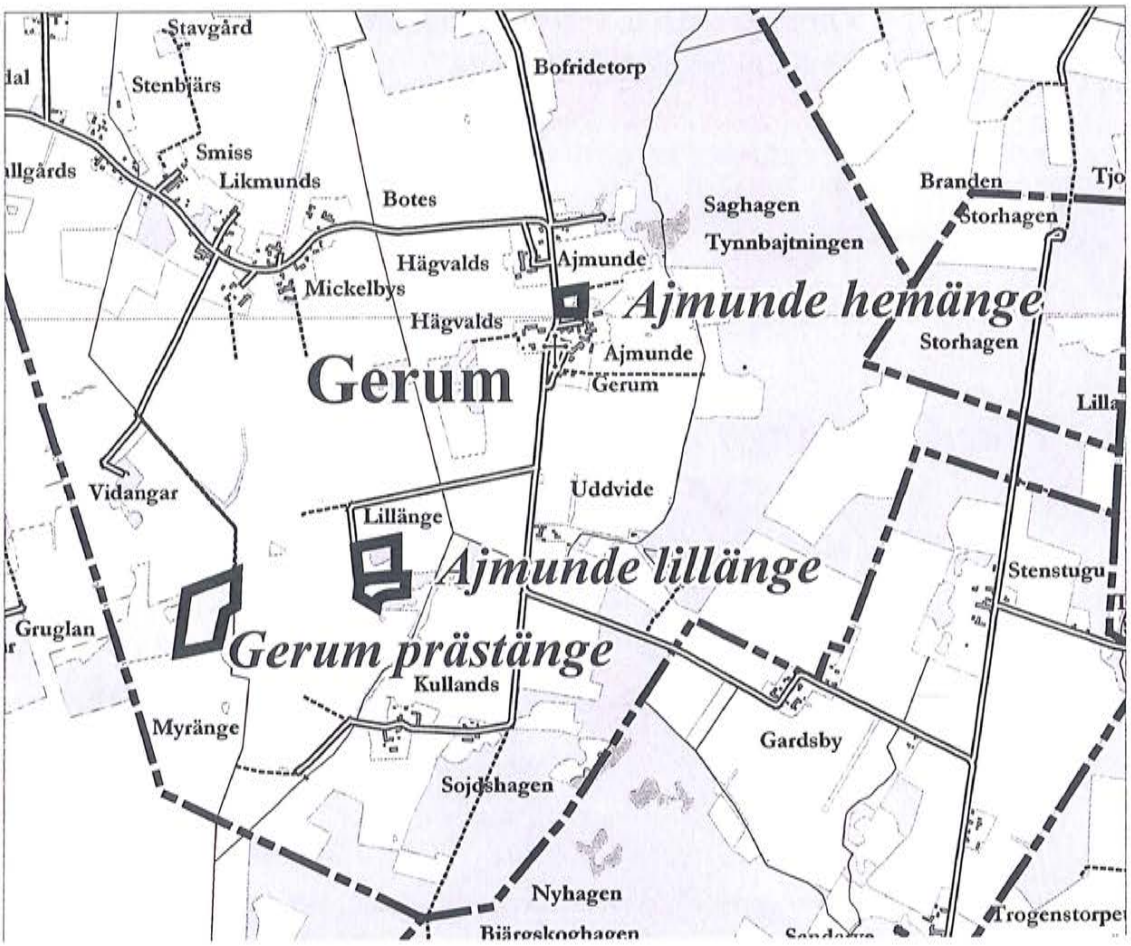

Fjärdinge änge i Gothem

Markerna kring denna del av Gothemsån har varit ängar under långa tider. Just här finns en bit mark som slås än idag. Änget delas i två öppna delar av en lövvast. Endast i nordvästra hörnet står träden lite tätare, huvudsakligen ek, alm, ask och hassel. En hel del träd är klappade.

En vacker bandtun omger änget. En malsten och ett antal vägstenar står uppställda vid slåtterboden i bulteknik. Boden är flyttad från Fjärdinge gård.

Vid skiftet år 1904 ändrades gränserna så att änget kom att höra till Fjärdinge gård. Änget slogs under lång tid av Olofs far J.O. Jacobsson. Han dog 1949, och 1961 tog Olof över gården. Marken har brukats med slåtter hela tiden, sedan år 1982 genom hembygdsföreningen.

Fastighet:	Gothem Fjärdinge 1:3
Areal:	1,3 hektar
Markägare:	Olof Jakobsson, Fjärdinge, Gothem
Brukare:	Gothem hembygdsförening

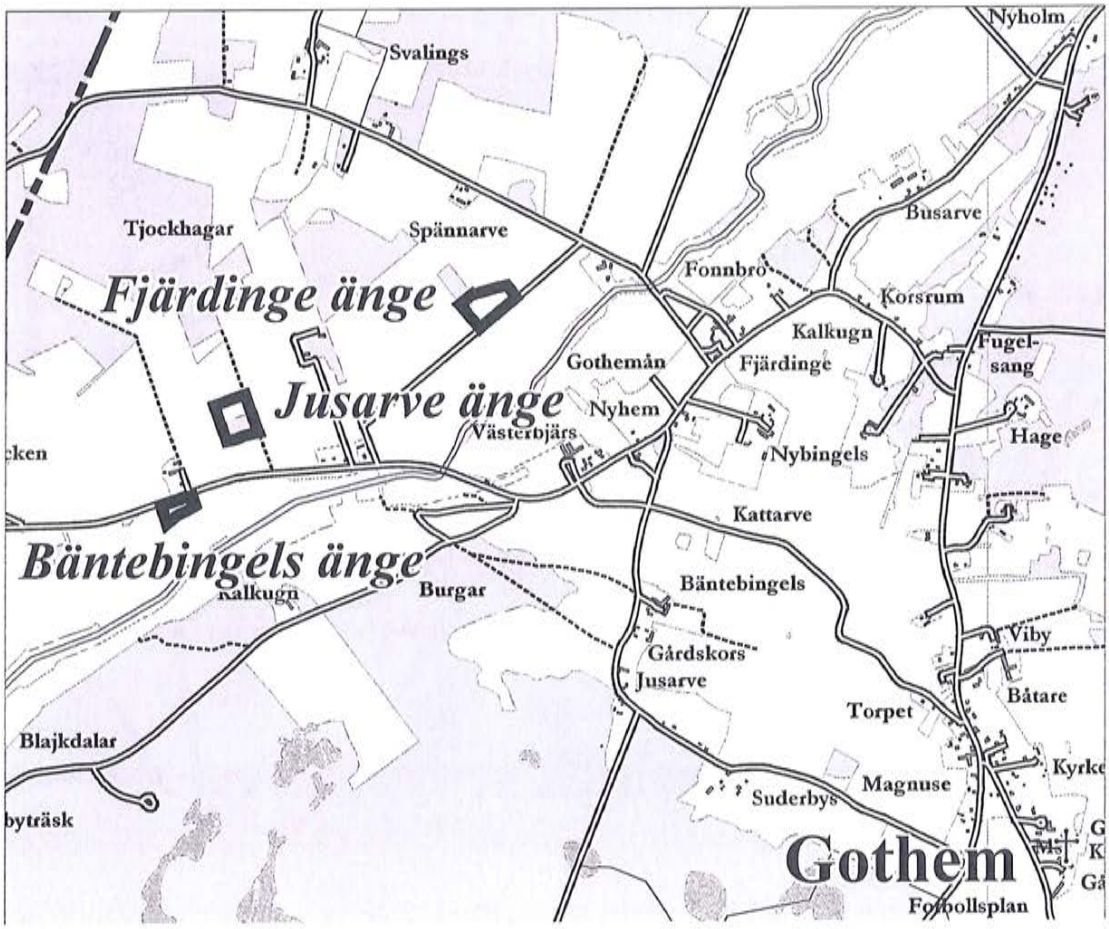

Jusarve änge i Gothem

Jusarve änge är ett öppet björkänge, kring den öppna slätten i norra delen växer glasbjörk. Ute i bredsrummen täcks marken av mattor av svinrot och darrgräs. Här växer också krutbrännare, backsmörblomma och andra örter. I södra delen av änget står tätt med tall och hassel.

Ett äldre namn på änget är Nybro änge. Förr hörde marken till Olof Pettersson, Spännarve i Gothem. Efter honom övertogs hävden av Frideborg Pettersson i Visby. 1988 köptes marken av Uno Wahlgren, och de hjälptes sedan åt med hävden. Sedan slutet av 1990-talet är det Uno och Vieno som hävdar änget.

Fastighet:	Gothem Bäntebingels 2:1
Areal:	1,3 hektar
Markägare:	Kaj Wahlgren, Bäntebingels, Gothem
Brukare:	Vieno och Uno Wahlgren, Bäntebingels, Gothem

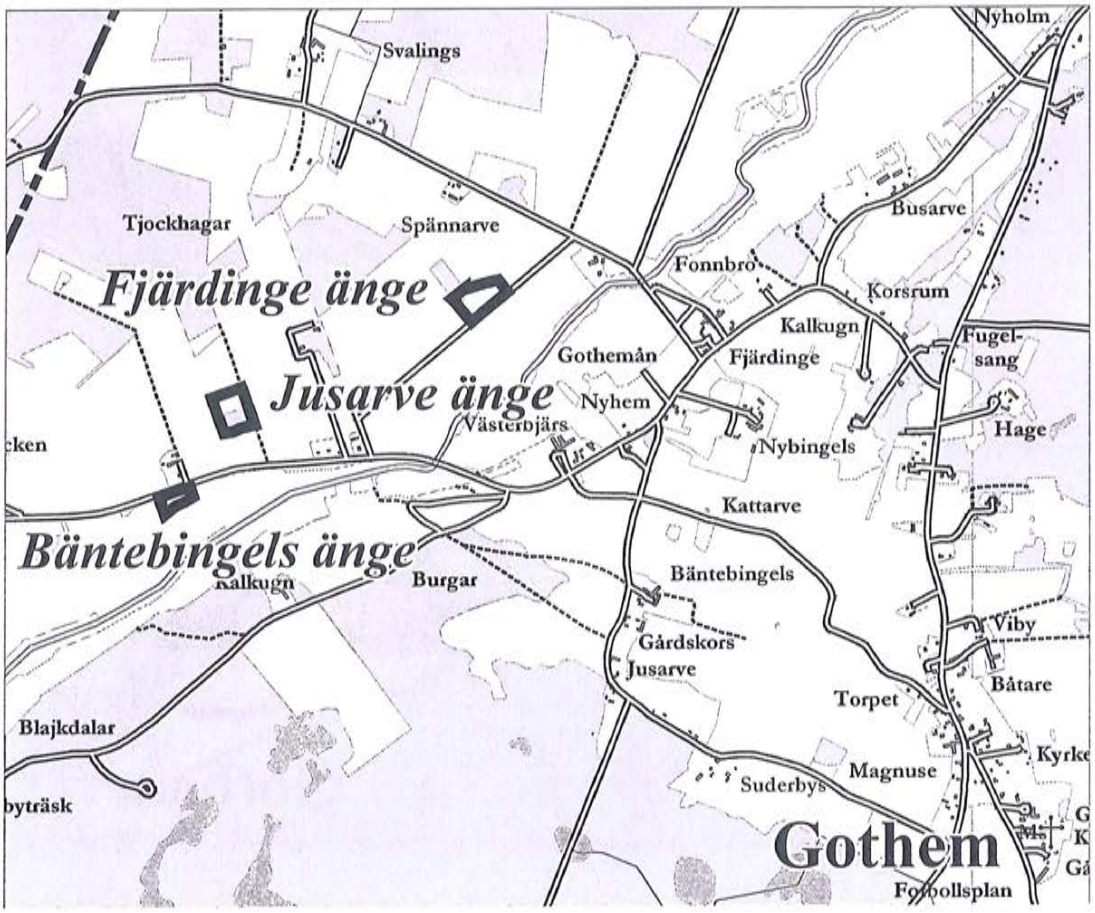

Bäntebingels änge i Gothem

Straxt norr om Lina myr, alldeles intill gården, ligger detta lilla änge vid vägen. Här står en hel del tall, men också ek, björk, ask, och hassel i små grupper. I änget finns gott om ängsväxter som brudbröd, gullviva, klasefibbla och sanktpersnycklar.

Vera och Uno Wahlgren har skött änget sedan 1959. Före dem var det Elis Wahlgren som slog här.

Fastighet:	Gothem Bäntebingels 2:1
Areal:	0,5 hektar
Markägare:	Kaj Wahlgren, Bäntebingels, Gothem
Brukare:	Vera och Uno Wahlgren, Bäntebingels, Gothem

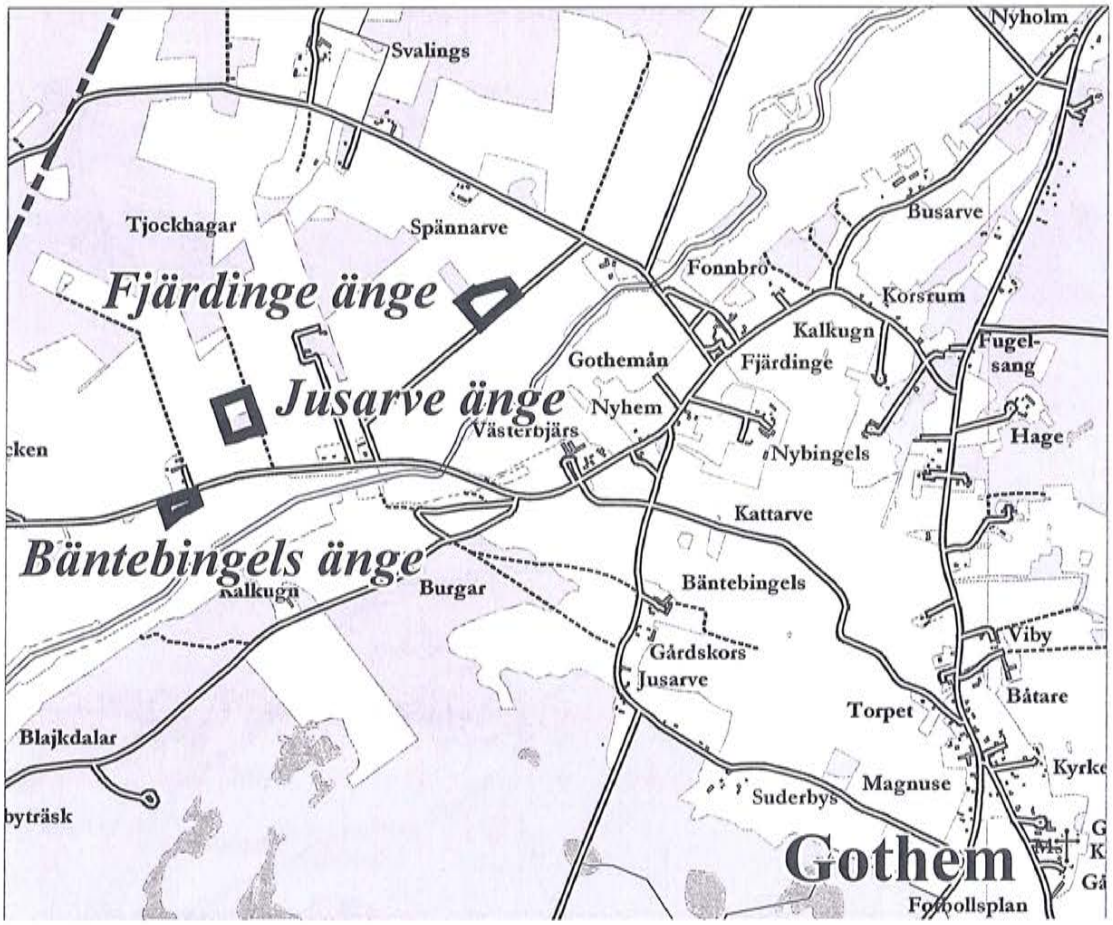

Grötlingbo prästäng

Änget ligger i det stora lövskogsområde med igenväxande före detta ängesmark som kallas Pankar. Järnåldershusgrunder och stensträngar vittnar om att markerna brukats sedan mycket länge. Troligen har landskapet här varit ganska öppet under olika perioder i historien.

Hasselbuketter och ridåer av ek och klappade askar ger en fin karaktär åt änget. Närmast vägen är marken sank, här står vattnet om vårarna. Längre bort, i den torrare västra delen, växer björk och tall. I änget finner man också rönn, oxel, vildapel och hagtorn. I sydväst finns örtrika slätter med svinrot, ängsvädd och vårbrodd.

För 300 år sedan hörde marken till gården Sigsarve, men den kom senare att bli prästjord. Änget har hävdats av familjen sedan 1905, Ola är fjärde generationen. Före honom slogs marken av hans föräldrar Gun och Joel Hallgren, innan dess av Guns föräldrar Arne och Annie Uddin, och före dem av Arnes föräldrar Viktor och Tilda Uddin, tillsammans med dåvarande prosten Oscar Jacobsson. Änget slogs sista gången med lie år 1978, i samband med en slåtterfest.

1998 blev prästänget del av ett kyrkoreservat, samma år som Ola övertog ansvaret för ängshävden. På 1930-talet gjorde Inga Stenström en beskrivning av Fide prästänge.

Fastighet:	Grötlingbo Prästgården 1:1
Areal:	1,8 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Ola Hallgren och Linda Thuresson

Rums änge i Grötlingbo

En liten brukningsväg mittemot Rums leder in till änget. Här står björk, ek och klappade askar glest spridda, tillsammans med hassel. Längre in i norra delen trivs örter som ängsvädd, svinrot och brudbröd i de små slätterna.

Under en del av 1900-talet var änget betat eller helt ohävdat. Förre brukaren Ingvar Olsson tog dock upp hävden igen. Sedan år 2000 ansvarar Ivan Jacobsson för ängshävden.

Fastighet:	Grötlingbo Rums 1:2
Areal:	2,2 hektar
Markägare:	Ingvar Olsson, Rums, Grötlingbo
Brukare:	Ivan Jacobsson, Rovalds, Grötlingbo

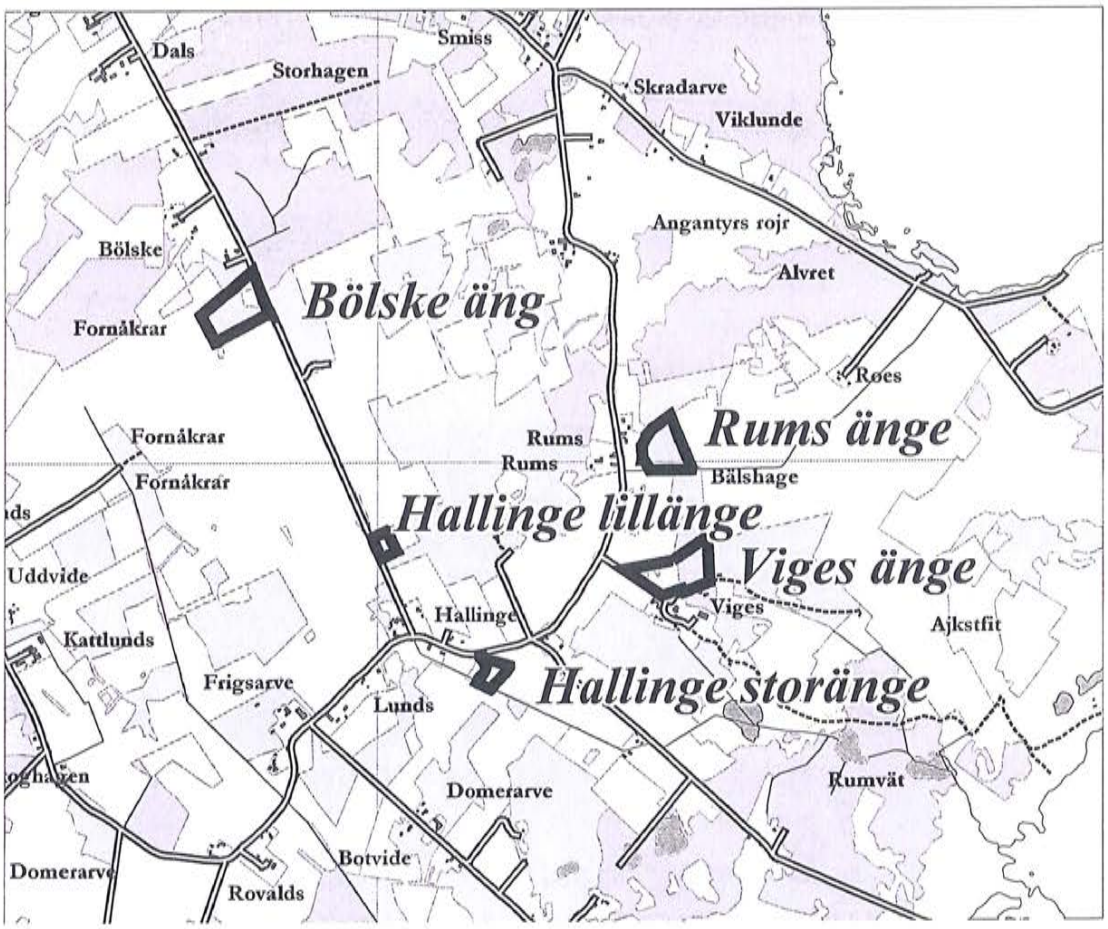

Viges änge i Grötlingbo

Detta änge kallas ofta Gatänget. När man kommer fram mot Viges i Grötlingbo ligger änget till vänster framför den gamla ladugården. På andra sidan stentunen öppnar sig en stor slätt, med en del klappade askar längs kanten. Därbortom kommer en tätare del, med grova ekar, tillsammans med björk och hassel. I änget finns gott om örter som nattviol, ängsvädd och darrgräs.

Tidigare sköttes änget av Helny och Otto Nilsson. Under en period, då denna part av Viges gård stod obebodd, nyttjades marken till bete. Sedan år 1996 sköts änget av Torgny och Anna.

Fastighet:	Grötlingbo Viges 1:2
Areal:	2,5 hektar
Markägare:	Torgny och Anna Hederstedt, Viges, Grötlingbo
Brukare:	Torgny och Anna Hederstedt, Viges, Grötlingbo

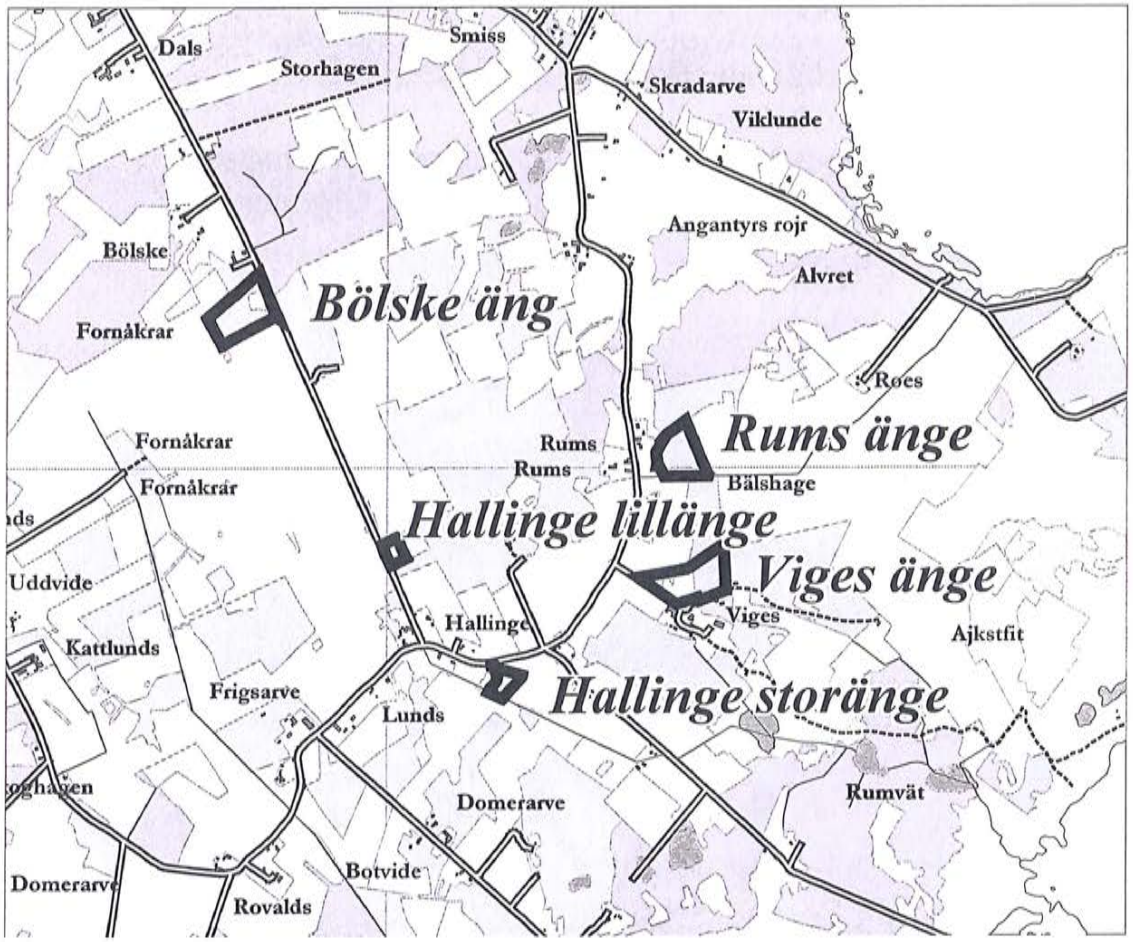

Hallinge storänge i Grötlingbo

På skattläggningskartan från år 1700 över Grötlingbo socken ser man att änget då var en liten del av stora slåttermarker runtom.

Idag hävdas Storänget på traditionellt sätt med fagning på våren, slåtter under sommaren, och sedan efterbetas hela änget med lamm. I änget löper vastar med ask som nyligen klappats, ek, hassel, apel och enstaka björkar samt hagtorn, nypon och inslag av olvon och oxel. Västra delen är en stor öppen slätt. Gullviva, mandelblom, brudbröd och andra örter trivs här.

Änget avgränsas mot vägen av en fin stenvast.

Änget kallas ibland också Setus änge. Brukaren av den andra parten av Hallinge gård, Set Nilsson, slog änget fram till 1950-talet, då han sålde marken till Britt-Maries morfar Lars Olofsson. Han fortsatte ängshävden, och efter honom tog hans son Artur Olofsson vid. Britt-Mari tog över skötseln av änget i samband med att hon köpte släktgården 1993.

Fastighet:	Grötlingbo Hallinge 3:1
Areal:	0,6 hektar
Markägare:	Britt-Marie Pettersson, Hallinge, Grötlingbo
Brukare:	Britt-Marie Pettersson, Hallinge, Grötlingbo

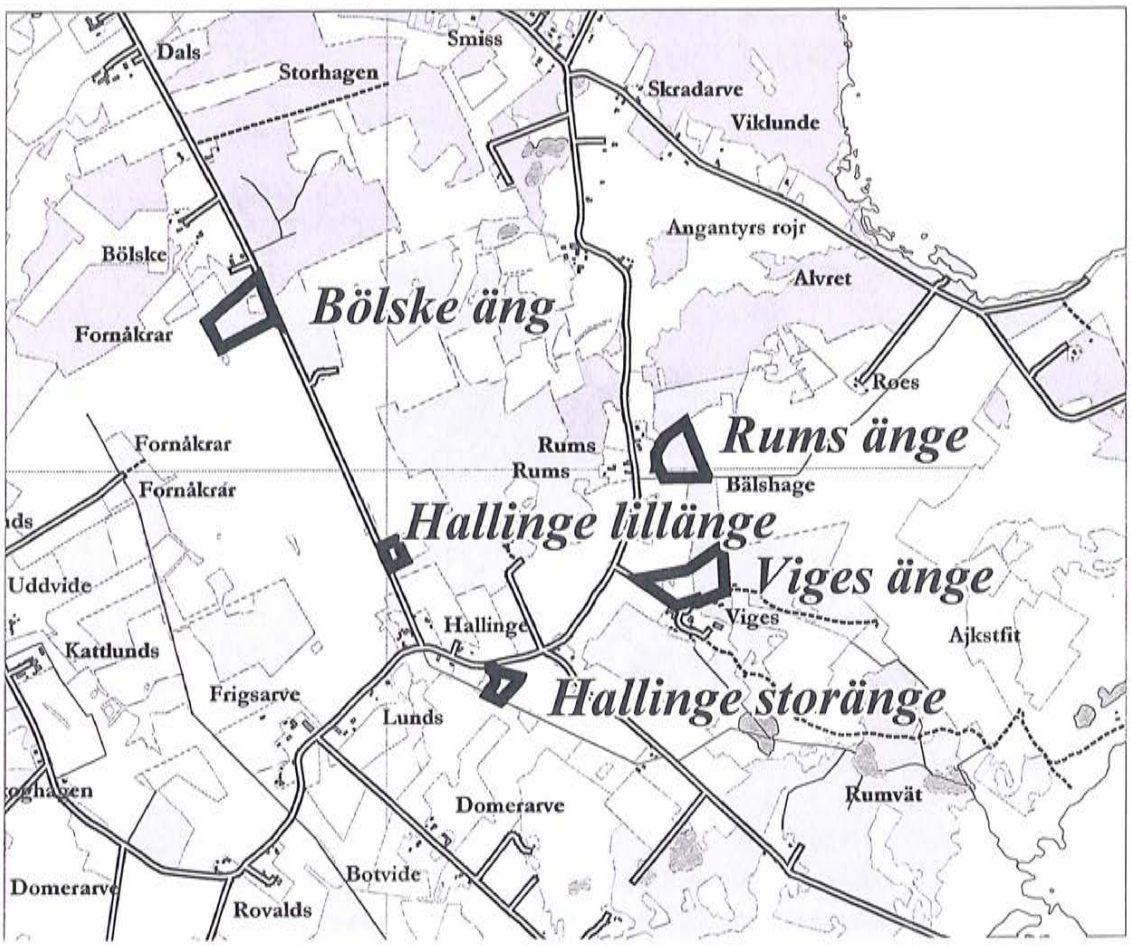

Hallinge lillänge i Grötlingbo

Längs vägen mellan kyrkan och Hallinge ligger detta lilla änge. Stenvastar med björk, ask och hassel omger de små slätterna. I solen trivs gullviva, brudbröd, svinrot och andra ängsväxter. Man finner också apel, hagtorn, rönn och en del ek. Änget omges av tät slyvegetation av ask och ek. Mot vägen löper en björkridå. Änget sköts av Britt-Marie sedan år 1993.

Fastighet:	Grötlingbo Hallinge 3:1
Areal:	0,4 hektar
Markägare:	Britt-Marie Pettersson, Hallinge, Grötlingbo
Brukare:	Britt-Marie Pettersson, Hallinge, Grötlingbo

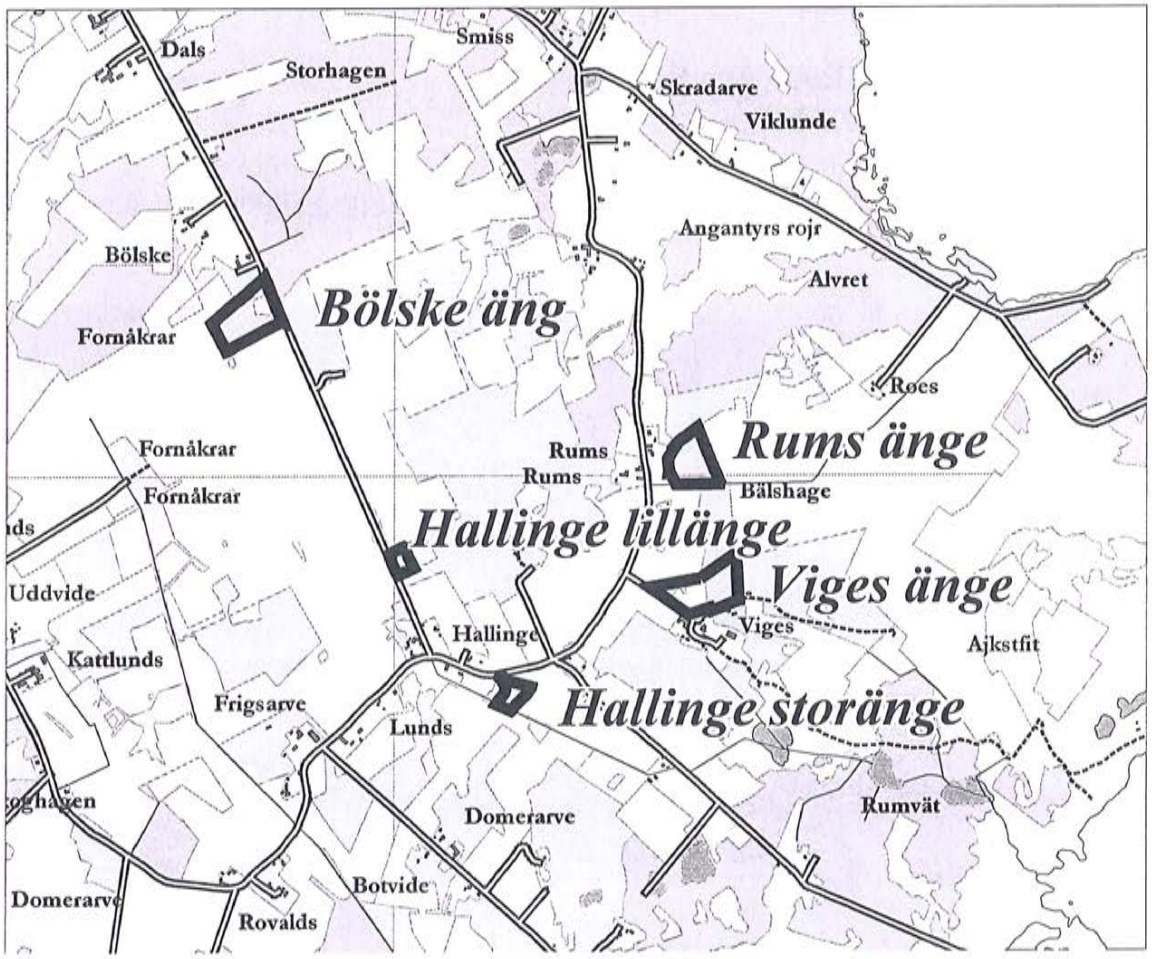

Bölske änge i Grötlingbo

Närmast vägen öppnar sig en stor slätt. Runtom och bortom är marken mer ojämn, bevuxen med björk, ask, ek, hassel, apel och enstaka tallar. Längst bort står träden i vastar kring slätterna, ibland i gamla diken. I änget växer tätt med örter som ängsvädd och svinrot, ute i slätterna mattor av höskallra, och även en del späd ögontröst.

Skattläggningskartan från år 1700 visar att dagens änge vid den tiden var en del av vidsträckta slåttermarker runtomkring. Den gamla ängsmarken alldeles i söder bröts upp och plöjdes först i sen tid.

Innan Lars-Göran och Helene tog vid 1990, sköttes änget av Britt och Kurt Söderström, och före dem av Verner Söderström.

Fastighet:	Grötlingbo Bölske 1:14
Areal:	2,5 hektar
Markägare:	Lars-Göran Söderström, Viges, Grötlingbo
Brukare:	Lars-Göran Söderström och Helene Eriksson, Viges, Grötlingbo

Norrkvie änge i Grötlingbo

En vast med klappade askar och hasselbuskar delar änget i två delar. Den norra är i stort sett helt öppen och med enstaka träd i kanterna. I den södra delen växer mer träd. En bäckfåra ringlar fram här. I kanten till infarten till huset ligger en vattenfylld brya, där gårdens ankor håller till.

Troligen har marken brukats som betesmark under en period fram till 1970-talet. Sedan dess har den hävdats som slåttermark. I samband med att Hans och Gunilla tog vid år 1996, gjordes en omfattande klappning av grov ask, och utglesning av björk och hassel. Änget efterbetas med gutefår och highland cattle.

I Norrkvie änge växer bland annat darrgräs, brudbröd, slåtterfibbla och gullviva.

Tidigare sköttes änget av Edvin Johansson, Norrkvie, Grötlingbo.

Fastighet:	Grötlingbo Norrkvie 1:25
Areal:	1,2 hektar
Markägare:	Hans och Gunilla Borg, Norrkvie, Grötlingbo
Brukare:	Hans och Gunilla Borg, Norrkvie, Grötlingbo

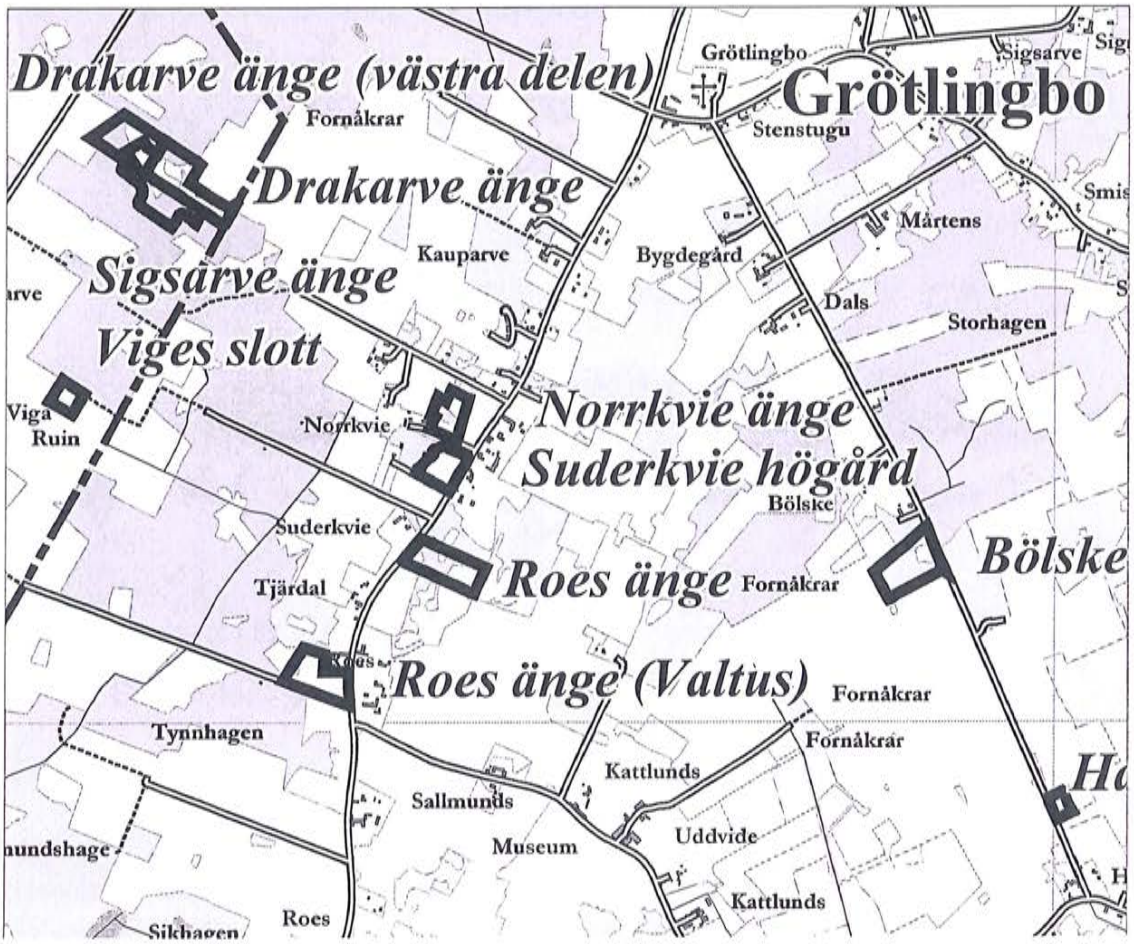

Suderkvie högård i Grötlingbo

Mycket av markerna här omkring är gamla ängar. Idag slås den öppna slätten närmast landsvägen, och även en del av marken bakom, som är bevuxen av ek, ask, björk och tätt med hassel. Här står träden i grupper och smärre vastar omväxlande med öppnare små slätter. Längs kanterna av den stora slätten vid landsvägen står några enstaka askar och hasselbuskar.

Astrid Larsson med familj har skött marken sedan länge.

Fastighet:	Grötlingbo Suderkvie 5:1
Areal:	1,3 hektar
Markägare:	Astrid Larsson, Suderkvie, Grötlingbo
Brukare:	Astrid Larsson, Suderkvie, Grötlingbo

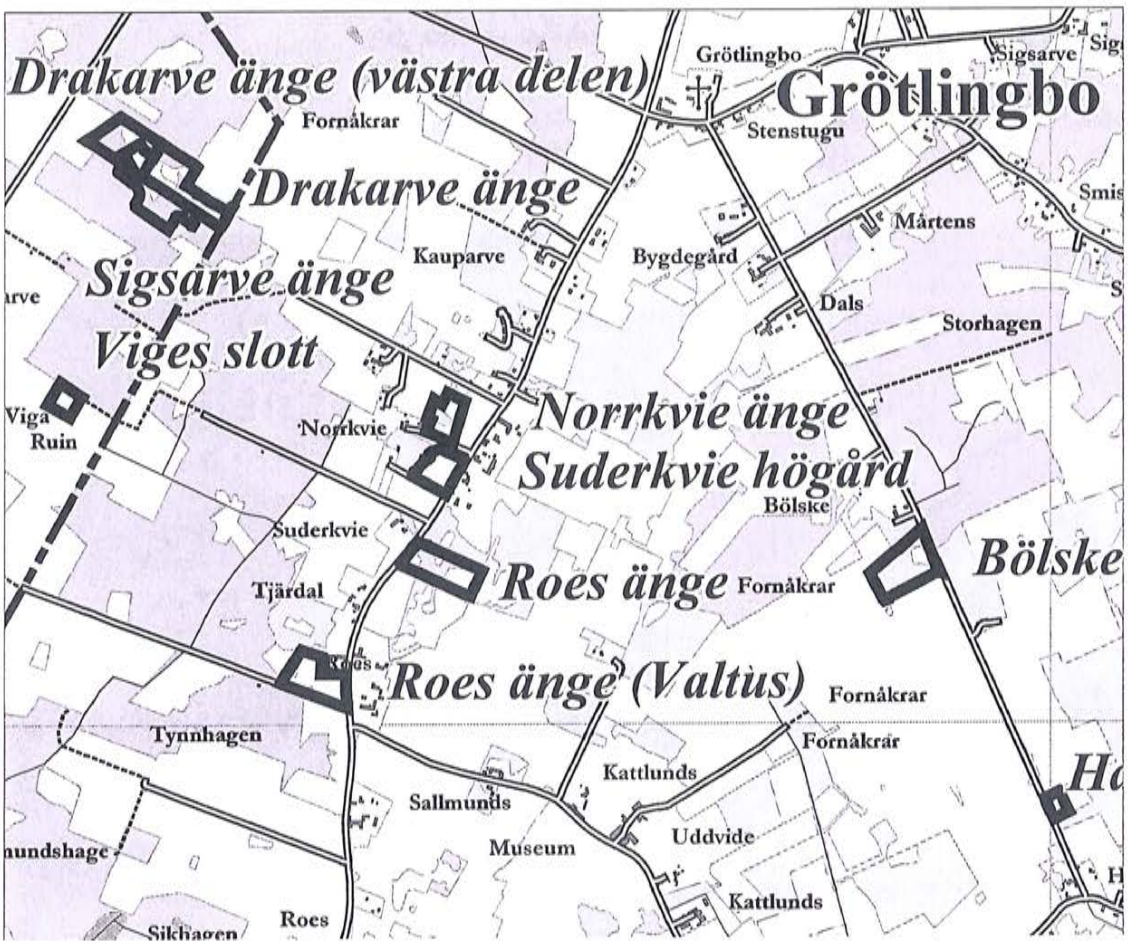

Viges slott i Grötlingbo

Änget kallas för Viges slott, eftersom det ligger rester efter två medeltida byggnader här. Den ena, ruinen, skall enligt fornlämningsregistret ha fungerat som stenbrott och enligt uppgift skall ladugården vid Sigsarve gård i Näs vara uppbyggd av material från ruinen. Ruinen är ungefär 29 x 19 meter.

En bit ifrån ruinen ligger resterna efter den andra byggnaden. Husgrunden är omkring 15 x 11 meter. Den här är skadad i ena kanten av åkern intill. Intill husgrunden har man bland annat påträffat 2 bronsnålar, 1 miniatyrsvärd, 1 tärning och 1 pärla. Föremålen finns idag hos familjen Larsson.

Änget är till stor del öppet, men här står ändå en del ek, ask och björk. Marken ligger egentligen i Näs socken.

Fastighet:	Näs Martarve 1:34
Areal:	0,6 hektar
Markägare:	Astrid Larsson, Suderkvie, Grötlingbo
Brukare:	Astrid Larsson, Suderkvie, Grötlingbo

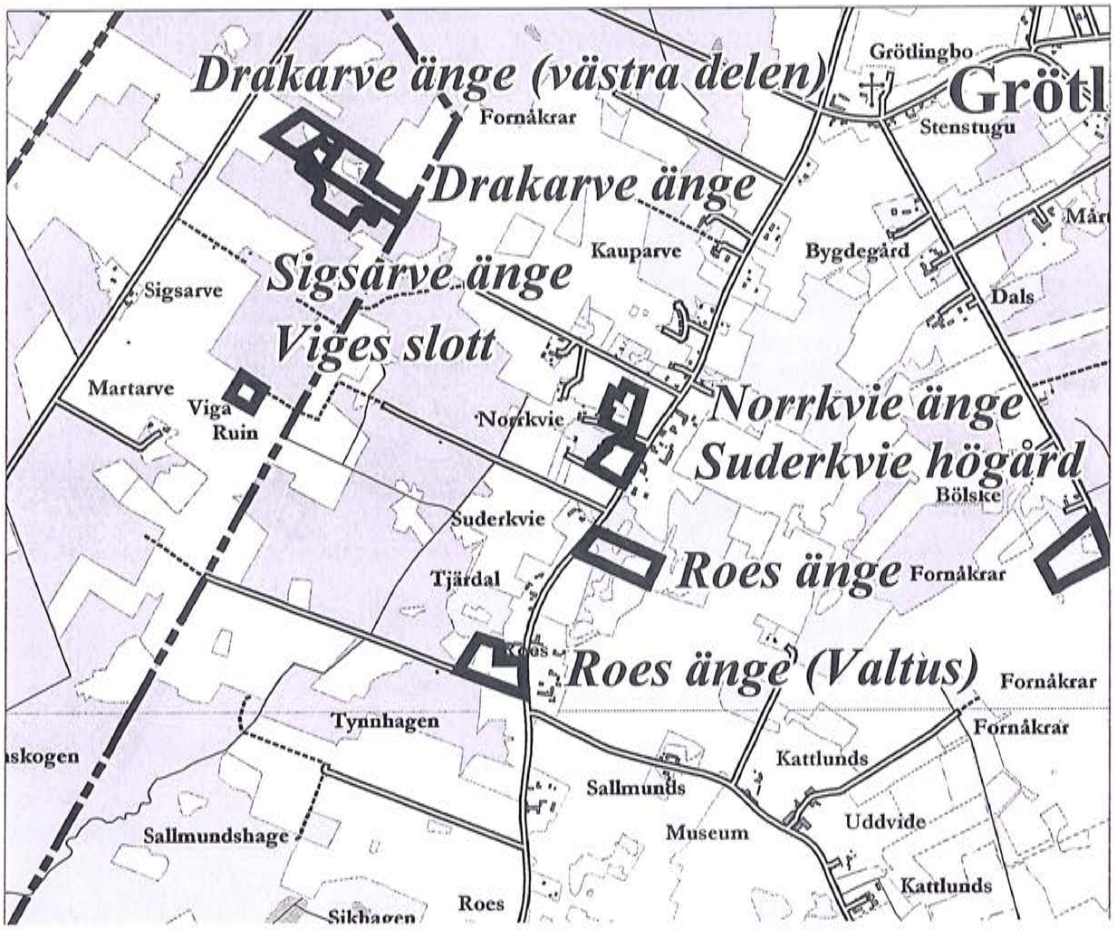

Roes änge i Grötlingbo

Vid landsvägen möter en öppen slätt. Sedan kommer man in i ett område med omväxlande grupper av buskar och träd, lövvastar och små gläntor. Längst in är änget återigen öppet, med större slätter. Änget är bevuxet med ek, ask, björk och hassel. svinrot, I slätterna kan man finna en del ängsväxter, som höskallra, mandelblom och brudbröd.

För trehundra år sedan brukades stora delar av markerna runtomkring som äng. Här pågår ängshävden än idag.

Tidigare slogs änget av Vera och Lennart Olsson. Sedan år 1975 är det Sara och Mats som ansvarar för hävden.

Fastighet:	Grötlingbo Roes 1:47
Areal:	2,1 hektar
Markägare:	Sara och Mats Osterman, Roes, Grötlingbo
Brukare:	Sara och Mats Osterman, Roes, Grötlingbo

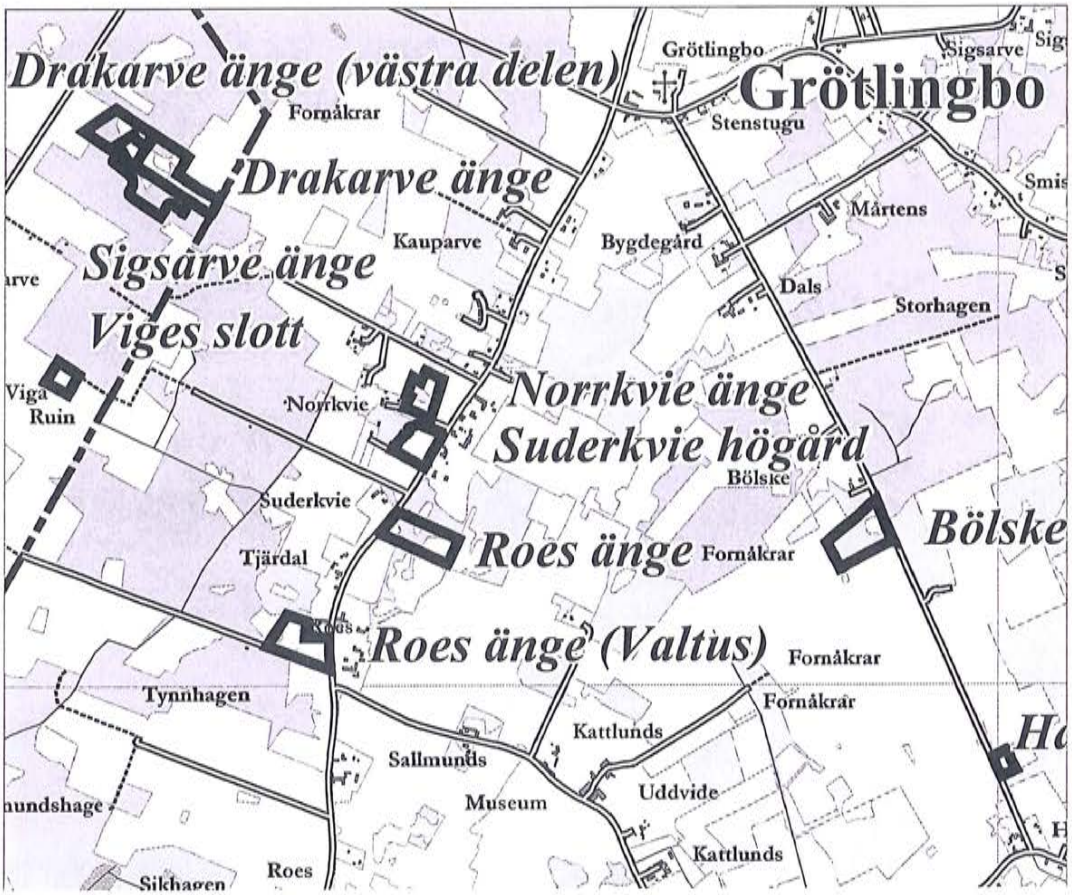

Roes änge (Valtus) i Grötlingbo

Ett nästan helt öppet änge, på slätterna står några björkar och någon enstaka ek och ask. Fina vastar hägnar in marken.

I början av 1700-talet bredde stora ängar ut sig runtom. Just här kallades marken Batu hoigarden.

Nuförtiden kallas änget ibland Valtus änge. Det slogs länge av tidigare ägaren Valter Nilsson. Under eftersommaren användes marken då ofta till frireligiösa tältmöten. Änget har hävdats av Inger och Sven sedan år 1987.

Fastighet:	Grötlingbo Roes 1:48
Areal:	2,0 hektar
Markägare:	Inger Karlin och Sven Larsson
Brukare:	Inger Karlin och Sven Larsson

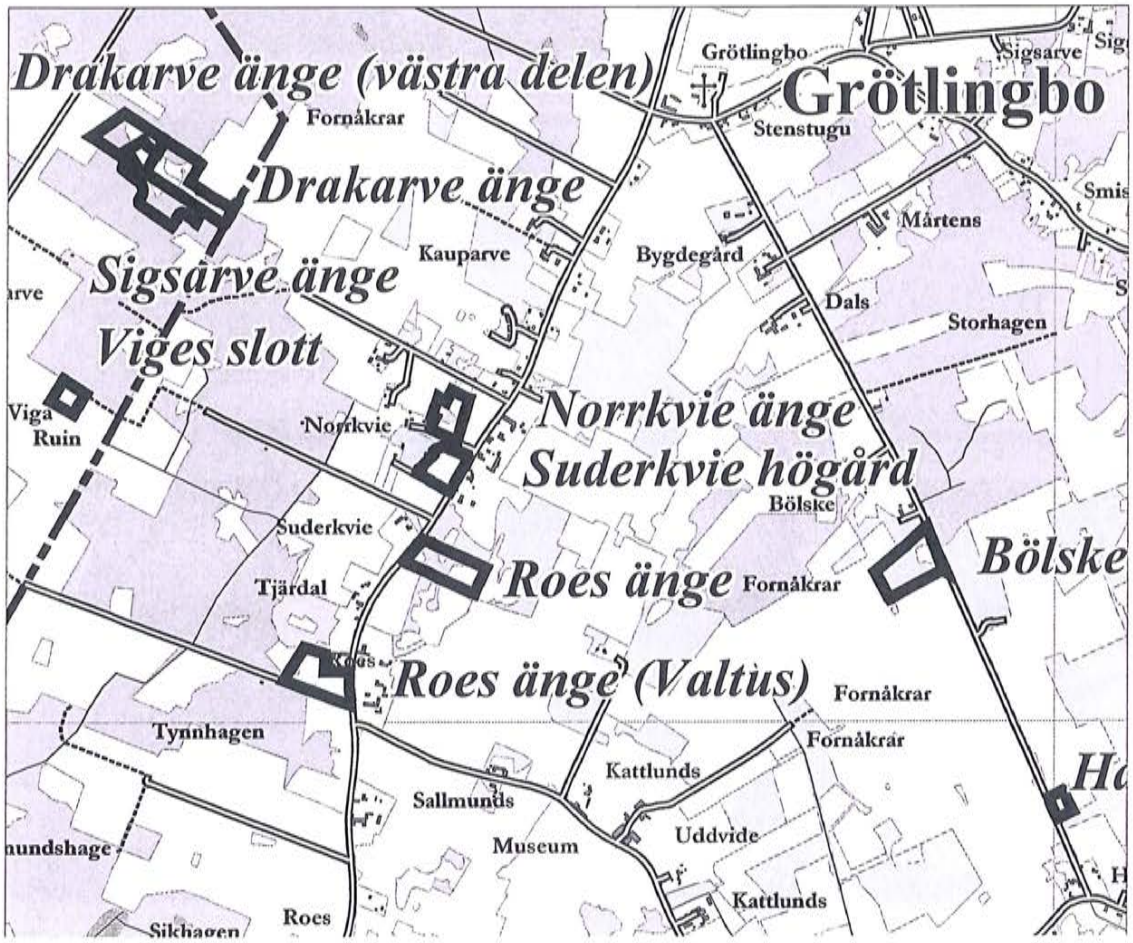

Västerby prästboställe i Guldrupe

I Västerby inrättades ett kaplansboställe år 1693. År 1752 byggdes ett kalkstenshus här, tillsammans med olika uthus. Bostället nyttjades sedan ända fram till 1869. Alla byggnaderna revs 1949-50. Kvar idag finns husgrunden och ett par brunnar.

Änget hävdas sedan år 1987 av hembygdsföreningen.

Här står flera vackra lönnar och almar, och en stor bok. En bandtun avgränsar änget mot den omgivande åkermarken.

Fastighet:	Guldrupe Västerby 1:1
Areal:	0,8 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Guldrupe hembygdsförening

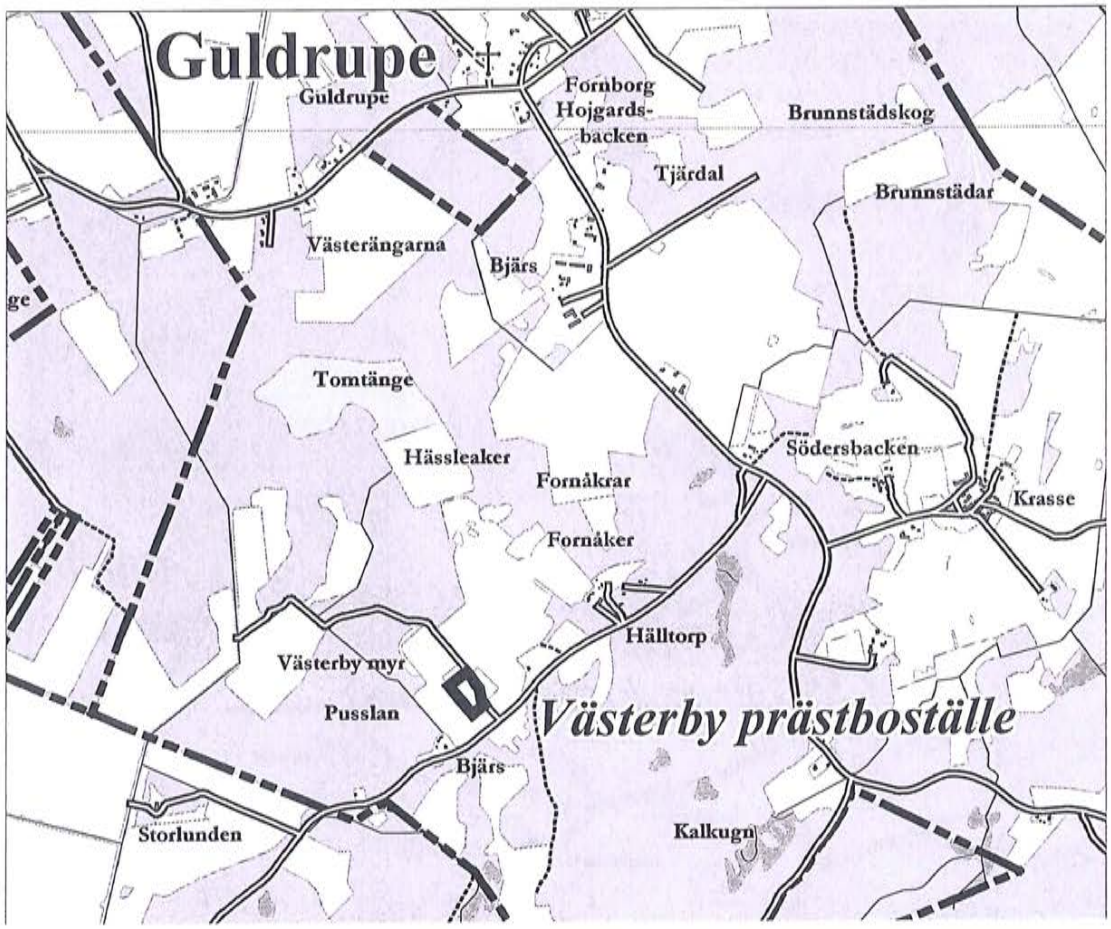

By änge i Hablingbo

Alldeles vid landsvägen, intill gården By, ligger detta välskötta änge. Öppna slätter omväxlar med spridda smågrupper av av björk, ask och hassel, och glest stående tallar. Här finns även en del alm, rönn, oxel och fågelbär. En tät matta av örter breder ut sig på marken: svinrot, darrgräs, nattviol och många andra.

Kartan över Hablingbo från år 1702 visar att det mesta av denna del av socknen då brukades som äng. Det är mycket möjligt att marken har slagits åtminstone sedan dess.

Tidigare sköttes änget av Albin Pettersson, därefter av Brita och Folke Pettersson, och sedan av Sylve Pettersson. Sedan år 2000 ansvarar Sylves son Urban för ängshävden.

Fastighet:	Hablingbo By 1:28
Areal:	1,5 hektar
Markägare:	Urban och Annelie Allmungs, Allmungs, Havdhem
Brukare:	Urban och Annelie Allmungs, Allmungs, Havdhem

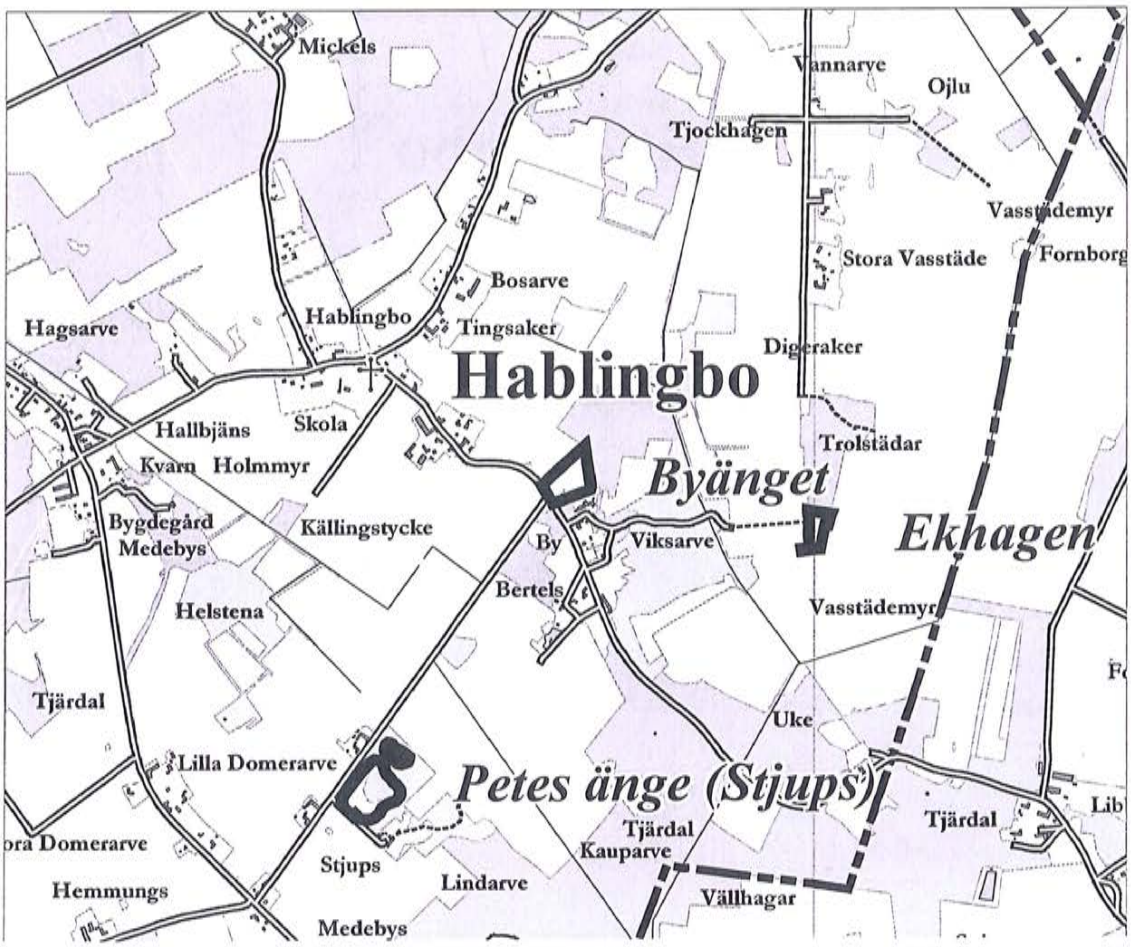

Ekhagen i Hablingbo

På backen straxt väster om åkrarna i Vasstädemyr ligger ett stråk trädklädda marker. Änget ligger i södra delen. Här står tall, björk, hassel, tillsammans med ask och några stora ekar. Änget sköttes fram till år 2000 av Urbans far Sylve Pettersson.

Fastighet:	Hablingbo By 1:28
Areal:	0,6 hektar
Markägare:	Urban och Annelie Allmungs, Allmungs, Havdhem
Brukare:	Urban och Annelie Allmungs, Allmungs, Havdhem

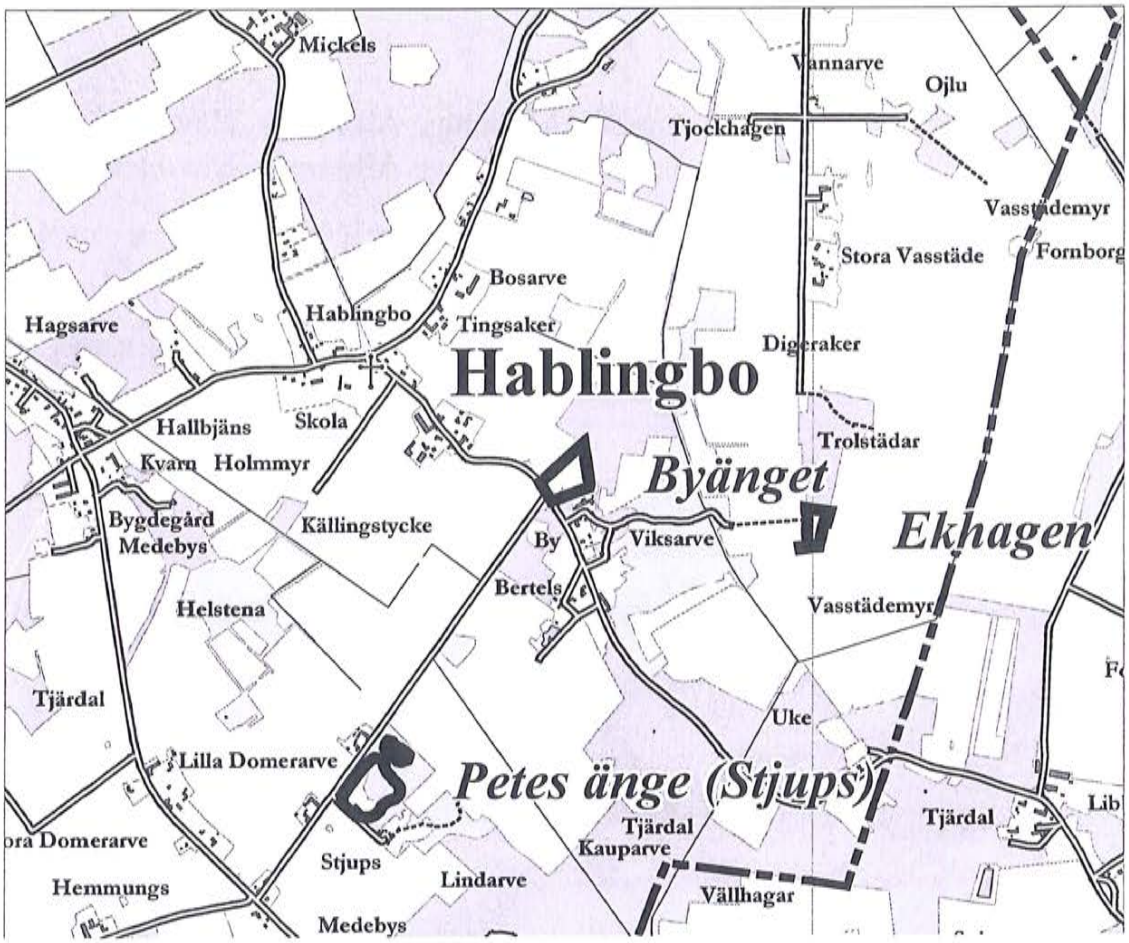

Petes änge (Stjups) i Hablingbo

I denna mark, intill Paradisvägen i Hablingbo, kan man jämföra de olika typerna av änge som finns på Gotland. Här finns en stor öppen slätt, som sannolikt varit upplöjd i omgångar. Den rika förekomsten av höskallra vittnar om det. Här finns en halvöppen del, med spridda ekar, askar och almar ganska jämnt fördelade. Just i den delen är markväxtligheten sannolikt påverkad av röjningen: här har glesats ut ordentligt i mitten av 1990-talet. Lundalmen är ett typiskt inslag bland ädellövträden. Bakom den röjda delen är änget igenvuxet till lövskog. Men bakom lövskogen, en bit in, öppnar sig åter gräsbärande slåtterytor. Här hittar man en rik flora, med gott om ängsväxter. Men det är inte så väldigt länge sedan som området var öppet, lövträden är unga.

Änget sköttes tidigare av Märta och Manne Boberg. År 1982 tog Sture vid.

Fastighet:	Hablingbo Stjups 1:27
Areal:	2,4 hektar
Markägare:	Sture Boberg, Petes, Hablingbo
Brukare:	Sture Boberg, Petes, Hablingbo

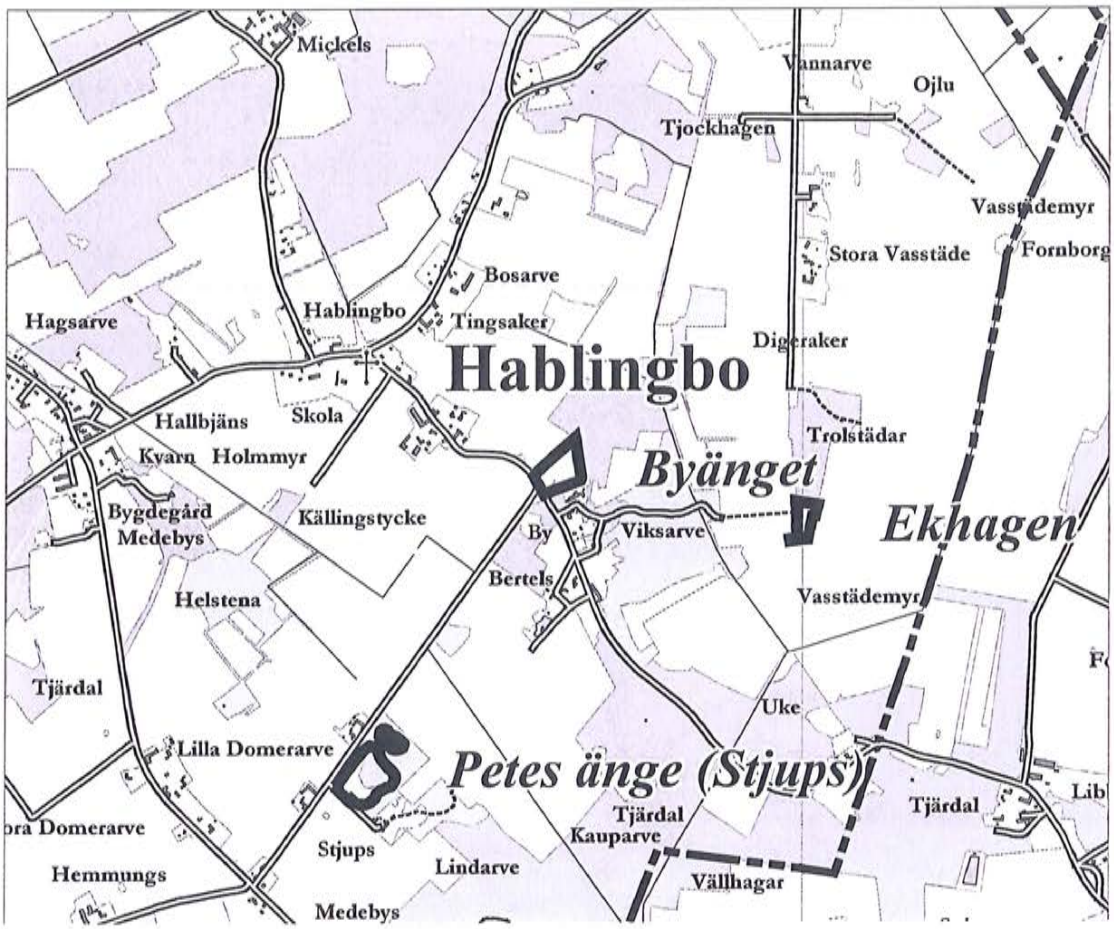

Hall kyrkänge

Kyrkänget har en lång historia som slåttermark. Den äldsta kartan över Hall socken, skattläggningskartan från 1695, visar att det var ängsmark här redan då och att den då bredde ut sig både norr och söder om kyrkan. Kvar av all den hävdade ängsmarken är idag bara Kyrkänget. Hall hembygdsförening har skött änget sedan år 1983.

Här är öppet och ljust, med glest stående gamla tallar, tillsammans med en del hassel. Längre västerut övergår änget i lövmark, med mycket ask och hassel. I området växer också lönn, rönn, björk, kornell, brakved, hagtorn och apel. Närmast kyrkan ligger en öppen slätt på lite torrare mark. Längs vägen står ask, lundalm och lönn, tillsammans med enstaka asp och ek. En mycket fin och örtrik markväxtlighet pryder änget, bland annat finns här gott om orkidéer som brudsporre, johannesnycklar, ängsnycklar, nattviol.

Änget är beskrivet av Johan Arvidsson (1998).

Fastighet:	Halls annex 1:1
Areal:	1,9 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Hall hembygdsförening

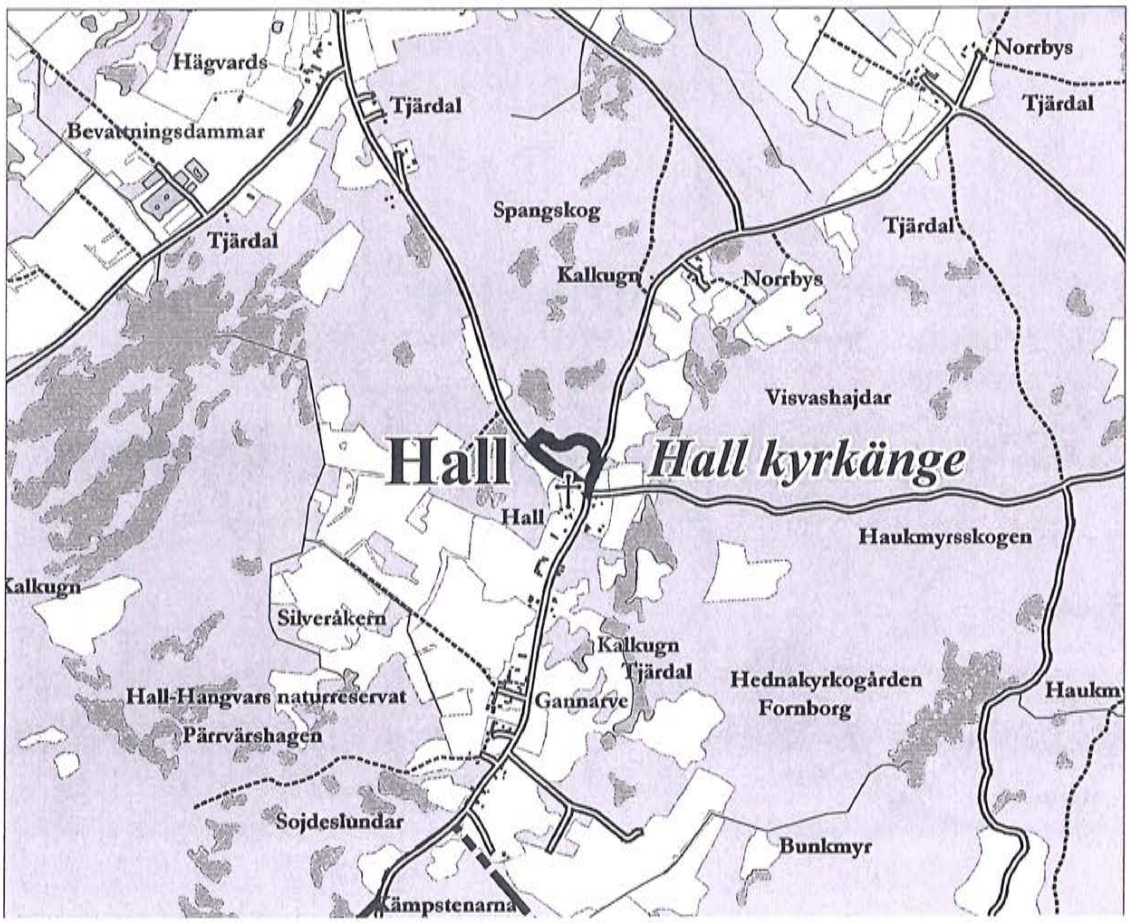

Skogs änge i Hamra

För att komma till Skogs änge måste man gå längs kanten över åkern bakom kyrkan. Tidigare fanns en liten körväg, men den är borttagen.

På försommaren kommer man in i en frodig och lummig växtlighet. En stor ståtlig ek ger karaktär. Ekar, askar, björkar och hassel omväxlar med små öppna slätter. Här finns också några rönnar.

Här finns skuggfördragande örter som sårläka, men också solälskande som svinrot. Man kan också finna halvgräset hartmansstarr.

Änget har slagits i all tid. År 1993 tog Sigvard vid efter sin bror Bengt. Längre tillbaka fanns här fruktträd och trädgårdsland.

Fastighet:	Hamra Skogs 1:2
Areal:	0,6 hektar
Markägare:	Sigvard Wahlby, Skogs, Hamra
Brukare:	Sigvard Wahlby, Skogs, Hamra

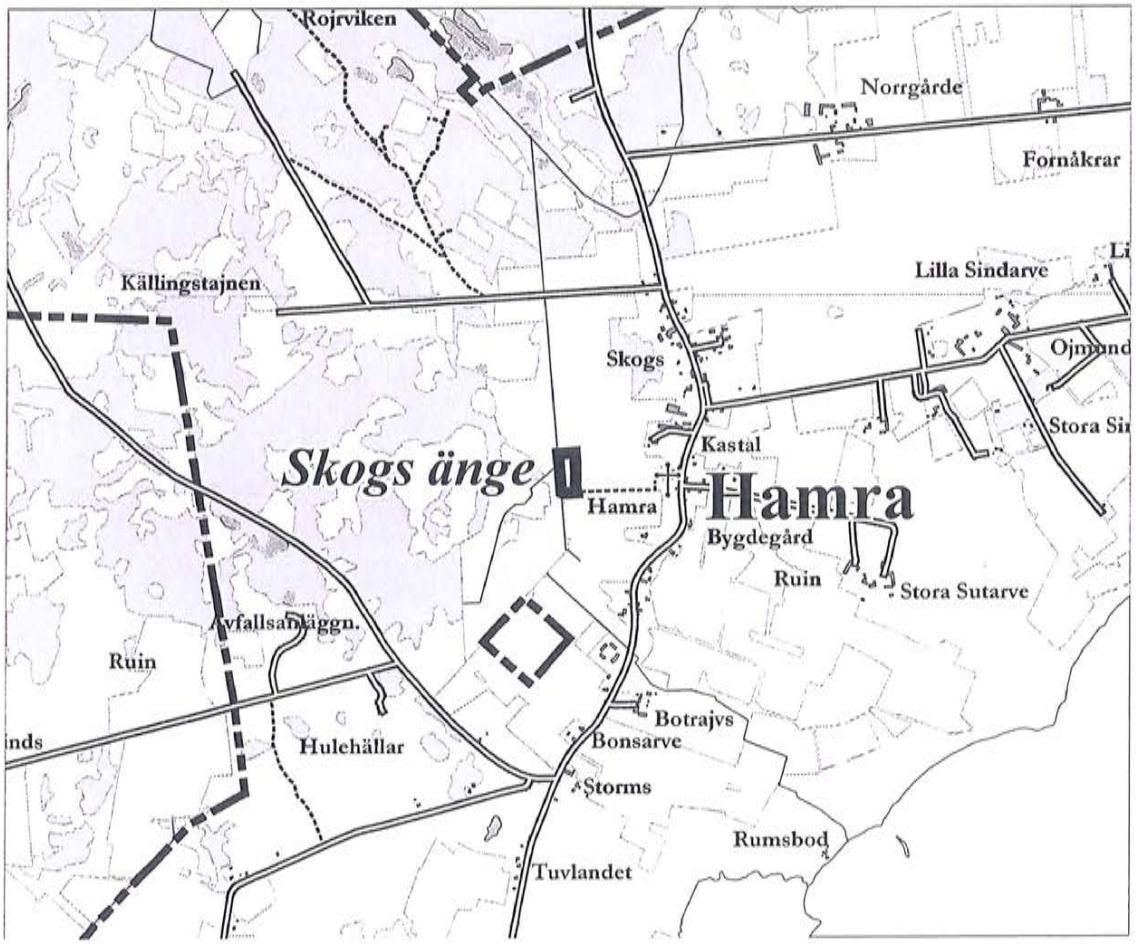

Elinghem kyrkänge (Hangvar)

Området närmast runt Elinghem ödekyrka är ett litet vackert hasselrikt änge. Här står grova ekar och askar, tillsammans med hassel. Små gläntor öppnar sig här och där.

Marken har slagits sedan mycket länge av dem som bor häromkring. I början av 1980-talet bildades Elinghem sockenförening, och den har sedan dess ansvarat för ängshävden.

Fastigheter:	Hangvar Kyrkogården 2:1, Hangvar S
Areal:	0,7 hektar
Markägare:	Kyrkan och en samfällighet
Brukare:	Elinghem sockenförening

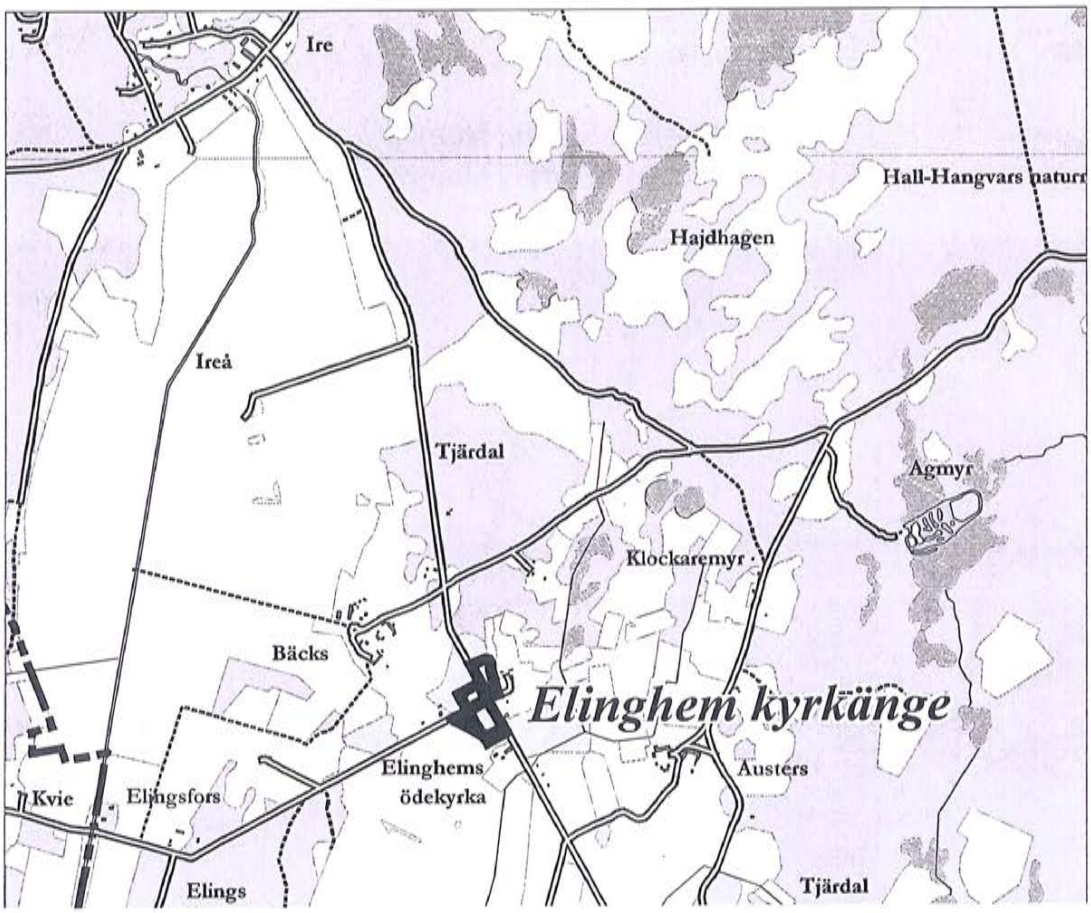

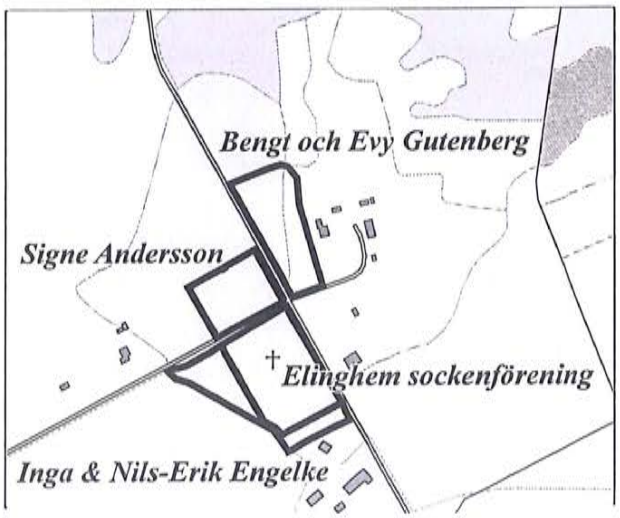

Elinghem kyrkänge (Hangvar)

Den södra delen av änget vid Elinghem ödekyrka, ut mot åkrarna, är bevuxen med ek, ask, björk, tall och hassel.

Nils-Erik har hävdat ängsmarken sedan år 1958. Tidigare slogs den av Nils och Anna Engelke.

Fastigheter:	Hangvar Bäcks 1:63
Areal:	0,4 hektar
Markägare:	Nils-Erik Engelke, Bäcks, Hangvar
Brukare:	Inga och Nils-Erik Engelke, Bäcks, Hangvar

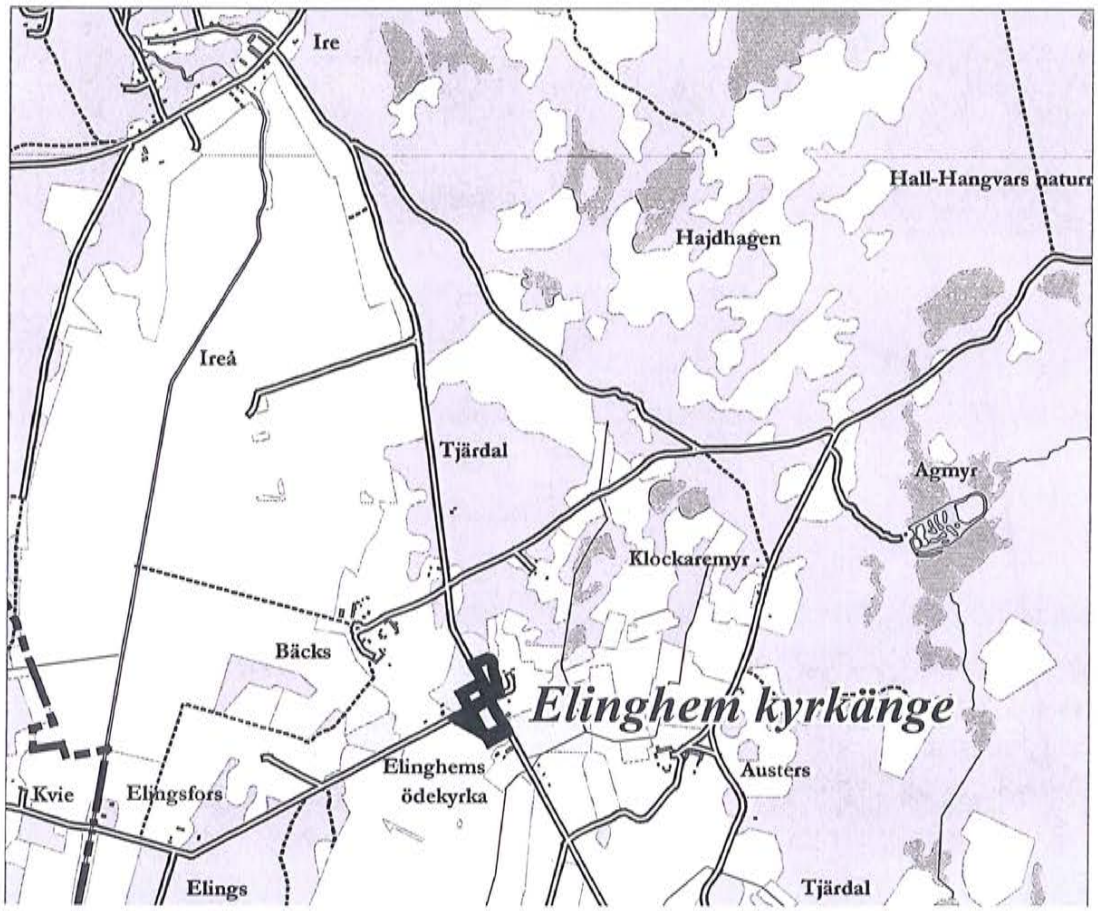

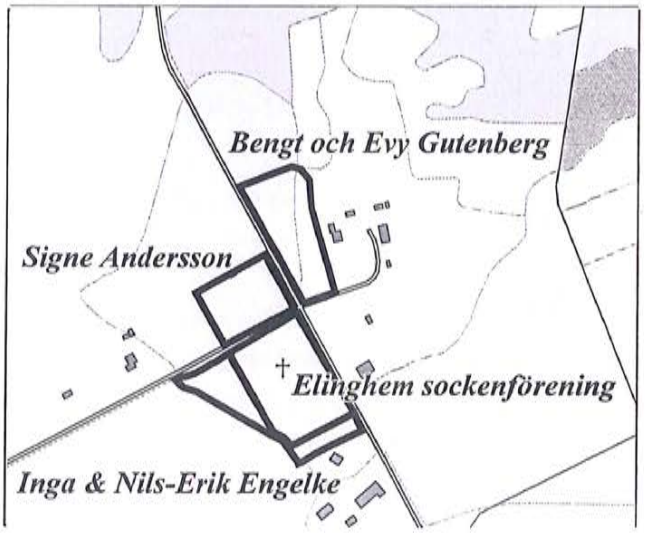

Elinghem kyrkänge (Hangvar)

Ängsmarkerna omkring Elinghem ödekyrka är uppdelade i flera områden, som alla är i hävd. Den del som ligger på andra sidan vägen ned mot Stenkyrka är bevuxen med ek, ask, björk och hassel. Signe och Arne Andersson har slagit marken sedan 1942.

Fastigheter:	Hangvar Bäcks 1:51
Areal:	0,4 hektar
Markägare:	Signe Andersson, Elinghem, Hangvar
Brukare:	Signe Andersson, Elinghem, Hangvar

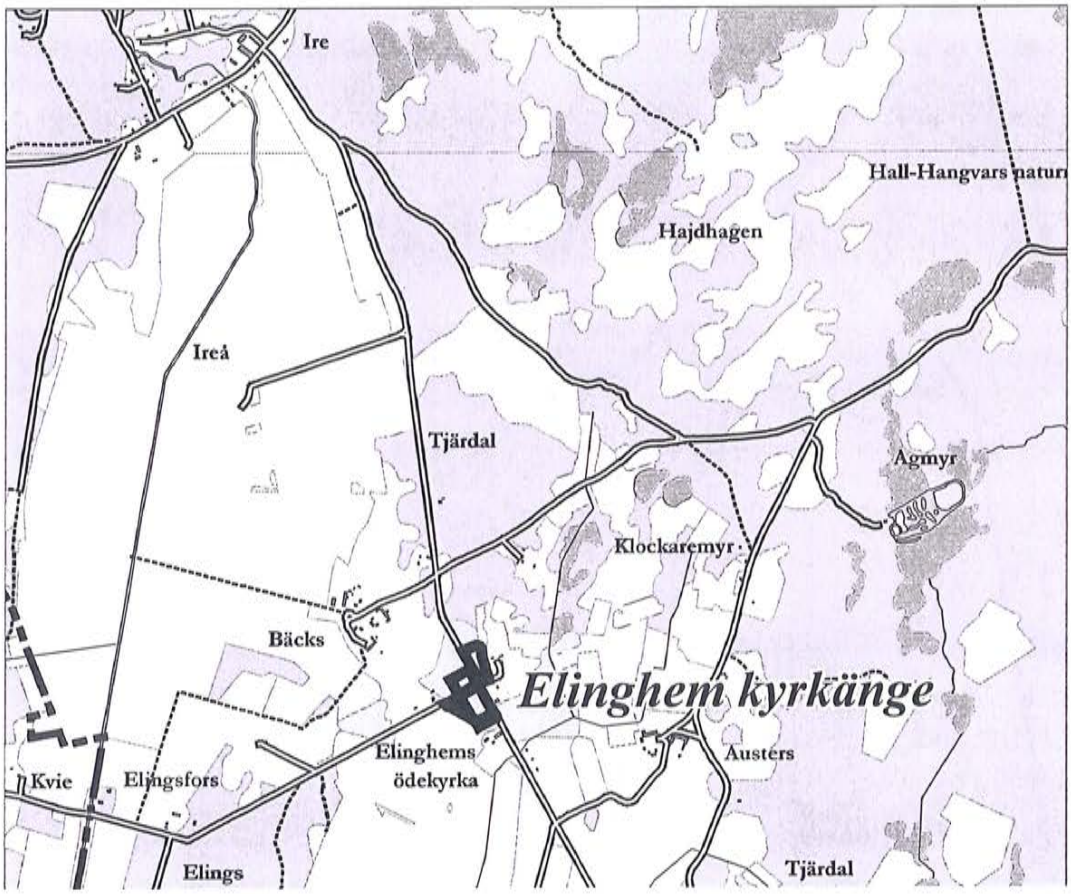

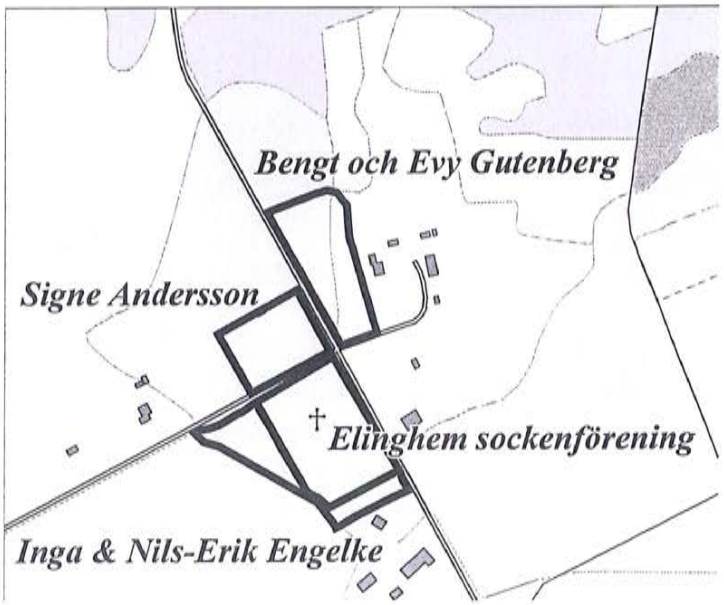

Elinghem kyrkänge (Hangvar)

Straxt norr om Elinghem ödekyrka, på andra sidan vägen upp mot Ire, ligger denna del av kyrkängarna. Här växer mest ek, men även en del tall.

Marken slogs tidigare av Arne och Signe Andersson. Bengt och Evy övertog slåtterhävden år 1995.

Fastigheter:	Hangvar S:11
Areal:	0,6 hektar
Markägare:	Bengt och Evy Gutenberg, Bäcks, Hangvar
Brukare:	Bengt och Evy Gutenberg, Bäcks, Hangvar

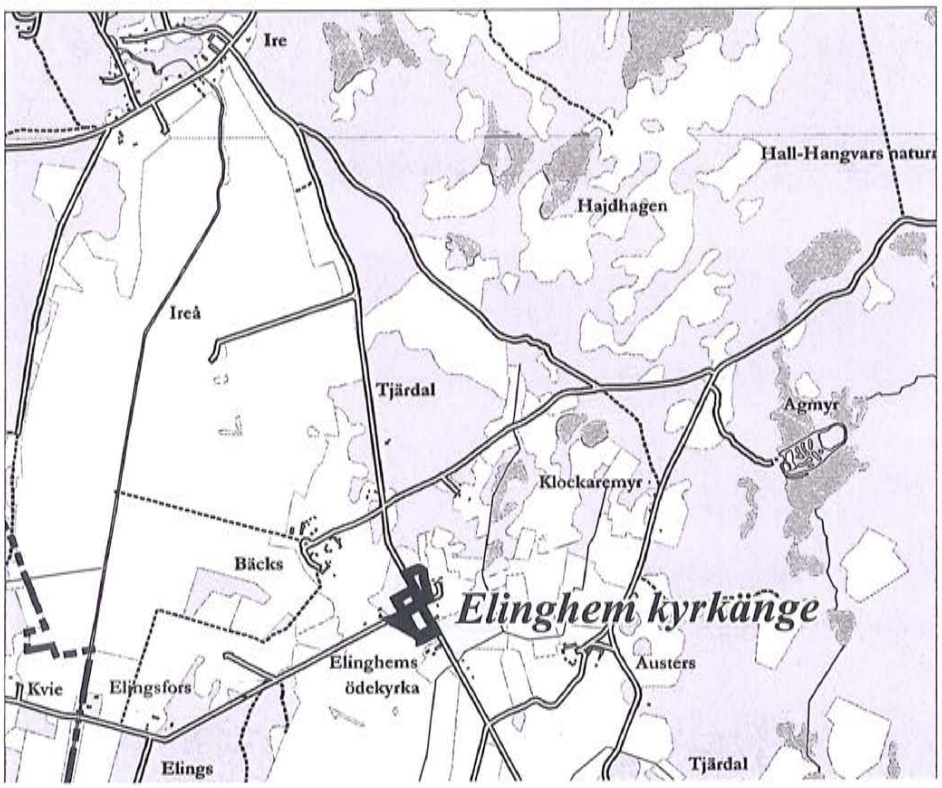

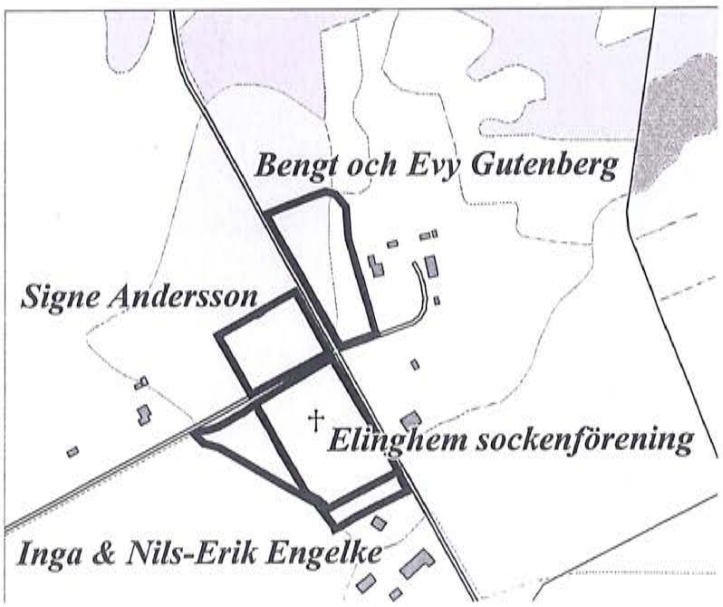

Rosarve änge i Havdhem

Änget ligger längs med vägen västerut från Stora Rosarve. Här växer ek, ask, något björk, oxel, apel och hagtorn, tillsammans med mycket hassel. Änget har en ovanligt fin rumskänsla, träden står i täta vastar kring de små slätterna.

Änget har slagits utan uppehåll åtminstone sedan 1959. Det är inte osannolikt att marken nyttjats som rastfålla till mjölkkorna under någon period längre bakåt i tiden. Men träden vittnar otvetydigt om att detta varit slåttermark i all tid dessförinnan. En skärvstenshög påminner om människans närvaro i området ända sedan bronsålder.

Änget efterbetas med nöt sedan länge.
Rosarve är ett mycket välbesökt och omtyckt änge: ett bredsrum i södra delen av änget används som festplats. Änget brukades tidigare av Märta och Hugo Melander. Anders övertog ansvaret för hävden under 1980-talet.

Fastighet:	Havdhem Stora Rosarve 1:10
Areal:	1,9 hektar
Markägare:	Anders Melander och Doris Molin, Rosarve, Havdhem
Brukare:	Anders Melander och Doris Molin, Rosarve, Havdhem

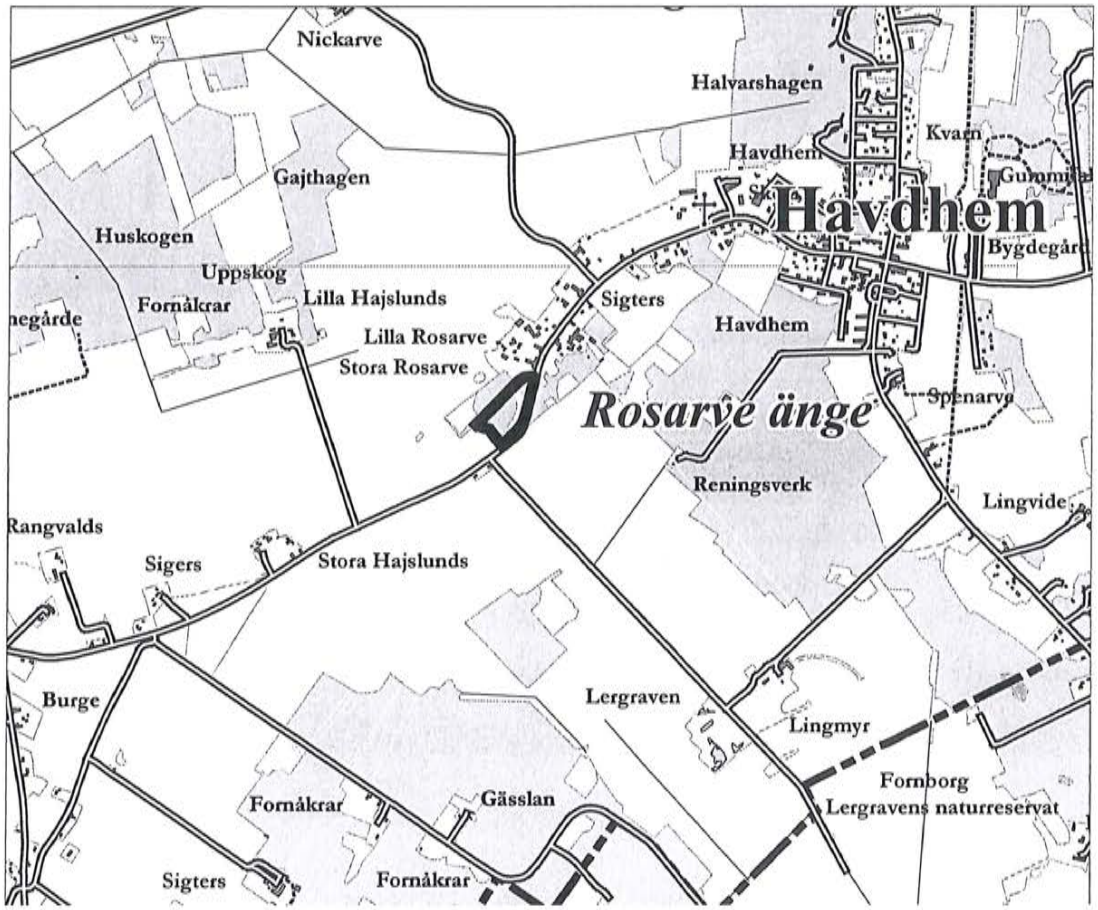

Nickarve änge i Havdhem

Ett litet flackt änge, som ligger alldeles intill gården. Hassel, ask, ek och björk är vanliga. Dessutom finns här några mer udda träd: lönn, kastanj, lärk, bok, blodbok och en järnek. Bokarna planterade Tores farbror för ungefär 60 år sedan. Änget sköttes tidigare av Greta och Harry Johansson. Inga och Tore har brukat marken sedan år 1975.

Fastighet:	Havdhem Nickarve 1:3
Areal:	0,4 hektar
Markägare:	Inga och Tore Johansson, Nickarve, Havdhem
Brukare:	Inga och Tore Johansson, Nickarve, Havdhem

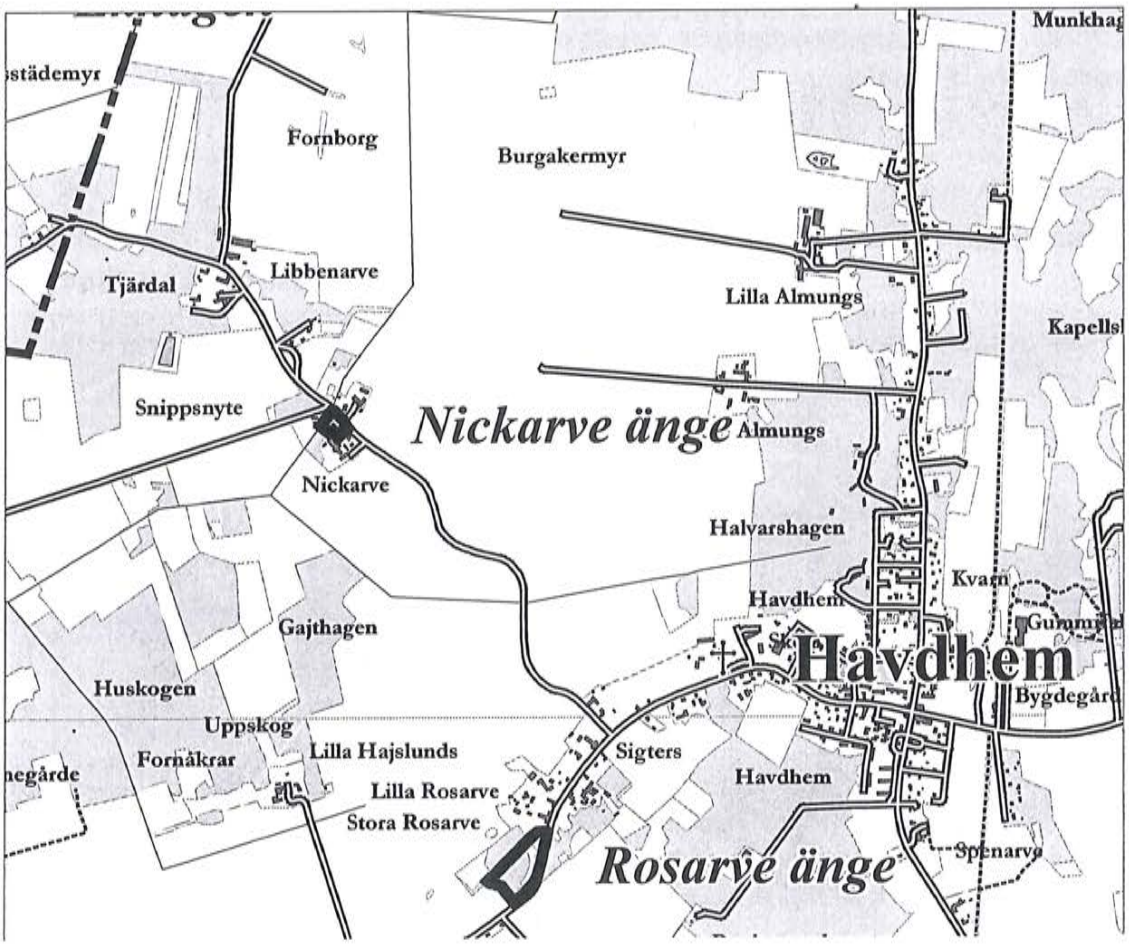

Käller änge i Havdhem

Straxt bakom gården ligger änget, på ömse sidor om vägen. Här växer ek, ask, björk, tall och gott om lundalm, tillsammans med någon rönn och vildapel. På marken lever ängsväxter: höskallra, ängsvädd och många andra. Änget sköttes tidigare av Ingrid och Gösta Johansson. Elvy och Olle tog vid under mitten av 1970-talet.

Fastighet:	Havdhem Käller 1:3
Areal:	0,7 hektar
Markägare:	Elvy och Olle Johansson, Käller, Havdhem
Brukare:	Elvy och Olle Johansson, Käller, Havdhem

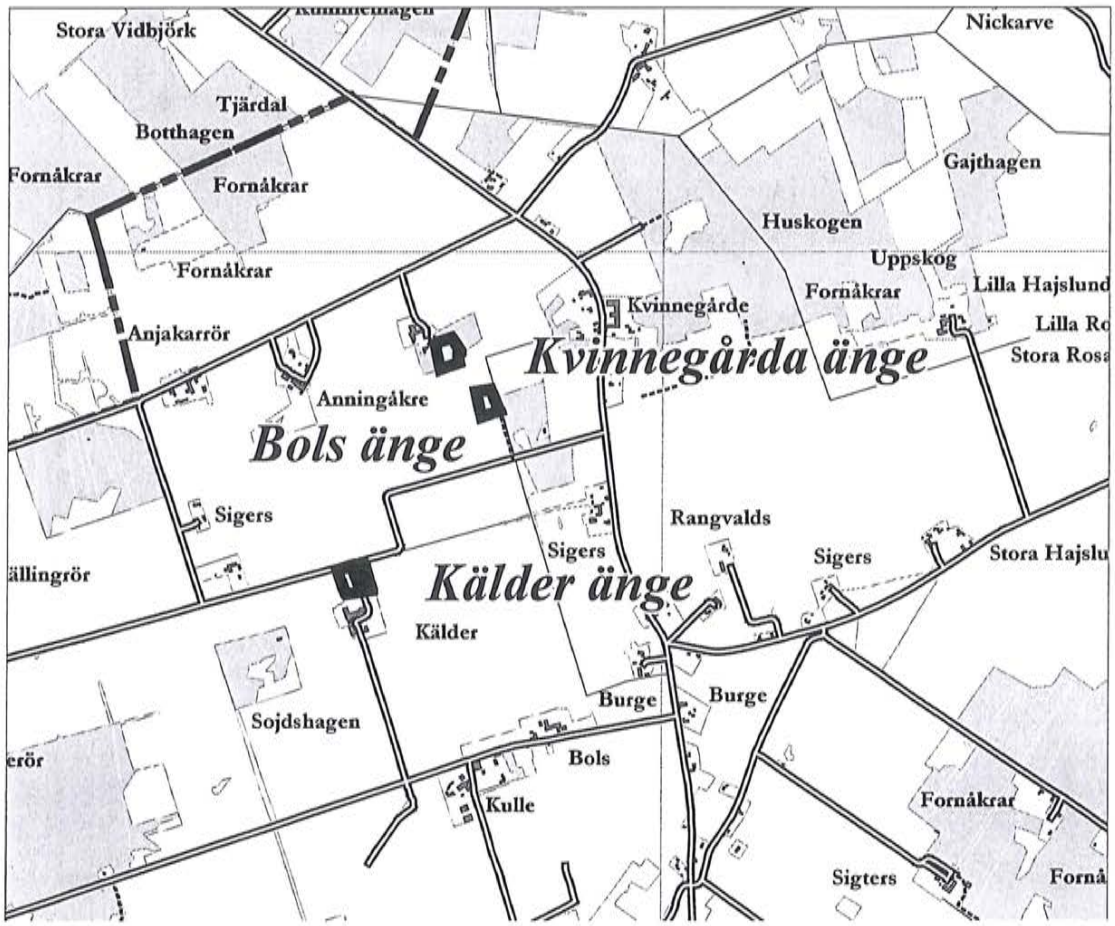

Bols änge i Havdhem

Kring några slätter står här ek, ask, björk, tall, apel och gott om hassel. Av skattläggningskartan från år 1702 kan man utläsa att marken är en del av vad som då var omfattande ängar. I solljuset trivs ängsväxter som svinrot och gullviva. Familjen Havdelin skötte änget från 1960-talet och fram till år 1991, då marken övertogs av Carl-Henrik Levander.

Fastighet:	Havdhem Bols 2:1
Areal:	0,4 hektar
Markägare:	Carl-Henrik Levander, Bols, Havdhem
Brukare:	Carl-Henrik Levander, Bols, Havdhem

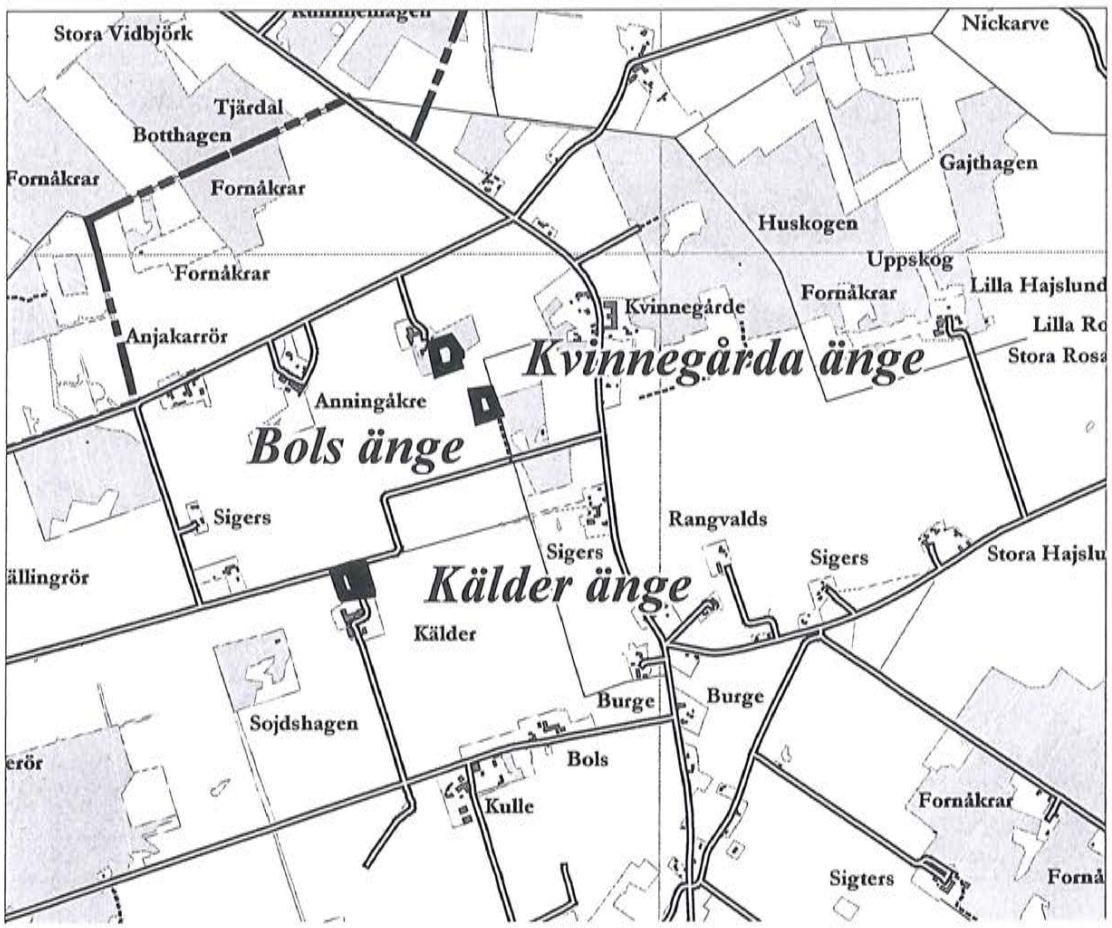

Kvinnegårda änge i Havdhem

Skattläggningskartan över Havdhem socken från år 1702 visar, att stora delar av markerna från Burge och upp förbi Anningåkre var äng på den tiden. Av detta stora område finns nu bara några enstaka små ängar kvar.

I änget finns gott om grova gamla klappade askar, som vittnar om den långa historien av hävd. Även ek, björk och en hel del hassel växer här, samt någon apel och tall.

Änget sköttes tidigare av Anna och Erik Svensson. Fram till början av 1990-talet var det Karl Gustav Svensson som slog här. Sedan blev det betesmark. Sju år senare, år 1997, påbörjades en röjning, och ängshävden kunde åter tas upp.

Fastighet:	Havdhem Kvinnegårda 1:3
Areal:	0,6 hektar
Markägare:	Peter Källdare och Eva Levander, Kvinnegårda, Havdhem
Brukare:	Peter Källdare och Eva Levander, Kvinnegårda, Havdhem

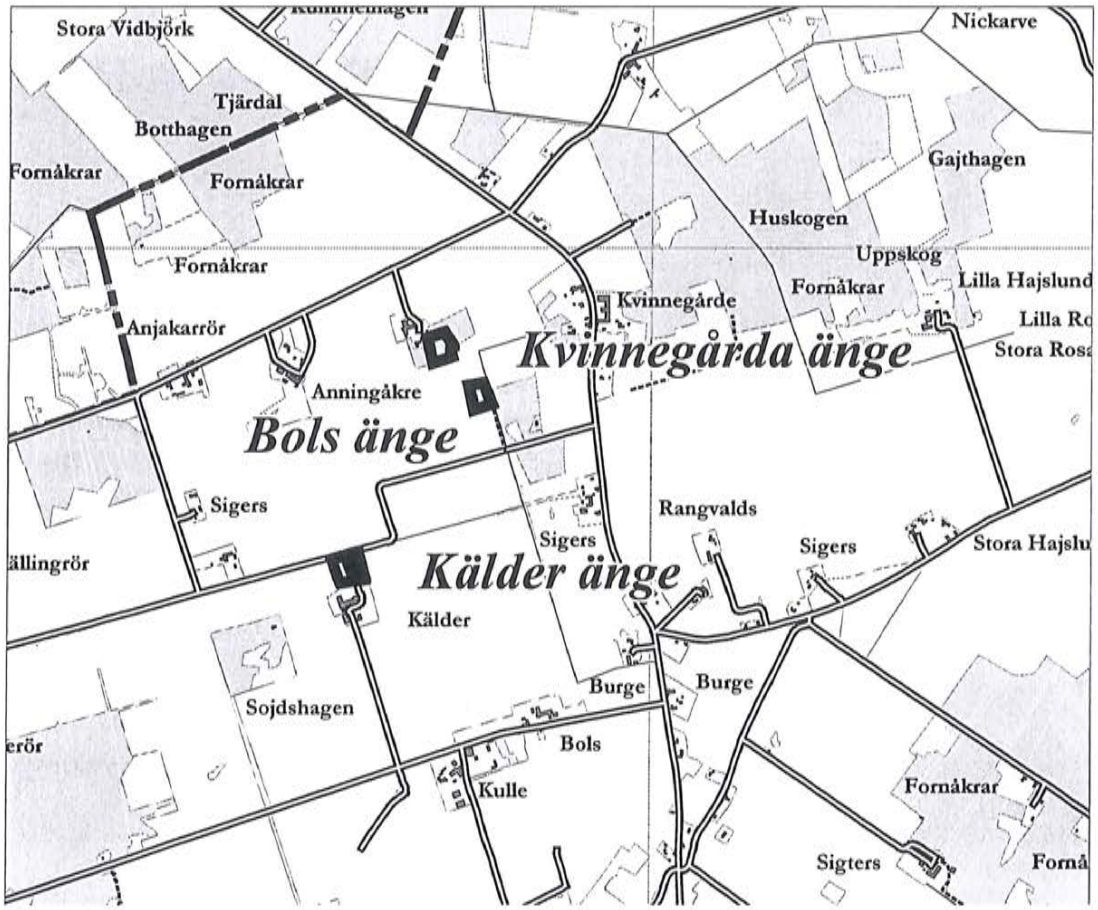

Hemöstris i Havdhem

Änget ligger på lite småkuperad, torr och sandig jord. Här växer huvudsakligen ek, ask och hassel, men även någon alm och tall. Hela änget är en mosaik av små öppna slätter, med träd och buskar i en ganska jämn fördelning. Markväxtligheten är väldigt örtrik i vissa delar, med slåtterfibbla, svinrot, ängsvädd och höskallra bland mycket annat. I skuggigare partier finns en del lundvegetation insprängd i ängsvegetationen med t ex sårläka och lundslok i rika bestånd.

Änget genomkorsas av äldre markanvändningsgränser, idag synliga som strängar av stenar. Här finns även spår av forntida åkerbruk. En djup men torr grop kan vara en förre detta brya.

Änget har under delar av 1900-talet varit helt igenvuxet. 1963 började Torsten Setterberg röja fram det igen, och det har sedan dess hållits i god hävd. Sedan år 1999 är det Björn som ansvarar för skötseln.

Mitt i änget ligger familjens sommarhus samt ytterligare ett mindre fritidshus, i den nordöstra delen.

Fastighet:	Havdhem Hemöstris 1:12
Areal:	0,8 hektar
Markägare:	Björn Setterberg, Stockholm
Brukare:	Björn Setterberg, Stockholm

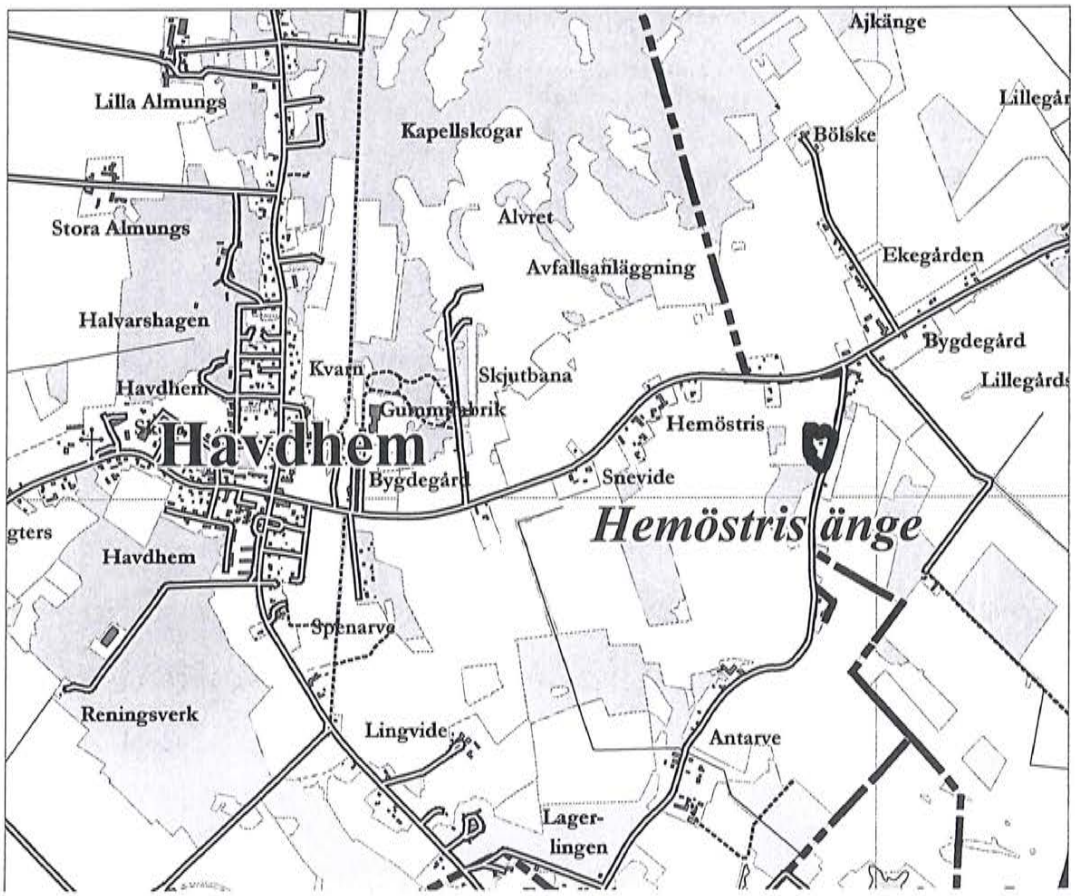

Lövesänget i Hejde

Lövesänget är en del av de vidsträckta ängsmarker, som förr bredde ut sig i norra Hejde och upp i Väte socken.

Marken avgränsas mot åkrarna i norr av en stensträng. Innanför den står en stor ek, bland ask, lundalm och björk. Den stora öppna slätten söder därom är lite fuktig, bland frodiga gräs kan man finna fläckar med ängsväxter som höskallra, darrgräs och ängsvädd. Efter slåttern betas änget tillsammans med den tätare delen i norr.

Änget har skötts i familjen i minst tre generationer, sedan början av 1980-talet av Jane och Jan.

Fastighet:	Hejde Löves 2:1
Areal:	3,0 hektar
Markägare:	Jane och Jan Mattsson, Löves, Hejde
Brukare:	Jane och Jan Mattsson, Löves, Hejde

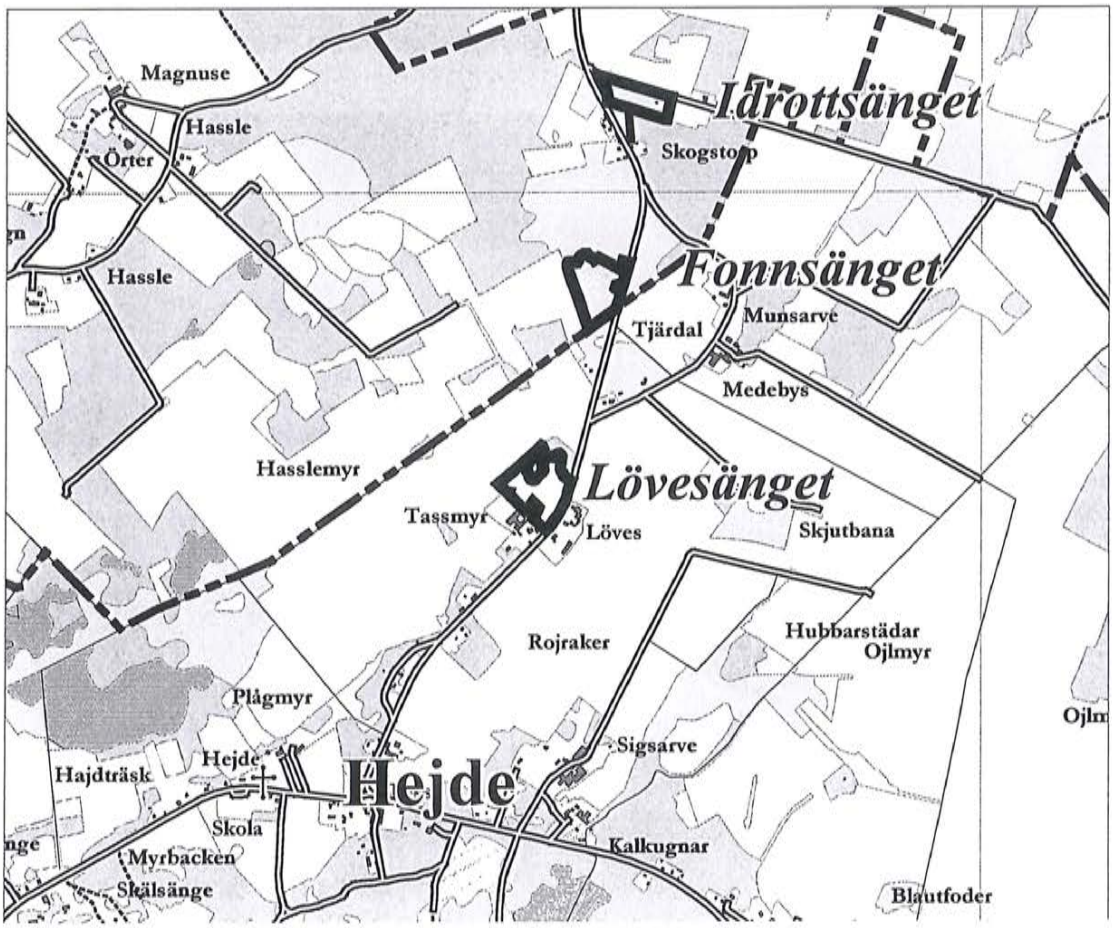

Rågåkre backar i Hejde

Rågåkre backar är en öppen torrbacke alldeles intill gården. Här står några klappade askar, tillsammans med någon oxel, björk och enbuske. Man kan hitta torrmarksväxter som solvända och ängshavre.

Marken har skötts av Berit och Gösta med årlig slåtter och ibland efterbete sedan 1969, då Gösta tog över efter sin far.

Fastighet:	Hejde Rågåkre 1:14
Areal:	0,3 hektar
Markägare:	Berit och Gösta Arvidsson, Rågåkre, Hejde
Brukare:	Berit och Gösta Arvidsson, Rågåkre, Hejde

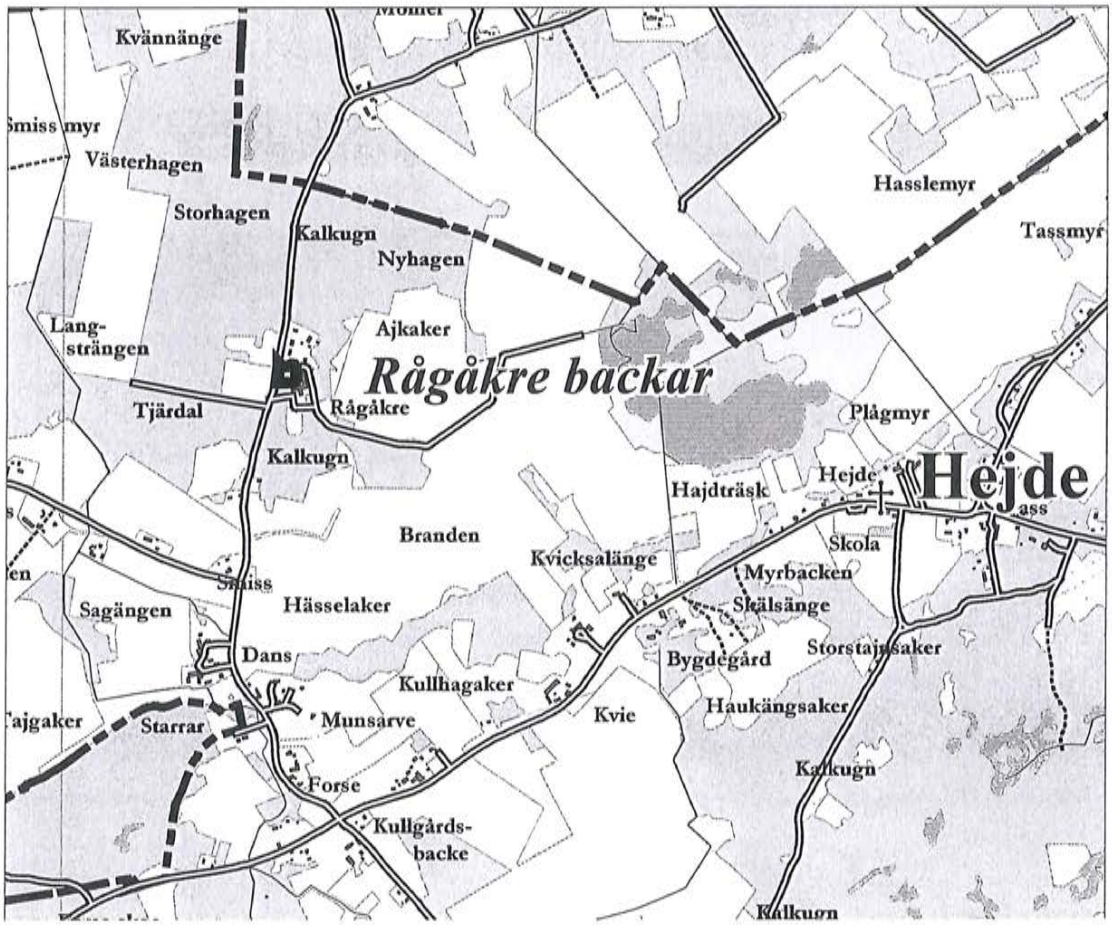

Hejnum högård

På kartan från 1698 över Hejnum socken redovisas högården som äng. Sannolikt har marken slagits sedan ännu mycket längre. Läget i slänten nedanför Hejnum hällar är gynnsamt, de nedre delarna försörjs med vatten ur berget. Den sluttande marken gör änget variationsrikt, från de torrare delarna närmast vägen till de fuktigare delarna nedåt i dalen. Här finns gott om ängsväxter, såsom svinrot, brudbröd, gullviva och slåtterfibbla. Slätterna omges av ek, ask och hassel, men även något vildapel, tall, oxel och lönn. I väster finns även en del björk.

Henning Johansson skötte änget efter sin far, från seklets början till 1985, då Gunbritt och Nils Boberg tog vid. Sedan 1996 är det hembygdsföreningen i Hejnum som ansvarar för hävden.

Änget genomkorsas av äldre markanvändningsgränser, idag synliga som strängar av stenar.
En slåtterbod, uppförd 1999, står i södra kanten.

Sedan år 1998 är Högården del av ett kyrkoreservat.

Fastighet:	Hejnum Prästgården 1:1
Areal:	2,6 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Hejnum bygdegårdsförening

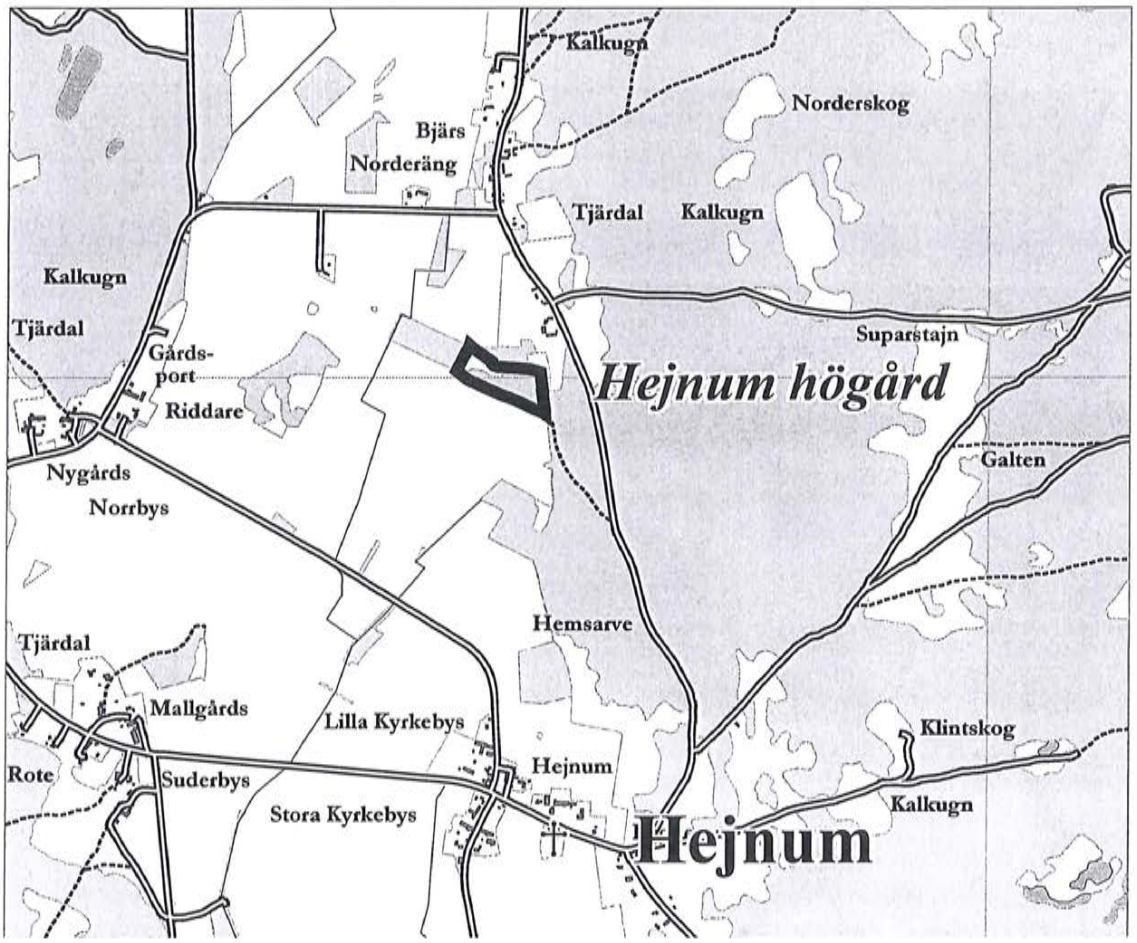

Rings änge i Hejnum

Rings änge är beläget straxt söder om Tingstäde träsk. Änget ligger öppet, omgivet av åkrar. Närheten till träsket gynnar ett rikt fågelliv. Rings änge är vad som är kvar av norra delen av det stora stråket med slåttermark som förr löpte längs hela östra hejnumdalen. Södra delen av änget är öppen. Där växer bland annat spridda björkar och enstaka tallar, ek, hamlad ask, hassel samt en mycket omfångsrik gammal ek från 1500-talet. Där finns även en brya. I norra delen av änget är växtligheten tätare med bland annat ek, ask, alm, lönn, vildapel och hassel. Ute i slätterna trivs ängsväxter som brudbröd, slåtterfibbla, gullviva och darrgräs.

Gården och änget har varit i släktens ägo sedan 1847. I slutet av 1920-talet uppodlades ungefär ½ tunnland av änget till åkermark. Änget hävdades med slåtter till mitten av 1930-talet. Därefter betades marken, mestadels av får, till slutet av 1980-talet. I början av 1990-talet återupptogs den gamla slåtterhävden.

Tidigare ägare i släkten har varit Ivar och Ingrid Mårtensson, Arvid och Hilma Björkegren, Petter och Josefina Björkegren, Olof och Helena Björkegren samt Helena Björkegrens föräldrar.

Fastighet:	Hejnum Rings 3:1
Areal:	2,0 hektar
Markägare:	syskonen Karin Mårtensson, Visby, och Kjell Mårtensson, Hässelby
Brukare:	syskonen Karin och Kjell Mårtensson med familjer

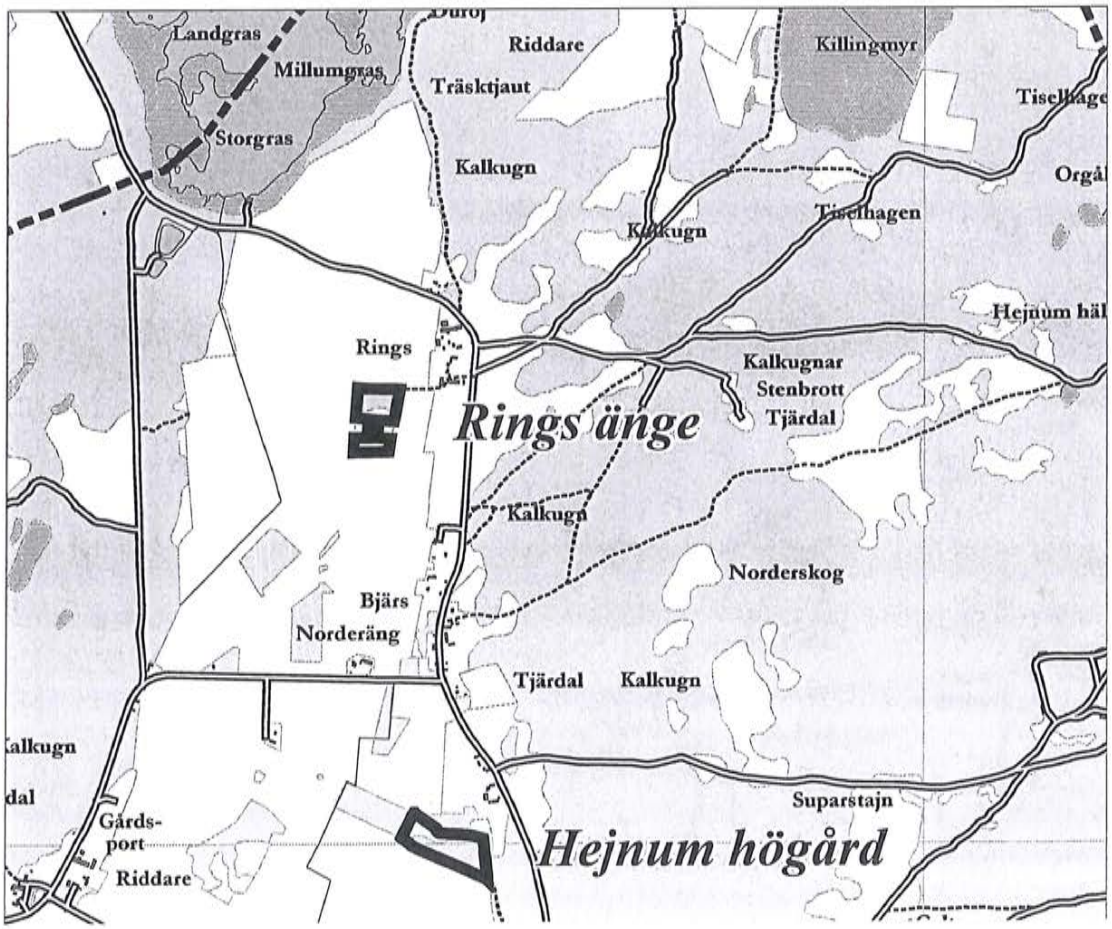

Stora Ire änge i Hellvi

I en liten svacka alldeles nedanför en hällmark ligger detta lilla änge. Här står gott om ek, klappad ask och hassel, tillsammans med oxel, apel, ringbarkade aspar och några tallar. I de små slätterna finns ängsväxter som svinrot, klasefibbla, slåtterfibbla, brudbröd och gullviva.

Marken har varit igenvuxen, men sedan Torsten och Maj-Britt år 1998 började återta den gamla hävden, är änget nu på god väg att återfå sitt tidigare utseende.

Fastighet:	Hellvi Stora Ire 1:7
Areal:	0,7 hektar
Markägare:	Torsten och Maj-Britt Andersson, Lilla Ire, Hellvi
Brukare:	Torsten och Maj-Britt Andersson, Lilla Ire, Hellvi

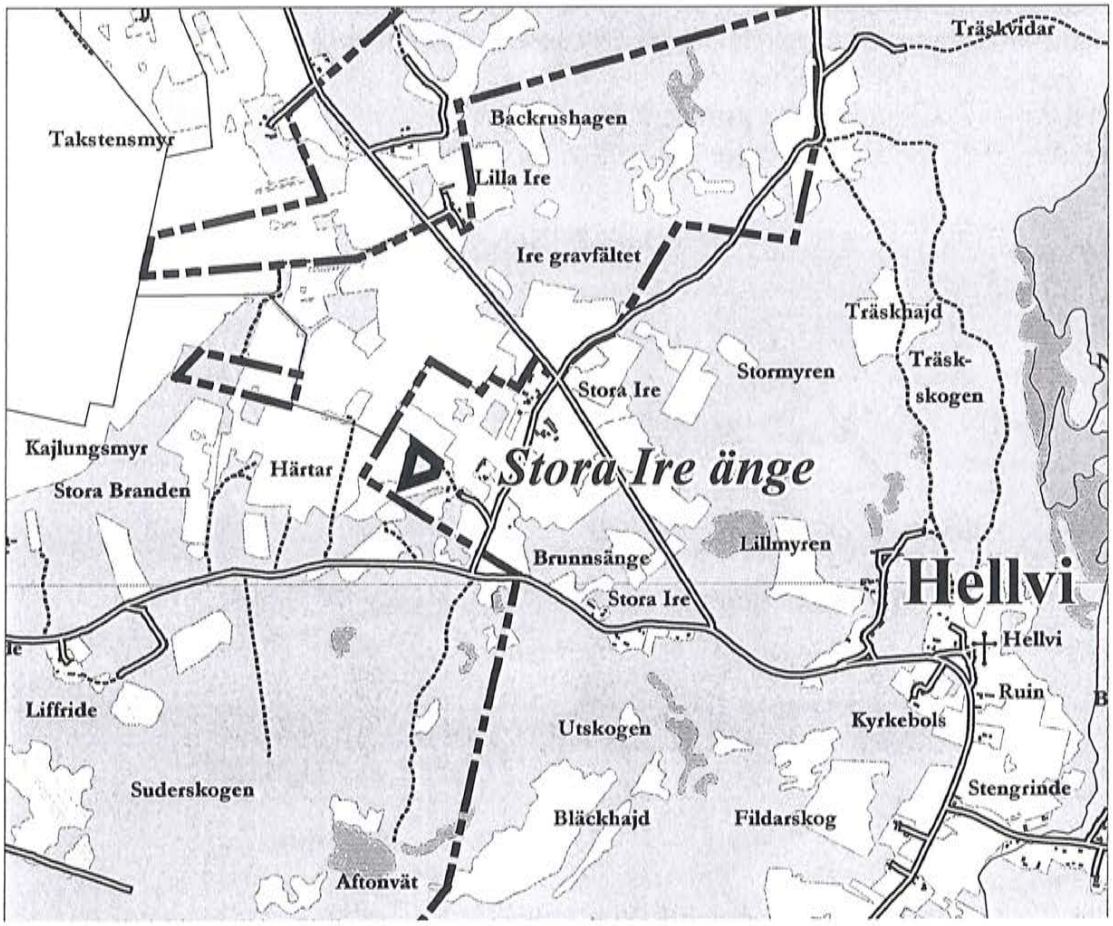

Hulte kruppar i Hemse

Hulte Kruppar har en lång historia som änge. Under järnålder, vid tiden för Kristi födelse, låg det en eller flera gårdar här. Enligt fornlämningsinventeringen har det funnits två husgrunder här men de är idag borttagna. Intill gårdarna låg det vid samma tid små åkrar, varav tio stycken finns bevarade här idag. På skattläggningskartan från år 1704 ser man att marken var äng även då, utom den nordöstra delen som var åkermark. Ängsmarken tillhörde gården Hulte och i registret står det att "Krupor är hård- och starrvall, beväxt till en del med få ek och hassel".

Än idag står här ek och ask, tillsammans med hassel, och enstaka björk, tall och apel. Ute i de öppna slätterna växer bland annat ängsvädd, getväppling, höskallra, vårbrodd och gullviva.

En slåtterbod står i änget.

Marken efterbetades förr, men det upphörde någon gång under 1950-talet. Under 1960-talet sköttes änget av Hemse folkhögskola. Sedan dess har hävden ombesörjts av nuvarande brukare.

Fastighet:	Hemse annex 1:1
Areal:	4,2 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Alva kyrkliga samfällighet och Hemse bollklubb

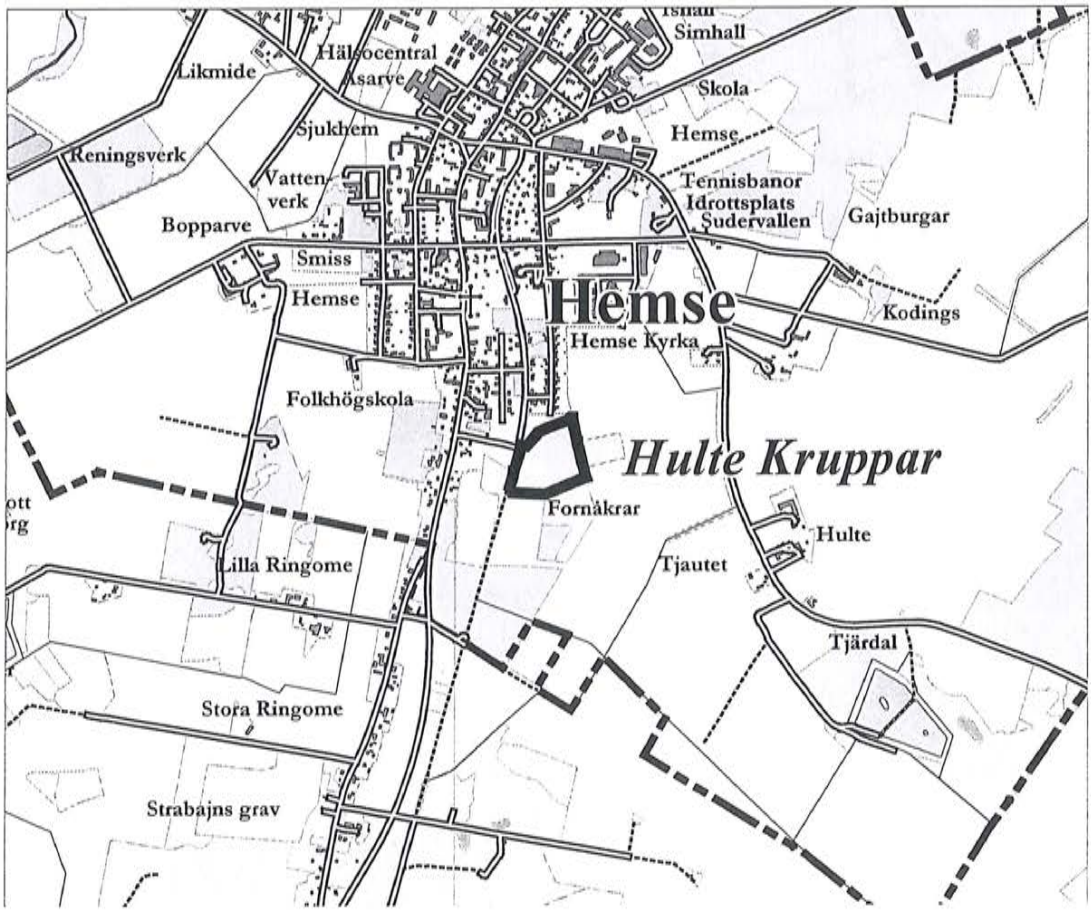

Högby äng i Hemse

Högby äng ligger alldeles i utkanten av Hemse, och är ett omtyckt och välbesökt område. Öppna slätter omväxlar med ask, björk, tall och några ekar. De välväxta tallarna pryder sin plats i änget och bidrar till dess karaktär. Här finns också gott om hassel. Ute i slätterna hittar man ängsväxter som svinrot och gullviva.

Här finns spår av människans markutnyttjande sedan mycket lång tid. Sannolikt har markanvändningen varierat under historiens gång. Under mitten av förra seklet återupptogs ängshävden, delvis med hjälp av Arvid Ohlsson. Hembygdsföreningen har ansvarat för hävden sedan 1970-talet.

I södra delen står en ganska stor slåtterbod. Längs vägen står en fin bandtun.

Fastighet:	Hemse Asarve 1:88
Areal:	1,8 hektar
Markägare:	Gotlands kommun
Brukare:	Hemse hembygdsförening

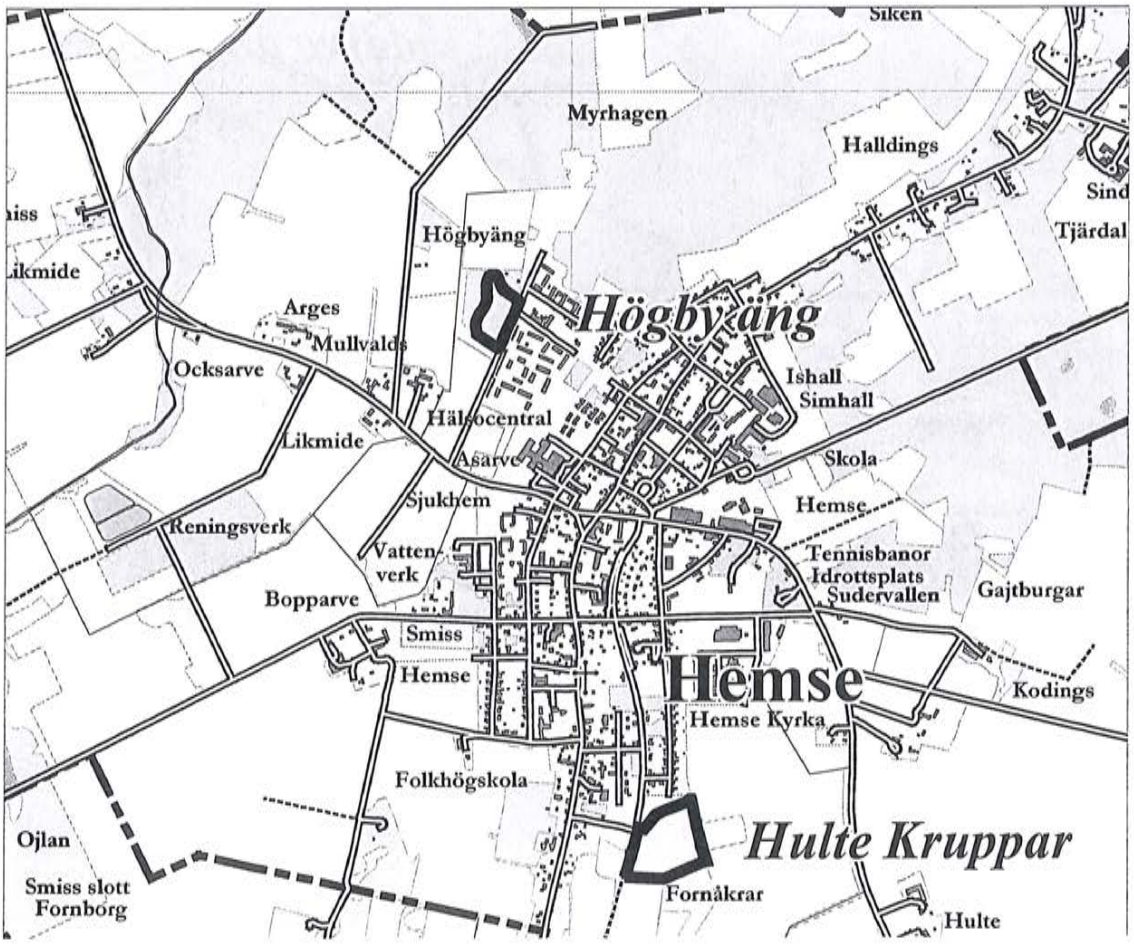

Sindarve änge i Hemse

Straxt intill gården ligger änget, en liten öppen gräsmark, med enstaka träd. Inga-Lena och Sylve har hävdat änget sedan år 1971.

Fastighet:	Hemse Sindarve 1:52
Areal:	0,3 hektar
Markägare:	Inga-Lena och Sylve Pettersson, Sindarve, Hemse
Brukare:	Inga-Lena och Sylve Pettersson, Sindarve, Hemse

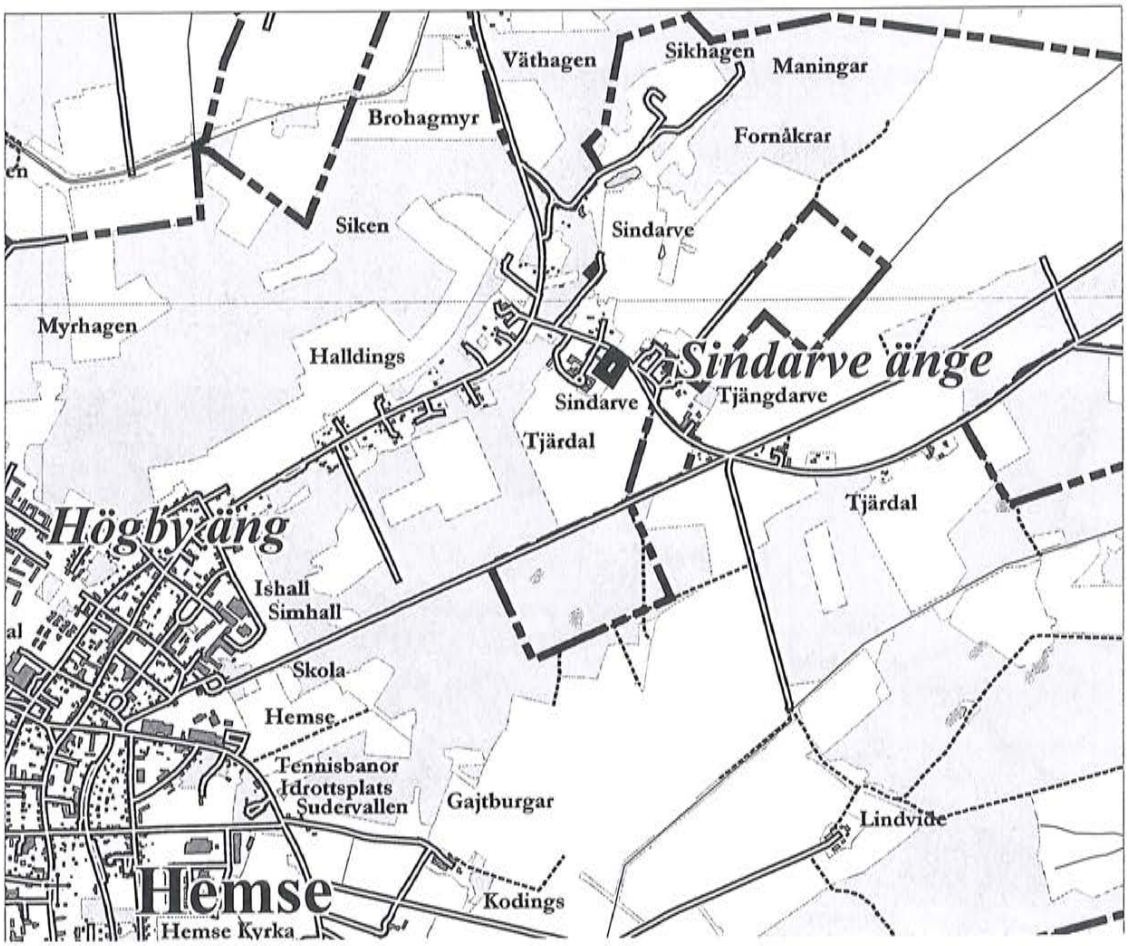

Prostarve storänge i Hogrän

Skattläggningskartan över socknen från år 1700 visar, att markerna mellan Hogrän och Vall kyrkor till stor del brukades som äng på den tiden. Just här har användningen troligen växlat mellan slåtter och bete under historiens gång, ända in i vårt århundrade. Änget brukades tidigare av Inga och Harry Larsson. Efter ett långt uppehåll tog Nils-Harry åter upp hävden i slutet av 1980-talet.

Storänget är ett änge med en rikedom av träd. Här växer ståtliga ekar, klappade gamla askar och många hasselbuskar. Dessutom finner man lundalm, björk, tall, apel och även asp. Mitt i änget står en fin slåtterbod.

I södra delen av änget finns en kämpgrav, en husgrund från järnåldern. I norra delen genomkorsas marken av vastar, gamla rester av stentunar. Här finns också många spår av tidigare småskaligt åkerbruk. Fornlämningarna visar, på samma sätt som växtligheten, att denna mark har bebotts och brukats i årtusenden.

Fastighet:	Hogrän Prostarve 1:8
Areal:	2,7 hektar
Markägare:	Nils-Harry Larsson, Prostarve, Hogrän
Brukare:	Nils-Harry Larsson, Prostarve, Hogrän

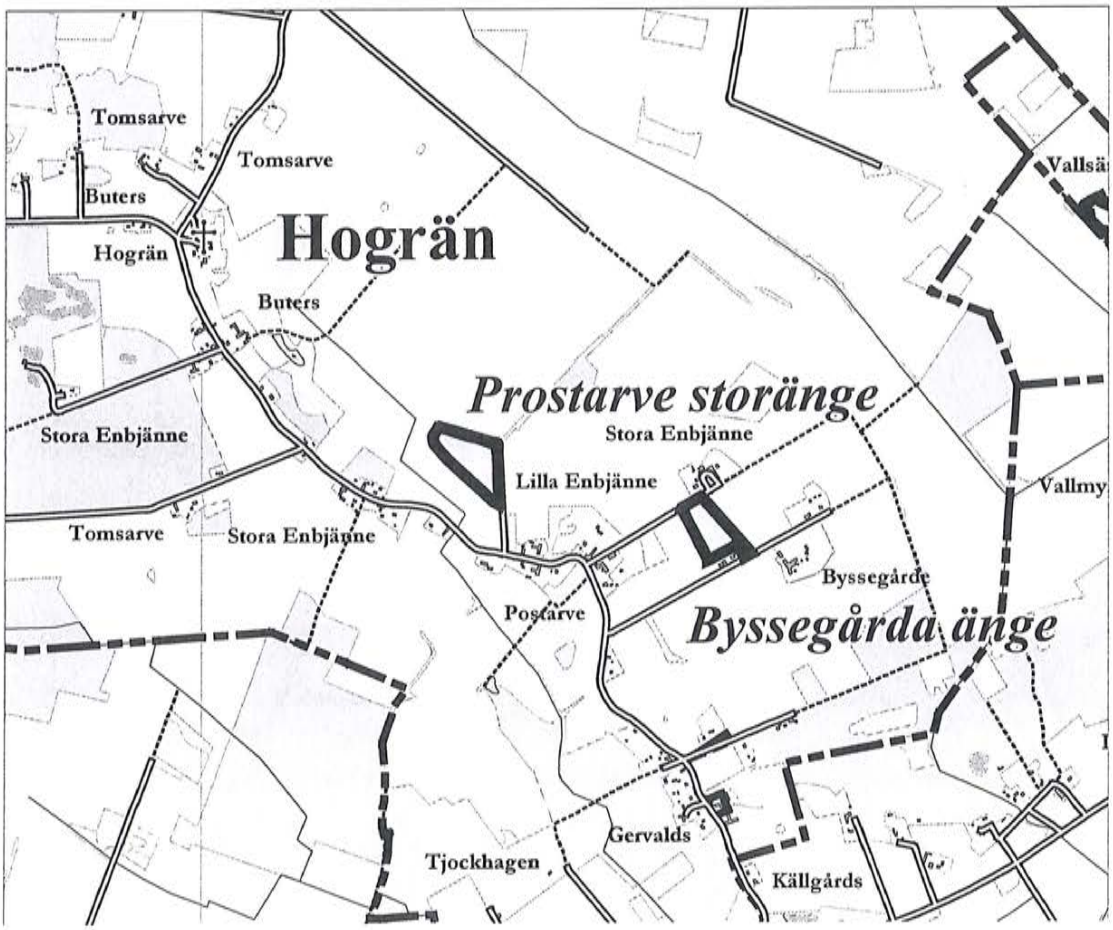

Byssegårda änge i Hogrän

Skattläggningskartan över socknen från år 1700 visar, att öster om kyrkan var Hogrän socken till stor del äng på den tiden. Det mesta är idag åker, något betas och en del har fått växa igen till lövskog. Denna del av den gamla ängsmarken har i vår tid huvudsakligen nyttjats för bete. Under 1950-talet röjdes en stor del av träd och buskar bort, till det öppna tillstånd vi ser idag. Änget övertogs år 1983 från Elisabeths far, Carl-Erik Liljegren. Sedan dess har det hävdats med fagning och slåtter.

Änget får sin karaktär av ek, björk och hassel. Kring stora öppna slätter växer också en del ask. Byssegårda änge kallas ibland Gröngård.

Fastighet:	Hogrän Byssegårde 1:10
Areal:	2,0 hektar
Markägare:	Elisabeth och Leif Myr, Byssegårda, Hogrän
Brukare:	Elisabeth och Leif Myr, Byssegårda, Hogrän

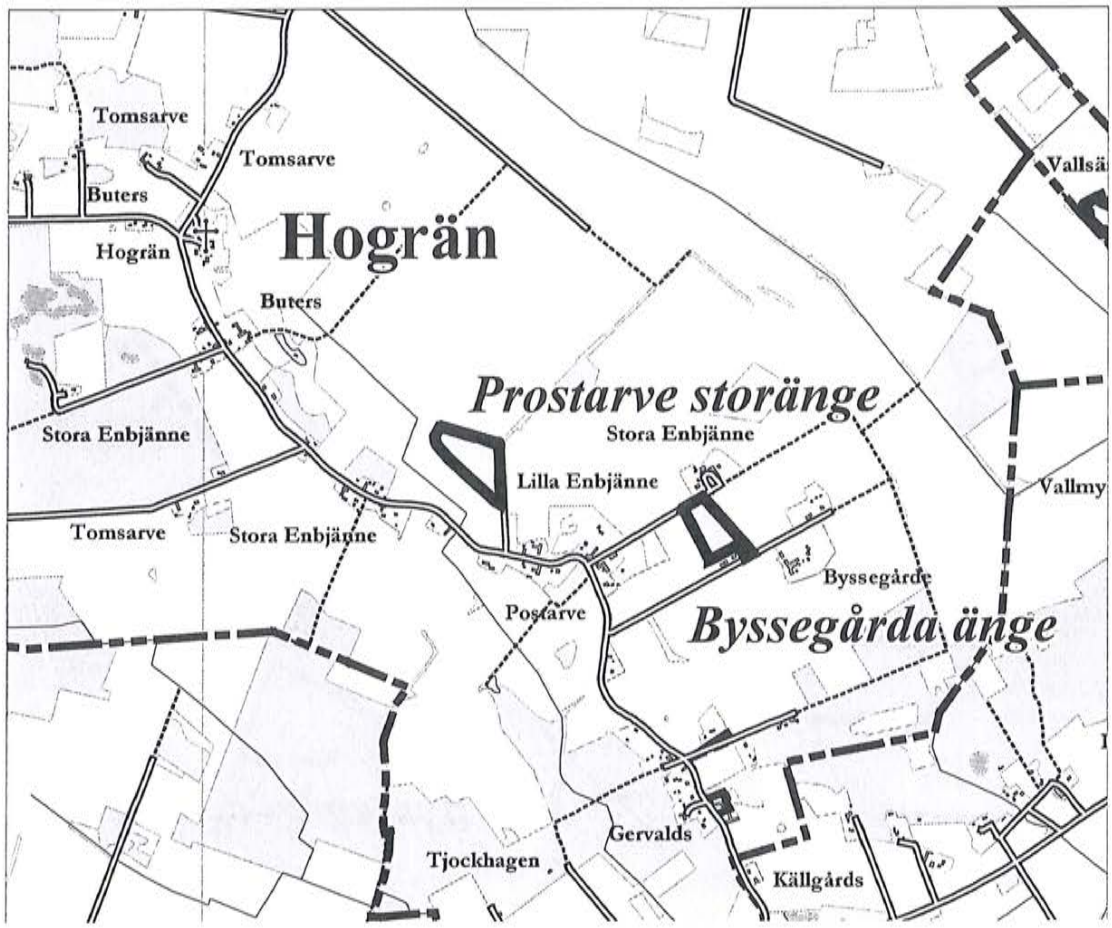

Rodarve änge i Hogrän

Änget ligger alldeles invid gården, en öppen liten gräsmark längs vägen. Här växer två askar, två oxlar, en tall och en stor pil. Längs vägen står en rad lindar. Man kan finna ängsväxter som älväxing, ängshavre och mandelblom.

Änget har slagits varje år sedan mycket länge.

Fastighet:	Hogrän Rodarve 3:1
Areal:	0,4 hektar
Markägare:	Roland Rodebjer och Irene Svensson, Rodarve, Hogrän
Brukare:	Roland Rodebjer och Irene Svensson, Rodarve, Hogrän

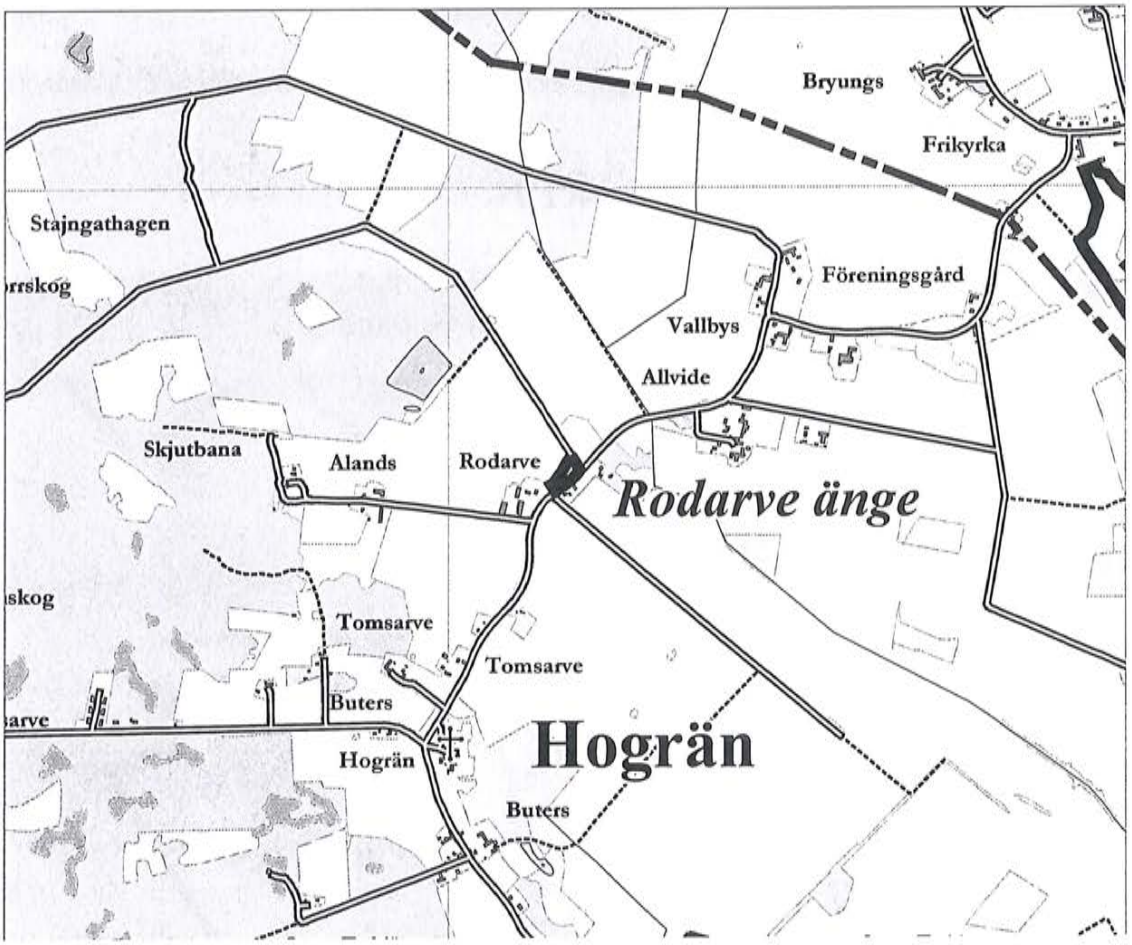

Hörsne prästänge

Prästänget i Hörsne, som också kallas Smissänget, är en rest av ett betydligt större lövängsområde. Slåtter bedrevs fram till slutet av 30-talet, då den ersattes av bete, men ängshävden återupptogs från 1950-talet fram till 1970-talet av Karin Jansson. Därefter arrenderades marken av Bengt Pettersson, som mestadels nyttjade den till hästbete. Sedan 1986 sköts drygt ett hektar återigen med traditionell ängshävd, genom Naturskyddsföreningen på Gotland. Ungefär fem hektar lövmarker runtom betas. En ängsbod i bulteknik byggdes 1989-90.

Här växer huvudsakligen ek, ask, lundalm och hassel, men även något hagtorn och skogskornell. De öppna slåtterytorna ger en fin omväxling till lövskogen runtomkring. Ute i solskenet trivs också många ängsväxter som brudsporre, klasefibbla, tätört, lundstarr, nattviol och majviva. Här finns även ett fint bestånd av blodnycklar.

Änget genomkorsas av äldre markanvändningsgränser, idag synliga som strängar av stenar. Här finns även spår av forntida åkrar.

Fastighet:	Hörsne Prästgården 1:7
Areal:	1,5 hektar
Markägare:	Naturskyddsföreningen på Gotland
Brukare:	Naturskyddsföreningen på Gotland

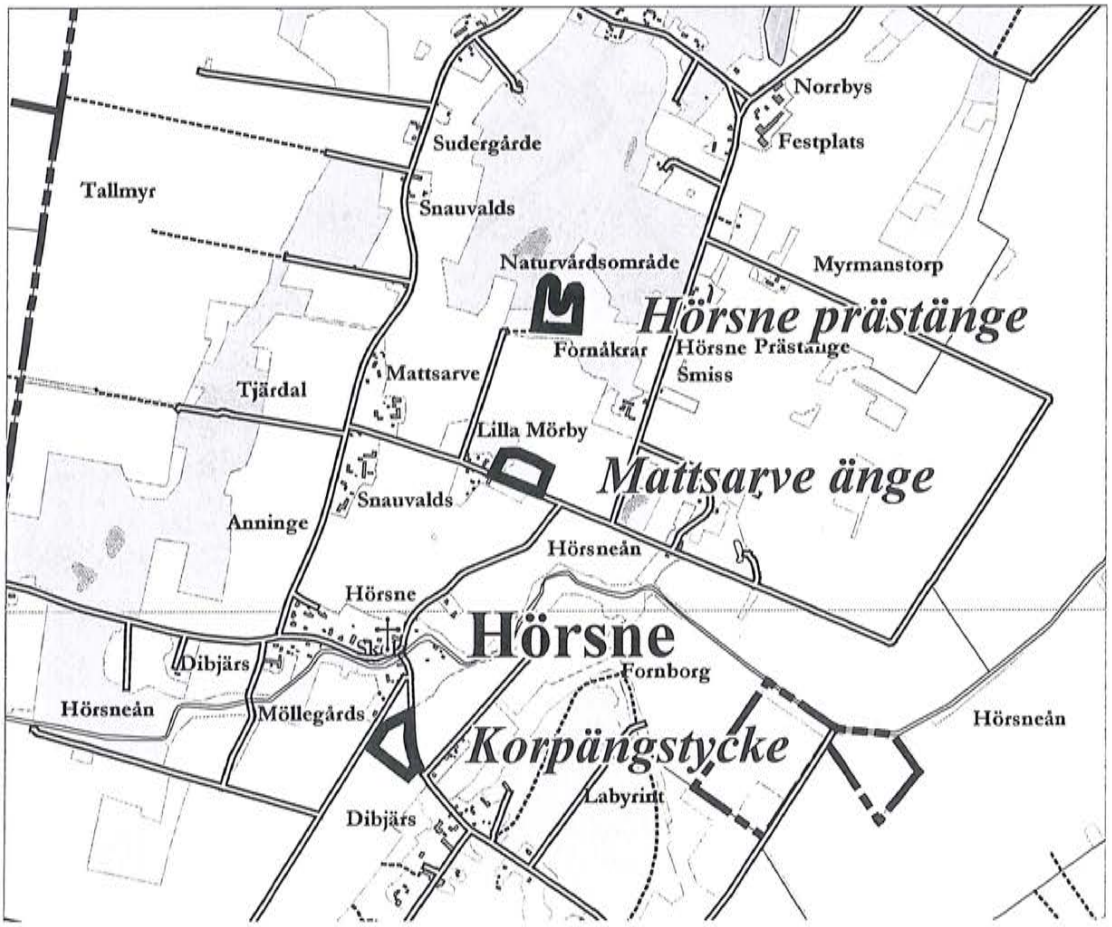

Mattsarveänget i Hörsne

I Mattsarve änge låg vid tiden för Kristi födelse en eller flera gårdar. Kvar idag är fyra husgrunder, så kallade kämpgravar, varav den största är 35 meter lång och 13 meter bred. Intill gårdarna låg under järnåldern små åkrar och ängsmark. I ängsmarken tog man hö och löv till vinterfoder åt djuren. Åkrarna och ängsmarken var inhägnade för att hålla betande djur borta. Kvar av dessa hägnader är idag de strängar av sten så kallade stensträngar, som ringlar sig fram en bit från några av husgrunderna.

I den västra delen av änget ser man spår av senare odling i form av röjda ytor med grunda diken omkring och även några enstaka mindre rösen med odlingssten. I den här delen av änget var det åkermark enligt skattläggningskartan från år 1699. Den del av Mattsarve gårds ängsmarker som ännu hävdas kallas Storgarden. Andra delar är idag uppodlade, bland annat det gamla Ladänget, det som idag är åkrarna mellan Mattsarveänget och Prästänget.

I den norra kanten av änget finns lämningar efter en järnvägsbank, vilken kom till i samband med att man skulle börja med torvbrytning i Lina myr i början av seklet. Torvbrytning blev sedan inte av.

Här växer ek, ask och lundalm, tillsammans med en del tall, oxel och vildapel. Här finns även kornell, hagtorn och gott om hassel. I änget kan man finna örter som brudbröd, svinrot och gullviva.

Änget har en bandfast tun mot vägen och ett lammnät runt övriga sidor. I väster avgränsas änget av ett dike från tidigare odling. Bortanför diket övergår änget i lövskog.

Fastighet:	Hörsne Mattsarve 3:1
Areal:	1,4 hektar
Markägare:	Sigbritt och Olle Mattsarve, Mattsarve, Hörsne
Brukare:	Hörsne hembygdsförening

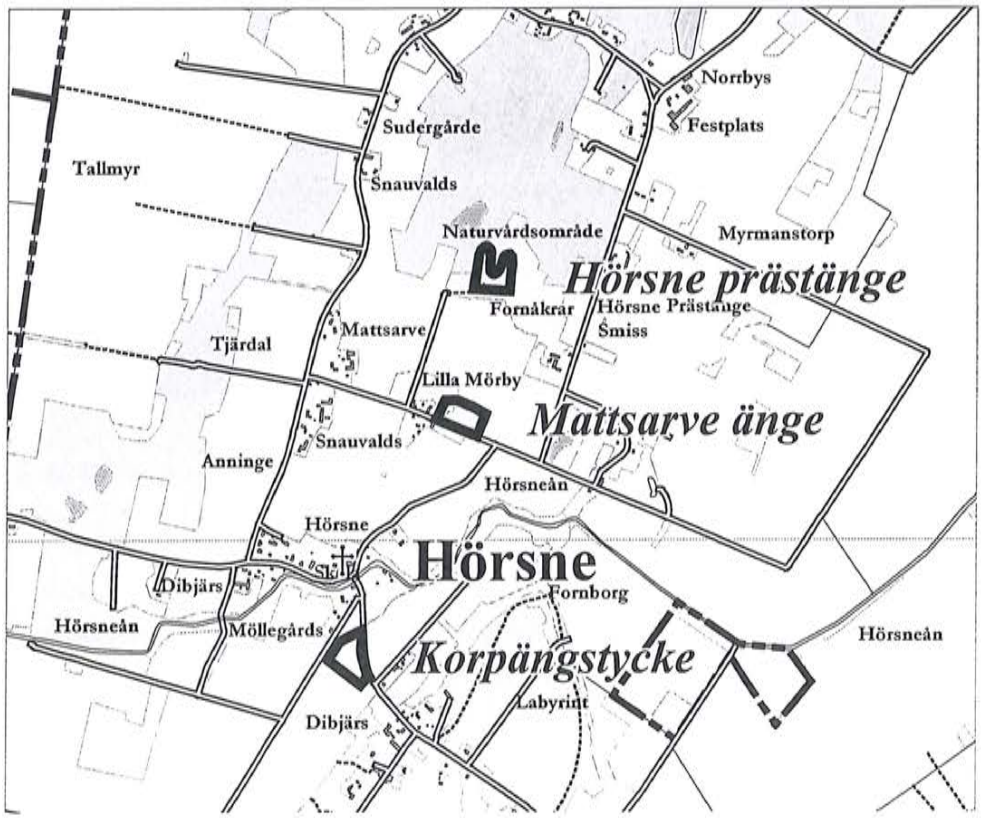

Korpängsstycke i Hörsne

I dalgången mellan Hörsne kyrka och Dibjärs backe är större delen av markerna uppodlade idag. På en öppen gräsmark står dock en del gamla ekar och askar kvar. Marken slås ännu idag.

Fastighet:	Hörsne Dibjärs 1:23
Areal:	1,6 hektar
Markägare:	Tore Pettersson, Dibjärs, Hörsne
Brukare:	Tore Pettersson, Dibjärs, Hörsne

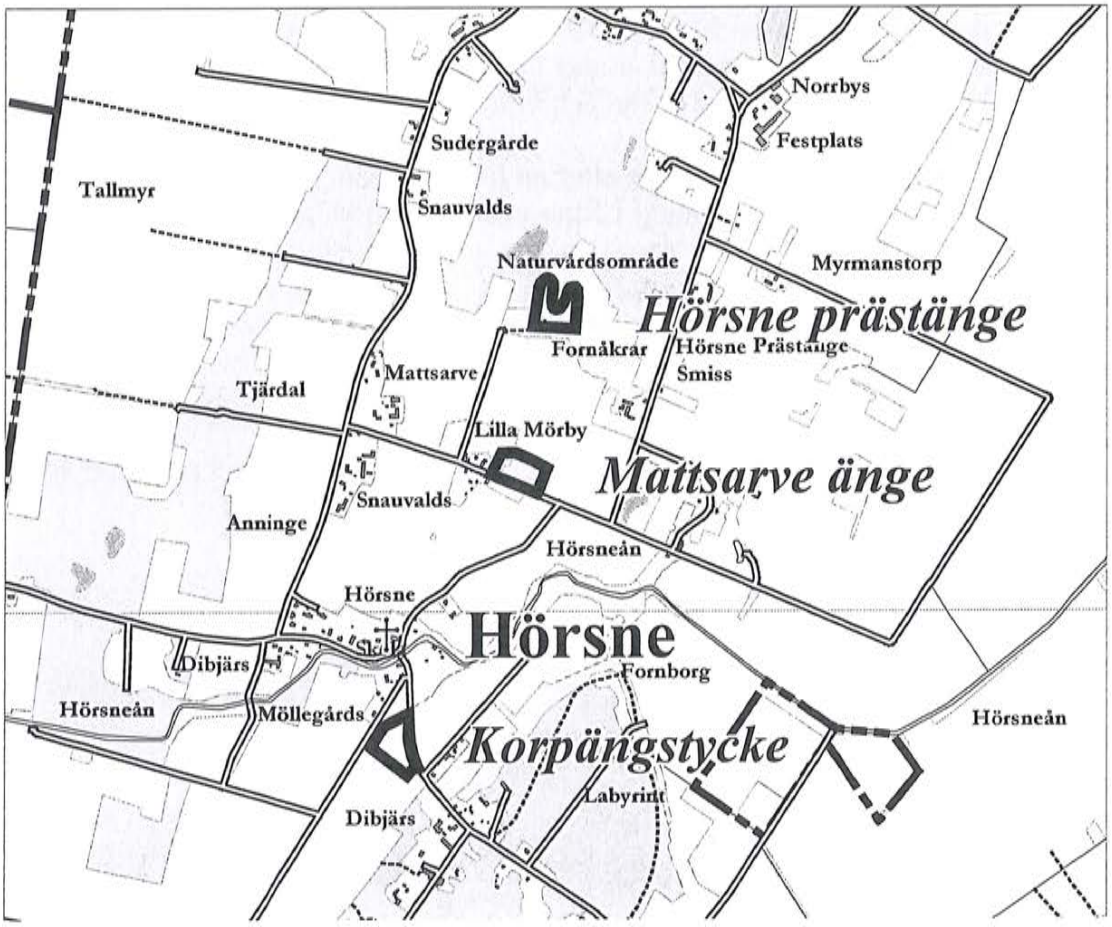

Klinte prästänge

Skattläggningskartan från år 1702 över Klinte socken visar att det var ängsmark här vid den tiden, och marken kallades då Odvalds äng.

Änget ligger under klinten, marken är bördig och påverkas dessutom av rörligt markvatten. Askarna sträcker sina stammar i höjden. Längs kanter står täta lövvastar, med inslag av äldre ekar. Här finns också björk, asp, vildapel, hassel och skogskornell. I de två slätterna trivs ängsväxter som brudbröd, ängsvädd, slåtterfibbla och svinrot.

Tidigare betades marken med hästar. I slutet av 1980-talet återupptog Per-Erik den gamla ängshävden i prästänget.

Fastighet:	Klinte Prästgården 1:1
Areal:	0,6 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Per-Erik Neogard, Rannarve, Klinte

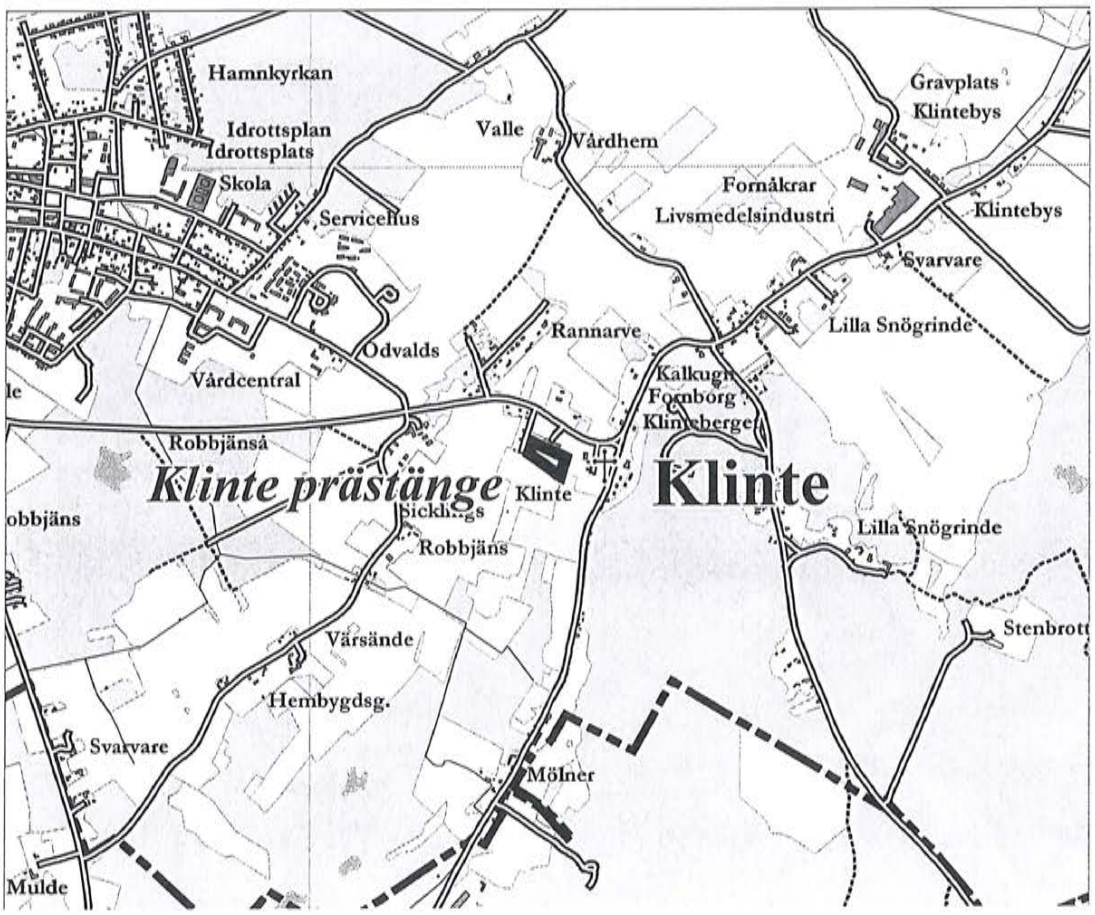

Kräklingbo prästänge

Änget ligger norr om landsvägen vid Kräklingbo kyrka. Det är till största delen igenväxande och ohävdat. Men en mindre del i mitten hålls öppen med slåtter. På 1699 års karta kan man se att nuvarande prästänget var en del av vidsträckta slåttermarker, från Ekeskogs, upp förbi kyrkan och vidare norrut.

Närmast vägen ligger en helt öppen slätt. Bakom den står en lövvast med ask och hassel. Askarna är klappade ovanligt högt upp i detta änge. Längre in i änget möter man två slätter, omgivna av ek, ask, björk och hassel. I änget finns även en fridlyst, grovstammig, vidkronig ek.

Församlingen har hävdat änget så länge någon kan minnas.

Fastighet:	Kräklingbo Prästgården 1:1
Areal:	1,5 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Kräklingbo församling

Skolänget i Källunge

Detta änge ligger jämte skolan i Källunge.
En husgrund i nordöstra hörnet vittnar om människans närvaro redan under järnålder. Här står en hel del glest spridda tallar, men också ek, ask och lundalm, tillsammans med hassel. I de öppna slätterna kan man hitta bland annat brudbröd, svinrot, vårbrodd, gullviva och slåtterfibbla.

Källunge församling har hävdat änget under större delen av 1900-talet.

Fastighet:	Källunge Prästgården 1:1
Areal:	1,1 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Källunge församling

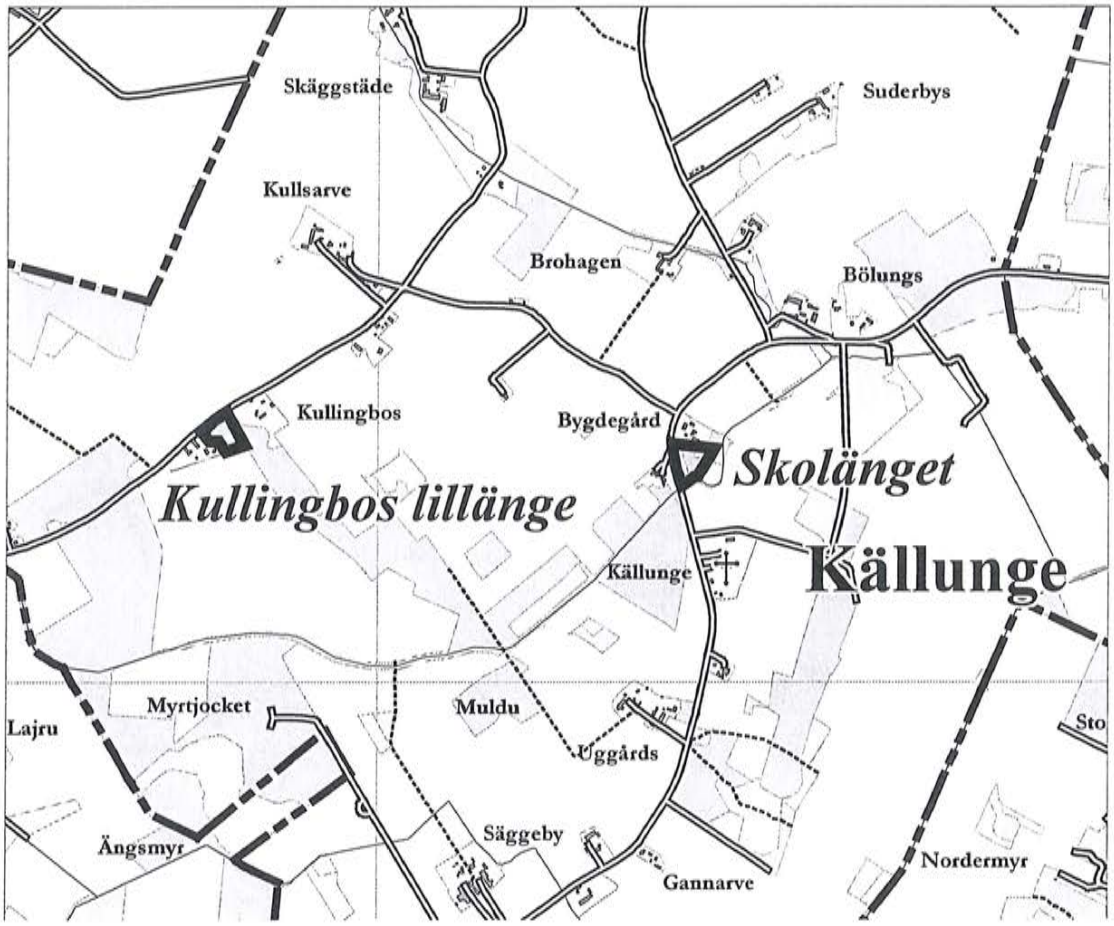

Kullingbos lillänge i Källunge

Lillänget vid Kullingbos ligger alldeles intill gården. Änget är rikt på olika träd: här står en hel del tall, men också ek, ask, lönn, lundalm, apel, björk, gott om hassel och även två stora lindar. I lite öppnare gläntor kan man finna örter som brudbröd och svinrot. På ett ställe växer kungsängslilja. I ett hörn finns en liten brya.

Fastighet:	Källunge Kullingbos 1:7
Areal:	0,8 hektar
Markägare:	Olof Broander, Kullingbos, Källunge
Brukare:	Olof Broander, Kullingbos, Källunge

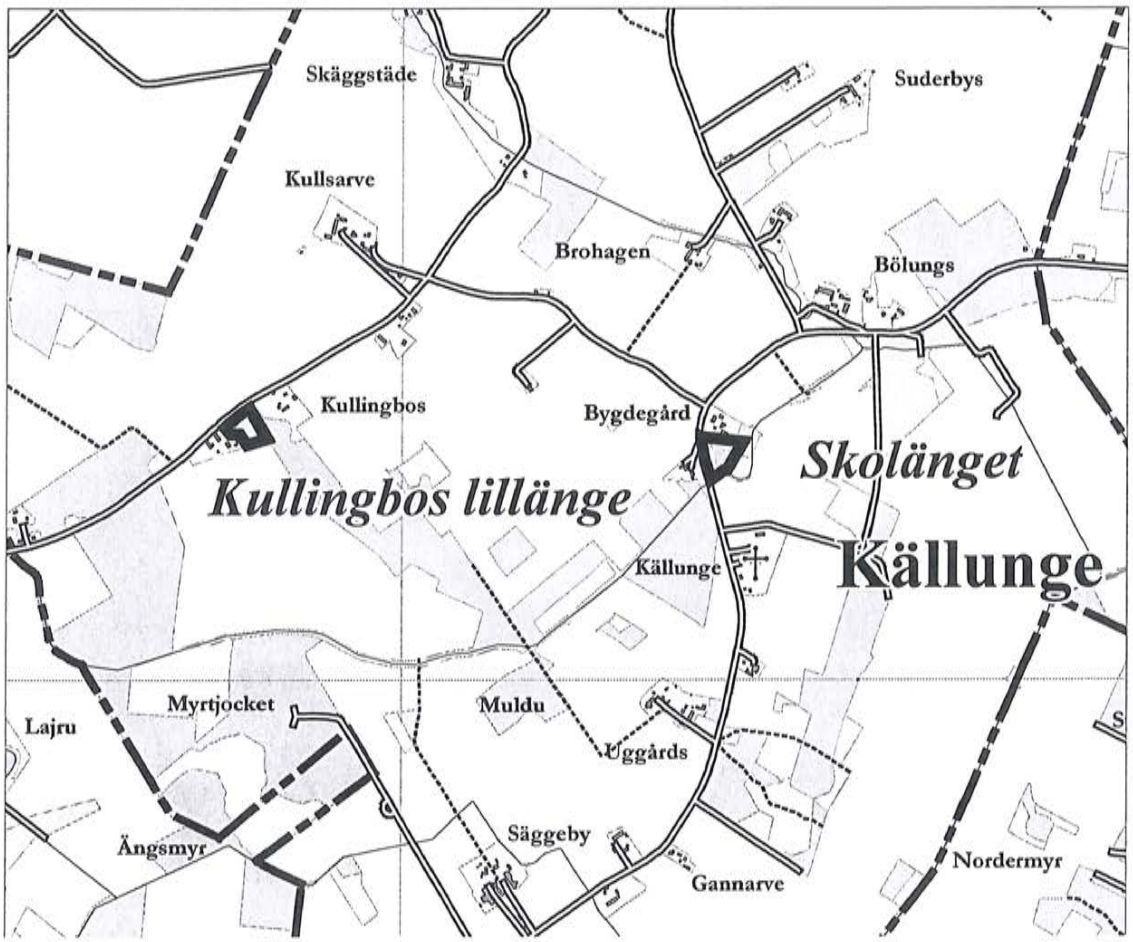

Botels änge i Lau

I mitten av änget öppnar sig en stor slätt, där små grupper av björk, hassel och ung ek står på små kullar. Längre in växer mer björk. I änget finner man bland annat vårbrodd, darrgräs, brudbröd, svinrot och ett bestånd av kungsängslilja.

I den sydöstra delen finns en liten platå där man kan skönja en äldre stensatt väg.

Tidigare brukades änget av Ester och Harald Hansson. Gunvor och Erling har hävdat änget sedan år 1965.

Fastighet:	Lau Botels 1:2
Areal:	0,8 hektar
Markägare:	Gunvor och Erling Hansson, Botels, Lau
Brukare:	Gunvor och Erling Hansson, Botels, Lau

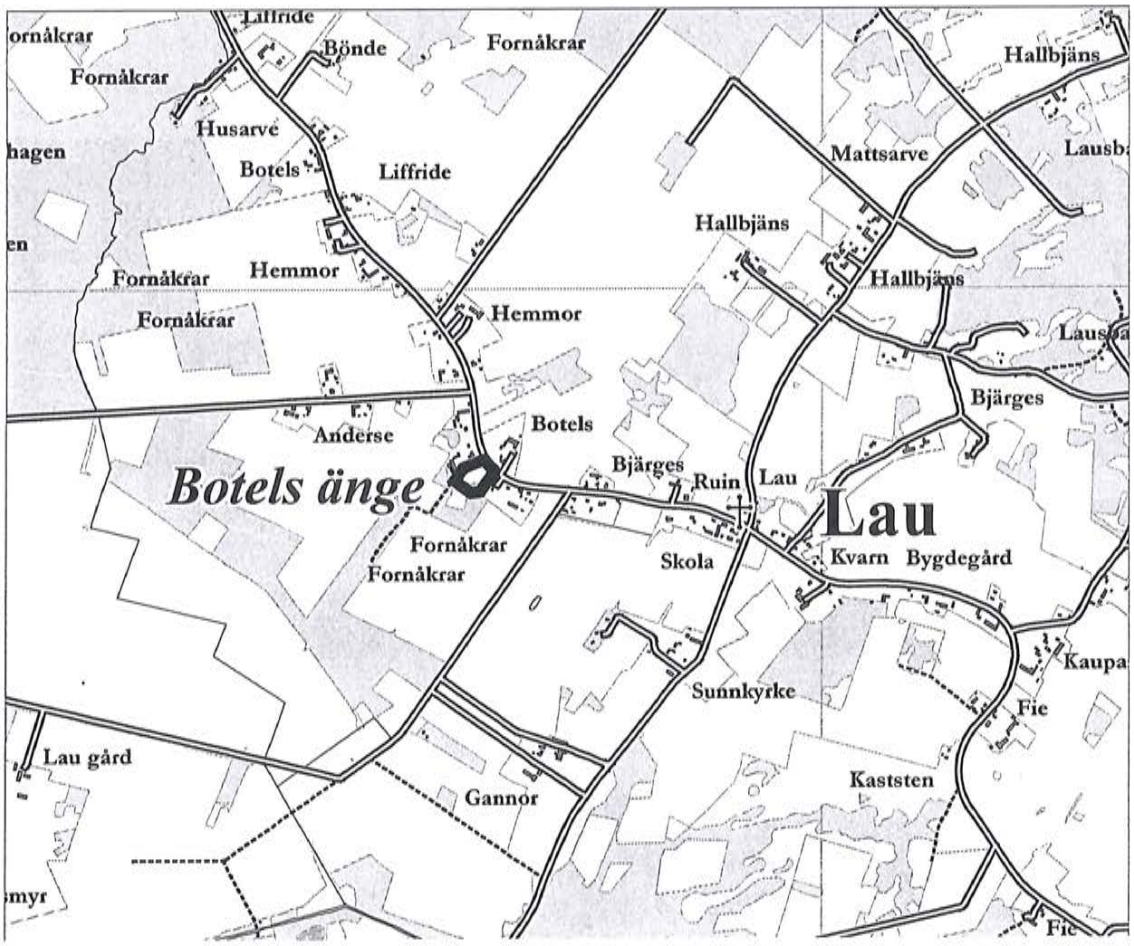

Snausarve änge i Lau

Änget kallas också askänge. Här växer grupper av ask, björk och hassel, med inslag av ek, tall, gran och vildapel. I mitten står träden lite tätare, medan nordvästra delen är en stor öppen slätt. Ute i slätten finns en brya. Runt om breder mattor av svinrot och höskallra ut sig, tillsammans med örter som johannesnycklar, brudsporre och slåtterfibbla. I skuggigare lägen står den vita skogsliljan.

Tidigare sköttes änget av Herrmanna och Ernfrid Söderberg, och sedan Ulla och Berndt Kolmodin, Goks, Lau. Från och med år 2001 brukas marken av Tommy och Ninni.

Fastighet:	Lau Goks 1:8
Areal:	1,5 hektar
Markägare:	Tommy Kolmodin, Goks, Lau
Brukare:	Tommy Kolmodin och Ninni Eriksson, Goks, Lau

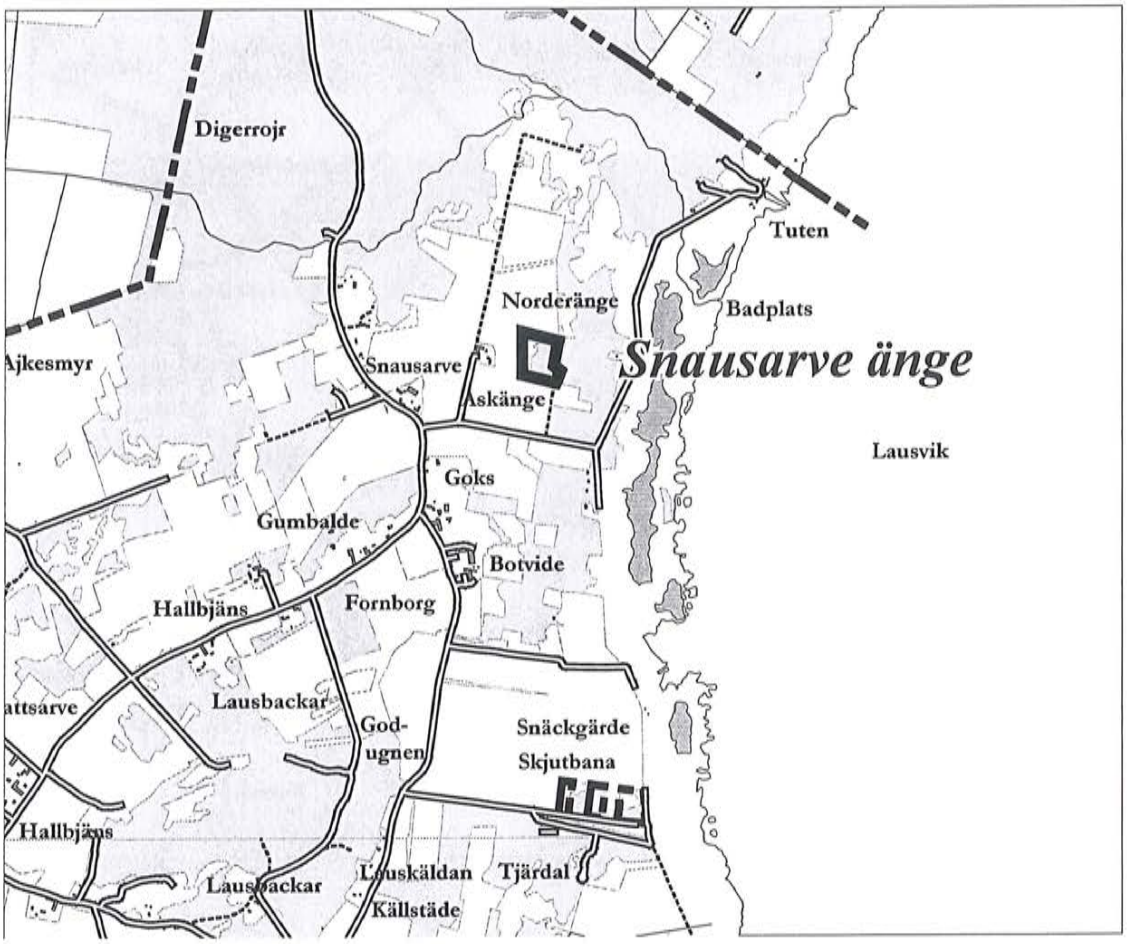

Levide prästänge

Under 1970-talet röjdes prästänget fram ur ett lövskogstillstånd av Åke Hansson, Hans Bodin med flera. Sedan dess har det hävdats på traditionellt vis. Från år 1994 är det Levide bygdegårdsförening som har ansvaret för hävden.

Det är förmodligen ganska länge sedan den tidigare hävden upphörde och marken blev skogbevuxen, sannolikt början av 1900-talet. Markerna i söder och öster vittnar om att hela skiftet Prästgården 1:1 har en liknande historia. Ännu längre tillbaka var alltsammans en del av omfattande ängsmarker.

De gamla träden har överlevt igenväxningsfasen, och står nu kvar i det halvöppna änget. Det är mest ek och ask, men även björk och hassel. I södra delen växer också några vackra lundalmar.

Både i nord- och sydkant avslöjar stensträngar var de äldre markanvändningsgränserna gick.

Fastighet:	Levide Prästgården 1:1
Areal:	1,7 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Levide bygdegårdsförening

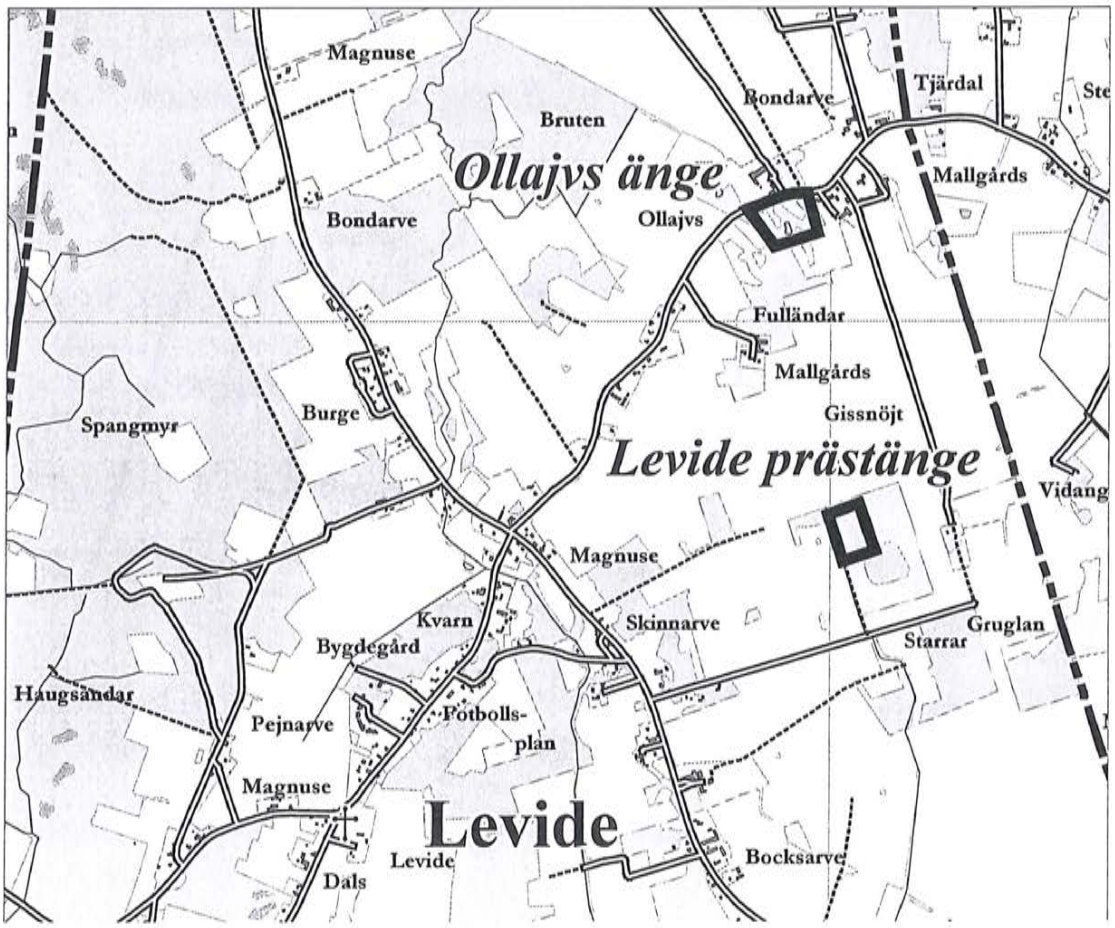

Ollajvs änge i Levide

Tvärs över vägen från gården ligger detta vackra änge, alldeles i norra ändan av ett stort stråk med gamla ängsmarker, som sträcker sig ned förbi prästängarna i Levide och Gerum.

Träd och buskar växer i dungar och grupper kring de öppna slätterna. Här finns ek, ask, björk och enstaka tall och apel, tillsammans med hassel och andra buskar. Rakt genom änget sträcker sig en kraftig lövvast. Längre in till höger ligger en stor vät.

Tidigare sköttes änget av Brita och Torsten Orleifsson. Dag och Leif tog vid år 1975.

Änget är beskrivet av Måns Ryberg (1947).

Fastighet:	Levide Ollajvs 1:7
Areal:	2,5 hektar
Markägare:	Dag och Leif Orleifsson, Orleifs, Levide
Brukare:	Dag och Leif Orleifsson, Orleifs, Levide

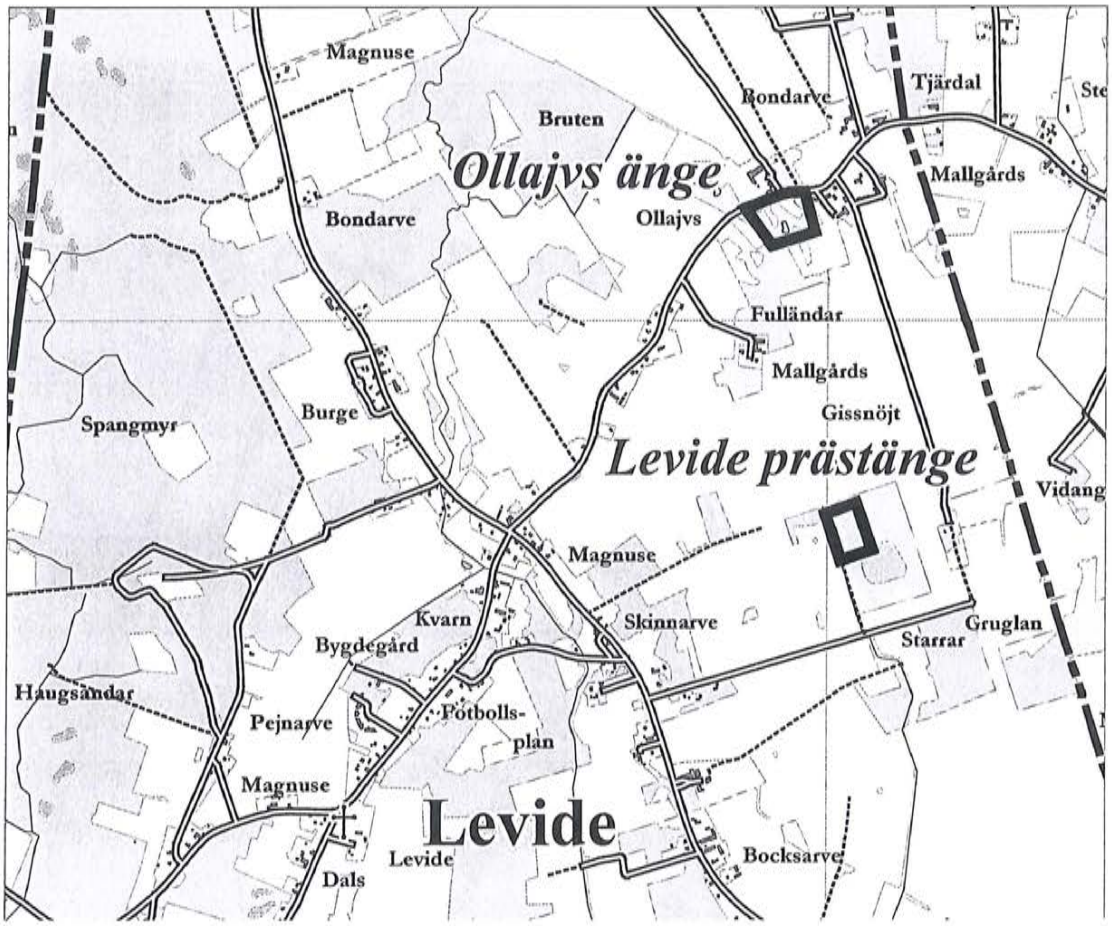

Solsänget i Levide

För att komma till Solsänget åker man in från Hallbåter i Levide. Sista biten leder igenom Backänget, som nu betas. Just i sockengränsen står en bandtun, och går man genom grinden in i Solsänget kommer man också in i Sproge socken. Här nära sockengränsen ligger en stor bosättning från järnåldern: ett tiotal husgrunder, och ett antal stensträngar som ringlar sig fram i omgivningarna. Då folk bodde här var de små slätterna troligen åkrar, men senare har det mesta av markerna runtom brukats som äng under långa tider.

I och kring husgrunderna växer ängets lövträd: ek, ask, lundalm, björk, oxel, tall och vildapel, tillsammans med hassel. I de öppna slätterna kan man hitta ängsvädd och andra ängsväxter.

Solsänget slogs fram till 1940-talet. Under 1950-talet användes marken som rastfålla för mjölkkor. Sedan 1963 har änget återigen skötts med fagning och slåtter. Folke och Aina övertog änget år 1995.

I änget står en ganska stor slåtterbod, och här finns också en kulturstig, som de tidigare brukarna Karin och Ragnar Olofsson anordnade på sin tid. Solsänget blev mera bekant genom Ragnars syster Anna-Kajsa Hallgard, som skrev en fin bok om denna mark. Före dem slogs änget av deras far Olof Olofsson. Änget är också beskrivet av Måns Ryberg (1947).

Fastighet:	Sproge Bosarve 1:15
Areal:	2,0 hektar
Markägare:	Folke och Aina Hallbåter, Hallbåter, Levide
Brukare:	Folke och Aina Hallbåter, Hallbåter, Levide

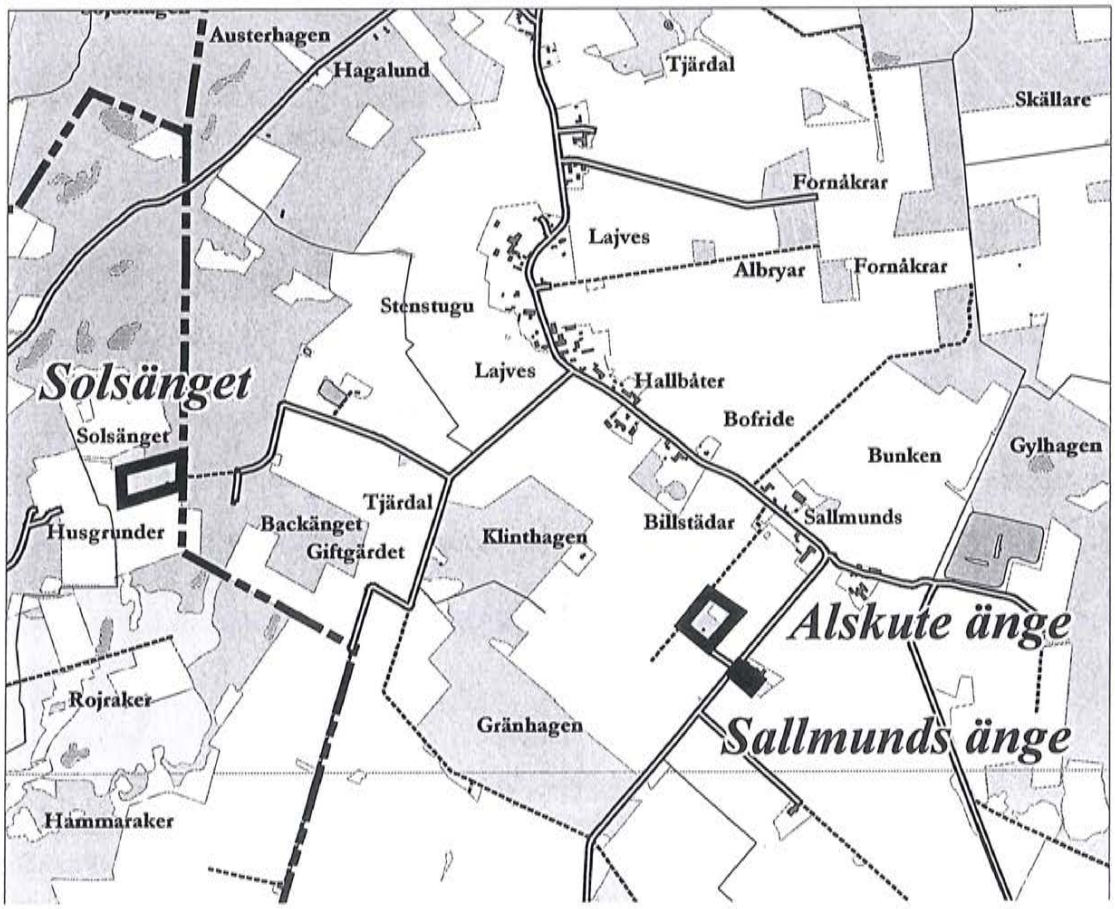

Alskute änge i Levide

Alskute änge ligger som en ö helt omgiven av åkermark. Marken har hävdats av familjen Hansson sedan 1970. Då var det helt igenväxt, men i samband att familjen övertog släktgården så beslutade man sig för att röja upp änget. Det var också då man lät bygga slåtterboden/stugan här i änget.

I dag är den norra halvan nästan helt öppen och delvis inramad av lövträd och lövvastar. En del av slätten är förmodligen en åkerlinda. I den södra delen växer ek, lundalm, ask, björk och tall. Här och var står träden i mindre grupper. Glesa hasselbuskar växer i anslutning till träden, men förekommer också som fristående buketter. I änget växer bland annat vårbrodd, darrgräs, brudbröd, slåtterfibbla och gullviva.

I änget löper också flera hägnader från tiden för Kristi födelse. Två rader med sten bredvid varandra bildar en väg. Änget efterbetas med lamm och är därför inhägnat med en vacker bandfast tun.

Fastighet:	Levide Alskute 2:1
Areal:	1,7 hektar
Markägare:	Ingvar och Åsa Hansson, Dals, Levide
Brukare:	Harriet och Åke Hansson, Alskute, Levide

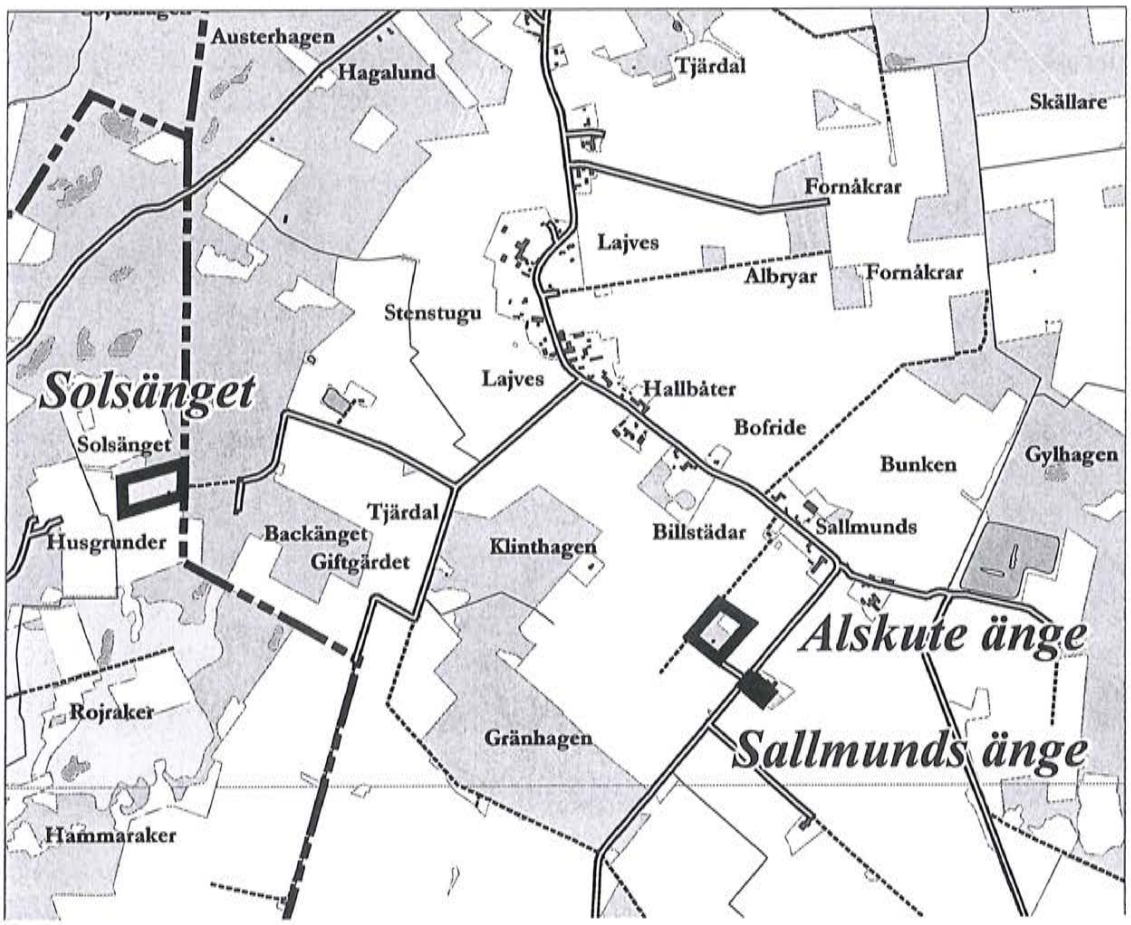

Sallmunds änge i Levide

I detta lilla änge växer ek, ask, lundalm och hassel. I skuggan under de täta kronorna växer bland annat hässleklocka. Där solen kommer ned finns en del örter som svinrot, darrgräs, brudbröd och mandelblom.

Familjen Karlsson har hävdat änget sedan 1985. Man slår alltihop med lie.

Fastighet:	Levide Sallmunds 1:6
Areal:	0,3 hektar
Markägare:	Bernt och Thomas Karlsson, Bjers, Lojsta
Brukare:	Inga-Maj och Martin Karlsson, Sallmunds, Levide

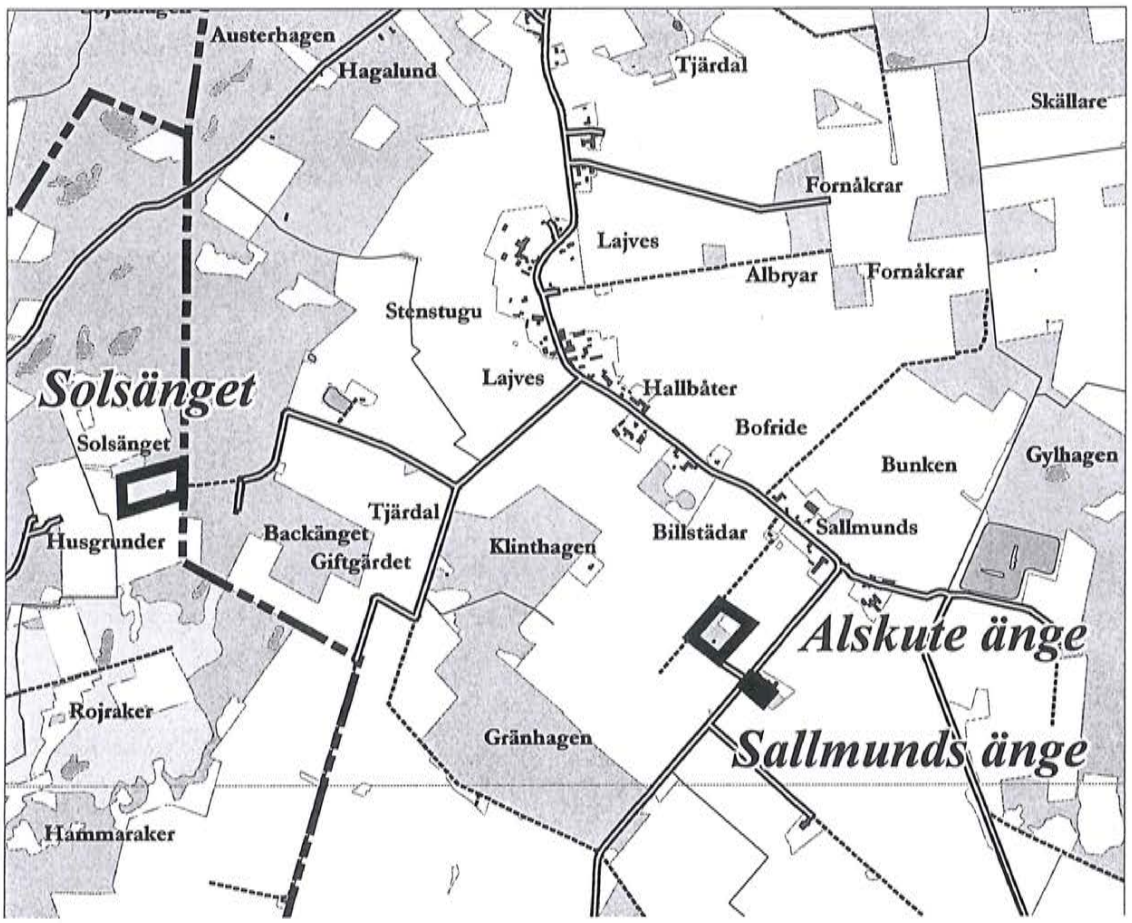

Linde prästänge

Ett stråk av gamla ängsmarker går från Rodarve i Fardhem till Smiss i Linde. Just prästjorden är ännu i god hävd. Ek, ask, lite björk och hassel står i grupper och vastar. I södra delen öppnar sig två stora slätter. Här trivs ängsväxter som darrgräs och brudbröd. Längs sydöstra kanten löper en stenvast.

Änget brukades tidigare av Gertrud och Georg Ekström, och senare, från slutet av 1960-talet, av Gertrud och Bengt Lindvall, Rangsarve, Linde. År 1999 tog Lasse över ansvaret för ängshävden efter föräldrarna.

Fastighet:	Linde annex 1:1
Areal:	3,0 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Lasse Lindvall, Amlings, Linde

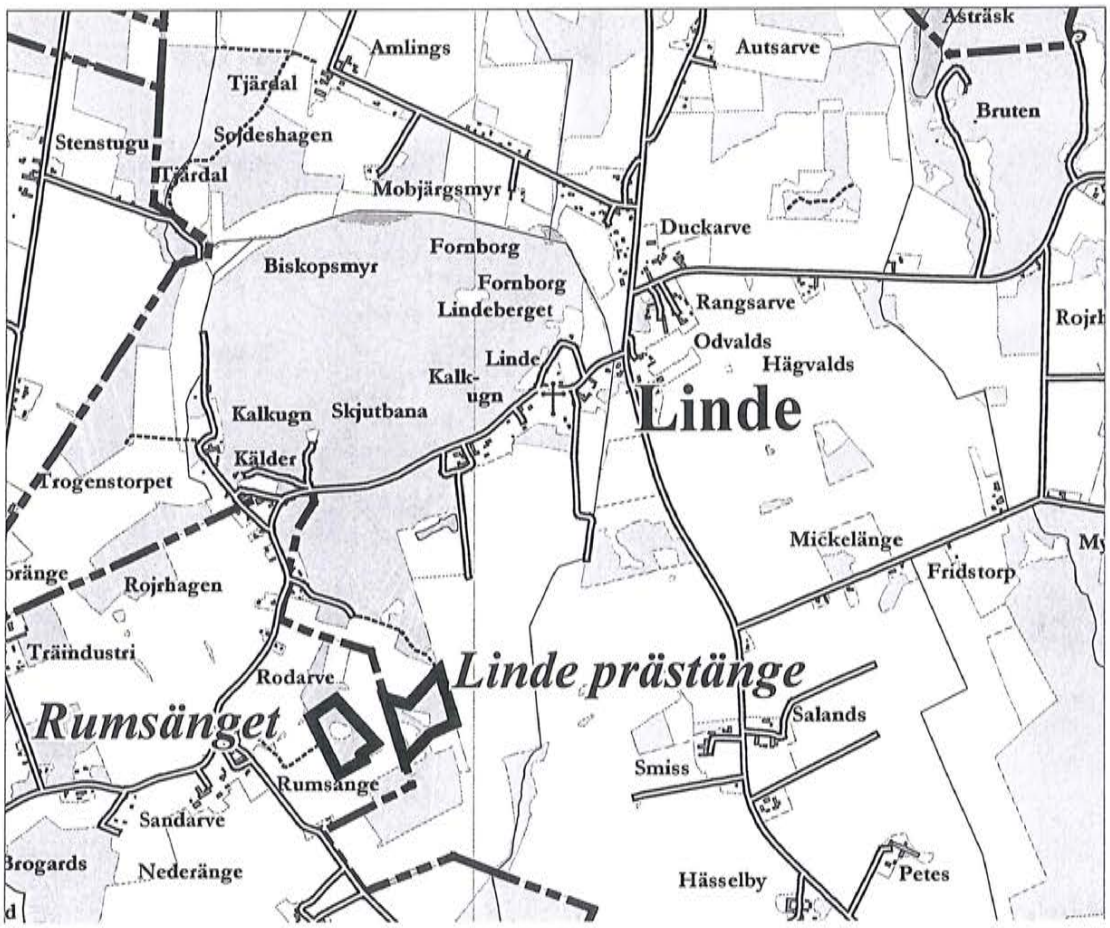

Lojsta prästänge

Här i änget låg det vid tiden för Kristi födelse en eller flera gårdar. Kvar idag är en husgrund. Intill gårdarna låg det under järnåldern små åkrar och ängsmark. Kvar av dessa hägnader är idag de strängar av sten som ringlar sig fram.

Skattläggningskartan över socknen från år 1703 visar, att södra delen av Lojsta socken till stor del var äng på den tiden. Det mesta är åker, en del betas och mycket har fått växa igen. Väster om den mark som idag hålls öppen har stora delar vuxit igen till lövskog.

Lojsta prästänge är ett av de mest välkända och välbesökta ängena på Gotland, inte minst tack vare lojstaeken. Den är nästan åtta meter i omkrets och helt ihålig. Det är också träden som gör att änget uppfattas som ett verkligt utpräglat gotlandsänge: ekar med vidvuxna kronor, gott om klappad ask, och mycket hasselbuskar. Här finns också enstaka lönn, tall, apel, rönn, hagtorn och skogskornell.

Den mångåriga hävden har skapat en mycket örtrik och tät markvegetation. I bredsrummen växer typiska ängsväxter som svinrot, klasefibbla och darrgräs, i skuggigare partier blir grässvålen mer dominerad av arter som rödklöver och maskros. Den ytterst känsliga örten svensk ögontröst är tidigare känd från Lojsta prästänge.

Detta har varit prästjord långt bak i historien. Fram till mitten av 1990-talet sköttes också änget i kyrkans regi, men det är nu sedan dess Lojsta ängskommitté som ansvarar för hävden.

Sedan år 2000 är prästänget del av ett kyrkoreservat.

Fastighet:	Lojsta annex 1:1
Areal:	2,6 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Lojsta ängskommitté

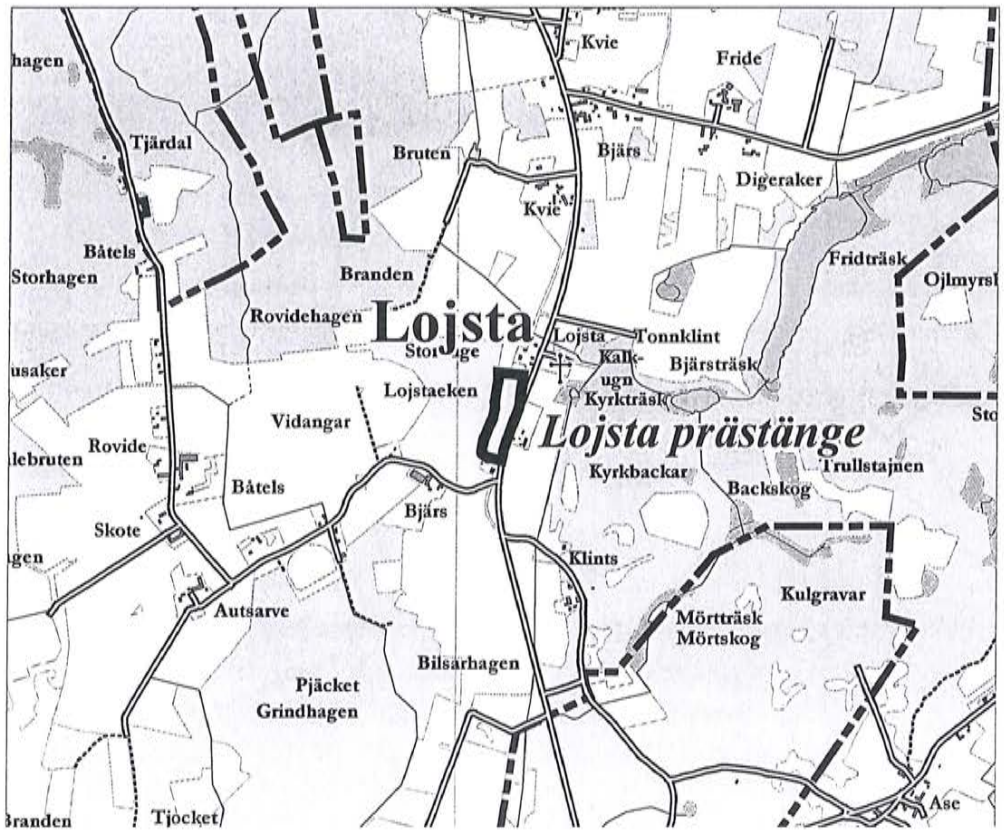

Grausne änge i Lokrume

Änget, som ofta kallas Boängen, öppnar sig till ett stort bredsrum, och längre bort i flera mindre slätter. Några av de öppna ytorna har tidigare varit åkermark, och i kanten av åkrarna kan man se grunda diken. Änget domineras av ek, men här växer också flera klappade askar och några björkar. Träden står utspridda eller i grupper, tillsammans med hassel, hagtorn och nypon. Ute i slätterna växer bland annat brudbröd, vårbrodd, slåtterfibbla, darrgräs, gullviva och svinrot.

Skattläggningskartan över Lokrume socken från 1697 visar att det var ängsmark här då och att ängsmarken då bredde ut sig runt om dagens änge. Kvar av all den hävdade ängsmarken är idag bara Boängen.

Under 1950- och 60-talet fram till 1970 höll man varje år basar med dans här i Boängen. Under 50-talet kom det ungefär 4 000 personer hit för att deltaga i festligheterna. Man kom då cyklande och ställde sina cyklar i en glänta snett emot änget.

Idag hävdas änget av markägaren Lars-Olof Mörrby. Han har också god hjälp av idrottsföreningen Lokrume IF. Tidigare sköttes änget av Lars-Olofs föräldrar Ellen och Gösta Mörrby.

Fastighet:	Lokrume Grausne 2:1
Areal:	2,7 hektar
Markägare:	Lars-Olof Mörrby, Grausne, Lokrume
Brukare:	Lars-Olof Mörrby, Grausne, Lokrume

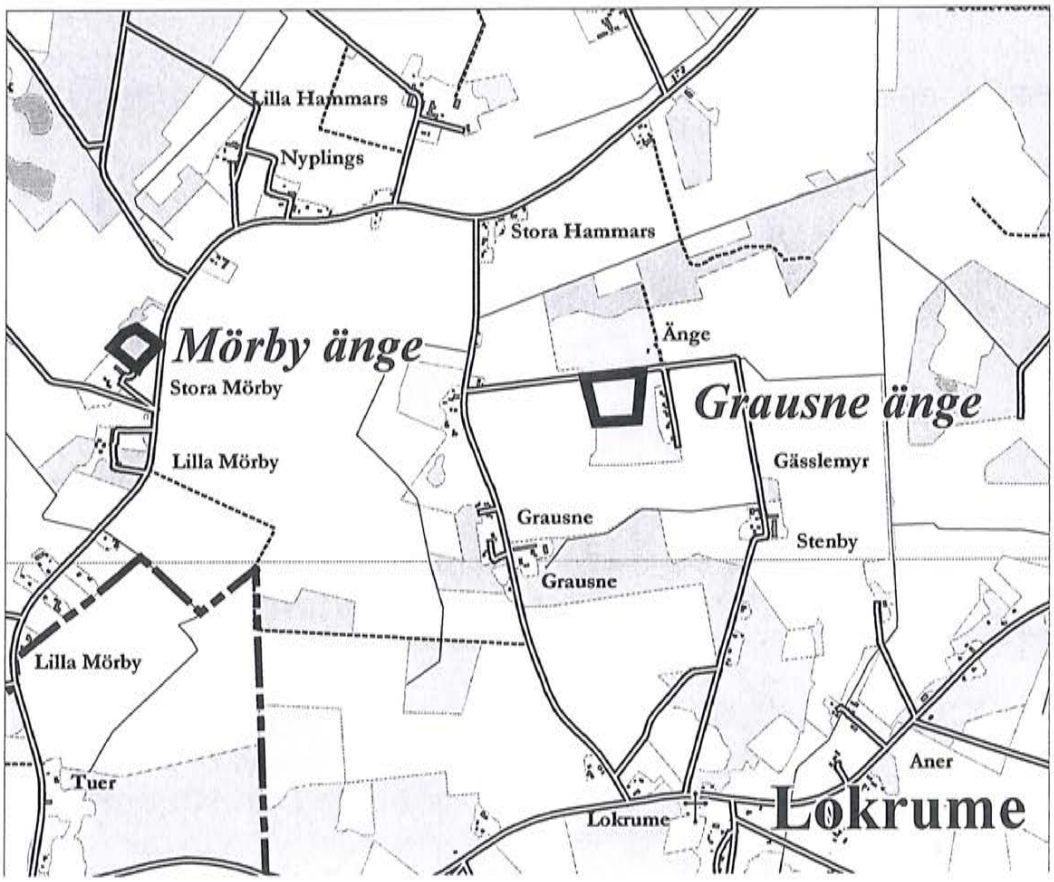

Mörby änge i Lokrume

Änget ligger i kanten av Martebo myr. Här hävdades förr ett stråk av gamla ängsmarker, idag är det bara denna mark som ännu slås. Under perioder har dock hävden varit svagare. Änget röjdes i början av 1970-talet men stod under 1980-talet åter och växte igen. Under början av 90-talet röjdes änget på nytt och fick ett hävdat utseende. Under hösten 1996 genomfördes en lättare röjning, som ytterligare medfört att änget återfått sitt välhävdade utseende.

Här står mest ask och björk, men även ek, tall, apel, hassel, hagtorn och någon ensam tall. I de öppna slätterna trivs rikligt med ängsväxter som brudsporre, svinrot och slåtterfibbla.

Tidigare sköttes änget av Inga-Lena och Per Kalmén, och före dem av Britta och Alex Kalmén.

Fastighet:	Lokrume Stora Mörby 1:3
Areal:	1,2 hektar
Markägare:	Ingvar Jacobsson, Stora Haltarve, Lokrume
Brukare:	Ingvar Jacobsson, Stora Haltarve, Lokrume

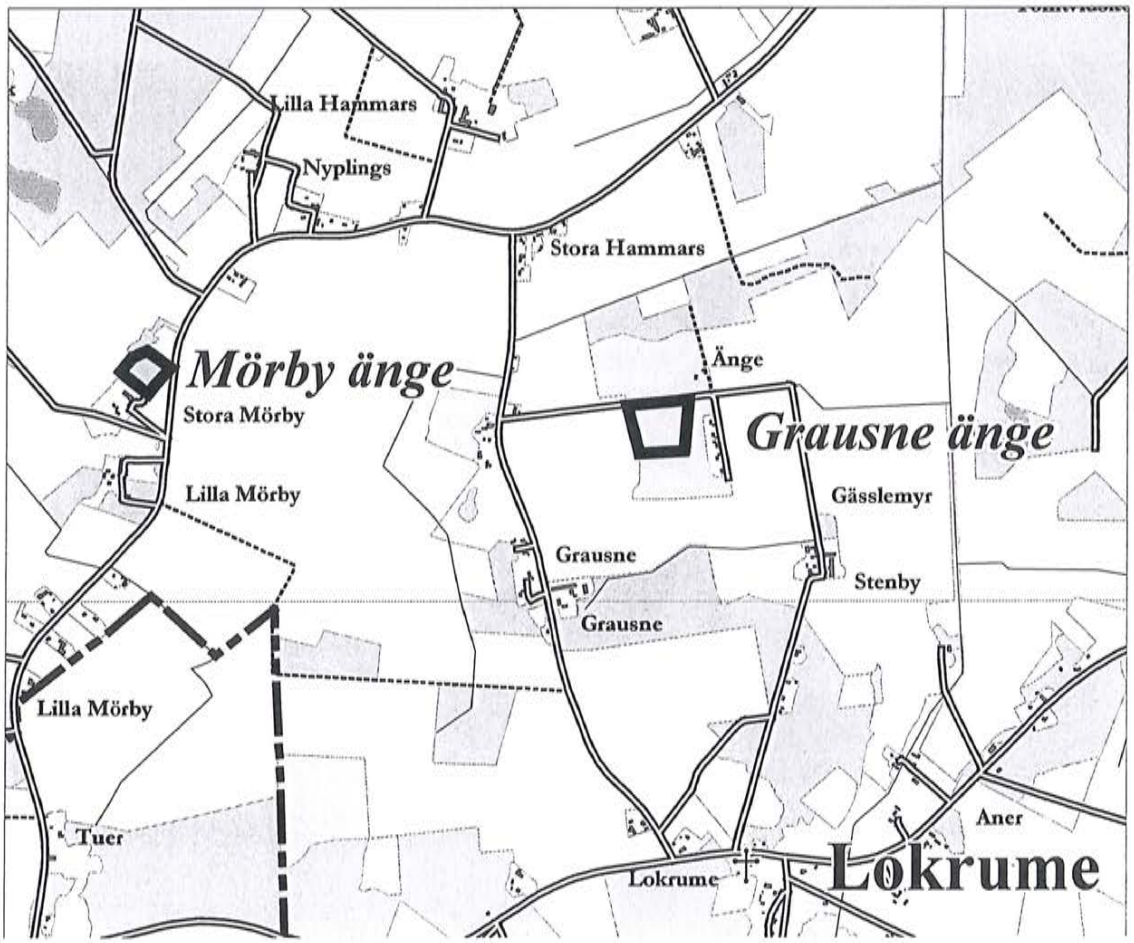

Lummelunda kyrkänge

Prästänget är rikt på ask och hassel, men här finns även en del lundalm och lönn. I norra delen står några fina ekar. I några av de öppna slätterna kan man hitta örter som brudbröd, svinrot, slåtterfibbla och gullviva.

Änget sköttes tidigare genom kyrkliga syföreningens försorg. Sedan är 1995 är det Lummelunda församling som ansvarar för hävden.

Fastighet:	Lummelunda annex 1:1
Areal:	2,9 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Lummelunda församling

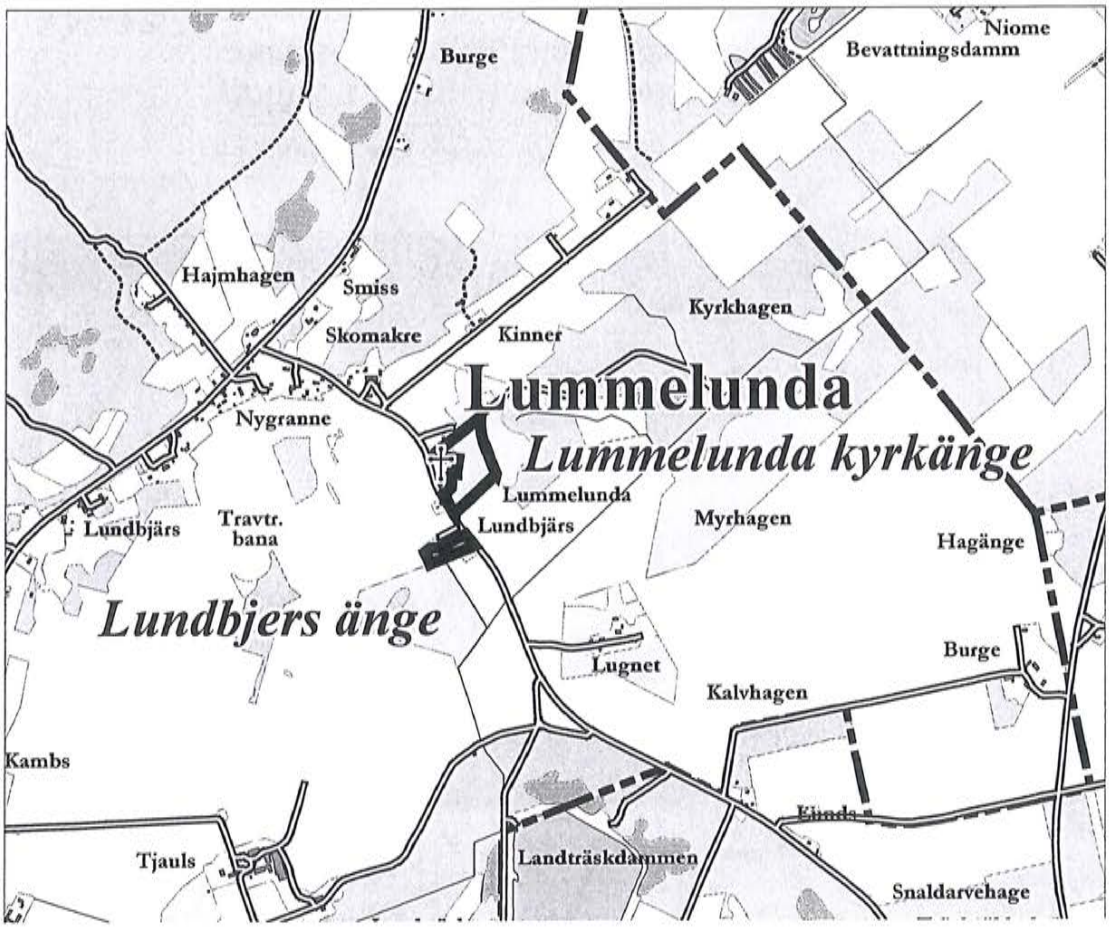

Lundbjers änge i Lummelunda

Änget ligger intill gården. Marken är svagt småkullig. I södra delen ligger en husgrund och en samling relativt grova block. Ungefär femtio meter från vägen finns en forngrav som grävdes ut i början av 1900-talet.

Ek, lundalm och ask står spridda i änget, tillsammans med hassel. I norra delen står en grov, vidkronig ek. Marken är beskuggad, men här och där växer bland annat vårbrodd och gullviva.

Ingemar har slagit änget sedan år 1978. Tidigare sköttes änget av Valborg och Axel Lindgren. Längre bakåt i tiden brukades marken av Viktor Wallin.

Fastighet:	Lummelunda Lundbjärs 1:31
Areal:	0,6 hektar
Markägare:	Ingemar Lindgren, Lundbjers, Lummelunda
Brukare:	Ingemar Lindgren, Lundbjers, Lummelunda

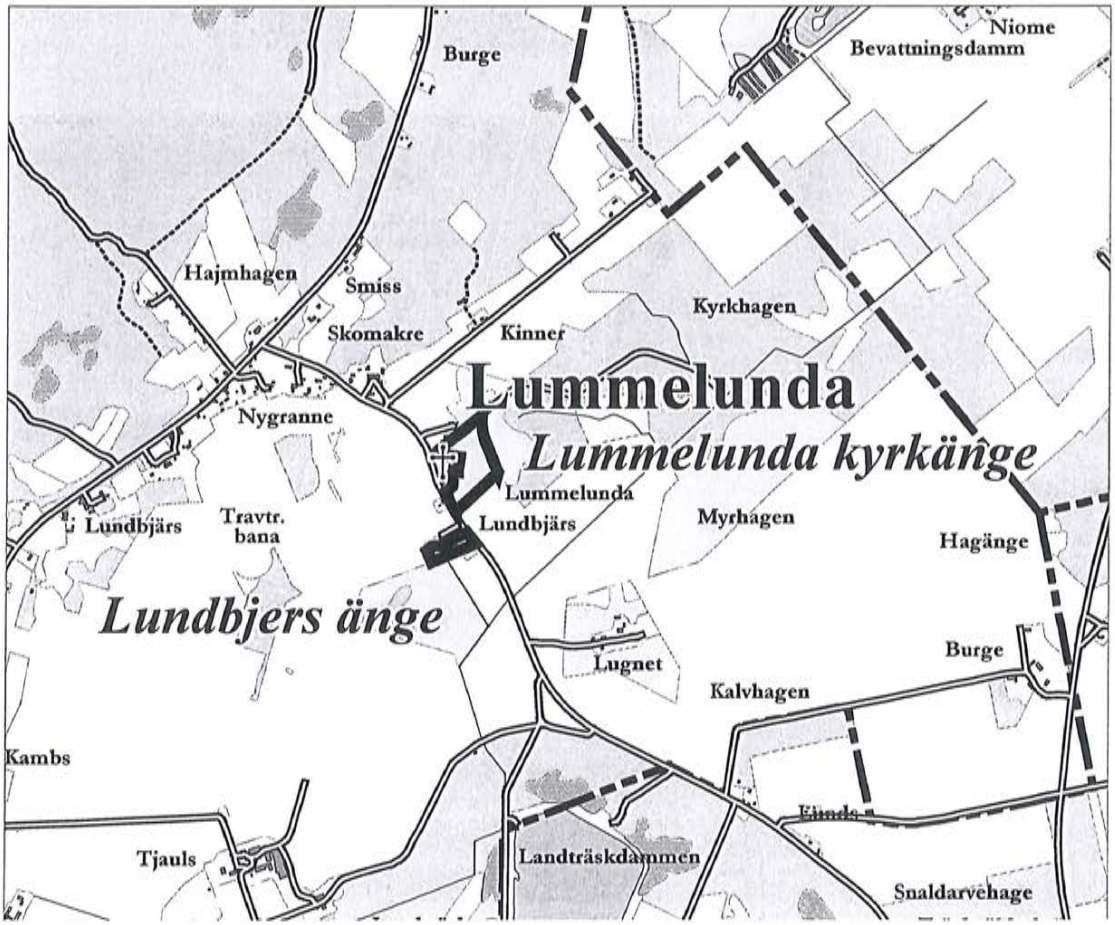

Sigulds änge i Lye

Änget är huvudsakligen bevuxet med ek, men finns också björk, rönn och några tallar. Under trädkronorna växer sparsamt med hassel. I de små gläntorna lever ängsväxter som svinrot, slåtterfibbla och gullviva.

Lye hembygdsförening har hävdat änget sedan år 1987.

Fastighet:	Lye Sigulds 1:16
Areal:	0,8 hektar
Markägare:	Bengt Björkqvist
Brukare:	Lye hembygdsförening

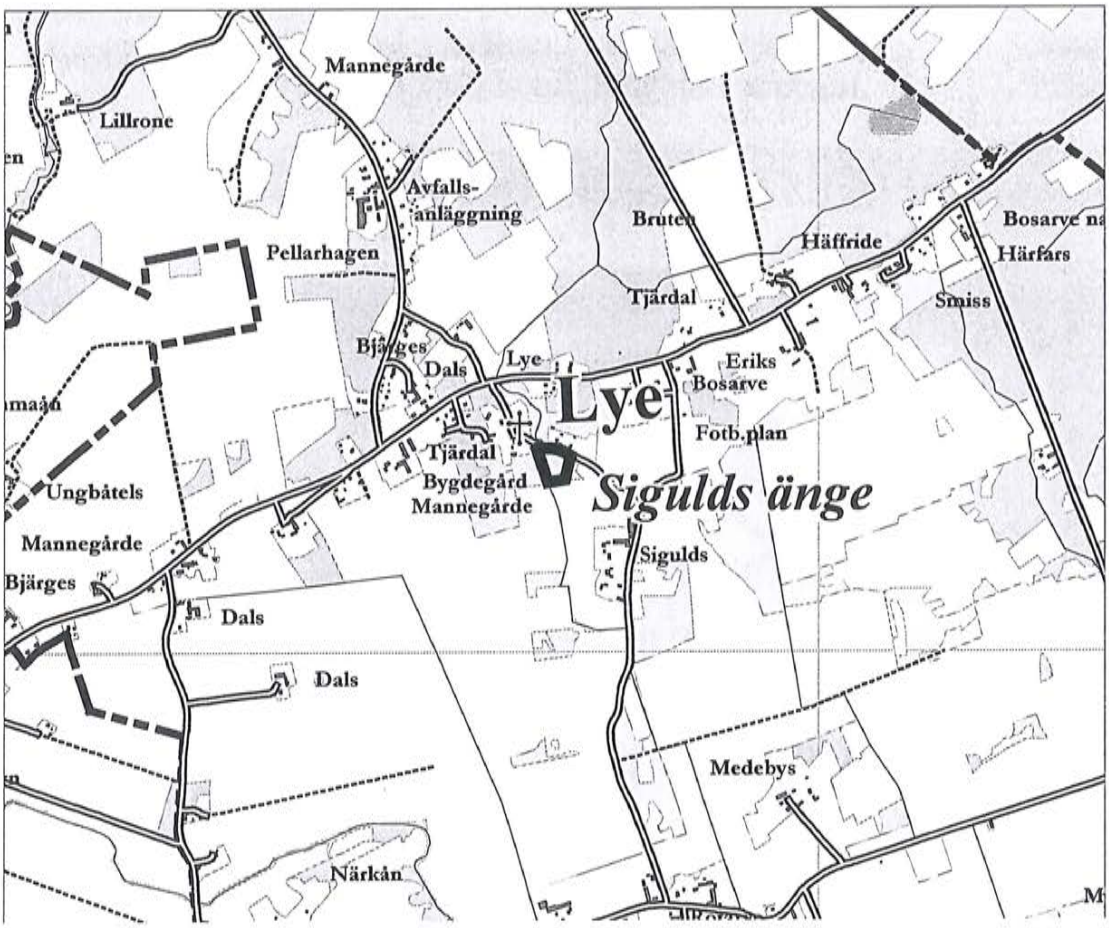

Kastellänget i Lärbro

Alldeles intill kyrkan i Lärbro hävdas detta lilla änge. Här växer en blandning av trädslag: ask, lönn, lind, gran, björk, oxel, sälg och hassel. I gläntor kan man hitta ängsväxter som svinrot och vårbrodd.

Marken har slagits sedan länge genom församlingens försorg.

Fastighet:	Lärbro Prästgården 1:85
Areal:	0,4 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Lärbro församling

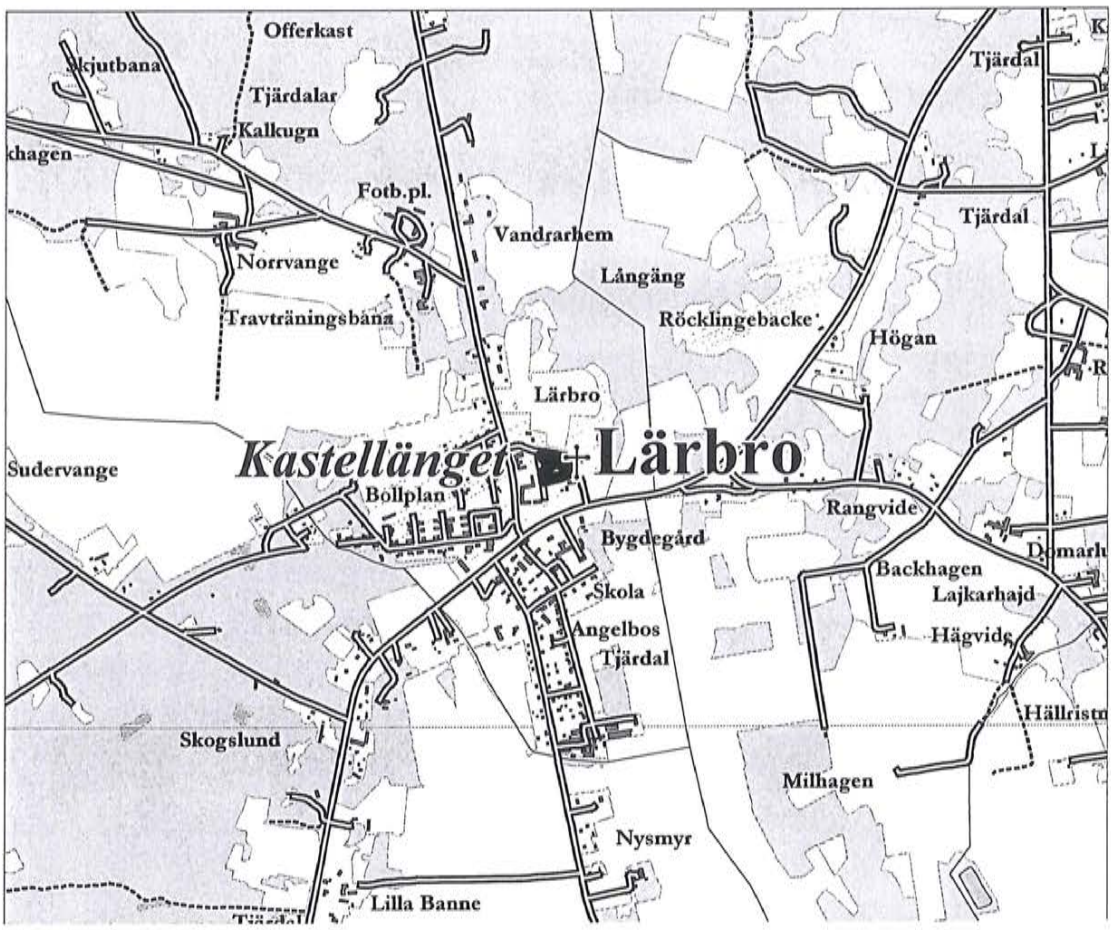

Hammarsänget i Lärbro

Hammarsänget ligger i ett lövskogsområde som tidigare varit ängsmark men som vuxit igen. Änget är mycket vackert med praktfulla vidkroniga ekar och stora öppna slätter, kantade av vastar och dungar. Förutom ek står här ask, hassel och någon oxel, tall och hagtorn. På några håll finns täta mattor av svinrot, och här trivs även klasefibbla och slåtterfibbla. I skuggigare partier syns svärdsyssla, skogsstarr och skogslök.

Straxt i väster ligger några husgrunder från järnålder, med omgivande stensträngar. Här låg alltså en gård för två tusen år sedan. I norra hörnet av änget hittades fyra bildstenar, som nu är flyttade till Bungemuséet.

Marken ligger i Lärbro men hör egentligen till Hellvi socken. Tidigare slogs änget av Theodor Svensson, Kajlungs, och Olle Östervall, Norderire. I mitten av 1980-talet övertog idrottsföreningen ansvaret för hävden.

Sedan år 1998 är änget del av ett kyrkoreservat.

Fastighet:	Hellvi annex 1:1
Areal:	5,2 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Lärbro idrottsförening

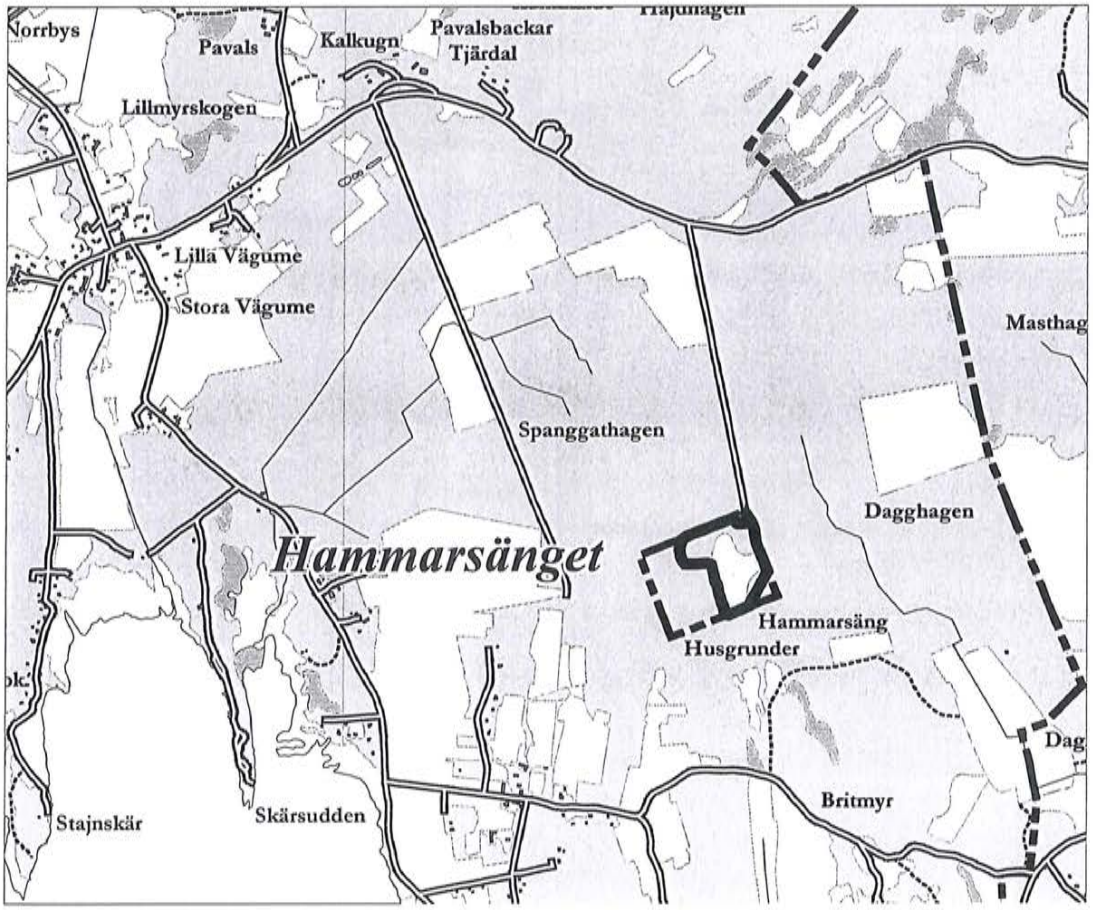

Glästäde torpänge i Lärbro

Änget ligger intill ett gammalt båtsmanstorp ett stycke söder om Glästäde gård. Den största delen är två äldre åkrar med en lövvast emellan, som båtsman brukade under 1800-talet. I norra kanten hävdas en del av de gamla trädbeklädda ängsmarkerna. Här står huvudsakligen ek, ask och hassel, ganska jämnt fördelat. Runtomkring betas markerna.

Från år 1995 har änget hävdats med fagning och slåtter.

Fastighet:	Lärbro Glästäde 1:16
Areal:	0,8 hektar
Markägare:	Per-Axel Östman, Angelbos, Lärbro
Brukare:	Per-Axel Östman, Angelbos, Lärbro

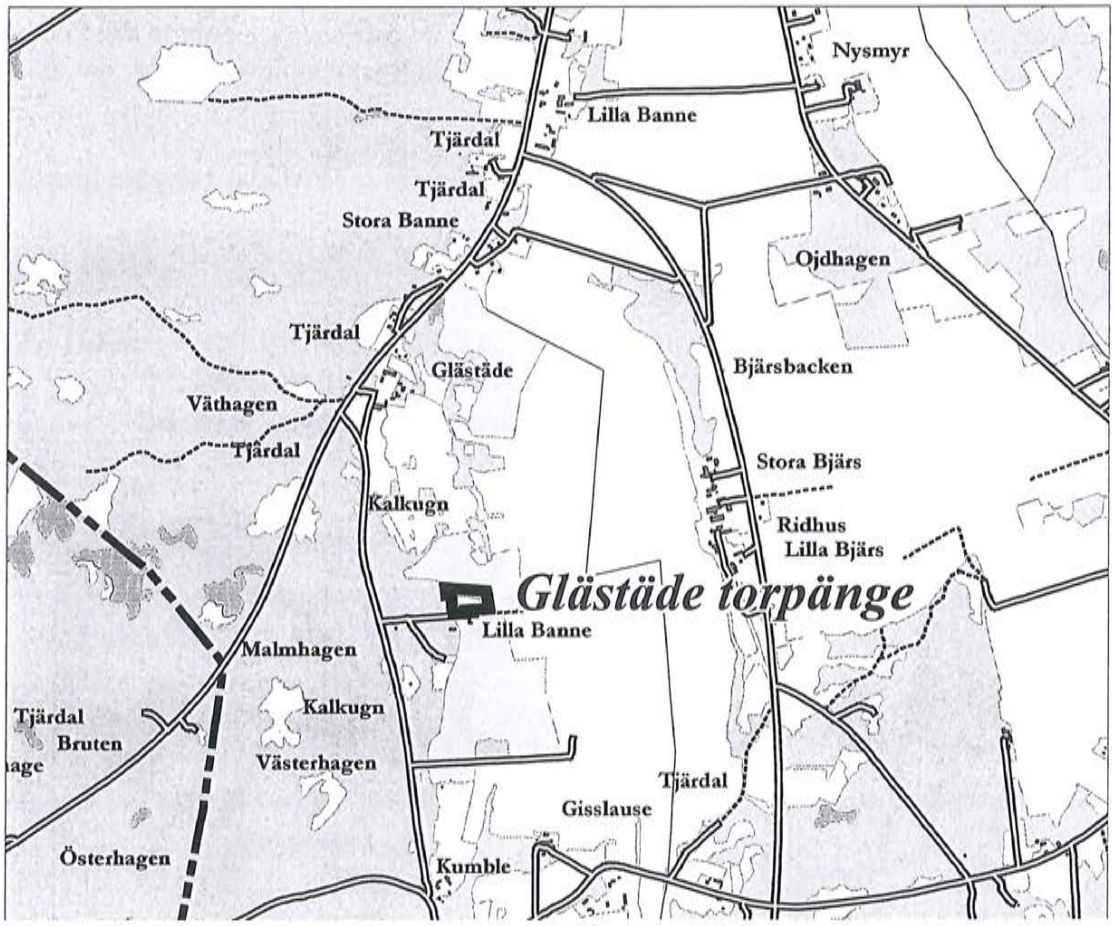

Binge änge i Martebo

Änget ligger nära Björkeskogs men hör till gården Binge. Idag är det den enda marken i hela Martebo socken som ännu brukas som äng. Ängarna var förr inhägnade för att hålla betande djur borta. Spår av sådana hägnader finns här i form av ett stensträngssystem.

I änget växer rikligt av ask, ek och hassel, men även en del björk, vildapel och tall. Ask och björk växer oftast i större eller mindre grupper tillsammans med hasseln.

Den bördiga jorden gör att midsommarblomster och smörblommor står höga, trots en oklanderlig hävd. Här finns ändå gott om ängsväxter: klasefibbla, brudsporre, svinrot, brudbröd, höskallra, liten blåklocka och många andra. Särskilt i fuktigare delar är vegetationen fin, i en svacka växer bland annat det utrotningshotade halvgräset hartmansstarr.

I änget finns två bryor: Ormbryen och Bingbryen. Martebopojkar födda mellan 1910 och 1930 har berättat att de i skolålderna brukade bada i Bingbryen. Några lärde sig simma där, med en bräda som simdyna. Numera är Bingbryen inte särskilt badvänlig, men på vintern går det bra att åka skridskor där.

Sten-Eric har slagit änget från år 1951, sedan 1957 tillsammans med Maria. Tidigare brukades änget av Gunnar Pettersson.

Fastighet:	Martebo Binge 1:27
Areal:	3,2 hektar
Markägare:	Sten-Eric och Maria Björkegren, Binge, Martebo
Brukare:	Sten-Eric och Maria Björkegren, Binge, Martebo

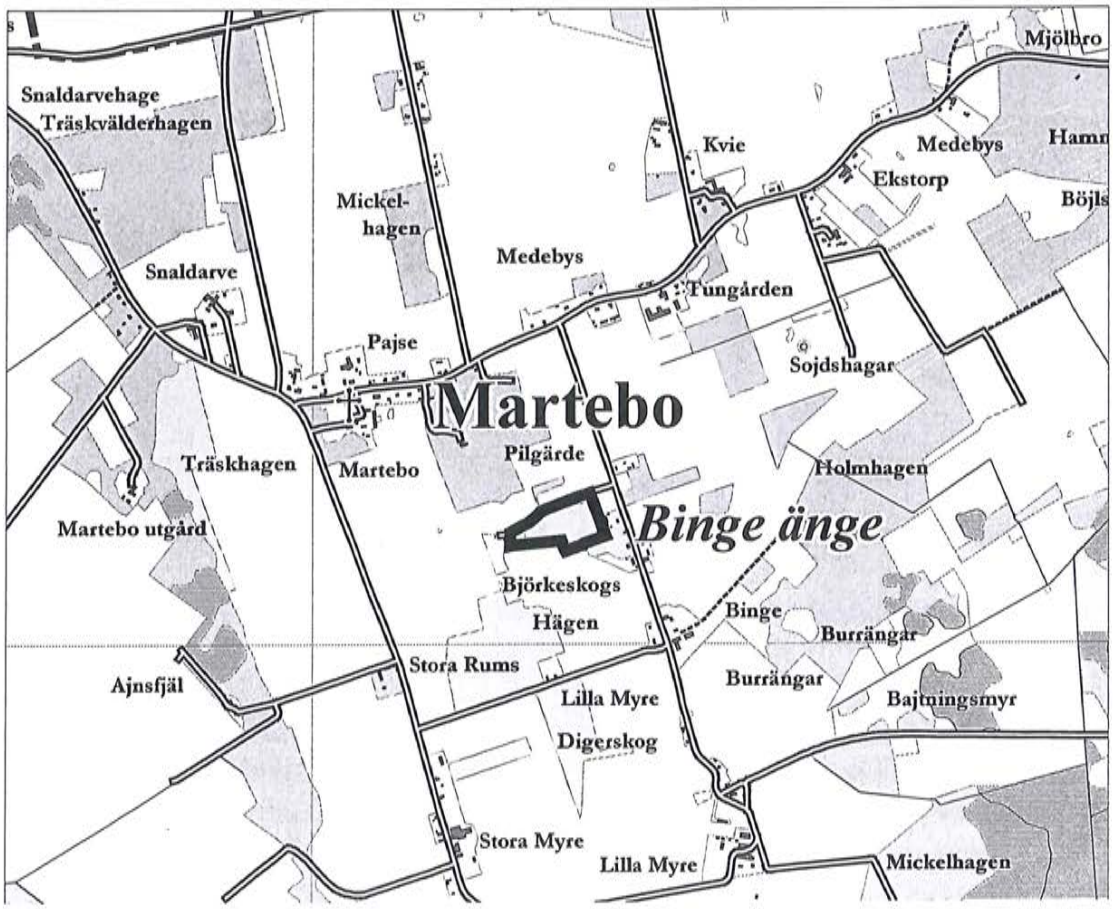

Mästerby prästänge

Änget består idag av två delar. Den norra delen är bevuxen med flera gamla grova ekar. Kring de öppna slätterna står ask, björk, lundalm, hassel, kornell, hagtorn och apel i vastar och grupper. I änget växer bland annat orkidéer som johannesnycklar, brudsporre och nattviol.

I denna del har IOGT-NTO haft hand om hävden i över 60 år, men år 1993 tog Mästerby hembygdsförening över hävden. Förr i tiden hade IOGT sitt sommarting här efter utförd slåtter.

Sedan år 1998 är prästänget del av ett kyrkoreservat.

Fastighet:	Mästerby annex 1:1
Areal:	2,9 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Mästerby hembygdsförening

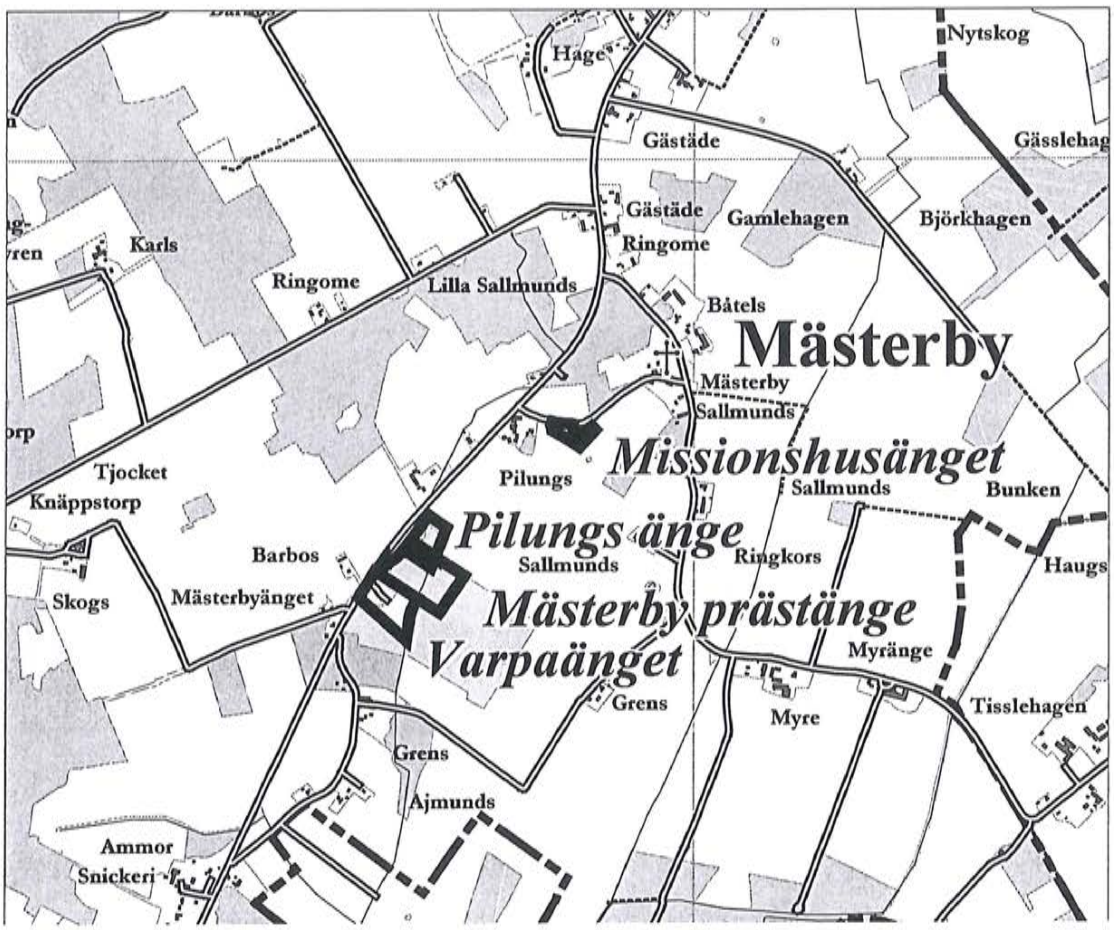

Varpaänget i Mästerby

Prästänget i Mästerby består av två delar, där Banda varpaklubb hävdar den södra delen. Det är till stor del en öppen slätt, med bland annat stora ekar med yviga kronor i kanterna. Här finns också ask och björk. I änget växer bland annat vårbrodd, darrgräs, brudbröd och svinrot. Närmare landsvägen står träden lite tätare, och i kanten går en stensträng, en förhistorisk hägnad.

Änget gränsar i norr till den del av änget som Hembygdsföreningen hävdar och här i kanten står också föreningens slåtterbod. I väster begränsas änget mot landsvägen av en bandfast tun.

Änget har fagats och slagits på traditionellt sätt under lång tid, sedan 1940-talet av Banda varpaklubb. Det odlades upp till varp- och pärkplan efter kriget, och under 1960-talet gödslades vissa delar med superfosfat, men sedan dess har ingen gödsel tillförts.

I samband med slåttern kastar man alltid varpa här, och även andra klubbar från ön brukar komma hit och kasta på sensommaren.

Sedan år 1998 är prästänget del av ett kyrkoreservat.

Fastighet:	Mästerby annex 1:1
Areal:	2,0 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Banda VK

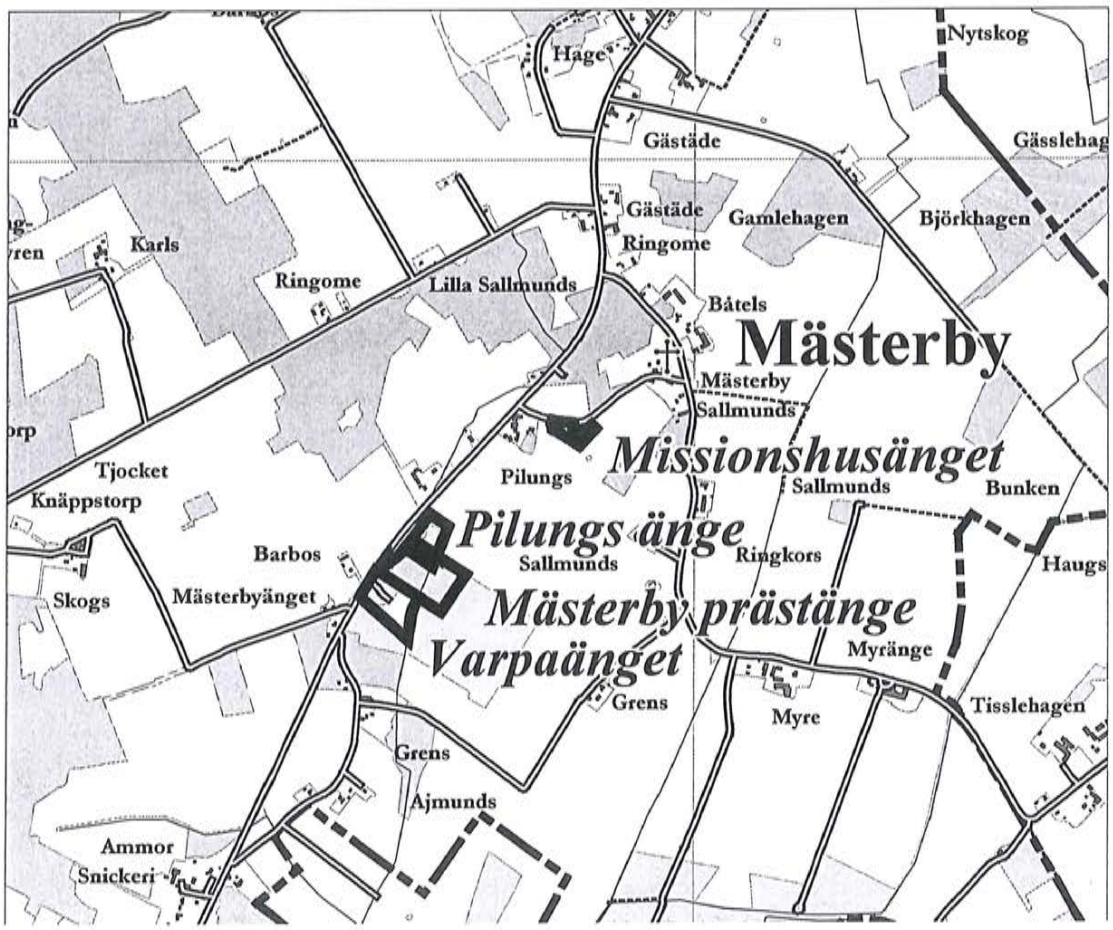

Pilungs änge i Mästerby

Änget ligger söder om Pilungs gård, straxt intill prästänget. De stora ekarna ger karaktär, tillsammans med hassel, några björkar och tallar, och en rad askar i norra kanten mot åkrarna. Här växer också någon apel. I slätterna finner man gott om ängsväxter som gullviva, svinrot, brudbröd och många andra.

Nuvarande brukare har slagit änget sedan år 1992. Innan dess nyttjades marken till bete

Fastighet:	Mästerby Pilungs 1:31
Areal:	0,8 hektar
Markägare:	Lars-Henrik Olofsson och Ulla Thomsson, Pilungs, Mästerby
Brukare:	Lars-Henrik Olofsson och Ulla Thomsson, Pilungs, Mästerby

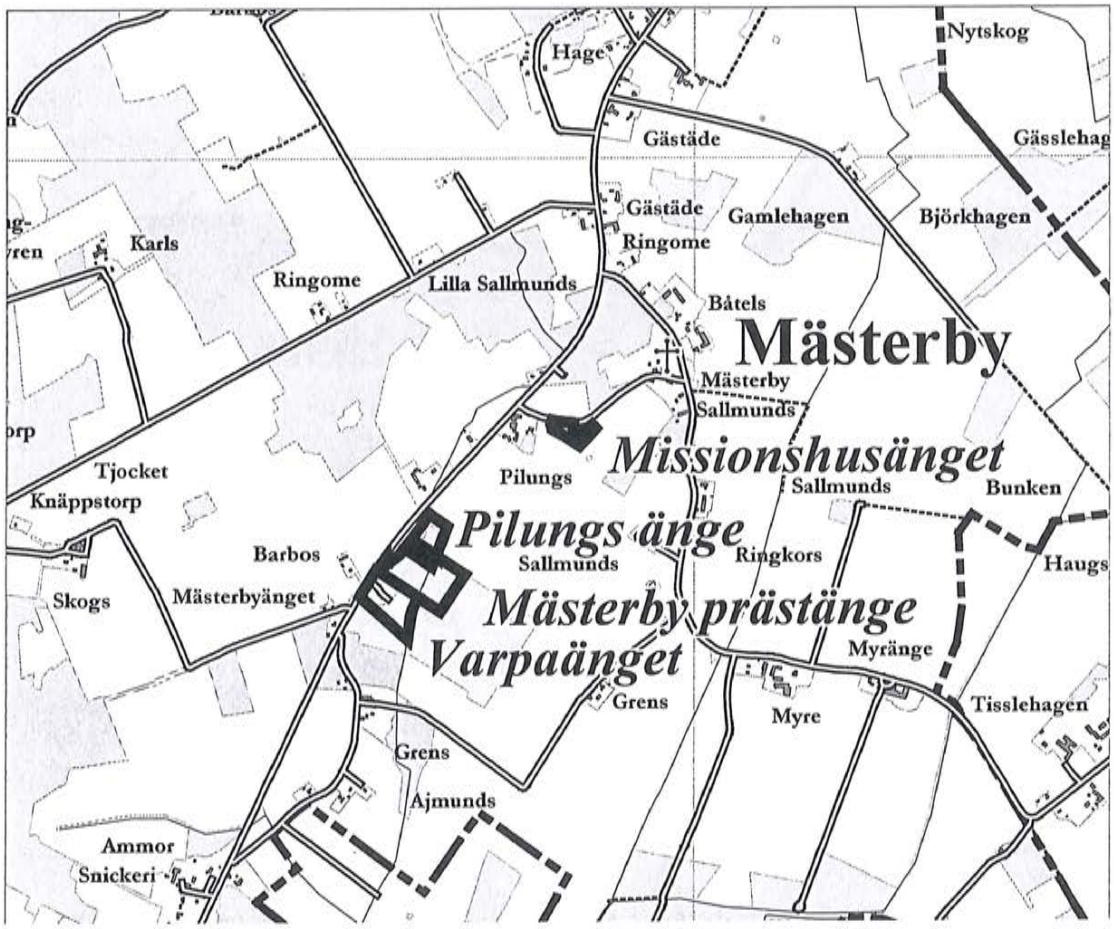

Missionshusänget i Mästerby

Änget ligger straxt väster om Pilungs gård, vid det gamla missionshuset, som nu är privatbostad. Det är en del av de omfattande ängsmarker söder om kyrkan som förr hölls i hävd. En del ek och ask inramar en ganska öppen liten slätt.

Marken sköttes tidigare av Tore och Brita Sjögren. Ulf och Kerstin ansvarar för hävden sedan slutet av 1970-talet.

Fastighet:	Mästerby Pilungs 1:30
Areal:	0,5 hektar
Markägare:	Kerstin och Ulf Sjögren, Pilungs, Mästerby
Brukare:	Kerstin och Ulf Sjögren, Pilungs, Mästerby

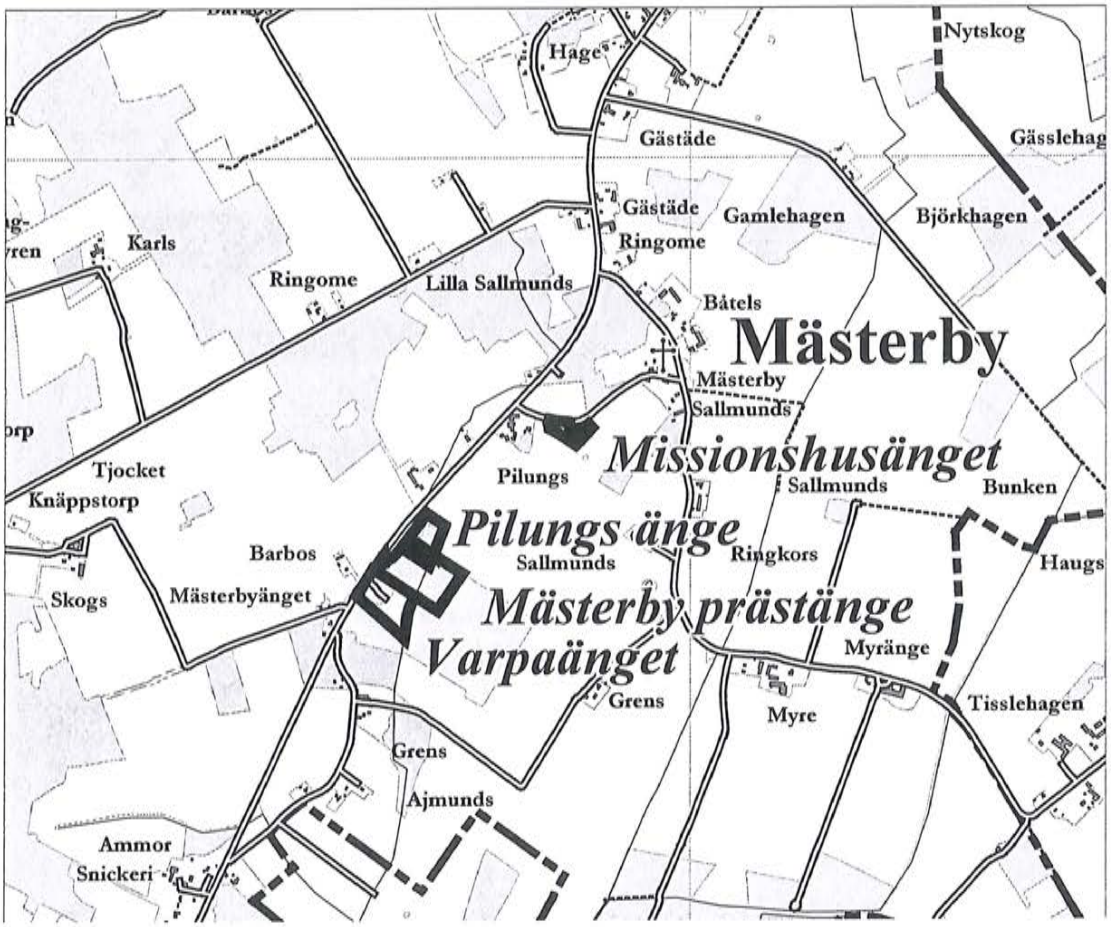

Broe änge i Norrlanda

Detta änge ligger, som många andra, i en lövskogsrest helt omgiven av öppna åkermarker. Strax norr om kyrkan rinner Djupåns rätade fåra förbi. Följer man den når man snart lövskogen där plötsligt skogen lämnar plats för änget. Det inramas av täta lövvastar med ask och hassel. Ek, hassel och en dubbelbjörk förekommer i små grupper medan ridåer bildas av ask och hassel. Alltsammans skapar en fin rumskänsla. I ängsfloran ingår krissla, blodtopp, backklöver, lundstarr, slåtterfibbla och svinrot. Broe änge är ett mycket vackert exempel på löväng.

En gammal väg skär som tvärs igenom norra delen, och en husgrund längst bort i nordvästra hörnet vittnar om att detta är urgammal kulturmark. Änget slogs av Eriks föräldrar Olof och Gerda Jakobsson fram till år 1959. Därefter följde ett uppehåll, tills Erik och Helene återupptog hävden i slutet av 1980-talet.

Fastighet:	Norrlanda Broe 1:10, Norrlanda Stora Bringes 1:17
Areal:	1,8 hektar
Markägare:	Erik Jakobsson, Broe, Norrlanda
Brukare:	Helene Körner och Erik Jakobsson, Broe, Norrlanda

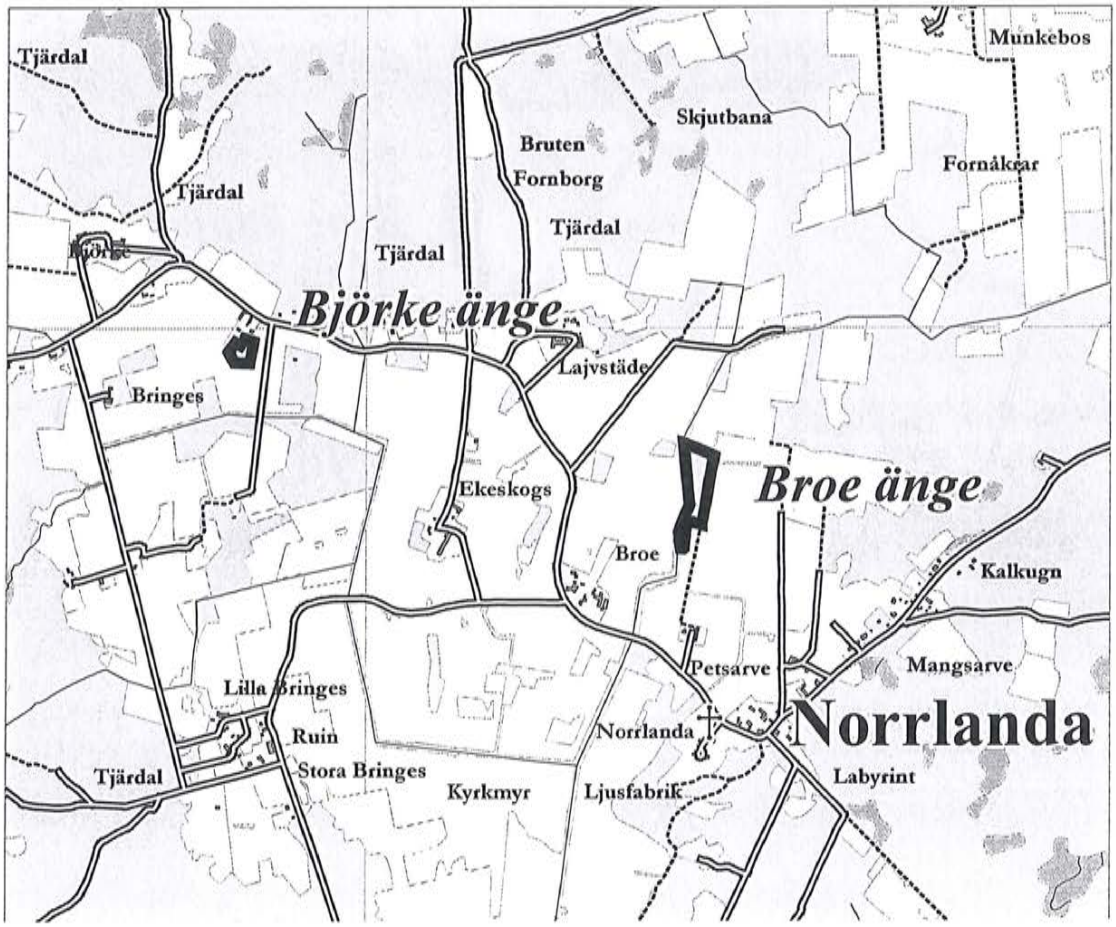

Björke änge i Norrlanda

Detta änge, som ligger straxt bakom gården, får sin prägel av ek, men här växer också ask, björk, tall, hassel och några lundalmar. På våren blommar massor av gullvivor. Ulf har slagit änget sedan år 1995. Innan dess betades marken.

Fastighet:	Norrlanda Björke 1:13
Areal:	0,4 hektar
Markägare:	Ulf Larsson, Björke, Norrlanda
Brukare:	Ulf Larsson, Björke, Norrlanda

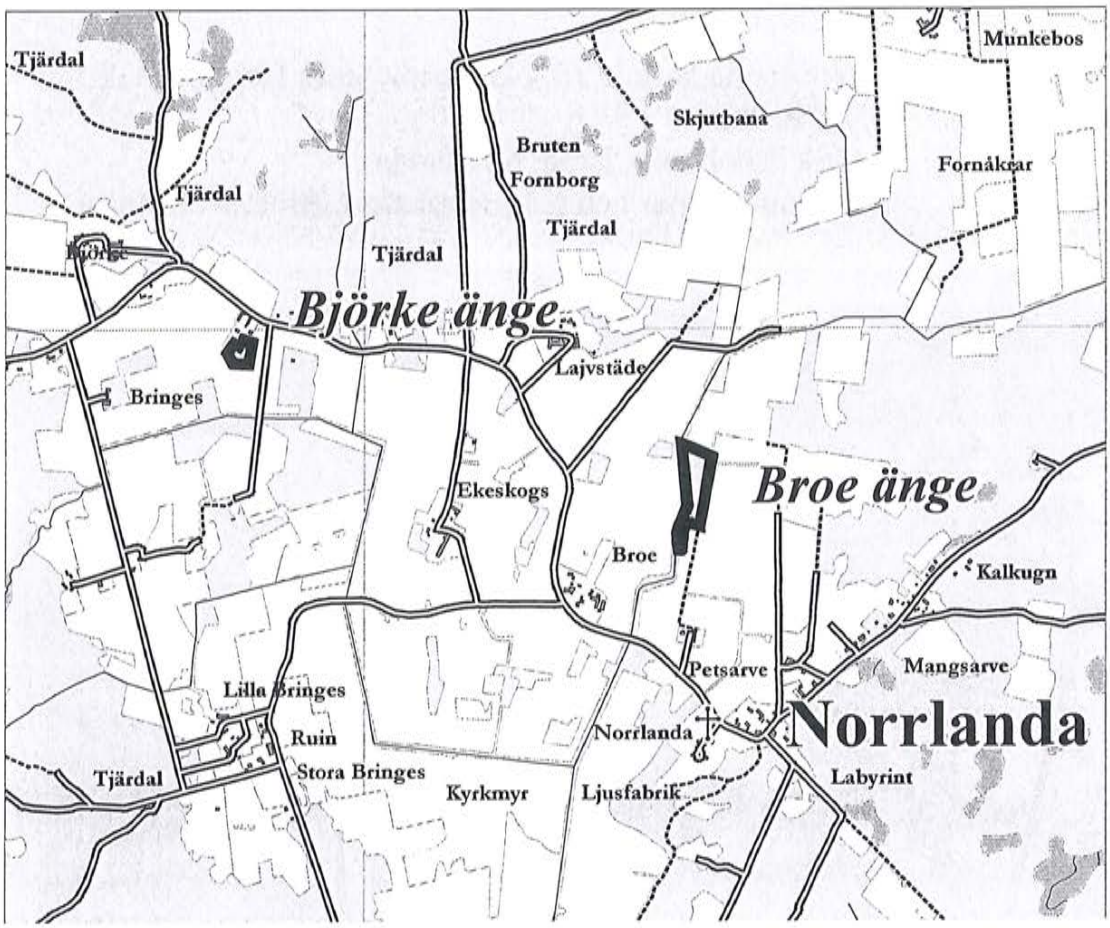

Liste strandänge i Norrlanda

Till gården Liste i Norrlanda hörde, som brukligt längs denna del av den gotländska östkusten, strandängar och betesmarker. Med tiden kom dessa fodermarker nära havet att delas i tre parter, Liste ängar.

Skattläggningskartan över Norrlanda socken från år 1700 visar, att stora delar av marken längs havet var äng på den tiden. Mycket har blivit skog, en del betas, men just i detta skifte har marken slagits på traditionellt vis, ända fram till vår tid. Axel Jacobsson i Liste slog änget från 1940-talet fram till 1997. Därför kallas denna del av Liste ängar ibland för Jacobssons änge. Mona Johansson övertog ansvaret för marken år 1999.

En bandtun avgränsar änget norrut och ned mot sjön. Runtom växer tallskog, västerut med mycket asp. I östra kanten står en välbevarad slåtterbod. I den sydvästra delen finns en stensättning, möjligen en gammal boplats, överlagrad med odlingssten.

Det lilla änget är nästan helt öppet, bara bevuxen av enstaka enar och björkar. Marken sluttar svagt, från torr mark till fuktigare. Grässvålen är tät, lågvuxen och fantastiskt rik på kärlväxter, detta änge är ett av de artrikaste på Gotland. Här växer bland mycket annat ormtunga, backklöver, blodnäva, majviva, loppstarr, brudsporre, flugblomster och vildlin, och även riktiga rariteter som svensk ögontröst och hårstarr.

På 1930-talet spelade David Ahlqvist in en film om slåtter just här i Liste ängar. Änget är också beskrivet av Magnus Martinsson (1999).

Fastighet:	Norrlanda Liste 1:4
Areal:	0,7 hektar
Markägare:	Mona Johansson, Liste, Norrlanda
Brukare:	Mona Johansson, Liste, Norrlanda

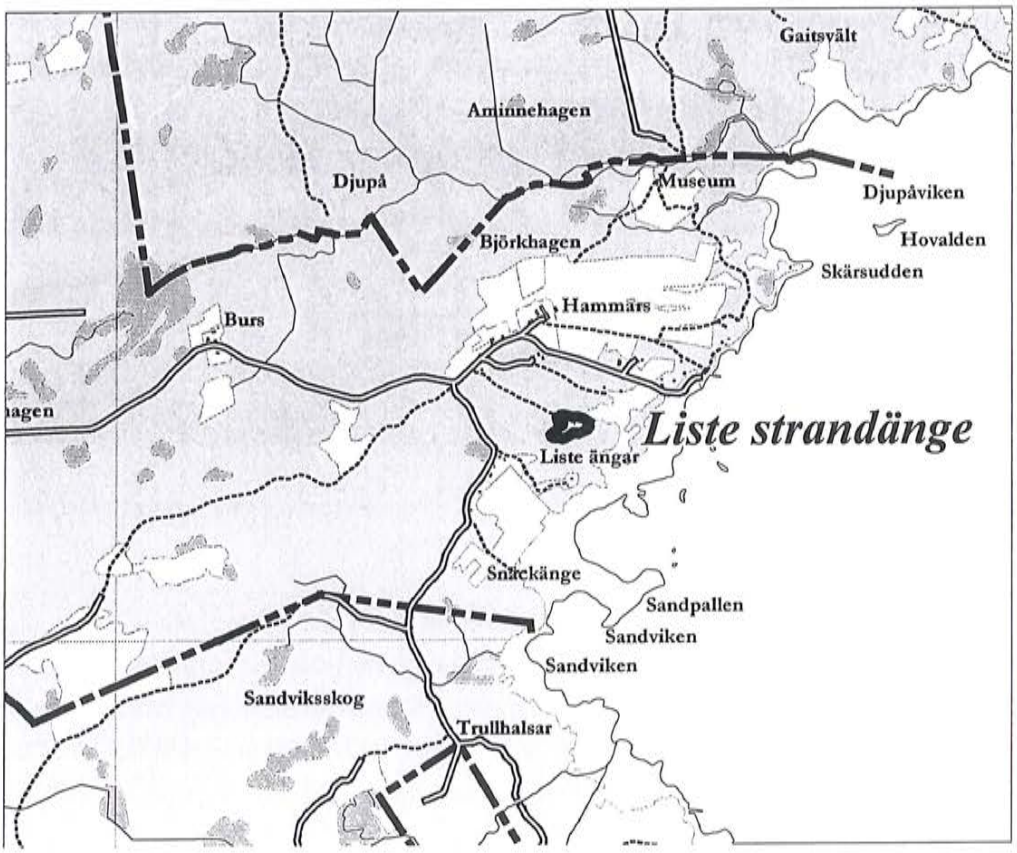

Alvare änge i När

På skattläggningskartan från början av 1700-talet kan man se att mycket stora delar av det inre av När socken brukades som äng förr. Nedanför gården Alvare finns en mark som hävdas än idag. Här ligger ett öppet och vackert björkänge, typiskt för sandjordarna i När. I nordöstra delen står en del ask, och här och var ser man någon enbuske. I slätterna breder en mycket fin örtrik markväxtlighet ut sig. Här lever ängsväxter som darrgräs, vårbrodd, svinrot, mandelblom, brudbröd, nattviol och krutbrännare.

Marken har slagits sedan början av 1970-talet. Innan dess var det betesmark.

Fastighet:	När Alvare 1:3
Areal:	2,1 hektar
Markägare:	Anna-Lisa och Bertil Schüberg, Alvare, När
Brukare:	Anna-Lisa och Bertil Schüberg, Alvare, När

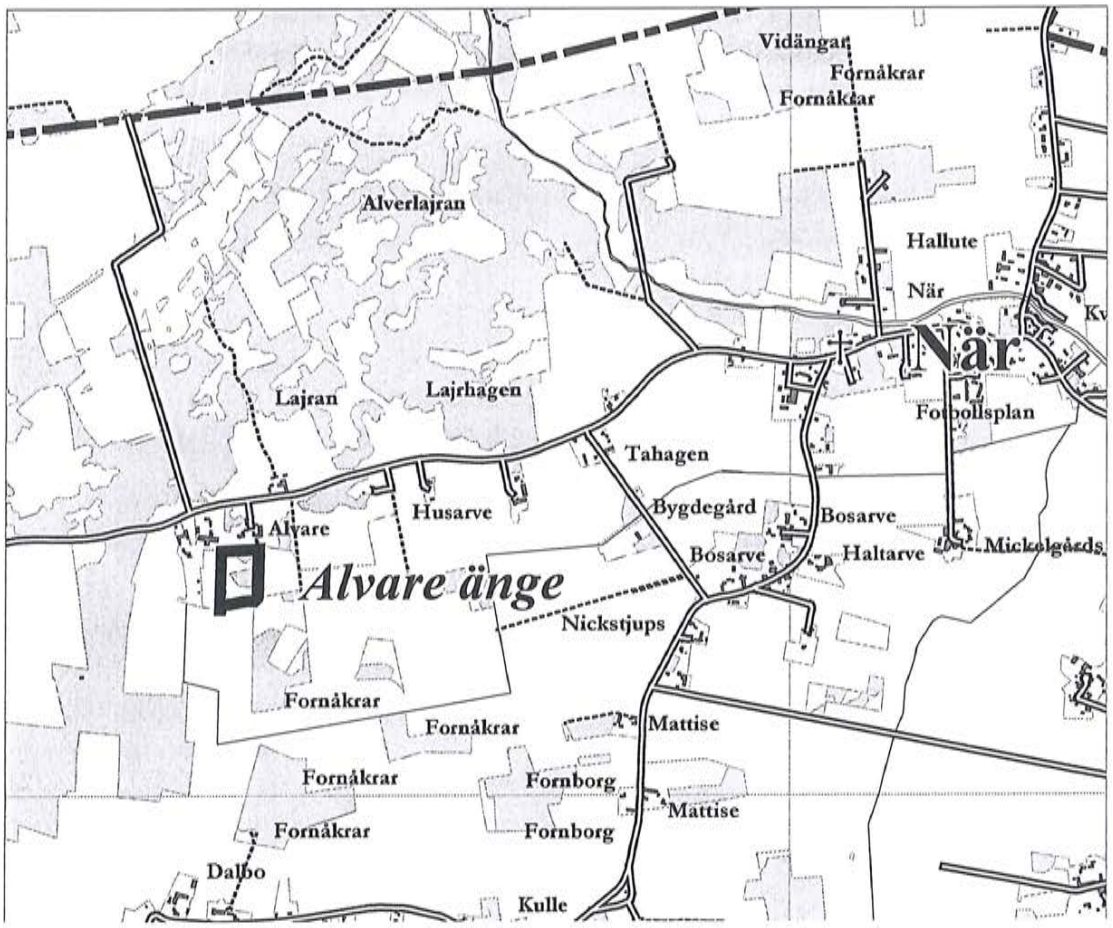

Sigsarve änge i Näs

Detta mycket fina och välskötta änge är en del av gamla slåttermarker som förr hade en betydligt större utbredning. Hela området är mycket fuktigt, vilket gör att fagningen blir sen om vårarna.

Marken delas in i rum av gamla stensträngar med täta lövvastar. Varje liten öppen slätt har ett eget namn, till exempel Starrvät och Stora och Lilla Martarve vät. Mest växer här ask och ek, men även björk, asp, oxel och tall, tillsammans med en hel del hassel och hagtorn. Fuktängarna bär sin särskilda ängsflora, andra öppna slätter är något torrare. Blomsterprakten under försommaren är stor.

Änget brukades tidigare av Oskar Lindqvist.

Fastighet:	Näs Sigsarve 1:12
Areal:	1,9 hektar
Markägare:	Lars-Erik och Aina Wiss, Roma
Brukare:	Lars-Erik och Aina Wiss, Roma

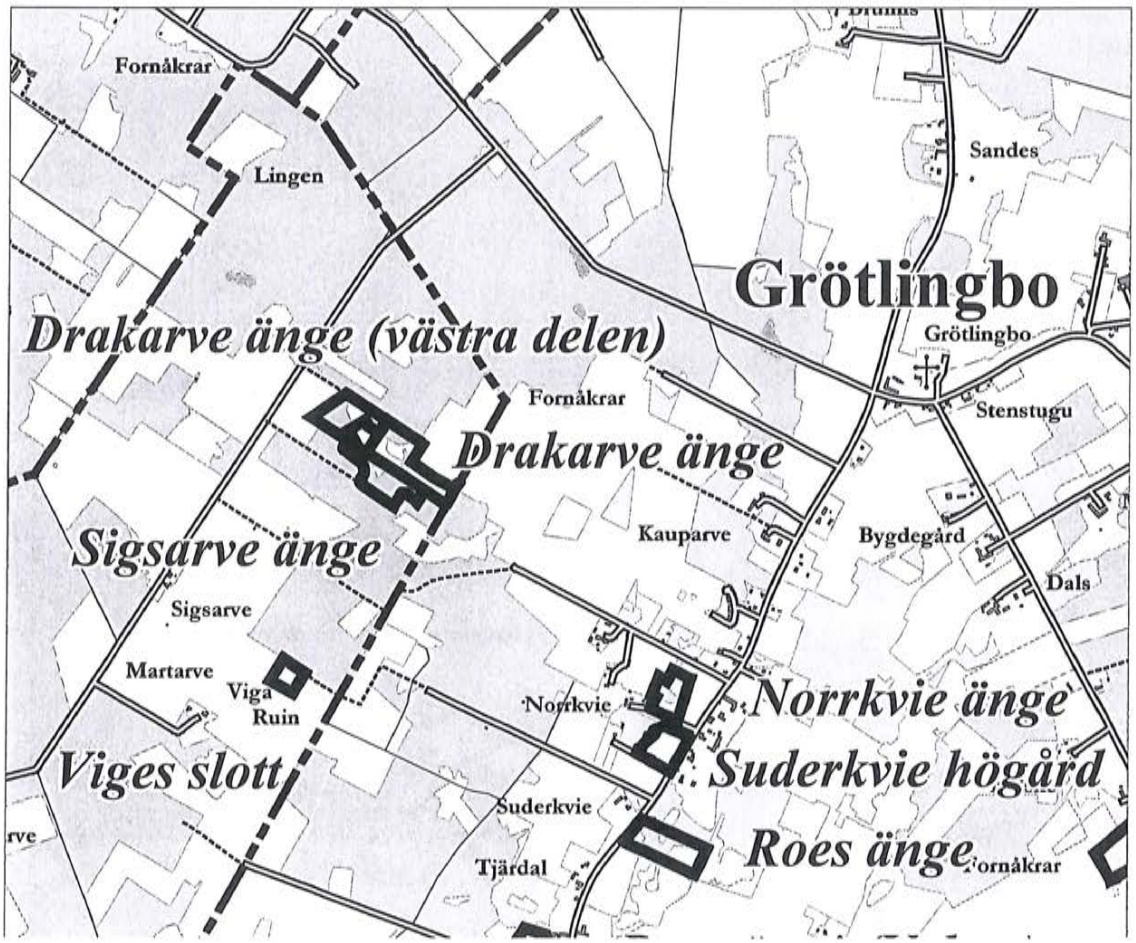

Drakarve änge i Näs

Änget ligger i den del av Näs socken som kallas Austamarki. Området har brukats av människan sedan mycket länge. Här låg vid tiden för Kristi födelse en eller flera gårdar. Kvar idag är tre husgrunder, och ett antal hägnadsrester, stensträngar.

Änget är idag en blandning mellan ängsmark med buskar och lövträd, och helt öppna delar som tidigare varit åkermark. Alla de olika delarna har olika namn. När man kommer in i änget i Jakobs bruten, Vambi Långkammarn och Treträngi dominerar framförallt ask och hassel. Brandstädar och Liststycket är gamla åkrar som är på väg att naturaliseras. Mellan de bägge åkrarna ligger Gubbens kviar, en husgrund från järnåldern. Byänge nedanför är lite fuktigare, och beväxt med framförallt björk och ask. I änget kan man hitta ängsväxter som darrgräs, brudbröd, slåtterfibbla och gullviva.

Eivor och Sören har brukat marken sedan 1970, då de tog över efter K-G och Alma Norrby.

Fastighet:	Näs Drakarve 1:30
Areal:	2,5 hektar
Markägare:	Eivor och Sören Norrby, Drakarve, Näs
Brukare:	Eivor och Sören Norrby, Drakarve, Näs

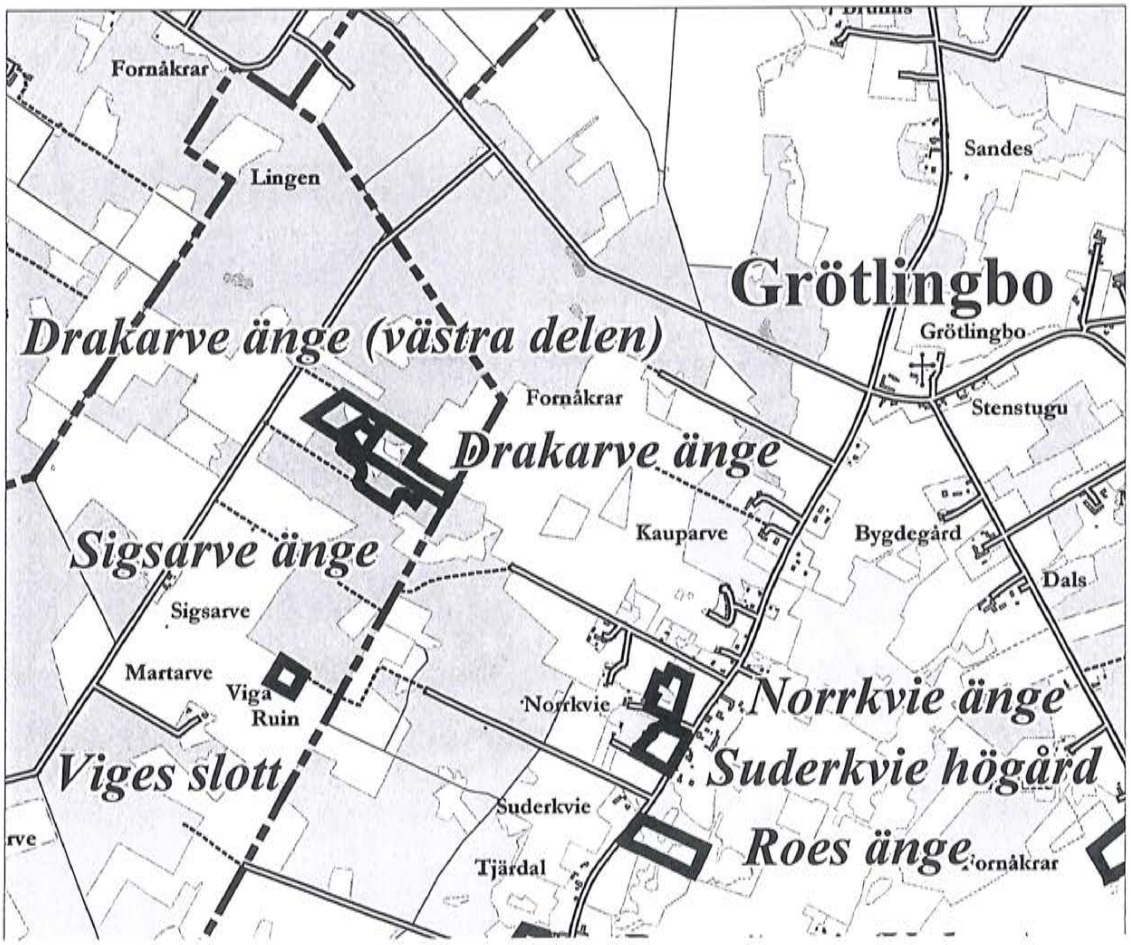

Drakarve änge (västra delen) i Näs

En liten bit in från Markvägen i östra Näs ligger ett ängesområde som består av tre delar. Många av slätterna har formen av små åkrar, men här, i den del som ligger närmast åt vägen står träden friare. Här växer ek, ask, björk, lönn, tall, lundalm, sälg, brakved och hassel i vastar och grupper.

Änget har hävdats under lång tid. Det har dock inte hela tiden hävdats med årlig slåtter, utan ibland har det varit vartannat år. Från och med år 2000 är det Anette och Lars-Peter som ansvarar för hävden. Tidigare sköttes marken av Lars-Peters bror Ingvar, och före honom av deras föräldrar Ingegärd och Bengt Ekedahl.

Fastighet:	Näs Drakarve 1:31
Areal:	0,9 hektar
Markägare:	Anette och Lars-Peter Ekedahl, Drakarve, Näs
Brukare:	Anette och Lars-Peter Ekedahl, Drakarve, Näs

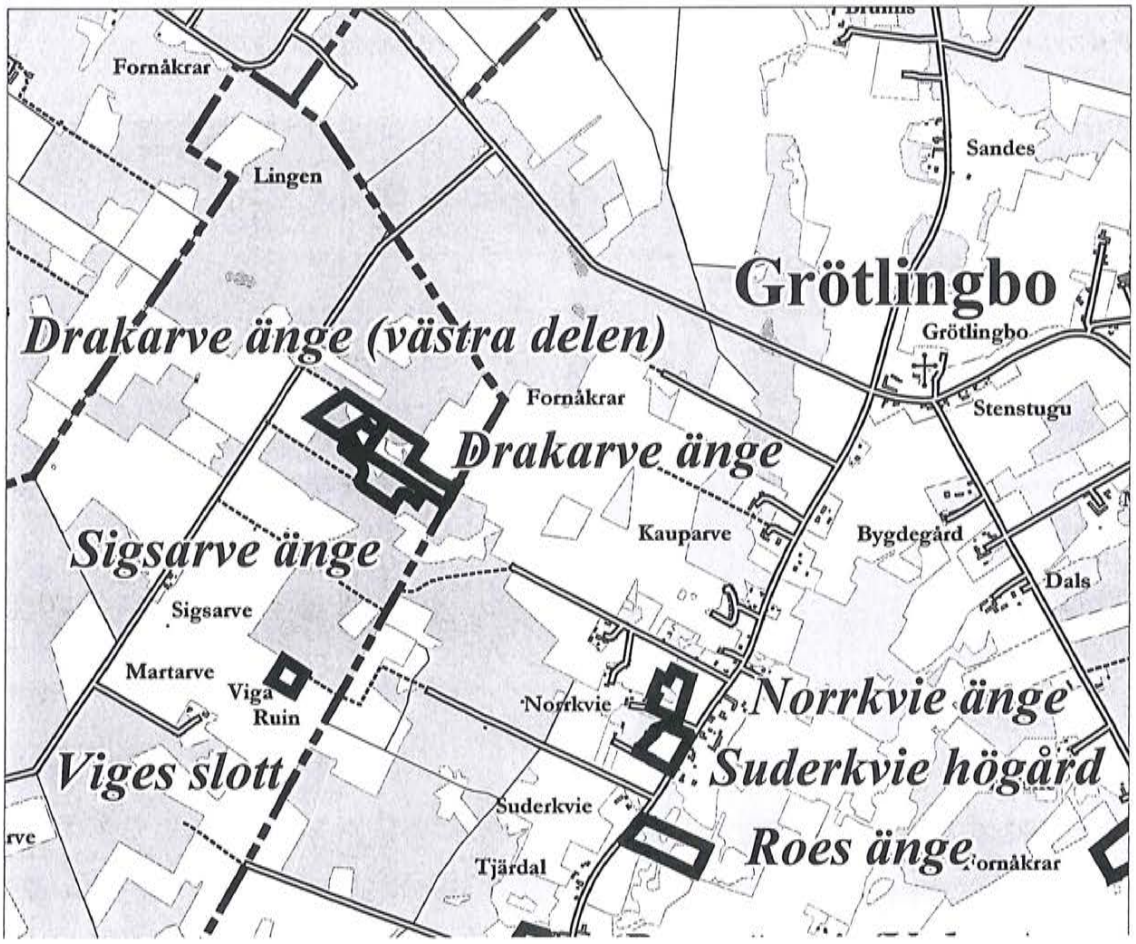

Othem korsänge

Femhundra meter söder om Othem kors ligger socknens prästänge, Korsänget. Detta änge är en riktig klenod, som har hållits i utmärkt hävd av brukare efter brukare: Karl Ronström, Emil Jonsson, Olof Karlsson, och senast under 1990-talet Inger och Bror Johansson. Nuvarande brukare tog vid år 1997.

Från vägen går man genom en svagt sluttande avlång slätt, kantad av ek, ask, asp, björk, vildapel och hassel. Här restes ett bandtun år 2000.

Sedan kommer man ut i den stora slätten mitt i änget. I denna del står glest med gamla björkar och tallar, tillsammans med en del ask och hassel. Allt ger en öppen och ljus känsla. Tätt med örter som brudsporre, svinrot, höskallra, slåtterfibbla och klasefibbla, och ett mycket känsligt och krävande strå, den lilla hårstarren; allt visar med sin närvaro på en väldigt fin ängsflora. Längre bort står träden tätare igen, grupper av ask, björk, hassel, och några grova aspar. Västerut övergår änget i trädklädd mark som inte längre slås.

Terrasskanter och en svärdslipningssten vittnar om människans närvaro sedan urminnes tid.

Fastighet:	Othem Prästgården 1:1
Areal:	4,4 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Freddy Gardelin, Prästgården, Othem

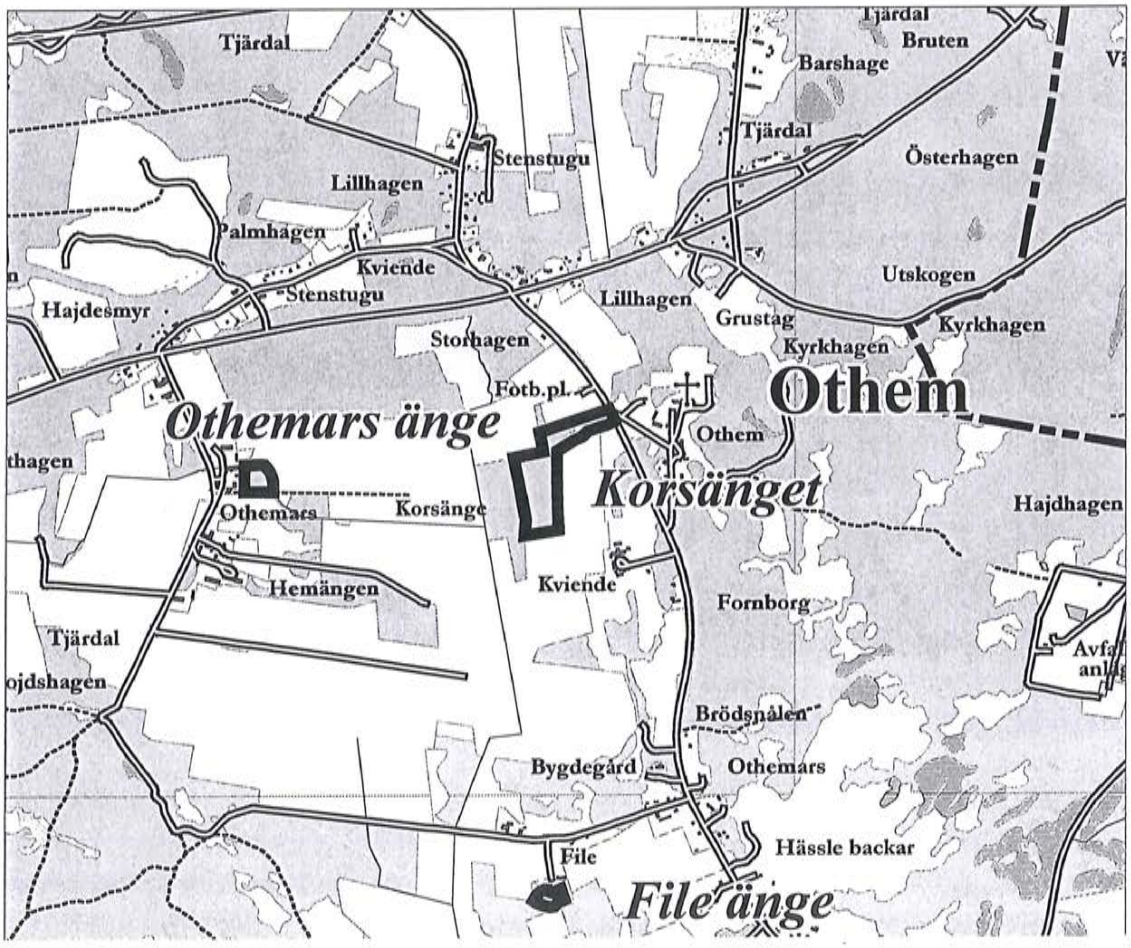

Othemars änge i Othem

Ett litet änge som ligger alldeles intill gården. Ett antal grova ekar, några askar, björkar och tallar, hassel och någon enstaka gran växer spridda i änget.

Tidigare sköttes marken av Roberts föräldrar Elisabeth och Gilbert Ansin. Robert och Annika tog vid 1991.

Fastighet:	Othem Othemars 1:2
Areal:	0,7 hektar
Markägare:	Robert och Annika Ansin, Othemars, Othem
Brukare:	Robert och Annika Ansin, Othemars, Othem

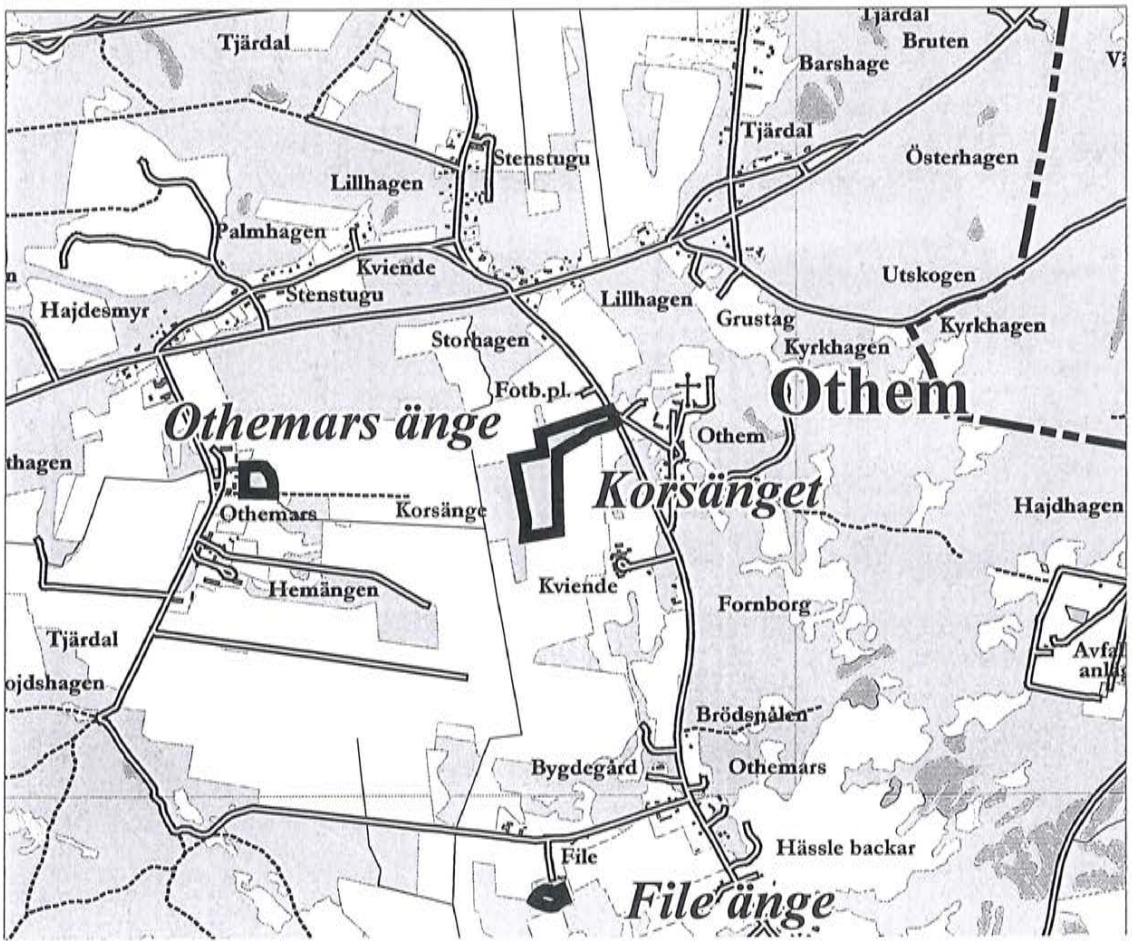

File änge i Othem

Detta är en mark som är rik på hassel. Här står också ek, ask och björk.

Området stod obrukat och växte igen under större delen av 1900-talet, men under 1970-talet började Ingrid och Sven röja och återuppta hävden i en del av de gamla ängsmarkerna.

Fastighet:	Othem File 1:20
Areal:	0,4 hektar
Markägare:	Ingrid och Sven Wessman, File, Othem
Brukare:	Ingrid och Sven Wessman, File, Othem

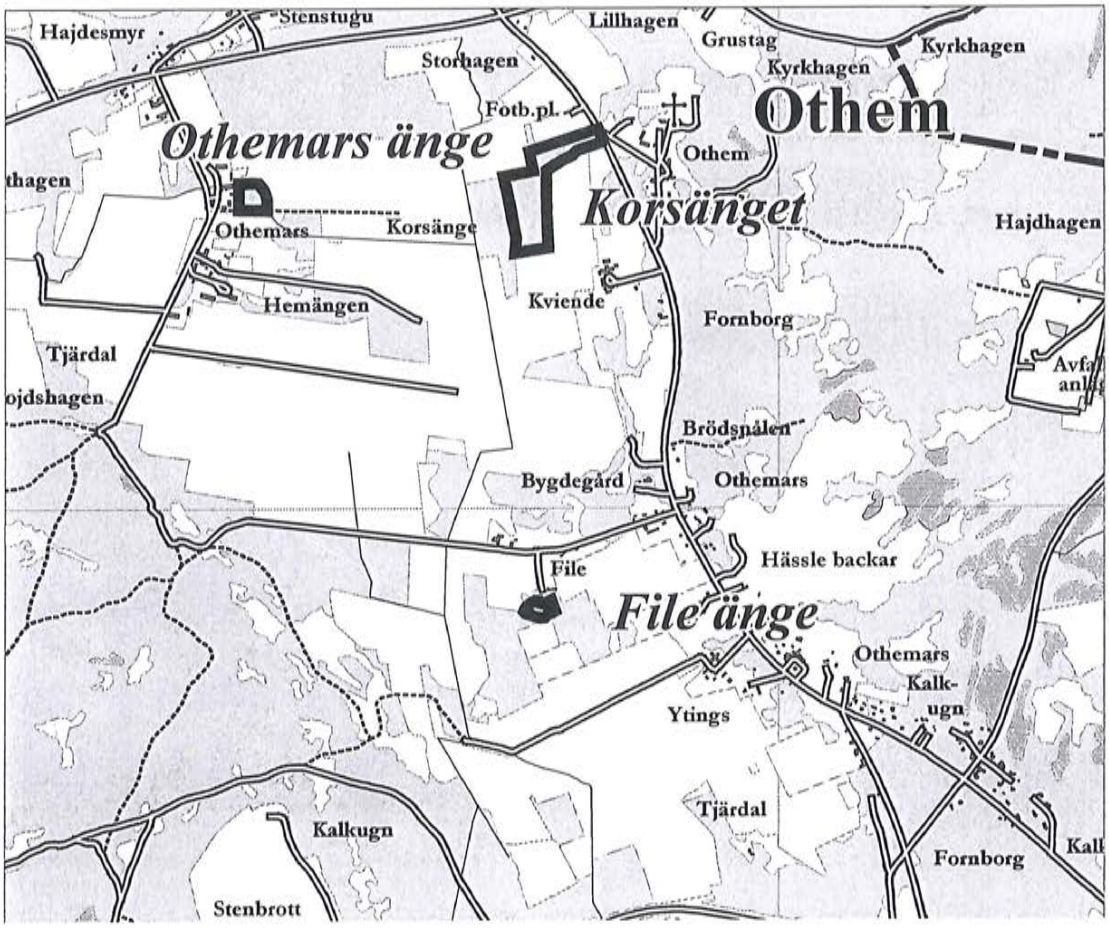

Ekarve änge i Othem

Området har tidigare varit helt igenvuxet med undantag för partiet närmast intill manbyggnaden i sydvästra delen. Sedan 1968 har änget successivt röjts upp och gallrats så att det idag omfattar ungefär ett hektar. I kanten löper en stenvast. I anslutning till den växer ek, ask, hassel och brakved. I övrigt är änget ganska öppet, med låga ekar glest spridda, tillsammans med en hel del björk och hassel. Här finns också oxel, rönn och tall. I de öppna slätterna finns fina svinrotängar, med mycket orkidéer.

Änget sköttes tidigare av Laila och Berry Press. Ralf och Sylvia har slagit här sedan år 1991.

Fastighet:	Othem Norrbys 1:27
Areal:	1,0 hektar
Markägare:	Ralf och Sylvia Andersson, Ekarve, Othem
Brukare:	Ralf och Sylvia Andersson, Ekarve, Othem

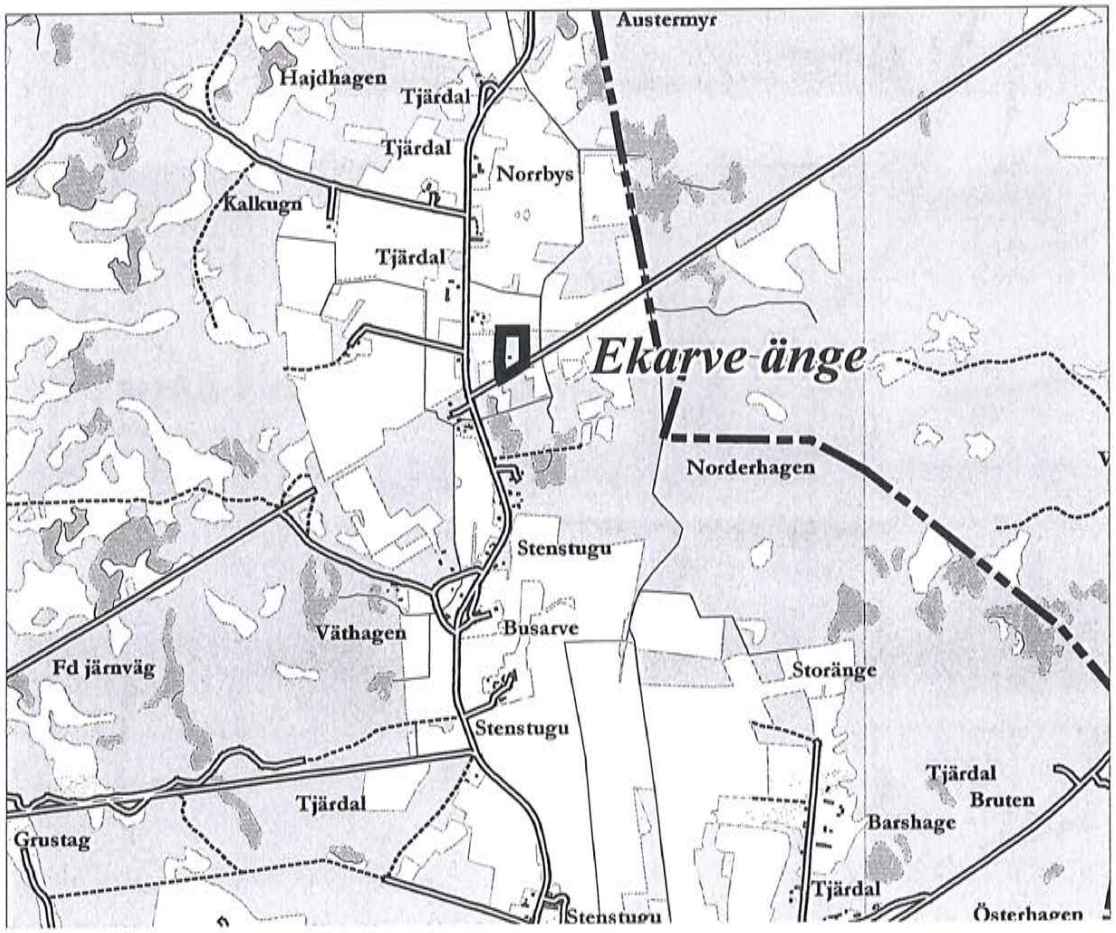

Lövsta änge i Roma

Alldeles bakom den stora huvudbyggnaden vid Lövsta öppnar sig detta änge. Ek, ask, björk, hassel och enstaka tallar står i små dungar och grupper kring slätterna. I dem lever ängsväxter som brudbröd och gullviva.

Straxt intill, närmast Roma kyrka, ligger det gamla prästänget. Därifrån och norröver brukades förr vidsträckta ängsmarker. Änget vid lantbruksskolan är en del av detta område.

Fastighet:	Roma Lövsta 2:2
Areal:	1,7 hektar
Markägare:	Lövsta landsbygdsgymnasium
Brukare:	Lövsta landsbygdsgymnasium

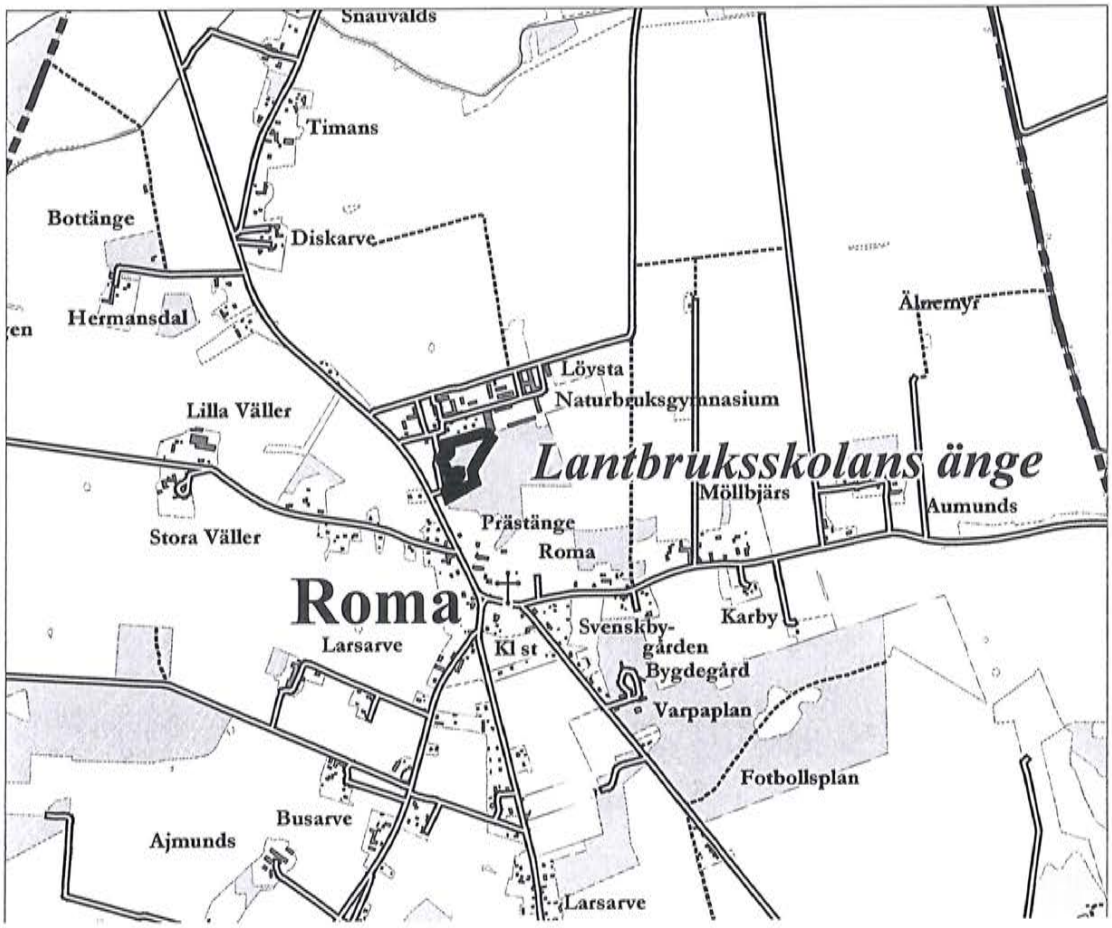

Oggesänget i Rone

På skattläggningskartan från år 1693 kan man se att stora delar av markerna öster om Rone kyrka då brukades som äng. Under 1900-talet kom flera områden ur bruk, och tilläts växa igen till mer eller mindre tät lövskog. Så även här i Oggesänget. Men under 1980-talet togs hävden åter upp, och sedan dess har marken slagits.

Änget ligger fint uppe på en liten höjdrygg. Först möter man en stenvast, som avgränsar änget mot åker. Därbakom står ekar och dungar av ask och hassel. Kring slätterna växer också skogskornell, hagtorn och getapel. På lite torrare ställen kan man hitta ängsväxter som slåtterfibbla och gullviva.

Änget brukades tidigare av Ingrid och Einar Pettersson. Ingegerd tog vid i början av 1980-talet.

Fastighet:	Rone Ogges 1:2
Areal:	1,5 hektar
Markägare:	Ingegerd Lind och Per Sune Fredriksson
Brukare:	Ingegerd Lind och Per Sune Fredriksson

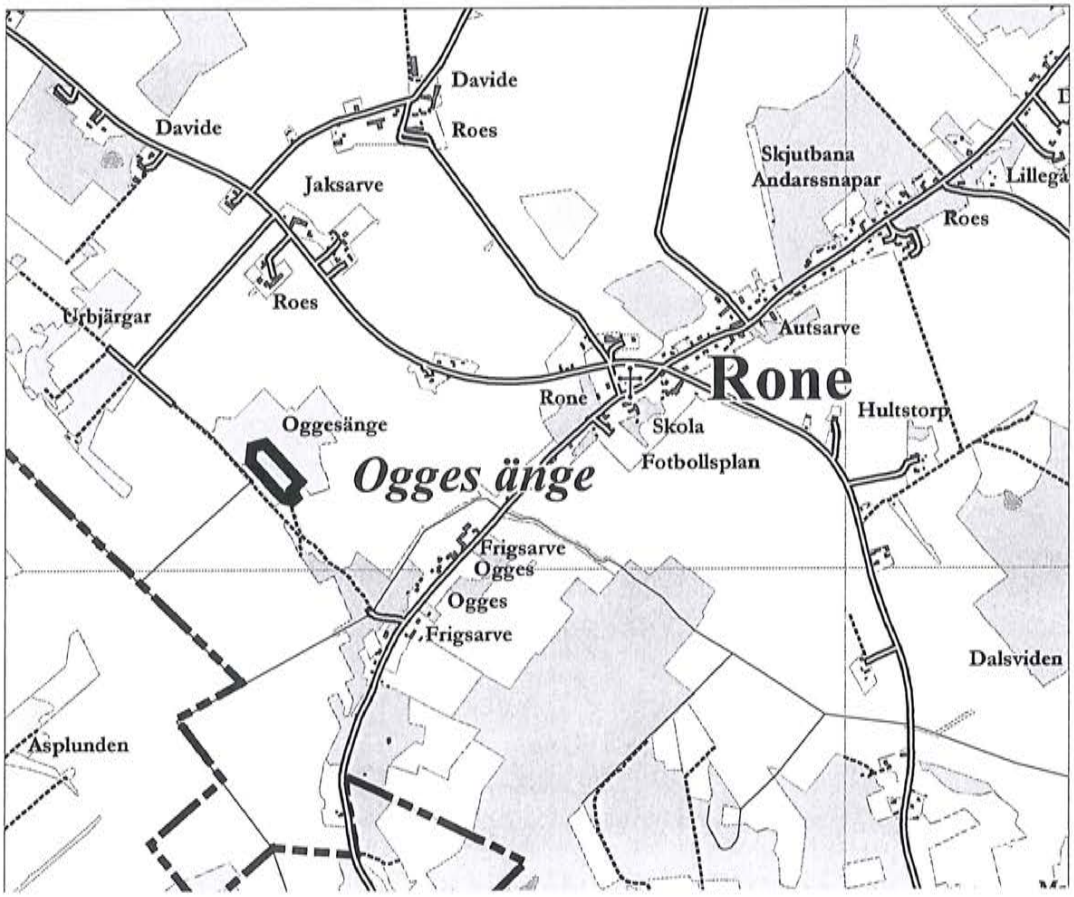

Rute prästänge

Förr slogs hela dalen, från Stora Valla ned mot Valleviken. Norra delen av prästjorden, närmast vägen, har röjts i omgångar och hålls nu åter öppen med slåtter. Området kallas ofta Vallaänget.

Här står vackra gamla ekar spridda kring små slätter, tillsammans med ask, hassel, asp och någon björk. Här blommar ängsväxter som gullviva, jungfrulin och svinrot på försommaren.

Tidigare sköttes änget av John Hellenberg. Sedan 1984 sköts hävden av hembygdsföreningen. Till slåttern samlas mycket folk, och utomhusgudstjänst hör till.

Fastighet:	Rute Prästgården 1:1
Areal:	1,4 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Rute hembygdsförening

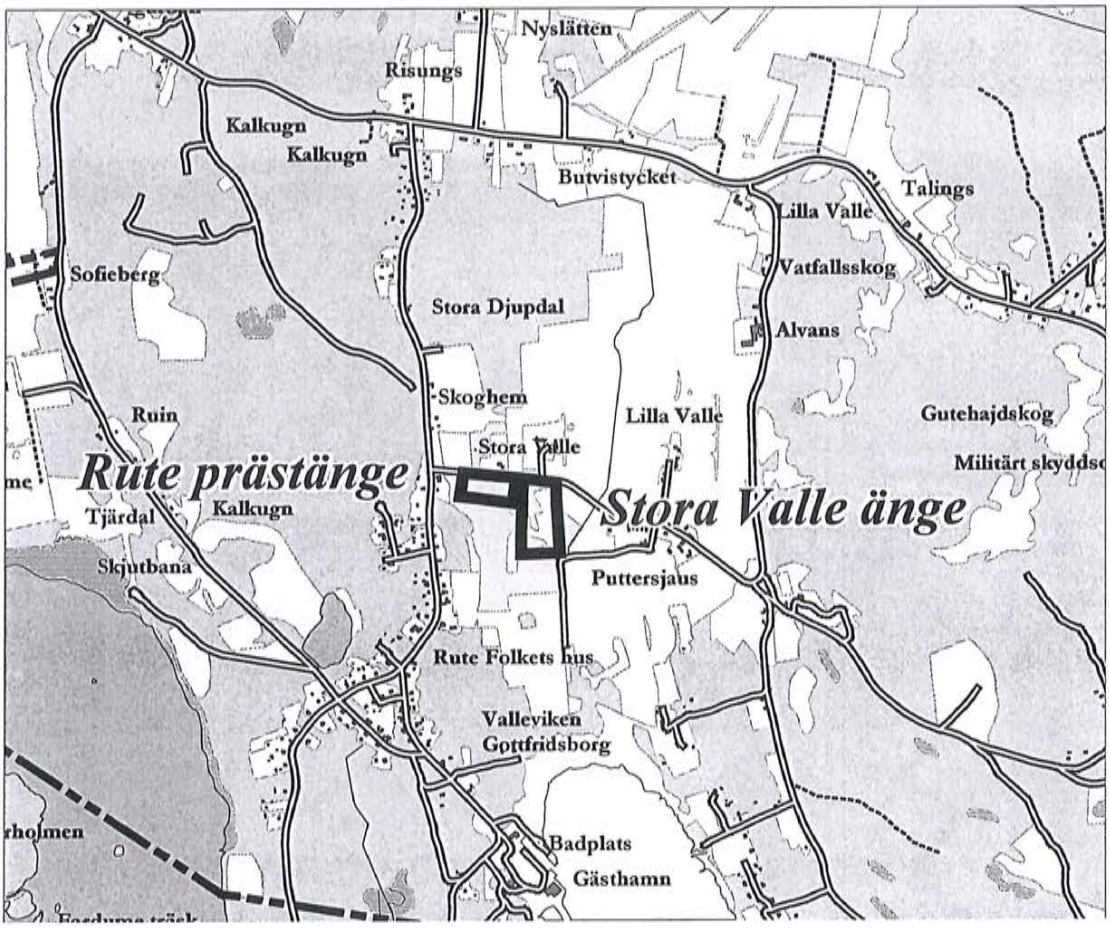

Stora Valle änge i Rute

Änget ligger längs med den nedre delen av dalgången norrut från Valleviken. Här har man slagit sitt gräs sedan mycket länge. Marken är så fuktig att den har kunnat hållas helt öppen, utan att torka ut. Västra delen är något torrare, och där står också dungar av ek, ask, björk och hassel. Markväxtligheten är tät och örtrik, här finns gott om ängsvädd, klasefibbla och andra ängsväxter.

Harry och Ebba Westöö hävdade detta änge under en så stor del av 1900-talet, att det har kommit att kallas Westöös änge. Den igenvuxna marken alldeles söder om änget slogs fram till 1959.

Fastighet:	Rute Stora Valle 1:11
Areal:	2,8 hektar
Markägare:	Birgit och Stig Pettersson, Ösmo
Brukare:	Birgit och Stig Pettersson, Ösmo

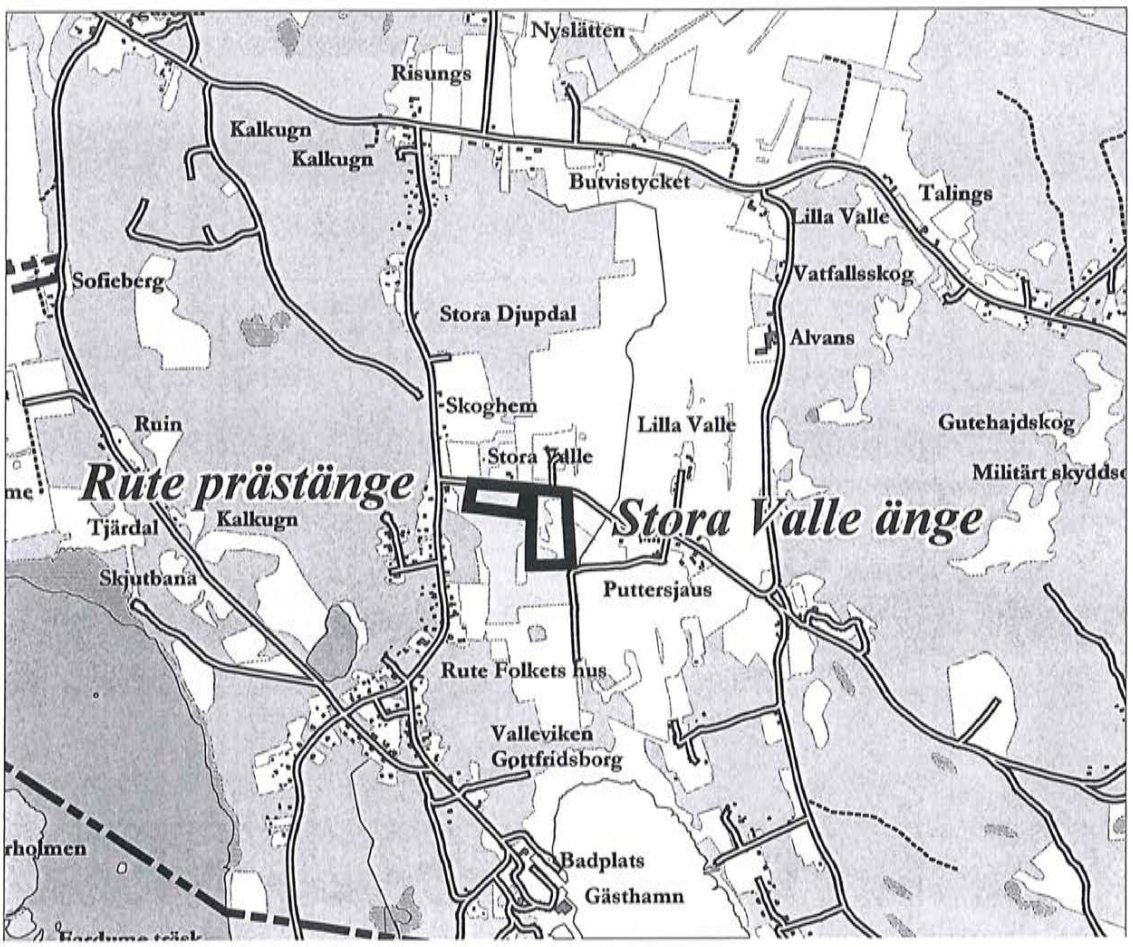

Silte prästänge

Som på många andra håll på Gotland hittar man de gamla gårdslägena från järnåldern vid de nuvarande sockengränsen. Detta har alltså varit brukningscentrum en gång i tiden. På skattläggningskartan från år 1700 ser man att all mark runtom, både i Hablingbo och upp i Silte, brukades som äng.

Idag hävdas norra delen av prästjorden, närmast skiftesvägen från 1800-talet. Den gamla vägen går snett genom den nordöstra delen av änget. En bandtun omger marken på tre sidor.

I texten till den gamla 1700-tals kartan benämns detta skifte Wijdengen, en mager hårdvallsäng med några ekar. Under en period fram till 1971-72 hävdades änget inte alls. En röjning gjordes och därefter sköttes änget, genom Mats Melin och Silte hembygdsförening. Under 1980-talet avtog hävden igen, men 1996 togs hävden åter upp, i samband med en ny röjning. Idag är änget välhävdat.

Kring en stor slätt i mitten står ek, ask, alm, hassel och enstaka tallar och björkar spridda. Under försommaren blommar orkidéer som nattviol och sanktpersnycklar.

Fastighet:	Silte annex 1:1
Areal:	1,1 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Föreningen Siltegården

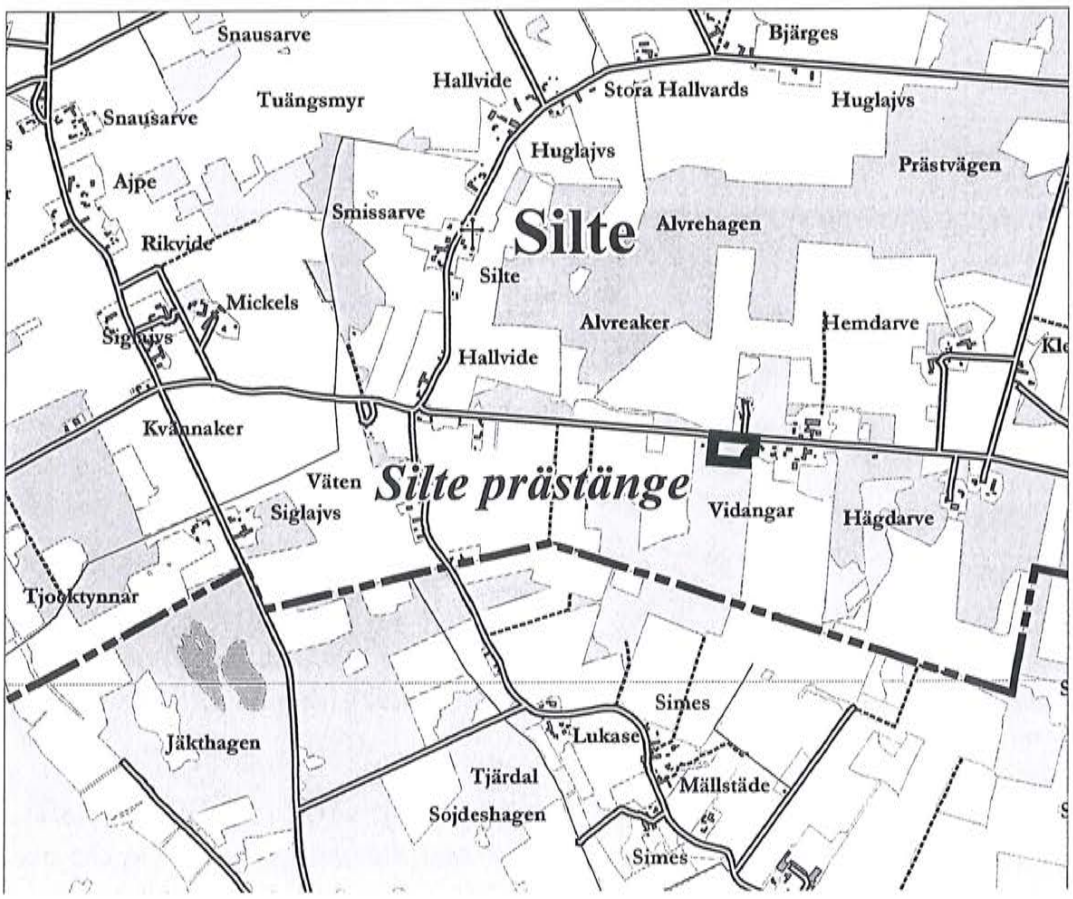

Bjärges änge i Silte

Änget ligger vid en vägkorsning, omgivet av åker och lövskog. Här brukades förr mycket mark som äng, men det mesta är uppodlat till åker. En bandtun löper längs vägen. I änget finns också flera röjrösen.

Detta är ett av några få ängar på Gotland där det växer lind. Dessutom står här ek, ask, alm, hagtorn, slån, olvon och kornell. En fin markväxtlighet breder ut sig, med inslag av ängsväxter som slåtterfibbla, svinrot, jungfrulin och darrgräs.

Nuvarande brukare har hävdat änget sedan 1970.

Fastighet:	Silte Bjärges 1:16
Areal:	0,5 hektar
Markägare:	Leif Jacobsson, Pejnarve, Levide
Brukare:	Siv Johansson, Pejnarve, Levide

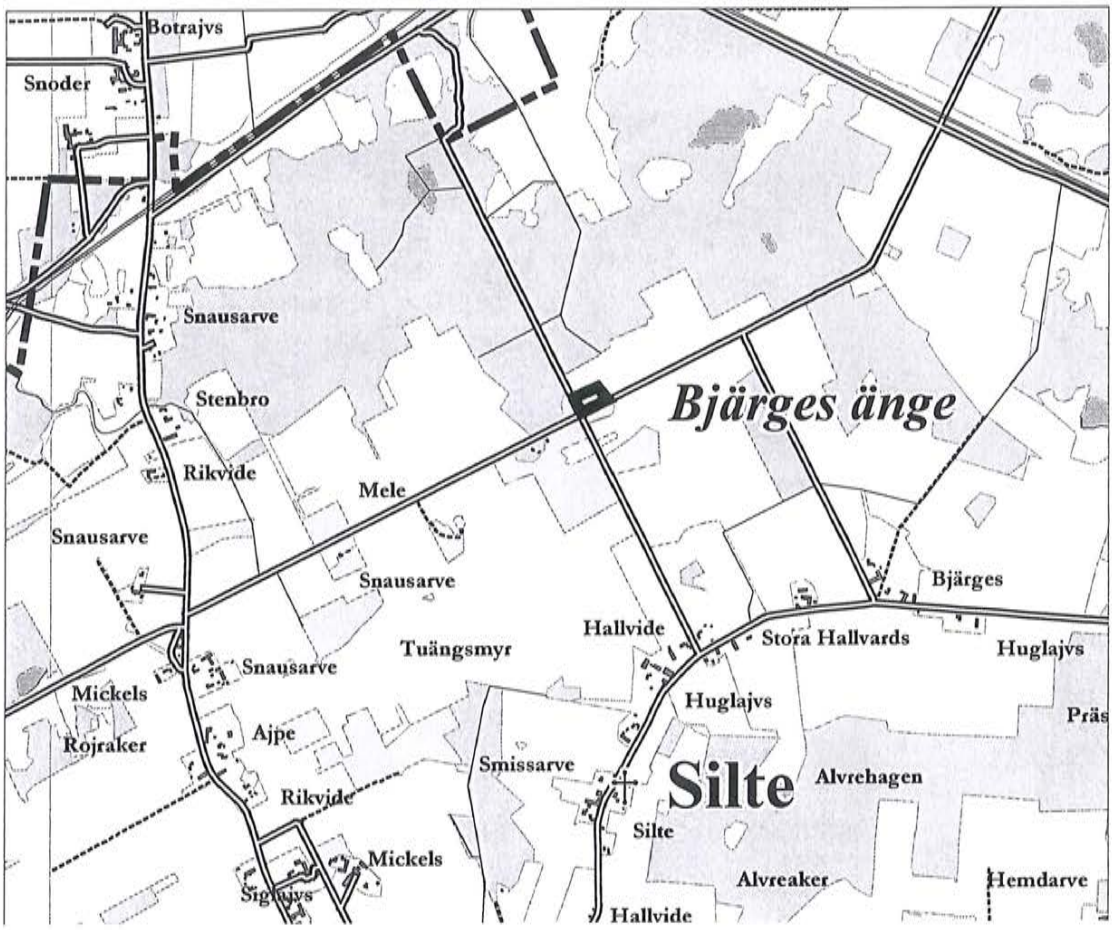

Gervide änge i Sjonhem

Går man förbi de återuppbyggda järnåldershusen i Gervide kommer man in i änget. Närmast öppnar sig stora slätter, med bara någon enstaka hassel eller apel. Längre in står träden tätare, ek, ask, björk, tall och en del alm. De handgrävda dikena avslöjar att marken också har brukats som åker. Skattläggningskartan från åren 1699-1700 visar dock att här var äng då. Även ängsväxter som slåtterfibbla och klasefibbla visar att detta har varit en fodermark sedan mycket länge.

Gervide gård har varit i familjens ägo sedan 1715. Tores föräldrar Artur och Elin Fahlstedt köpte till halva änget av Karl Gustav Klintberg vid Lilla Sojvide. Under senare delen av 1900-talet blev det ett uppehåll i slåttern, och marken nyttjades enbart till bete. Sedan år 1995 har den gamla hävden återupptagits.

Fastighet:	Sjonhem Gervide 1:35
Areal:	8,4 hektar
Markägare:	Tore och Eva Fahlstedt
Brukare:	Tore och Eva Fahlstedt

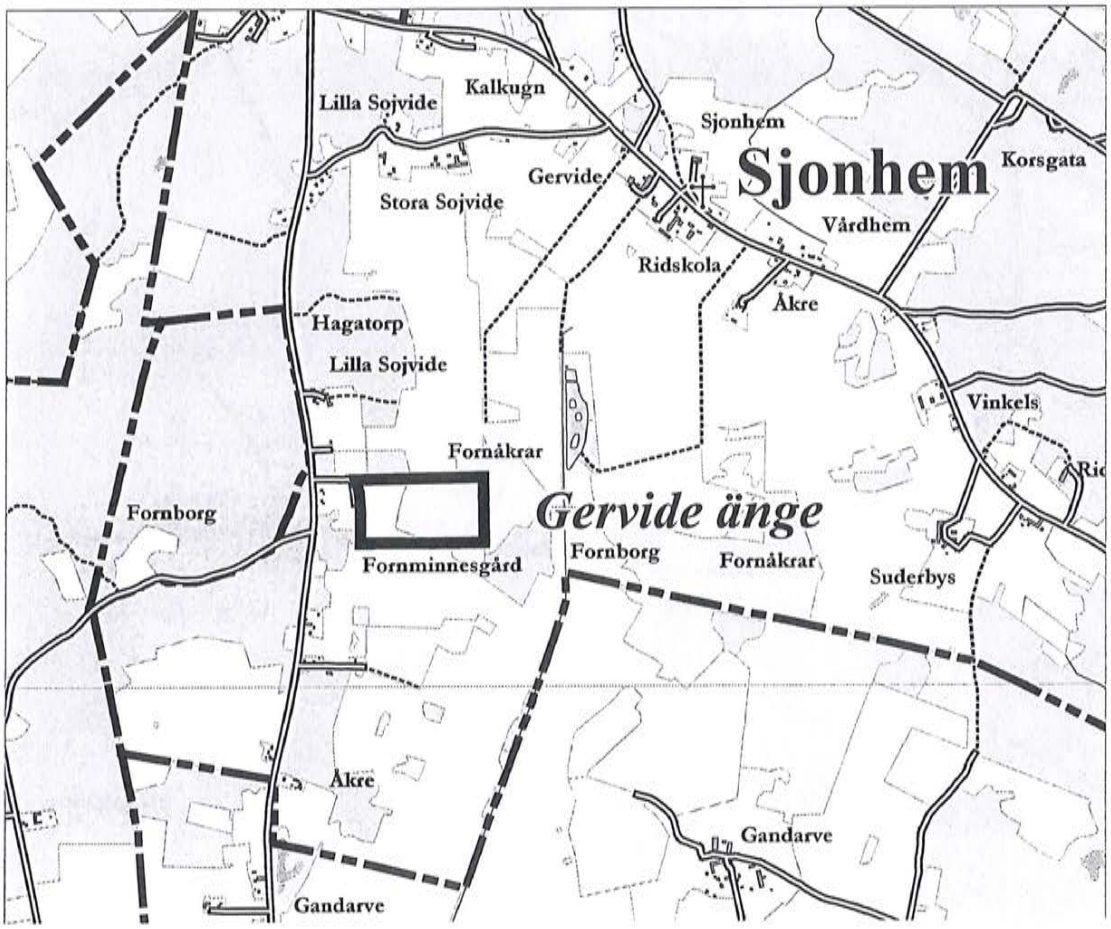

Butvier änge i Sproge

Butvier är ett mycket gammalt namn, sannolikt äldre än kristendomen på Gotland, som ju kom hit omkring år 1 000 efter Kristus. Det är sammansatt av "bot", bättring, och "vi", helig plats. En helig plats som kunde ge bot.

Landsvägen genom Sproge går på en låg vall av sand och grus. Vallen bildades under stenåldern, då strandlinjen gick här. Dessa lite grövre jordar var lätta att bruka, och därför ligger de äldsta åkrarna här, längs med vallen. I änget, som ligger alldeles "nedanför" på västra sidan, kan man se svaga svackor som går längs med, i nord-sydlig riktning.

Skattläggningskartan över Sproge socken från år 1705 visar, att stora delar av marken väster om kyrkan var äng på den tiden. Det gamla prästänget brukas nu som skog. Änget vid Butvier är det enda som är kvar av detta stora område. Tvärs igenom änget går en brukningsväg, och en gammal stenvast, som vittnar om äldre ägogränser.

Änget är öppet, en slätt som inramas av ek, björk, hassel och några tallar. Marken är ganska fuktig. Fläckvis hittar man ängsväxter som älväxing, brudbröd, nattviol och ängsvädd.

Tidigare brukades marken av Johan Magnusson, och därefter av Henny och Sture Magnusson. De efterbetade änget med fjällkor. Sabina och Torgny har hävdat änget sedan år 1999.

Fastighet:	Sproge Butvier 1:12
Areal:	0,9 hektar
Markägare:	Sabina Pettersson och Torgny Jacobsson
Brukare:	Sabina Pettersson och Torgny Jacobsson

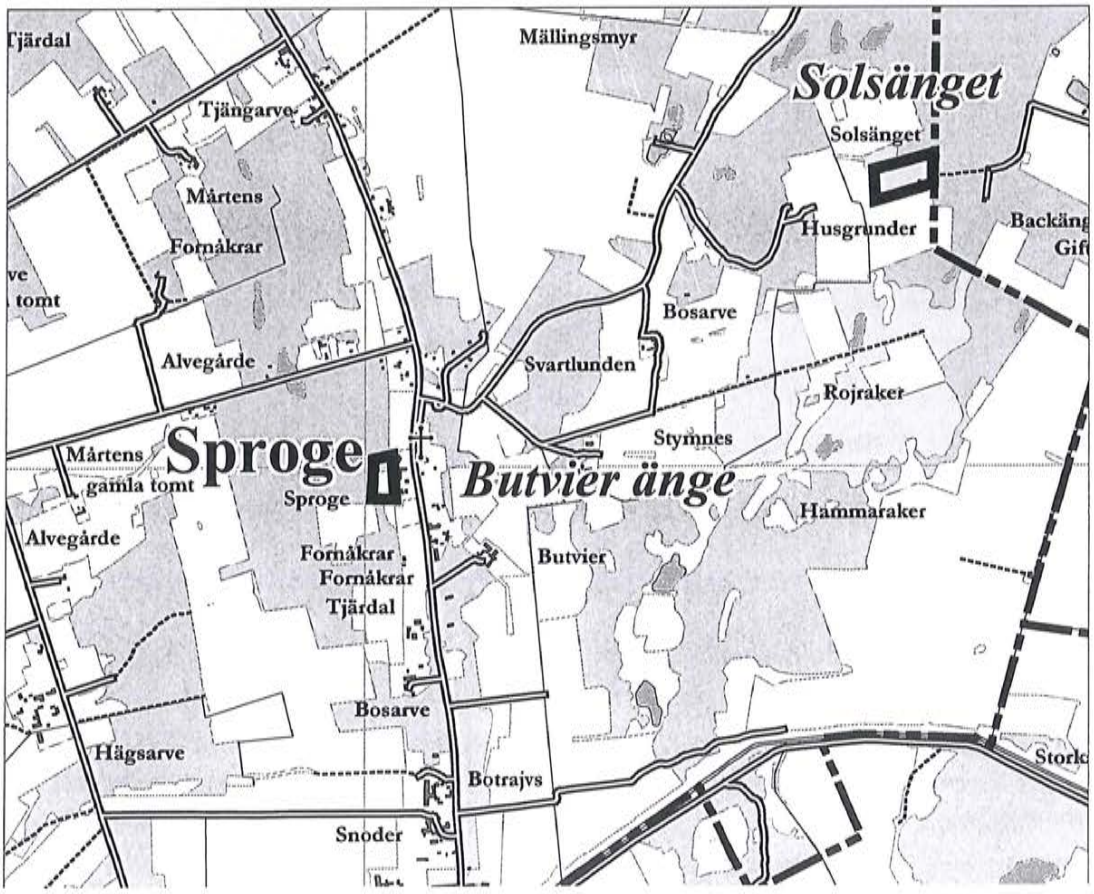

Stenkumla prästänge

Straxt bakom kyrkan, nedanför slänten mellan tallskogen på hällmarkerna och åkermarken i dalen, öppnar sig prästänget. Här står ek, ask, asp, björk, oxel, apel, sälg, hassel och även lite tall och gran. Mest utmärkande är kanske ändå den jättestora poppeln. På en del ställen kan man hitta gott om ängsväxter som höskallra och brudsporre.

Torgny har hävdat änget sedan 1975. Sedan år 1998 är prästänget del av ett kyrkoreservat.

Fastighet:	Stenkumla Prästgården 1:1
Areal:	1,0 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Torgny Åkerblom, Bertels, Stenkumla

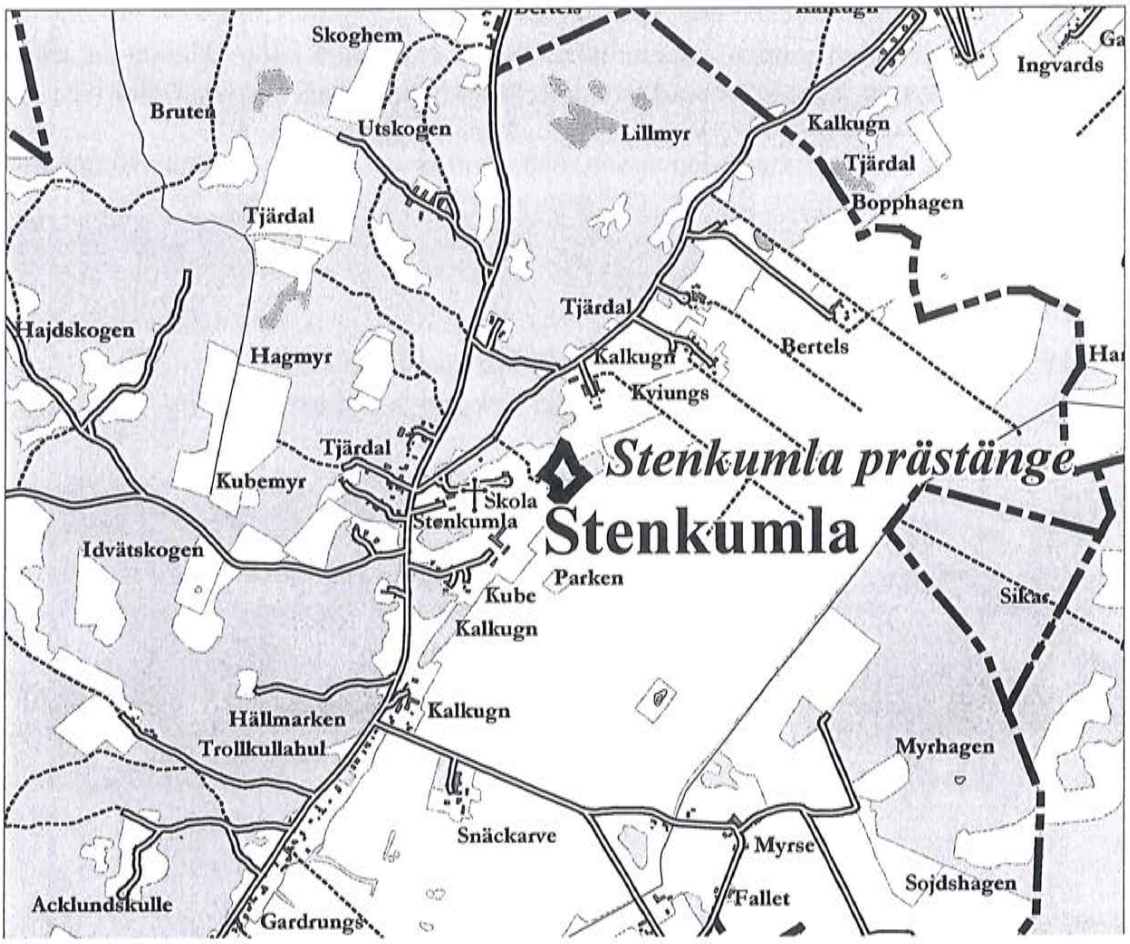

Hembygdsänget i Stenkyrka

Här möter man vidkroniga ekar samt några askar och björkar. Hasselbuskagen står bitvis täta. Vegetationen domineras av gullviva, ängskovall, sårläka, blodnäva och skogsstarr. I södra delen växer brudbröd, rödklöver, svartkämpar, darrgräs, brunört, klasefibbla, äkta johannesört och svinrot.

Hembygdsänget kallades från början skolänget, men från 1943, då hembygdsföreningen fick återuppbygga den gamla knuttimrade Tystebolsstugan där, kom änget att kallas hembygdsänget. Sedan 1940-talet har änget skötts av föreningen med fagning på våren till majelden som brunnit där varje år. Slåttern hölls i mitten av juli då man samtidigt höll årsmöte med lite festlighet. Numera fagar barnen i Stenkyrka skola under ledning av lärare och en ängskommitté änget, och slåtter sker med slåtterbalk så att änget är nyslaget till mitten av juli, då årets lammfest hålles. I änget finns hitflyttade bulhus, snickarbod, bastun, en hjulekergrav från 1000-talet, gårdskors och en knuttimrad strandbod. I husen förvaras 1 300 gamla föremål från bygden.

Fastighet:	Stenkyrka Prästgården 1:1
Areal:	1,0 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Stenkyrka hembygdsförening

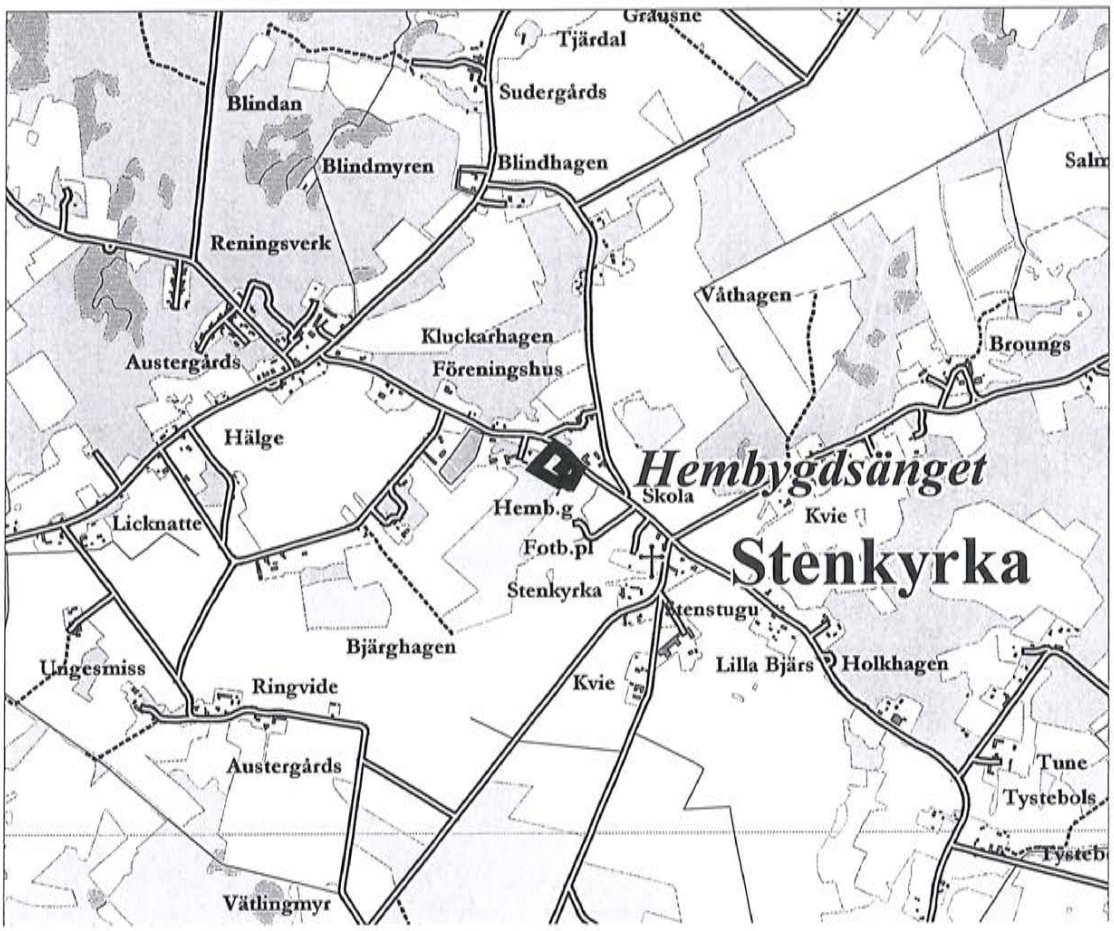

Ekebysänget i Stenkyrka

Ekebysänget domineras av de kraftfulla ekarna. I den igenvuxna delen intill står Gotlands största bestånd av riktigt grov ek. I änget växer också björk, hassel och klappade askar, tillsammans med hagtorn och slån. Marken är delvis fuktig och på de flesta håll växer skogsnäva, svinrot, klasefibbla, skogsstarr, tvåblad, darrgräs och brudbröd.

Marken genomkorsas av stensträngar, alldeles utanför ligger en järnåldershusgrund.

Sedan år 1992 är änget del av ett kyrkoreservat. 1996 hölls ängskommitténs sommarmöte i Ekebysänget. Det blev mycket välbesökt, med omkring 150 personer. Ekebysänget kom då att stå i fokus för diskussioner kring Jordbruksverkets miljöstöd, som infördes det året.

Fastighet:	Stenkyrka Kyrkebys 1:2
Areal:	1,8 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Stenkyrka hembygdsförening

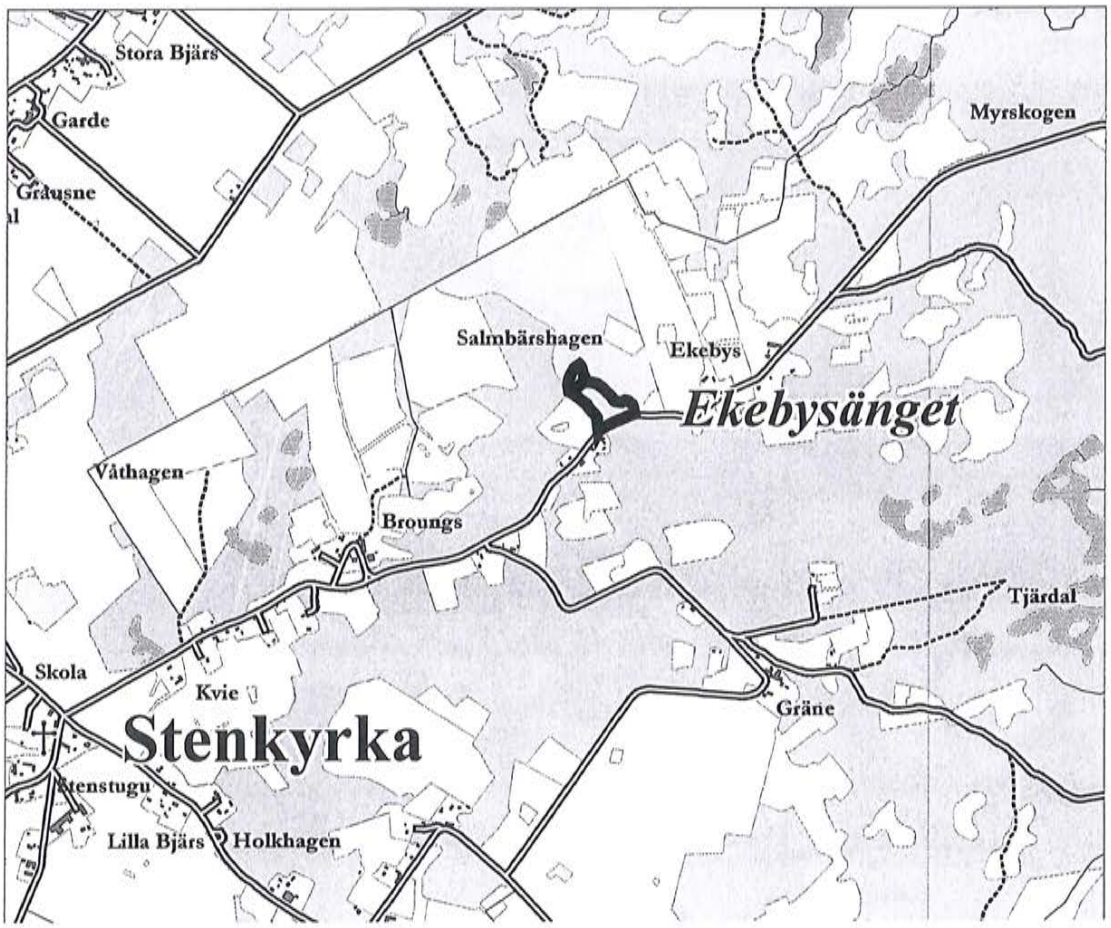

Stabbgardsänget i Stånga

Stabbgard är detsamma som Stavgard. På Gotland finns ett femtiotal platser som bär detta namn. I Gutalagen, nedskriven under 1200-talet, omnämns stavgardar: "Ingen må åkalla hult, högar eller hedniska gudar, helgedomar eller stavgardar". Man har av detta dragit slutsatsen att Stavgard är detsamma som kultplats. Ingen vet riktigt, hur detta hänger ihop med stavar. Troligen har husgrunderna betraktats som helgedomar efter att gården övergivits. Har den ursprungliga gården en gång i tiden omgivits av ett standtun? Har stavarna varit en del av kulten?

I änget står Kylverstenen (en kopia). Det är en sten med en inskription från omkring 600-talet efter Kristus. På den tiden användes den äldre runraden.

De fem husgrunderna visar att det under järnåldern, omkring Kristi födelse, låg en gård här. Att människor och djur levat här, har gjort att fosforhalten i marken är högre än runtomkring. Det kan troligen vara en anledning till att marken har givit en god avkastning genom århundradena, och därför fortsatt användas som fodermark. Då skattläggningskartan upprättades år 1701 brukades marken som åker. Lättdränerade och lättbrukade jordar plöjdes upp tidigare än sankare marker. Senare, in på 1900-talet, har man slutat bruka åkerlappar som varit för små. Någon eller några av husgrunderna har tagits bort för att bana väg för plogen, men de flesta har fått vara kvar, och marken har fått bli beteshage. År 1983 tog Stånga hembygdsförening vid, och sedan dess har marken hävdats som äng.

Fastighet:	Stånga Liffride 1:31
Areal:	1,3 hektar
Markägare:	Staffan Bergvall, Visby
Brukare:	Stånga hembygdsförening

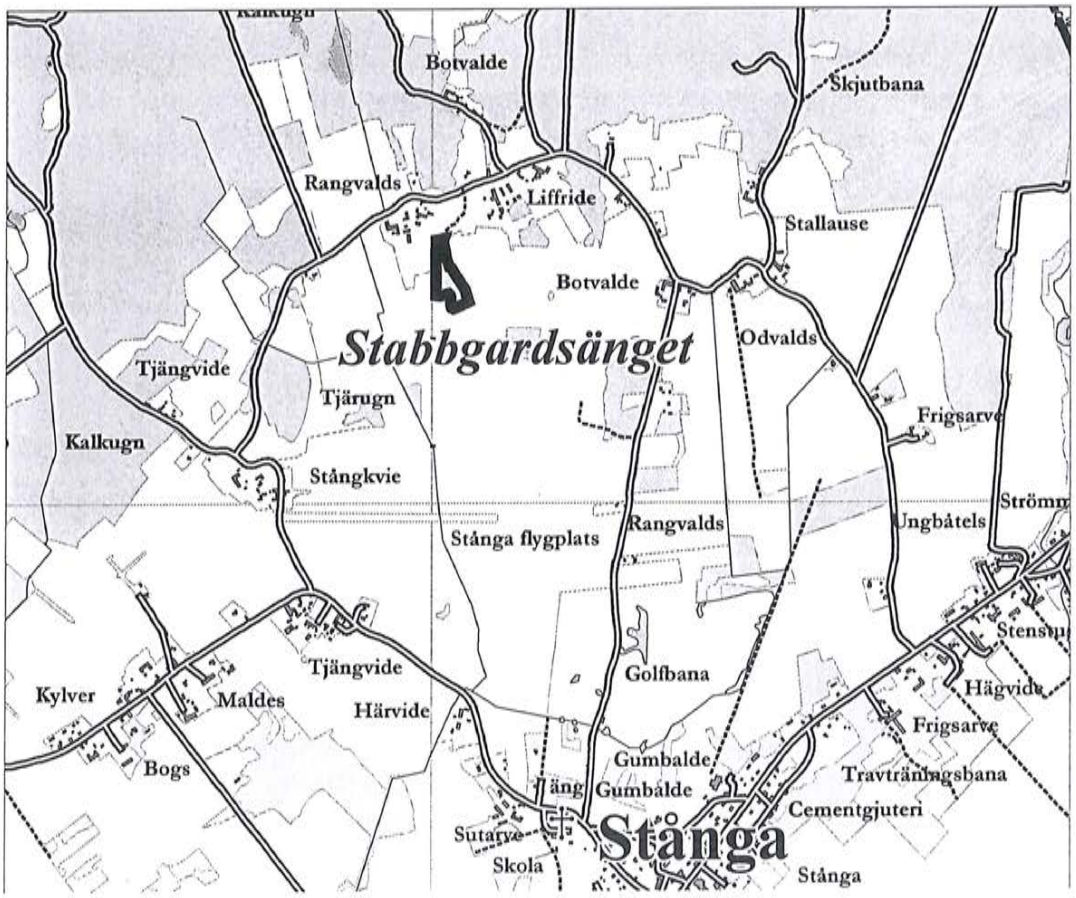

Kue änge i Träkumla

På 1700-talet bredde stora sammanhängande ängesområden ut sig här omkring. Vid tiden för skiftet, under 1800-talet, odlades nästan allting upp. Kue änge ligger idag som en liten rest helt omgiven av åkermark.

I änget finns två husgrunder från tiden för Kristi födelse, så kallade kämpgravar. De visar att man under järnåldern bodde här, och tog sitt foder till djuren i ängsmarkerna runt omkring. Även bryan är från samma tid.

Här växer mest äldre klappade askar men även tall, ek och asp. I änget finns också hassel, hagtorn, syren och apel. I slätterna kan man finna bland annat vårbrodd, brudbröd, svinrot, slåtterfibbla och solvända.

Tidigare ansvarade Maria och Gösta Ansin för ängshävden. År 1980 tog Björn vid.

Fastighet:	Träkumla Kue 1:30
Areal:	0,8 hektar
Markägare:	Björn Ansin, Kue, Träkumla
Brukare:	Björn Ansin, Kue, Träkumla

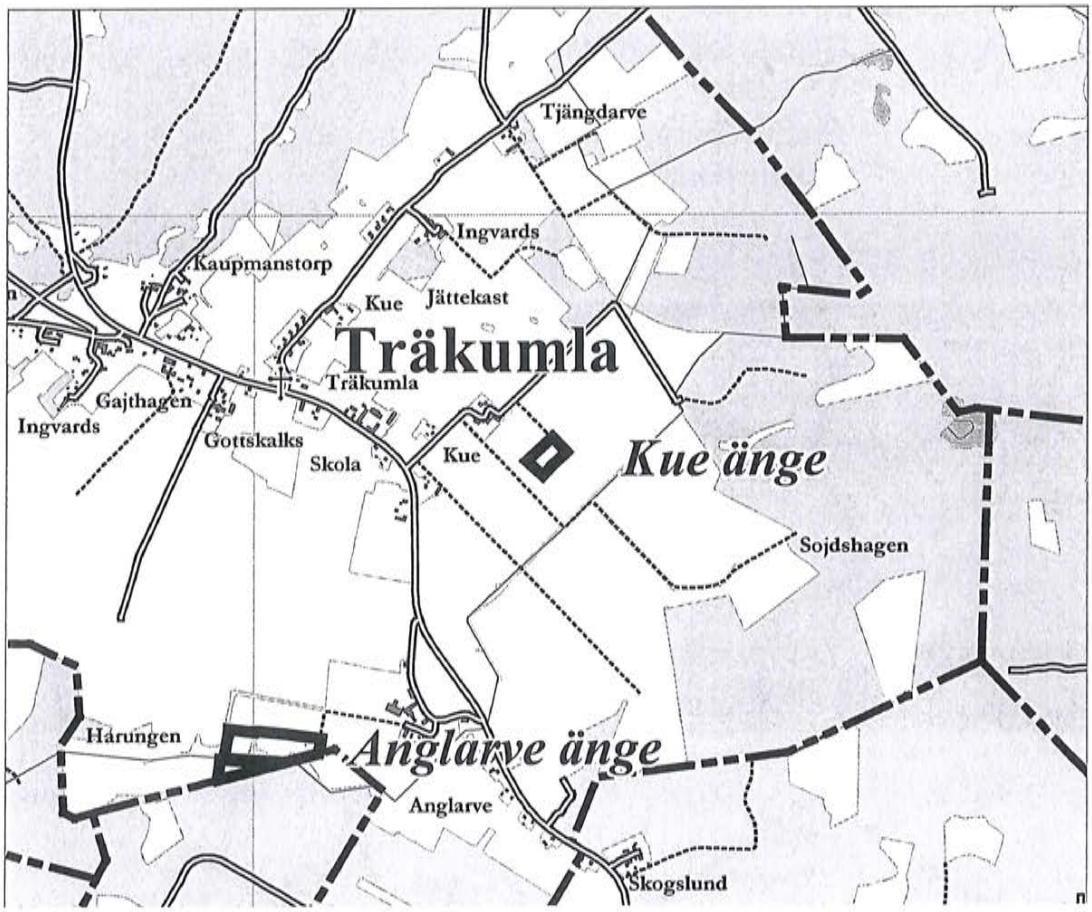

Anglarve änge i Träkumla

Redan under järnålder, vid tiden för Kristi födelse, tog man hö och löv till vinterfoder åt djuren här i änget. De två husgrunderna som ligger nordväst om änget, i den del som idag inte hävdas, vittnar om detta. På skattläggningskartan från år 1699 ser man också att det var ängsmark här då.

De öppna slätterna inramas av ek, ask, björk, tall och hassel. Här finns också darrgräs, slåtterfibbla, brudbröd, rosettjungfrulin och andra ängsväxter.

I östra delen står en stuga och en slåtterbod. Här ligger också en svärdslipningssten.

Tidigare sköttes änget av Ture Wahlgren, och senare av Karl Göran Grönhagen och Martin Olofsson. Träkumla hembygdsförening bildades i början av 1980-talet, och tog då över ansvaret för ängshävden.

Änget är beskrivet av Måns Ryberg (1947).

Fastighet:	Träkumla Tjängdarve 1:111
Areal:	3,3 hektar
Markägare:	Gotlands hembygdsförbund
Brukare:	Träkumla hembygdsförening

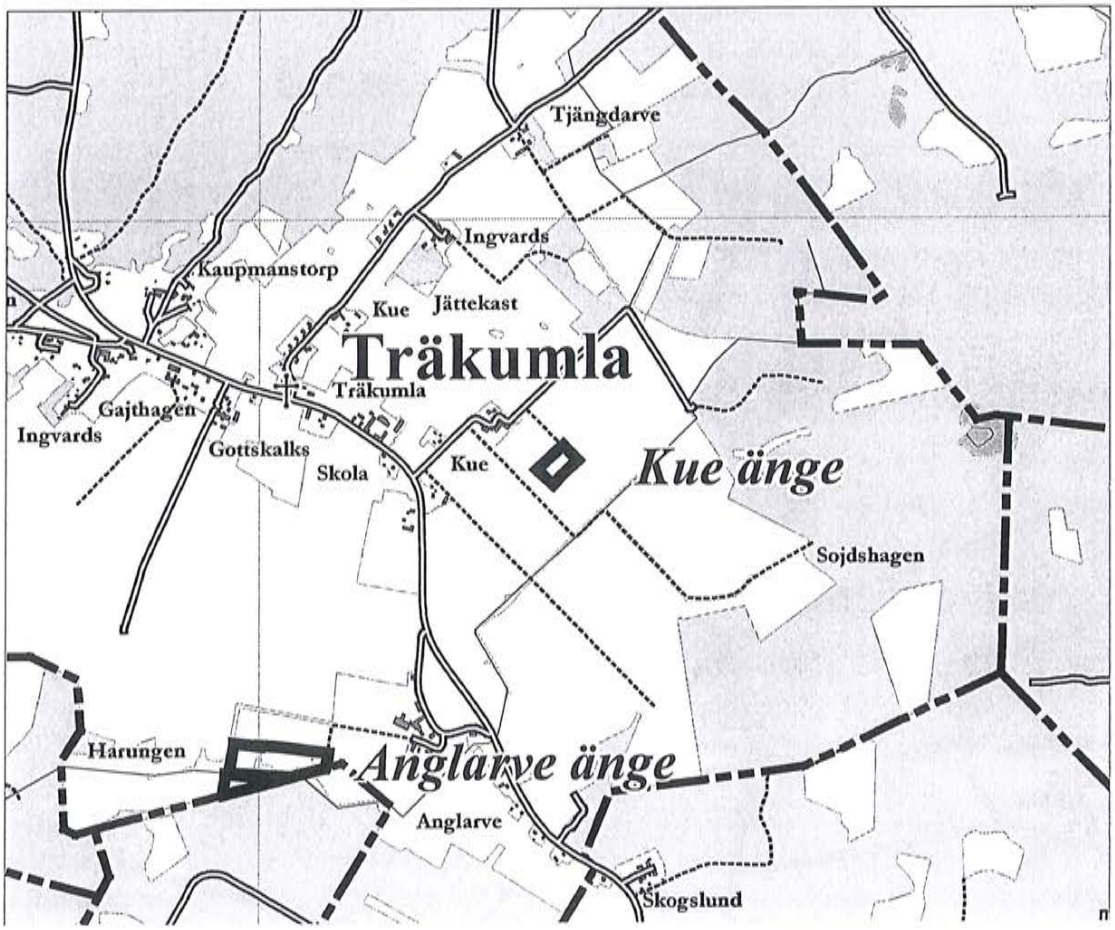

Vall prästänge

Nils Lithberg skriver 1934: "Det kanske största lövängsområdet på Gotland fanns i äldre tider i Vall och Hogrän, och äng var det vackraste bonden visste. Min farfar (f. 1808) hade för min far skildrat Valls socken som den vackraste på Gotland, ty där kunde man i hans ungdom resa hela landsvägen fram från ena ändan av socknen till den andra som i en enda sammanhängande tät allé. Redan under mina uppväxtår i Vall tyckte han, att landskapet var förstört, och likväl kunde vi ännu vid denna tid, om vi någon sommarsöndag gingo i annexkyrkan i Hogrän, vandra från den ena kyrkan till den andra uteslutande genom lummiga lövängar, som dessutom strax före slåttertiden prunkade i alla markens färgrika blommor."

När man kommer in i änget norrifrån från prästgården, öppnar sig stora slätter med resliga, vidkroniga lundalmar tillsammans med ek, och inslag av ask och apel. Längre bort står träden tätare. Asp, ask och hassel, tillsammans med ek, björk och tall står i dungar. I sydvästra delen sneddar en gammal väg genom markerna, kantad av lövvastar. Ute i de öppna slätterna kan man hitta ängsväxter som brudbröd, gullviva, höskallra och vårbrodd.

Änget brukades tidigare av Kurts föräldrar Margit och Helge Pettersson, och före dem av Reinhold Pettersson på Rosarve. När Reinhold tog över arrendet 1930 var änget tillvuxet med tynne och snår, och han fick arbeta för att återställa ett välhävdat utseende. Gun och Kurt tog vid år 1988.

Fastighet:	Vall Prästgården 1:1
Areal:	6,5 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Gun och Kurt Pettersson, Rosarve, Vall

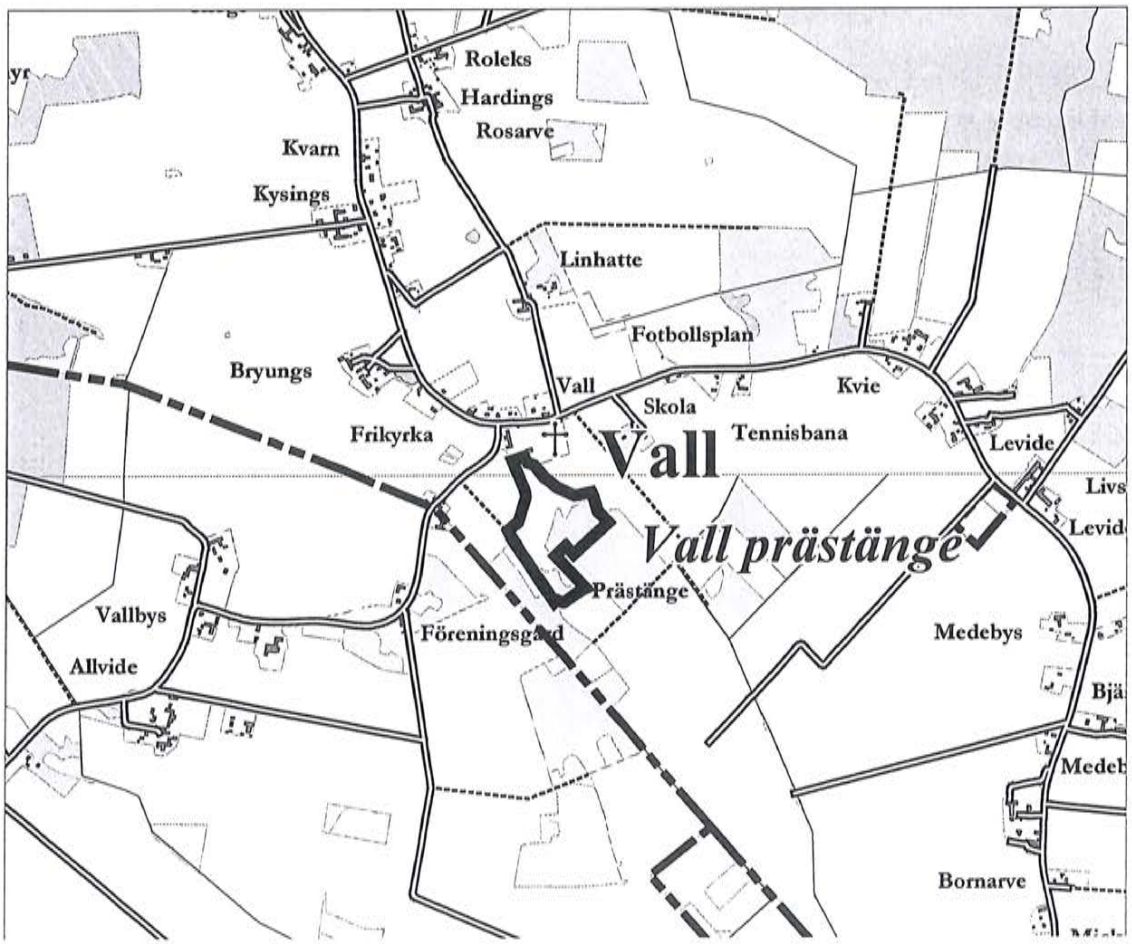

Resarve änge i Vall

Resarve änge, eller Hemänget, är en fodermark som hör till gården Mickels i Vall, även om marken faktiskt ligger i Atlingbo socken. Margit Jacobsson i Mickels hade under lång tid ansvar för hävden, och därför kallas änget ofta Margits änge, och ibland Mickels änge. Urban tog vid år 1998.

Änget är bevuxet med glest stående ekar, lundalmar och askar, någon björk och tall samt inslag av apel och mycket hassel. Träden står i dungar och vastar omkring slätterna. Flera av de öppna ytorna är fuktiga, och här växer mer speciella växter som hartmanstarr och dvärgviol. I det blötaste partiet finns gott om bland annat bunkestarr, plattstarr, ängsruta, kärrvial och svärdslilja.

En stensträng och en terrasskant från forntida åkerbruk finns i änget.

Fastighet:	Atlingbo Resarve 1:16
Areal:	2,5 hektar
Markägare:	Urban Kotz, Bjers, Vall
Brukare:	Urban Kotz, Bjers, Vall

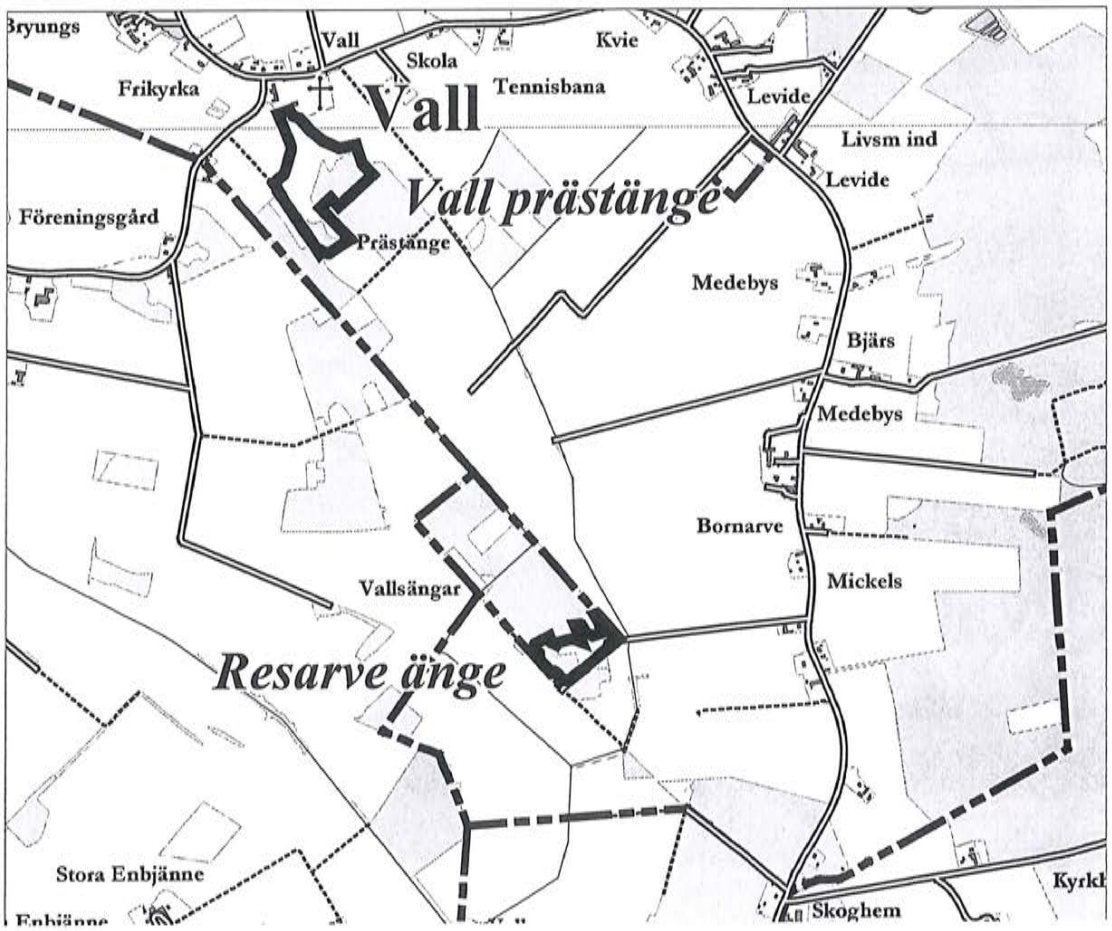

Kulstäde änge i Vall

Gutasagan berättar: "Botair från Akebäck hette han, som först byggde kyrka, på det ställe, som nu heter Kulstäde. Det ville landet ej tåla, utan brände den, därför kallar man ännu stället Kulstäde". Namnet Kulstäde betyder kolar-ställe, brännplats.

Änget ligger straxt söder om gården, omgivet av åkermarker. Här växer ek, ask och alm, tillsammans med hassel och någon oxel, tall och apel. Mitt i änget ligger en stor kämpgrav. I ett hörn finns en brya.

Änget är slaget sedan mycket länge. År 1991 tog Andreas vid efter Astrid och Henning Lundström.

Fastighet:	Vall Kulstäde 1:17
Areal:	1,4 hektar
Markägare:	Andreas Lundström, Kulstäde, Vall
Brukare:	Andreas Lundström med familj

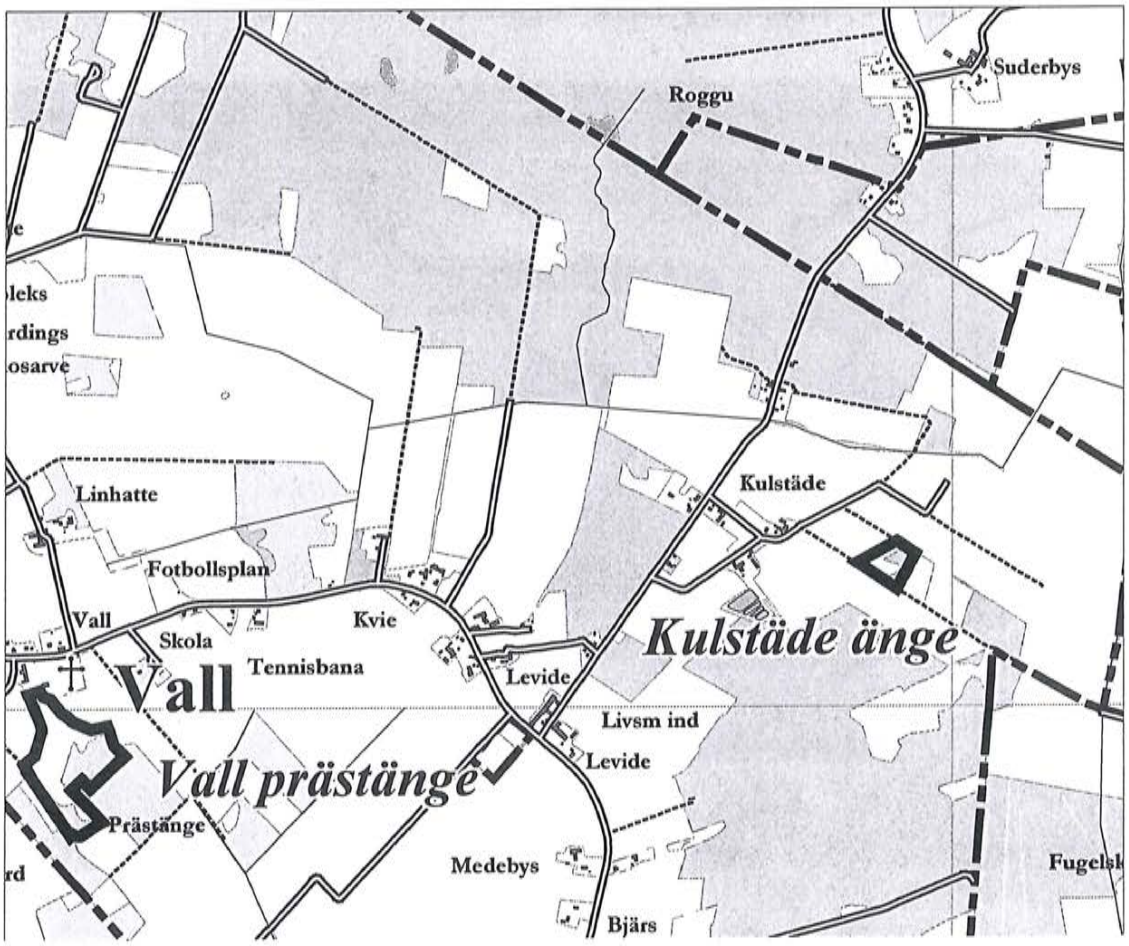

Alvena lindaräng i Vallstena

Vid Alvena fanns under järnålder en stor by, Långbyn. Delar av den ligger i det som idag är änget: tre husgrunder, en förhistorisk väg och ett antal stensträngar. Kartor från 1700 och 1855 visar att det mesta av området mellan den gamla strandvallen vid kyrkan och häll- och skogsmarkerna norr om Slumre tidigare var ängsmark. Genom dessa vida ängsmarker gick förr Slumrebornas gångstig upp till sockenkyrkan, en 2 kilometer lång promenad genom de fagraste ängar. Dagens änge är en liten rest av allt detta. Kanske var det all sten i fornlämningarna som fick brukarna att avstå från att ta upp åker just här.

Lindarna som står i detta änge är Gotlands största sammanhängande bestånd av vild skogslind. Dessutom finns här ek, ask och lundalm samt enstaka björkar och aspar. Hassel växer tillsammans med träden i vastar och dungar, längs stensträngar och kring bredsrummen.

Änget har alltid varit känt för sin blomsterrikedom. Här finner man ett dussintal orkidéer, tillsammans med en mängd andra örter.

Marken köptes 1954 av Svenska naturskyddsföreningen. Änget sköttes då av ideella krafter genom de tidigare ägarna Gustaf och Gunnar Eriksson, tillsammans med Arvid Ohlsson och Konrad Hultberg. 1966 byggdes en slåtterbod i nordvästra hörnet. 1967 sattes bandtunen upp. Änget är sedan 1980 naturreservat. Sedan 1989 är det idrottsföreningen som ansvarar för hävden.

Fastighet:	Vallstena Alvena 1:29
Areal:	5,5 hektar
Markägare:	Naturskyddsföreningen på Gotland
Brukare:	Vallstena IF

Alvne änge i Vallstena

Alvne lillänge var tidigare en del av samma stora ängesområde som Alvena lindaräng. En järnåldershusgrund, en stensättning och flera stensträngar vittnar om att historien är densamma.

Även i detta änge växer gott om skogslind, tillsammans med ek, ask, lundalm, hassel och någon asp och björk. Här och var står också vildapel. Sällan ser man de klappade träden stå så tätt som här, ett utseende som man kan förmoda var mycket vanligare förr.

Ute i den stora slätten trivs en mångfald ängsväxter som brudsporre, slåtterfibbla, klasefibbla och vildlin. På våren blommar här rikligt med gulsippa.

Änget omges av en bandtun. I nordvästra hörnet står en slåtterbod.

Marken slogs tidigare av Inga och Erik W Ohlsson, och före dem av Svea och Arvid Ohlsson.

Änget är beskrivet av Måns Ryberg (1947), och av Johan Arvidsson (1998).

Fastighet:	Vallstena Alvena 3:1
Areal:	1,3 hektar
Markägare:	Anna-Karin och Håkan Renard, Alvena, Vallstena
Brukare:	Anna-Karin och Håkan Renard, Alvena, Vallstena

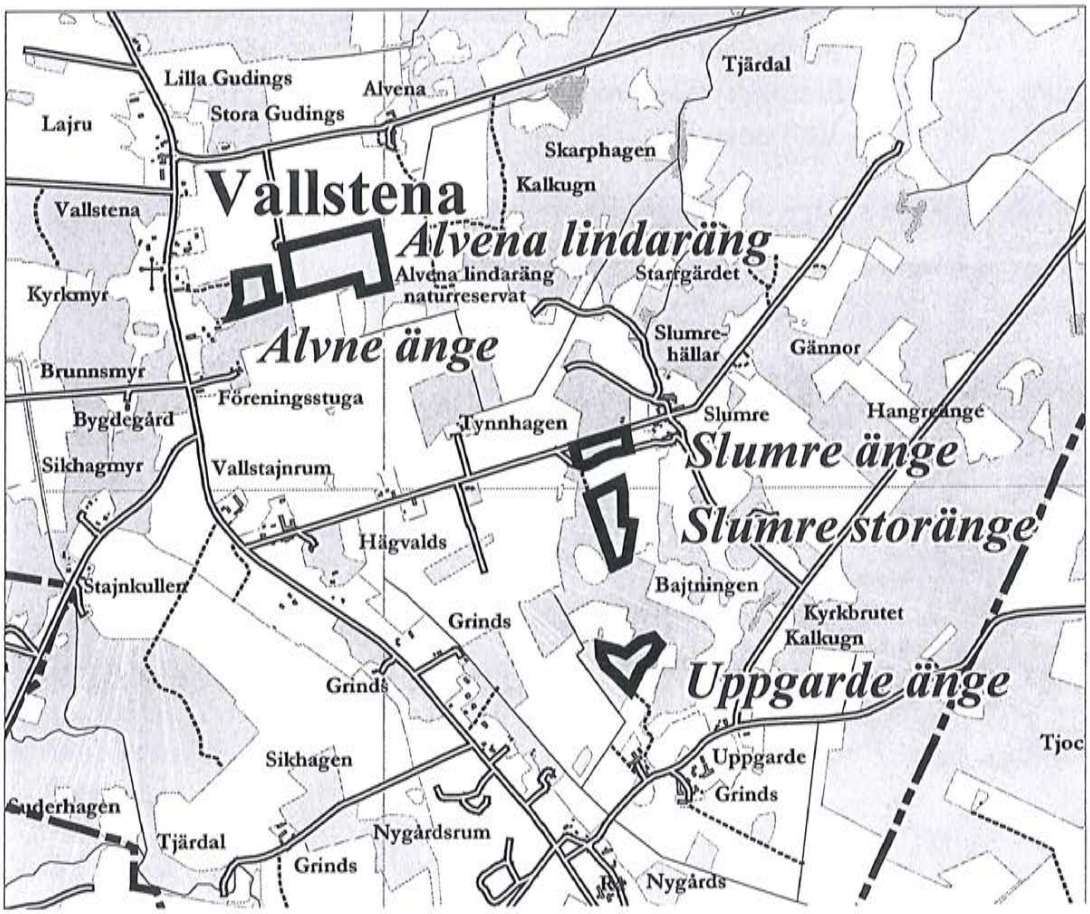

Slumre änge i Vallstena

Slumre ger ett tilltalande intryck med sina vackra gårdar och känsla för gammal byggnadskultur. Man möts också av välhållna sten- och bandtunar, liksom det välhävdade änget.

Änget är trädklätt, men med öppna gläntor och bryn. Enstaka enbuskar och hassel lämnar stort utrymme åt ängsväxterna, däribland svinrot, gullviva och slåtterfibbla. I änget finns också en förekomst av orkidén Adam och Eva, men bara den ljusgula formen. Adam och Eva, som blommar i maj, förekommer annars mest längs kusterna.

Stensättningar, en stensträng och en rest sten i änget vittnar om långa tiders brukande i trakten. På ett ställe i änget finns en igenlagd branddamm.

Elisabeth och Mille har hävdat änget sedan år 1980.

Fastighet:	Vallstena Slumre 1:19 och 1:25
Areal:	1,1 hektar
Markägare:	Bo Wahlgren, Slumre, Vallstena
Brukare:	Elisabeth och Mille Jacobsson, Slumre, Vallstena

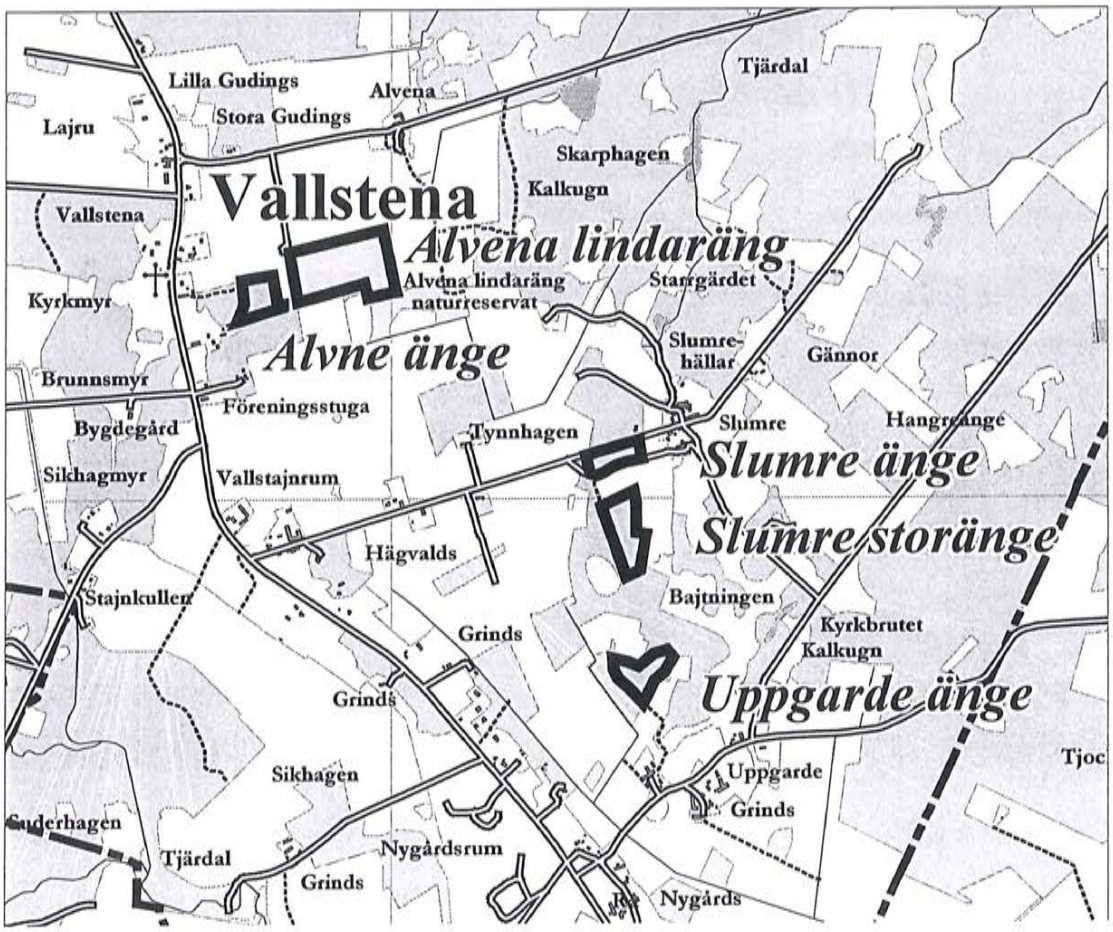

Slumre storänge i Vallstena

Storänget var helt igenvuxet, men år 1989 påbörjades en röjning, och ängshävden återupptogs.

Här växer nu ek, ask och lundalm, tillsammans med hassel och en del björk. I gläntor breder mattor av svinrot ut sig, tillsammans med andra gräs och örter. I kanten av fuktiga vätar i södra delen växer det utrotningshotade halvgräset hartmansstarr.

Fastighet:	Vallstena Slumre 1:19
Areal:	2,2 hektar
Markägare:	Bo Wahlgren, Slumre, Vallstena
Brukare:	Elisabeth och Mille Jacobsson, Slumre, Vallstena

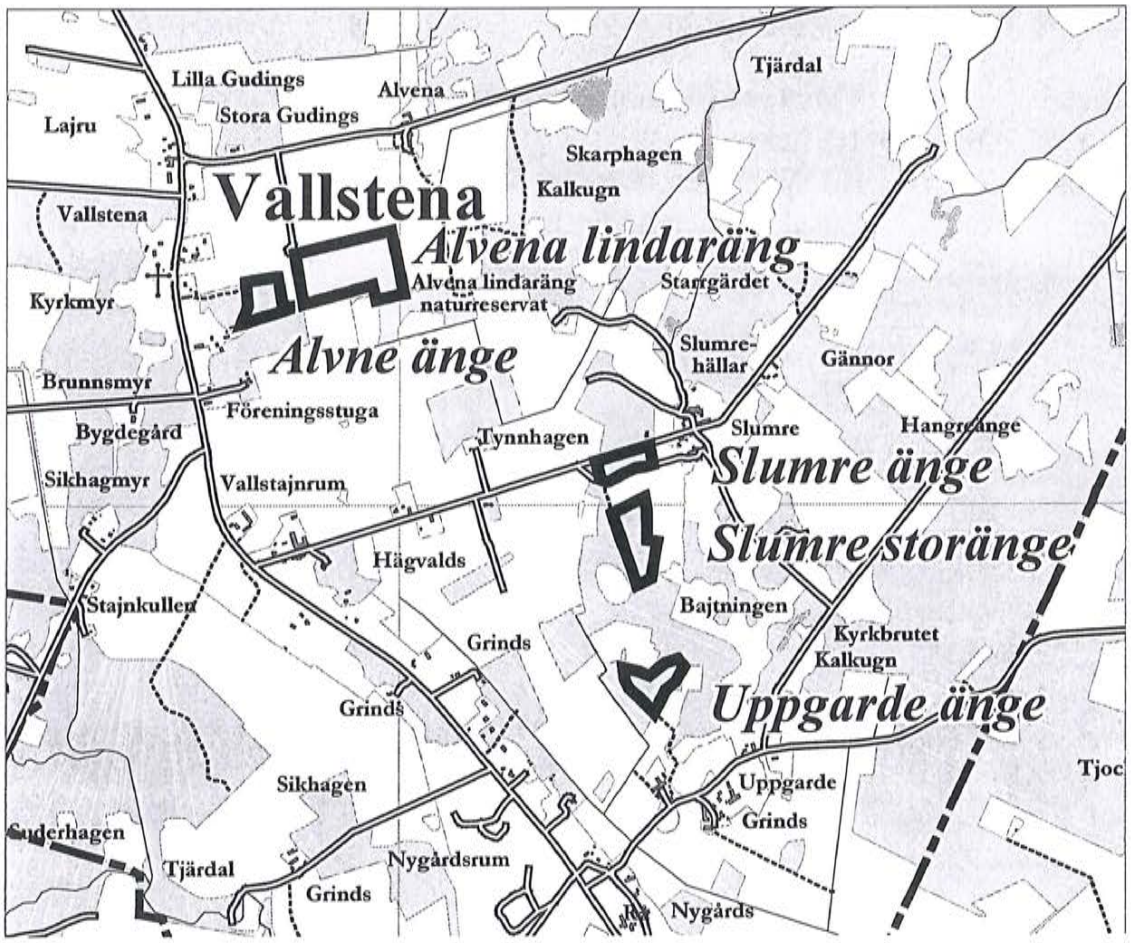

Uppgarde änge i Vallstena

Ett stensträngsystem i området minner om äldre tiders odlarmöda. Skattläggningskartan från år 1700 visar att änget då var en del av stora slåttermarker här omkring.

Uppgarde änge är rikt på klappad lundalm och ask. Träden blir senvuxna: inte så grova trots hög ålder. Här växer även en del ek, asp och hassel.

Man kommer in i änget söderifrån, i den lite tätare delen. Längre bort öppnar sig större slätter. Floran är ovanligt rik även i den skuggigaste delen av ängen, inte minst med orkidéer. Klasefibbla och fågelstarr är också typiska arter. Rikligt med stora bålar av lunglav förekommer på lundalmar i den nordvästra ohävdade delen. Almlav växer på såväl ask som lundalm.

Änget brukades tidigare av Margareta och Martin Pettersson, och sedan av Anita och Gunnar Pettersson, med hjälp av hembygdsföreningen. Sedan år 1991 har Tore hand om hävden.

Fastighet:	Vallstena Uppgarde 1:24
Areal:	1,5 hektar
Markägare:	Tore Pettersson, Uppgarde, Vallstena
Brukare:	Tore Pettersson, Uppgarde, Vallstena

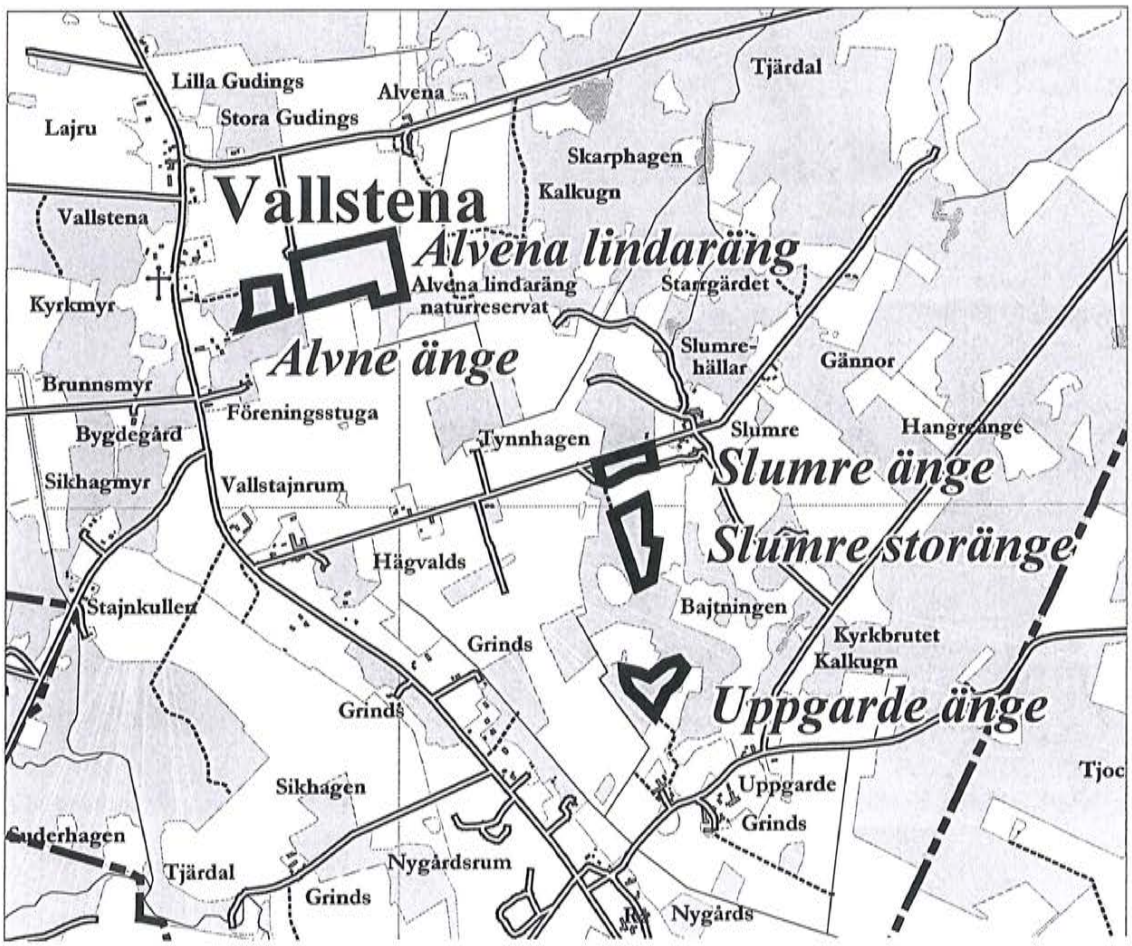

Bjärs änge i Vallstena

Änget, som oftast kallas Norderäng, ligger idag som en liten ö helt omgiven av åkermark. Mot åkrarna växer lövvastar av bland annat hassel, ek och lundalm. Längs södra och västra kanten påbörjades en uppodling under 1920-talet. Den avbröts dock, och resten av träden och buskarna fick stå kvar, en mosaik av gläntor och grupper med ek och ask, tillsammans med hassel, hagtorn och getapel. Här står också ett par vackra tallar (ängsbånsar). En stensträng med tillhörande lövvast avgränsar de bägge avsnitten från varandra. I gläntor trivs ängsväxter som darrgräs, brudbröd, svinrot och slåtterfibbla. Ute i de tidigare uppodlade slätterna håller örterna på att komma åter.

En liten bod ligger vid infarten till änget. Intill boden finns rester efter en förhistorisk hägnad, en så kallad stensträng.

När hembygdsföreningen i Vallstena ombildades 1980 tog föreningen över skötseln av änget efter förra brukarna på Bjärs gård, Signe och Gustav Gutenberg.

Fastighet:	Vallstena Bjärs 1:15
Areal:	0,7 hektar
Markägare:	Regina Blomér-Österberg
Brukare:	Vallstena hembygdsförening

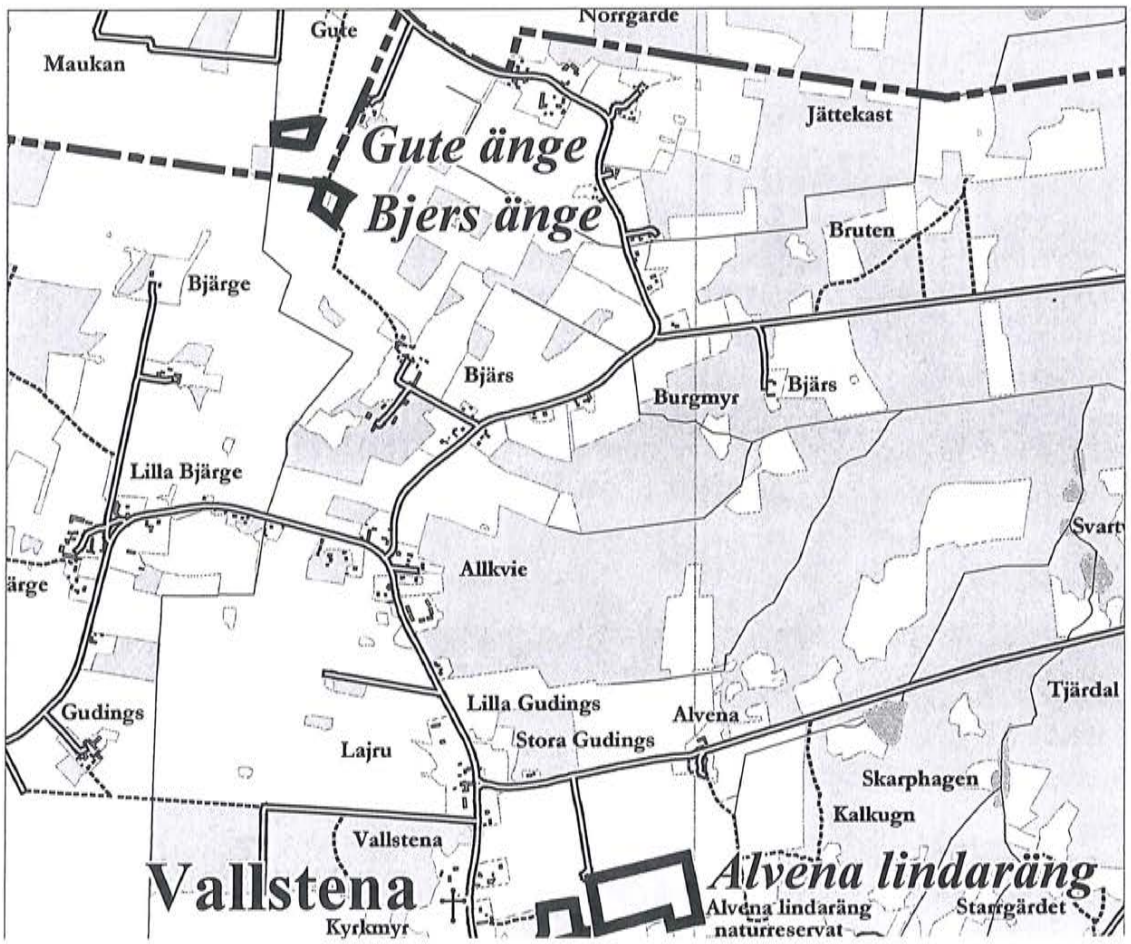

Bottarveänget i Vamlingbo

Bakom Bottarvegården öppnar sig änget. Vastar med ask, björk, oxel, ek och hassel löper längs kanterna av de ofta fyrkantiga slätterna. Här kan man hitta ängsväxter som vårbrodd och brudbröd. Nära muséet står några grova gamla askar och ett pampigt tvåhundraårigt valnötsträd.

Änget slogs tidigare av Per-Eriks far Emil Ahlér. Per-Erik tog över ansvaret för hävden år 1972. Efter slåttern hålls en hembygdsdag här.

Fastighet:	Vamlingbo Bottarve 1:28
Areal:	0,7 hektar
Markägare:	Kerstin och Per-Erik Ahlér, Sigfride, Vamlingbo
Brukare:	Kerstin och Per-Erik Ahlér, Sigfride, Vamlingbo

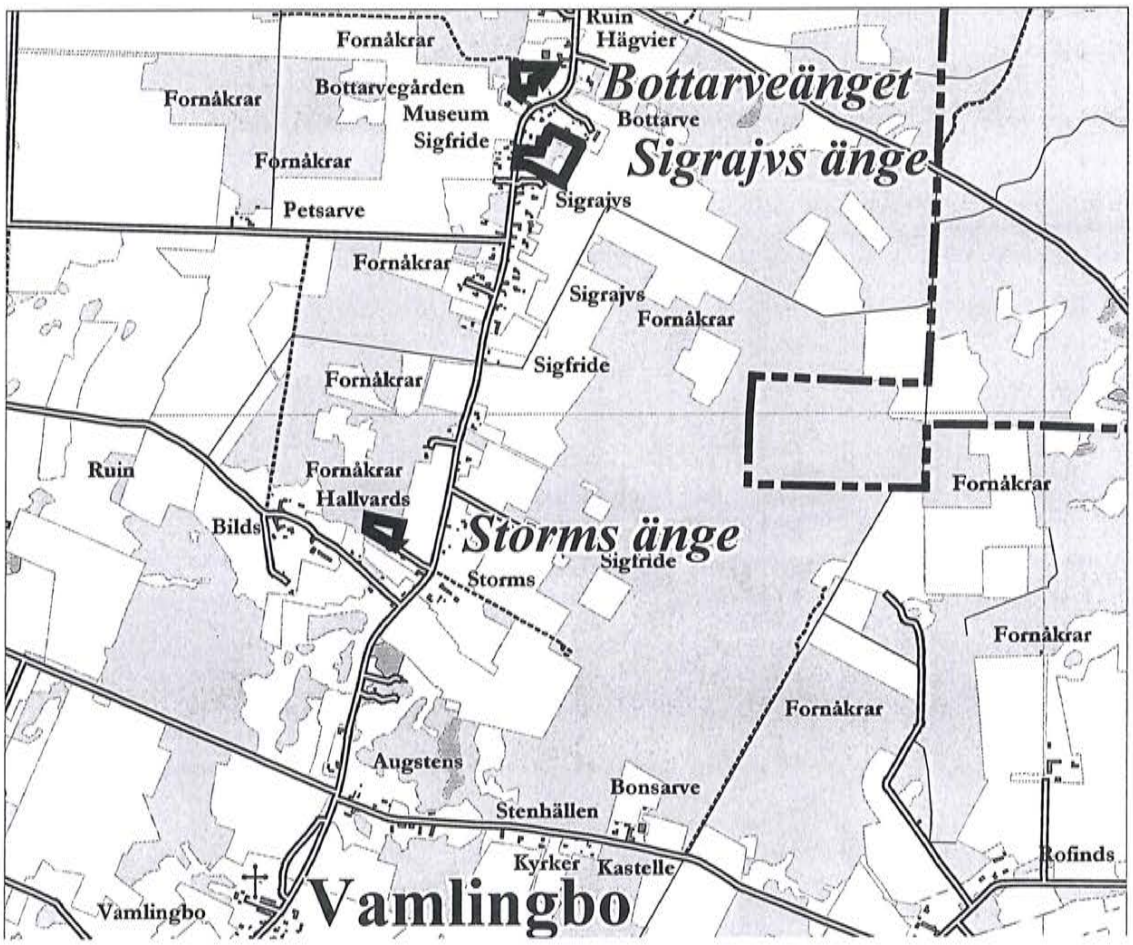

Sigrajvs änge i Vamlingbo

Österöver från Sigrajvs slogs förr stora delar av de fuktiga markerna. Idag är det bara detta område som ännu hålls i hävd. När man från vägen kommer in i västra delen av änget, omges man av högvuxna björkar och askar. Sedan möter en bred lövvast med björk, ask, lönn och hassel. I en öppen slätt längre in trivs ängsväxter som vårbrodd, darrgräs, brudbröd och gullviva.

Änget, som har varit i hävd sedan 1959, kallas ofta för Smid'ns änge. Det sköttes tidigare av Agnes och Henry Ahlström.

Fastighet:	Vamlingbo Sigrajvs 1:21
Areal:	1,7 hektar
Markägare:	Carina Lindberg och Calle Ahlström, Sigfride, Vamlingbo
Brukare:	Carina Lindberg och Calle Ahlström, Sigfride, Vamlingbo

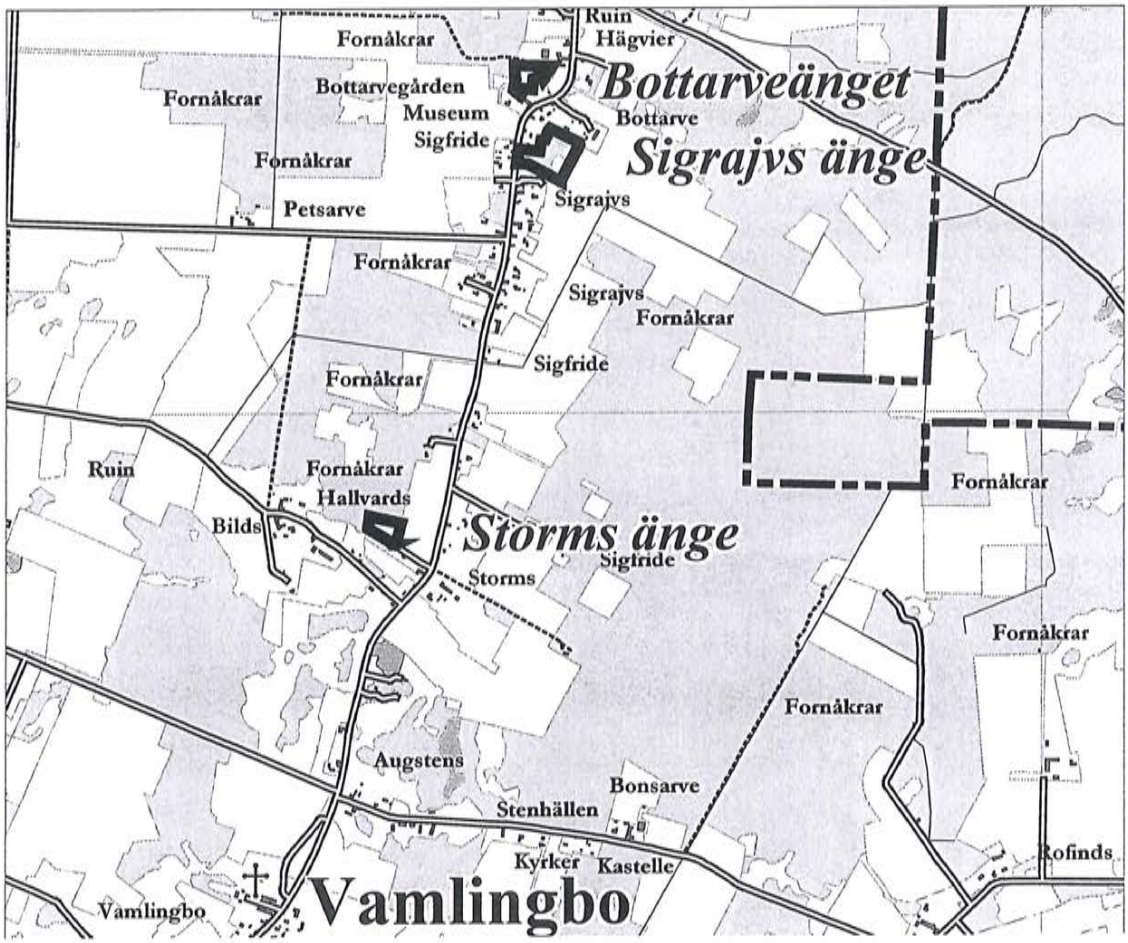

Storms änge i Vamlingbo

Vid Storms slås detta öppna björkänge. En del av björkarna är ordentligt gamla. Här växer också enstaka tallar och askar, tillsammans med rönn, apel och hassel. I lite fuktigare slätter trivs ängsväxter som svinrot, ängsvädd darrgräs och loppstarr. På torrare mark trivs höskallra, slåtterfibbla och brudbröd.

Änget hävdades förr av Emil Karlsson, och före honom av Ida Södergren, och av Ingrid och Henning Larsson. Göthe har skött änget sedan år 1974. En speciell sak med hävden är att allt faget läggs på hög, mellan två trädstammar eller i andra vrår. Så gjorde de äldre just i detta änge.

Fastighet:	Vamlingbo Storms 4:1
Areal:	0,6 hektar
Markägare:	Göthe Karlsson, Storms, Vamlingbo
Brukare:	Göthe Karlsson, Storms, Vamlingbo

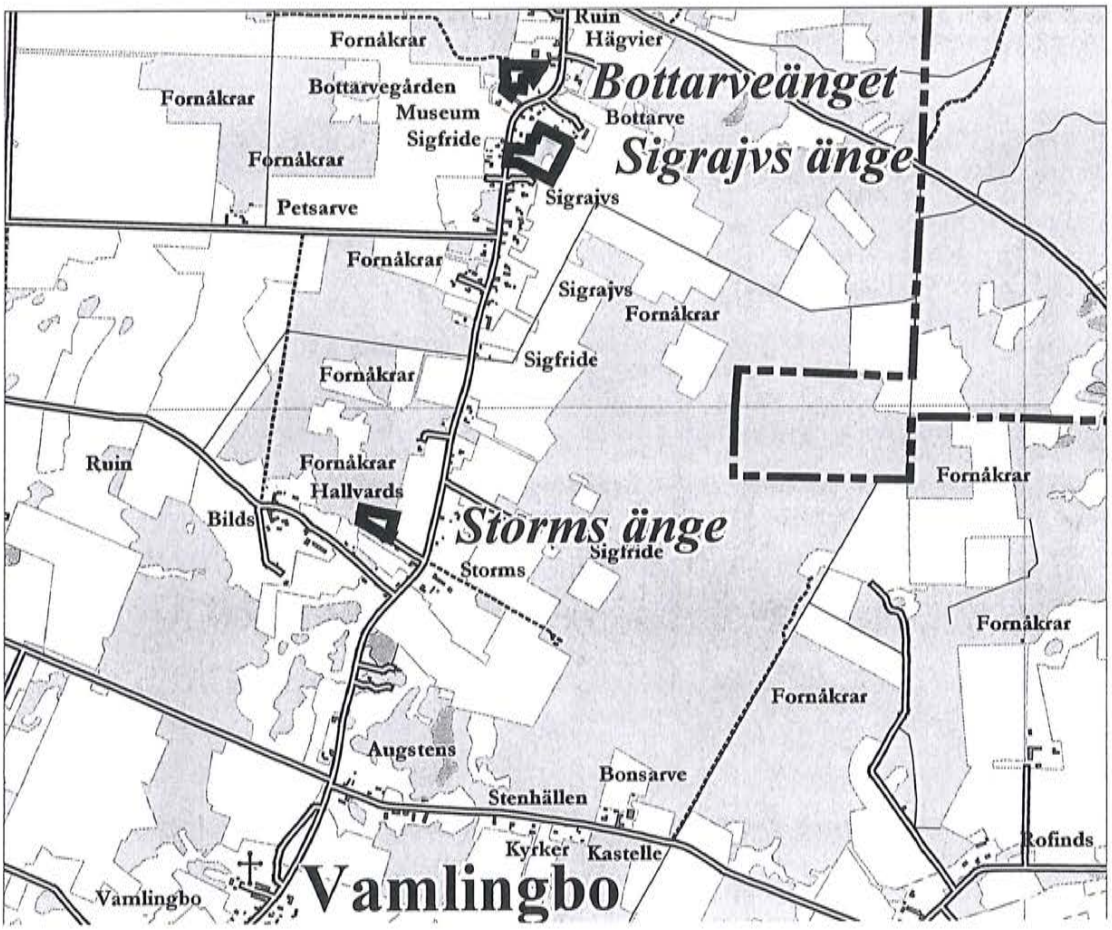

Vänge prästänge

Dagens hävdade prästänge ligger som ett långsmalt lövområde mellan åkrarna just i övergången mellan fastmarken i öster och de gamla våtmarkerna i väster. Två stensträngar genomkorsar marken. Här finns dessutom två fossila åkrar. Den minsta är antagligen från tiden före laga skifte, vilket skedde 1907 på prästgården, den största är troligen senare.

Änget har slagits i all tid, numera genom centeravdelningens försorg, tidigare var det centerkvinnorna.

Här står mycket ek och ask, tillsammans med alm, björk, apel, hagtorn och rikligt med hassel. I prästänget kan man finna örter som slåtterfibbla, svinrot, brudbröd och en del lite mer speciella växter som blodtopp, buskviol och skogskorn.

Fastighet:	Vänge Prästgården 1:1
Areal:	1,2 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Vänge Buttle Guldrupe centeravdelning

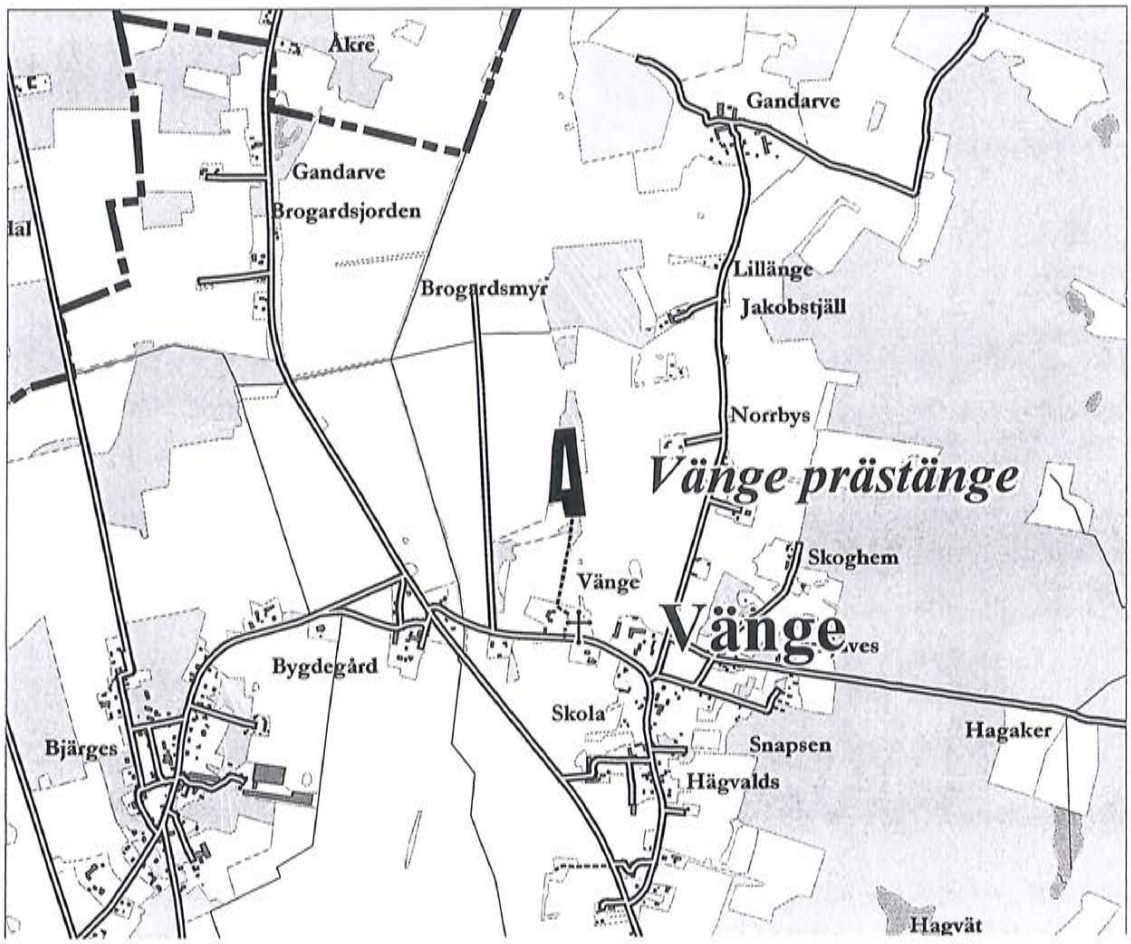

Stationsänget i Väskinde

På skattläggningskartan från 1697 över Väskinde socken ser man att det som kallas Stationsänget idag då var åkermark i västra delen, ängsmark i mitten och hagmark längst i öster.

Änget tillhörde under 1800-talet Skäggs gård men togs över av Järnvägen i samband med att man anlade Väskinde station här. Sedan dess har änget haft namnet Stationsänget. Under 1920- och 30-talet betades marken, men därefter förföll hävden under flera årtionden. När Järnvägen lades ned tog Gotlands kommun över änget, men det var inte förrän några eldsjälar och ängsvårdsentusiaster omkring år 1970 började intressera sig för änget som hävden återupptogs. Bland andra Harry Söderström och Margit Bendelin hade hand om änget. Väskinde hembygdsförening tog över ägandet genom gåvobrev från Gotlands kommun den 6 augusti 1986 och fortsatte hävden. Det var ett drygt arbete att röja fram öppna ytor och återskapa ängets tidigare utseende. Förr i tiden användes änget också som festplats.

Hembygdsföreningen har ombesörjt att en vacker gammal ängsbod i bulteknik uppförts i kanten av änget. Här finns även en brya samt en svärdslipningssten.

Här står ett rikt och vackert bestånd med ekar, men även ask, björk, lönn, oxel, sälg, brakved och hassel. I de öppna slätterna finner man bland annat brudbröd, darrgräs, gullviva, svinrot och korskovall.

Fastighet:	Väskinde Kviungs 2:4
Areal:	1,3 hektar
Markägare:	Väskinde hembygdsförening
Brukare:	Väskinde hembygdsförening

Vis änge i Väskinde

Detta är gammal ängsmark: kartan från år 1697 visar att marken brukades som äng även då.

Vis änge är ett av de allra första där skolbarn fick hjälpa till med fagningen, det började redan år 1958, genom dåvarande brukaren Karl Fredrik Högberg. Ragnhild och Göran tog sedan vid år 1962.

Här står flera fina gamla ekar, tillsammans med ask, björk, apel och hassel. Mot landsvägen löper en fin bandtun. På våren blommar här mattor av gullviva.

Fastighet:	Väskinde Vis 1:2
Areal:	0,7 hektar
Markägare:	Ragnhild och Göran Larsson, Vies, Väskinde
Brukare:	Ragnhild och Göran Larsson, Vies, Väskinde

Kuseänget i Västerhejde

Änget genomkorsas av äldre markanvändningsgränser, idag synliga som strängar av stenar. Här finns även spår av forntida åkrar. Skattläggningskartan över Västerhejde från år 1694 visar, att stora delar av socknen sköttes som äng på den tiden. Denna lilla bit finns kvar mellan dagens vidsträckta åkrar.

Änget, som också kallas Lillänget, hörde förr till gården Kuse, som under senare tid betade det med kor. På 1920-talet köptes marken av Gotlands fornvänner. I mitten av 1980-talet bildades hembygdsföreningen, som sedan dess har skött änget på traditionellt vis. På eftersommaren ordnas utomhusgudstjänst och spelmansträffar.

Här växer huvudsakligen ek, ask, björk och hassel, men även någon tall och apel. Hela änget är en mosaik av små öppna ytor, träd och buskar i en ganska jämn fördelning. Markväxtligheten är väldigt örtrik i vissa delar, med svinrot, ängsvädd och höskallra bland mycket annat.

Fastighet:	Västerhejde Kuse 1:11 och 1:49
Areal:	2,5 hektar
Markägare:	Gotlands fornvänner
Brukare:	Västerhejde hembygdsförening

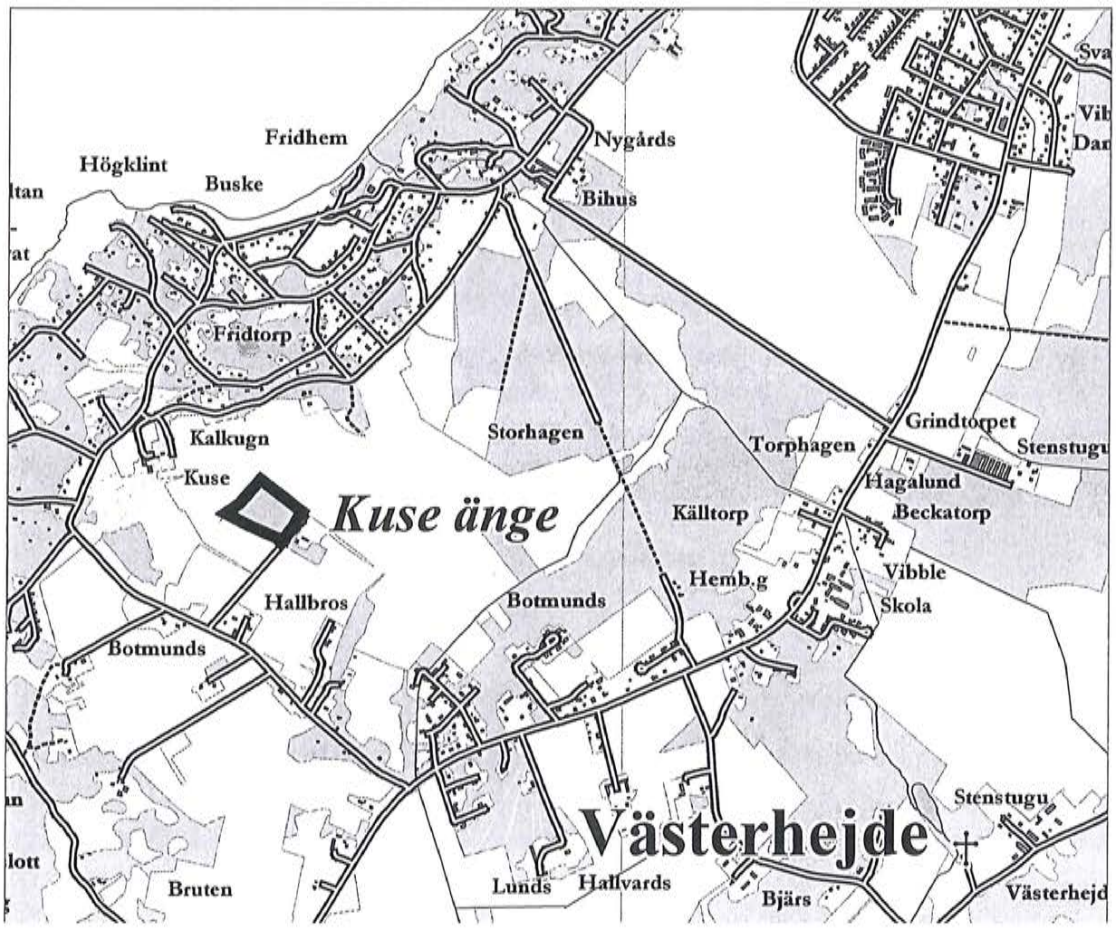

P18 änge i Västerhejde

Här ligger en boplats från järnålder, med lämningar efter den tidens odling i form av fornåkrar och stensträngar. Platsen kallas också för Hunnelundstorps änge.

År 1984 började man återuppta den gamla slåtterhävden i vissa delar, och sedan början av 1990-talet i hela den nuvarande ytan.

I änget står ek, ask, oxel, apel, hagtorn och hassel. Den ganska torra marken är bevuxen med en del enbuskar. Här trivs ängsväxter som backsmultron och solvända. En liten bäck rinner genom östra delen. Här kan man gå över en fint lagd stenbro. I änget står också en stor slåtterbod i bulteknik.

Fastighet:	Visby Visborg 1:1
Areal:	1,5 hektar
Markägare:	Staten
Brukare:	Garde kompani, P 18

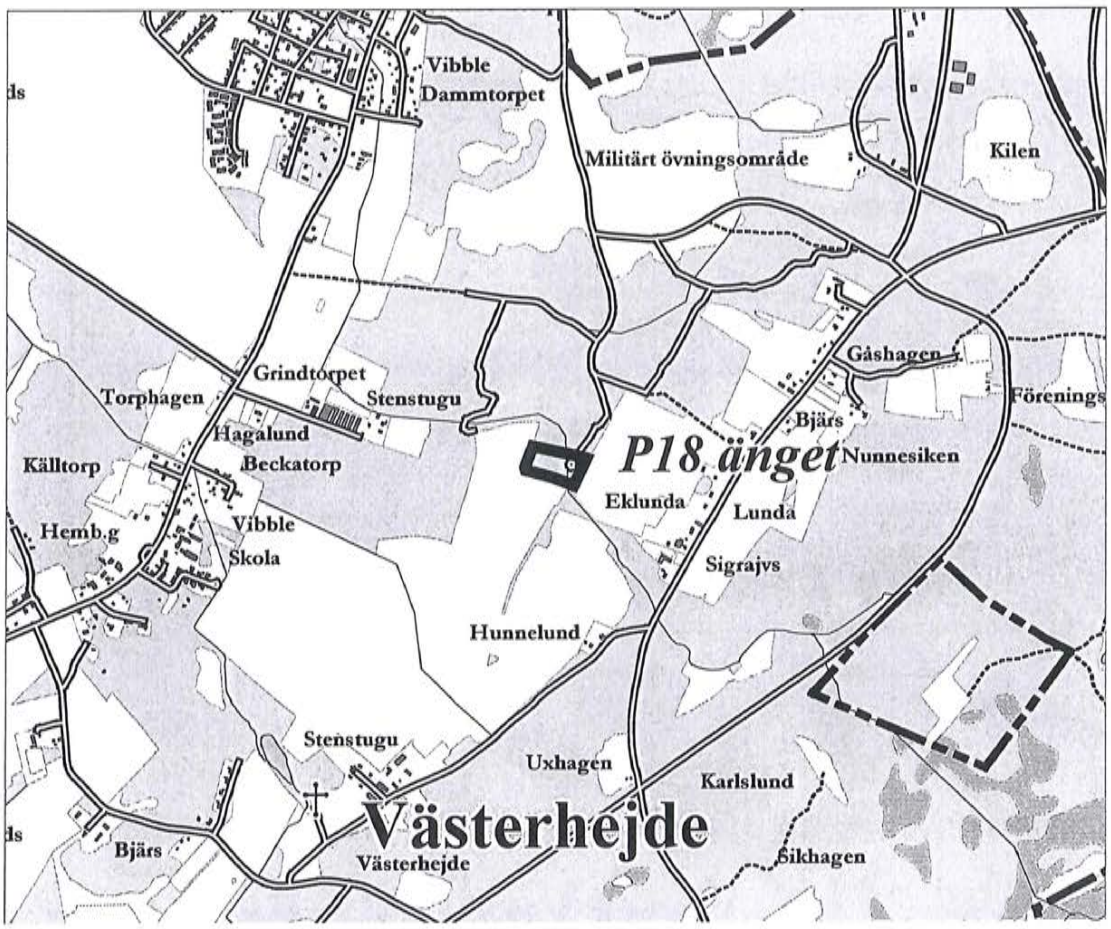

Fonnsänget i Väte

Järnåldershusgrunder och stensträngar vittnar om människans närvaro i området sedan årtusenden. Dagens hävdade mark är en del av ett stort ängesområde väster om nuvarande landsvägen. Mycket har vuxit igen till lövskog runtomkring.

I änget står mest ek, ask och hassel, men även en del björk, vildapel och tall. Träd och buskar står i dungar och vastar kring de öppna slätterna. Här trivs ängsväxter som svinrot, ängsvädd, slåtterfibbla, brudbröd, gullviva och jungfrulin.

Tidigare har Fonnsänget skötts av Sanda pastorat, genom Inga och Edvard Tunegard, Tune, Julia och Sven Åkerbäck, Tass och Knut Tomsson, Löves. Sedan 1960-talet ansvarar den kyrkliga samfälligheten för hävden.

Fastighet:	Väte annex 1:1
Areal:	2,8 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Sanda kyrkliga samfällighet

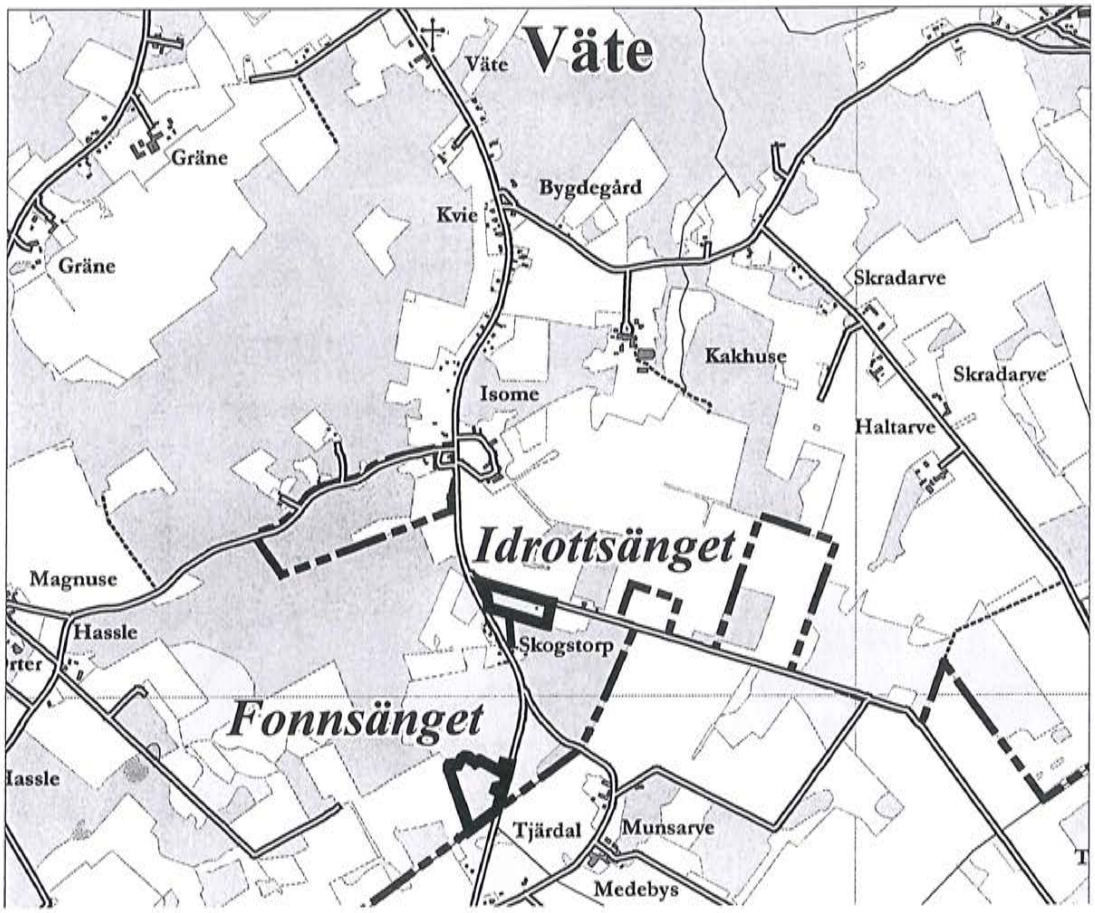

Idrottsänget i Väte

Åren 1701-02 redovisas marken som "Rannarfwen hårdvallsäng beväxt med småtall och hassel". Någon gång under 1930-talet skänktes marken av Sorby gård till idrottsföreningen i Väte. Änget stod senare ohävdat under ungefär trettio år, fram till 1970-talet, då en mindre del åter började slås. 1988 röjdes hela änget igenom, och sedan dess har det skötts med årlig slåtter.

Här står idag mest ek, björk och ask, tillsammans med en del tall och hassel.

Änget kallas ibland bara basarplatsen, eftersom här var basarplats förr. 1966 var sista året det var dans här. Själva idrottsplatsen ligger alldeles öster om änget.

Fastighet:	Väte Sorby 1:3
Areal:	1,6 hektar
Markägare:	Väte GOIF
Brukare:	Väte GOIF

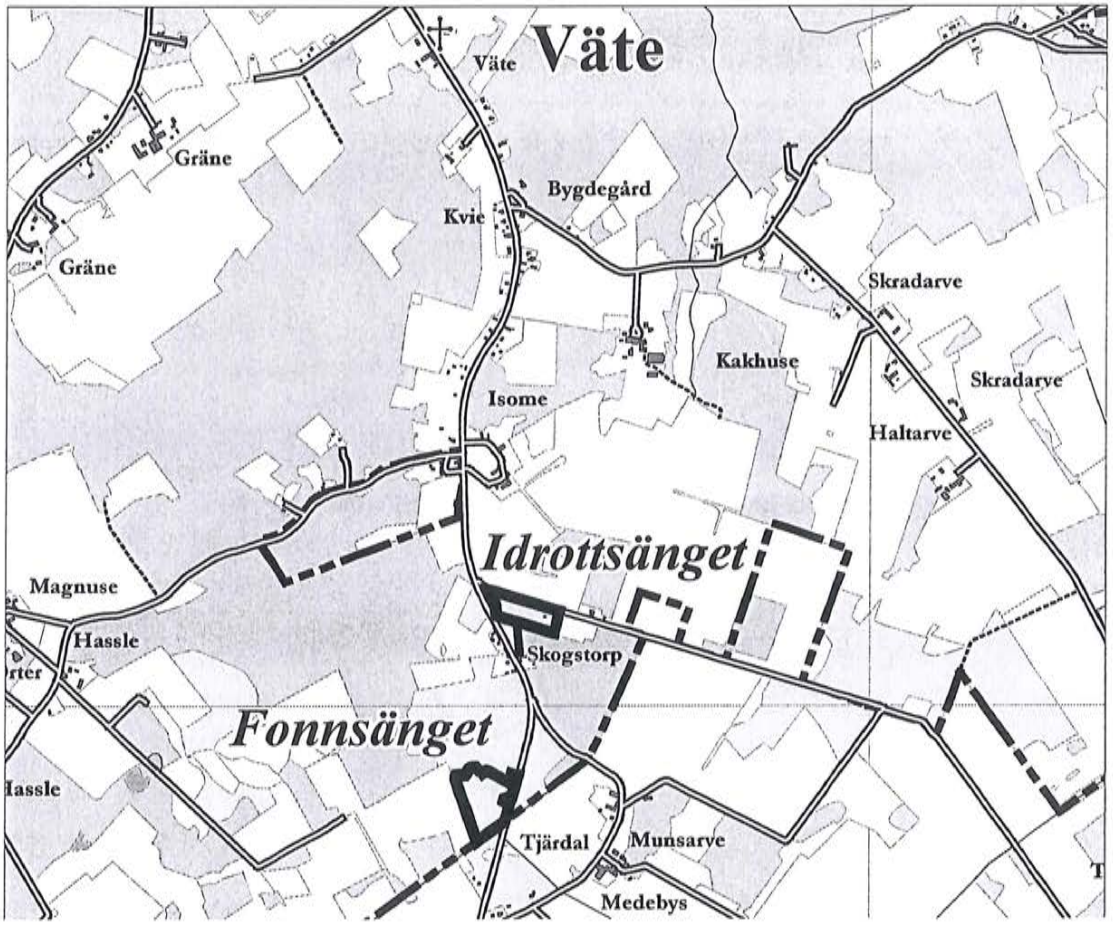

Gullarve änge i Väte

I vad som idag är Gullarve änge låg vid tiden för Kristi födelse en eller flera gårdar. Kvar är tre husgrunder. Intill gårdarna låg det under järnåldern små åkrar och ängsmark. I ängsmarken tog man hö och löv till vinterfoder åt djuren. Åkrar och ängsmark var inhägnade för att hålla betande djur borta. Kvar av dessa hägnader är de rader av sten, stensträngar, som ringlar sig fram en bit ifrån husgrunderna. En brya ligger i den norra delen.

Skattläggningskartan från 1701-02 visar att omfattande ängsmarker bredde ut sig söder om Gullarve vid den tiden. Här i änget finns också spår av äldre odling i form av röjda ytor omgivna av grunda diken.

Änget är indelat i ett flertal mindre delar med olika namn som: Kvie högården, Botarve högården, ustänget, lunden, bollsletu, basar'n, tuvdansen, ängsbacken, humlegården och tvärar. I Basar'n, eller Basaränget, fanns på 1930-talet en dansbana och där anordnades basar. På bollsletu spelades boll och pärk, och man kastade varpa.

Slätterna inramas av täta lövvastar. Här står rikligt med lundalm, björk, ask, ek samt skogskornell. På sina håll finns en del hassel, brakved och getapel. Änget är särskilt rikt på klappad lundalm. Ute i slätterna kan man finna mattor av ängsväxter som svinrot och höskallra, tillsammans med en mångfald örter som brudbröd, gullviva och orkidéerna brudsporre, krutbrännare och johannesnycklar.

Tidigare brukades änget av Gunvor och Harry Larsson. På den tiden var änget dubbelt så stort, ungefär 7 hektar, men har uppodlats. År 1969 tog Gertrud och Ove vid.

Fastighet:	Väte Gullarve 1:13
Areal:	3,5 hektar
Markägare:	Ove och Gertrud Pettersson, Gullarve, Väte
Brukare:	Ove och Gertrud Pettersson, Gullarve, Väte

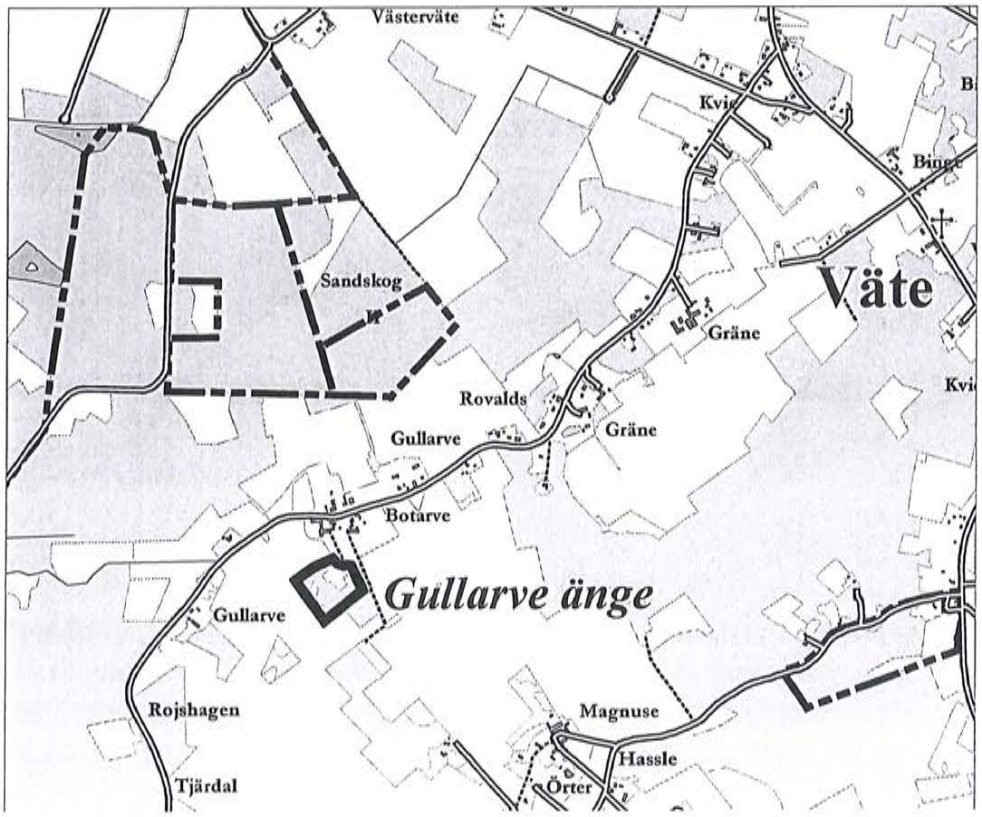

Timans storänge i Väte

Ett vackert änge med gott om hassel och ask i dungar kring slätterna. Här står också ek, björk och enstaka tallar glest utspridda. Här som i många andra ängar står en pampig mat-aik.

Straxt norr om änget ligger en husgrund från järnåldern kvar. Den vittnar om människans närvaro i dessa marker sedan mycket lång tid. Stora änget hörde inte till Timans på 1700-talet utan det låg då i Atlingbo socken. Det är det enda änge som ännu slås av det omfattande ängesområde som bredde ut sig häromkring förr.

År 1989 tog Anders och Birgitta över ansvaret för hävden efter Anders föräldrar Olof och Gerd Björkqvist. Före dem hävdades änget av Olofs föräldrar Arvid och Verna Björkqvist.

Fastighet:	Väte Timans 1:4
Areal:	2,1 hektar
Markägare:	Birgitta och Anders Björkqvist, Timans, Väte
Brukare:	Birgitta och Anders Björkqvist, Timans, Väte

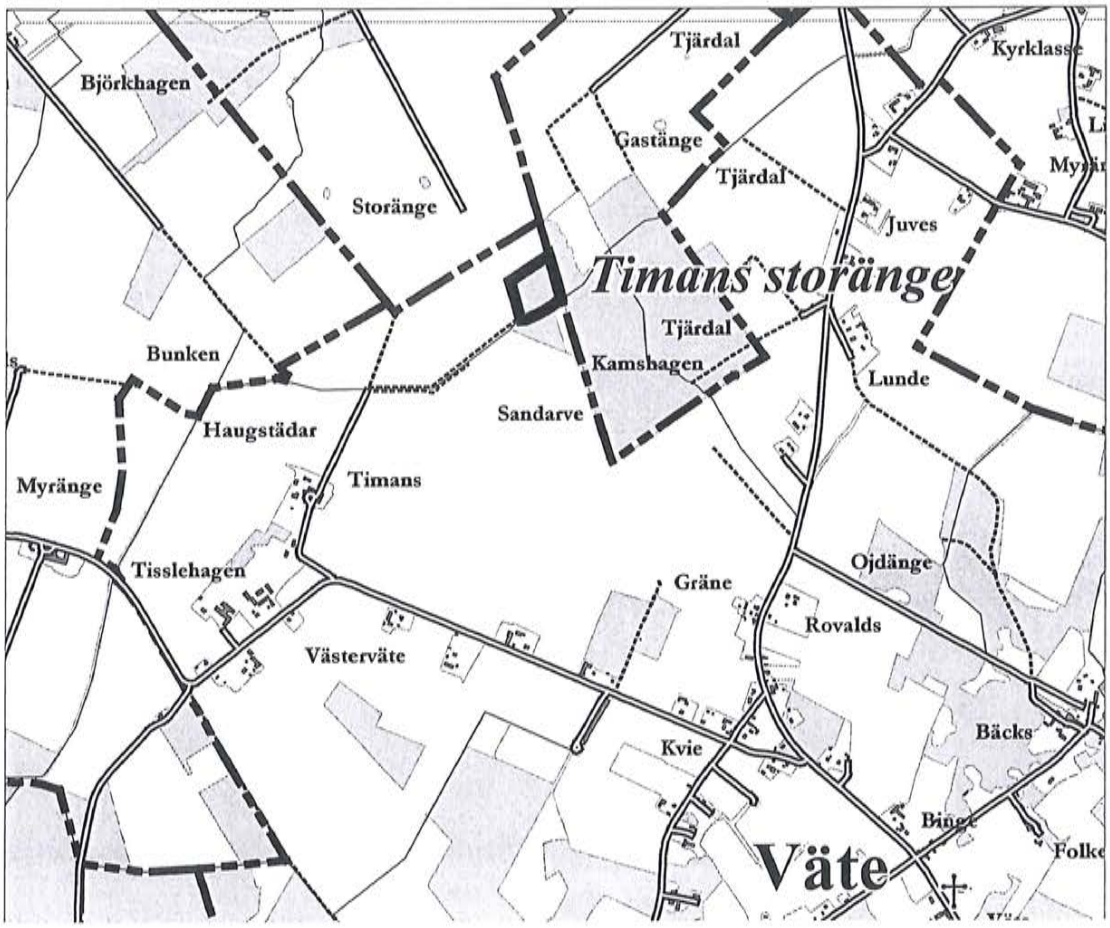

Öja prästänge

Runt omkring Öja kyrka slogs förr nästan all mark. På skattläggningskartan från 1702-1703 kan man dock se att en del av dagens prästänge var åker då. Men idag har marken hävdats som äng sedan länge. Klockareåkern i norra delen införlivades med änget 1979-80 i samband med utvidgningen av kyrkogården. Vasten som låg emellan togs då bort. Även gamla skolgården söder om kyrkan hävdas idag som äng. Den södra delen av änget kallas baggtäppan. Mot kyrkan löper en fin vast.

Prästänget är varierande, stora slätter omgärdas av lummiga och täta dungar. Här växer gott om högvuxna vackra ekar, askar, björkar och kraftiga hasselbuskar samt hagtorn, rönn, apel och getapel. I norra änden står en jättestor klibbal. Ute i slätterna finner man rikligt med växter som svinrot, brudsporre och ängsvädd. Denna vackra ängesflora finns tack vare långvarig ängeshävd.

Änget sköttes tidigare av familjen Sedersten. Sedan 1981 hävdas denna del av det gamla prästänget genom pastoratets ängskommitté.
Änget är beskrivet av Johan Arvidsson (1998).

Fastighet:	Öja Prästgården 1:1
Areal:	3,0 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Öja pastorats ängskommitté

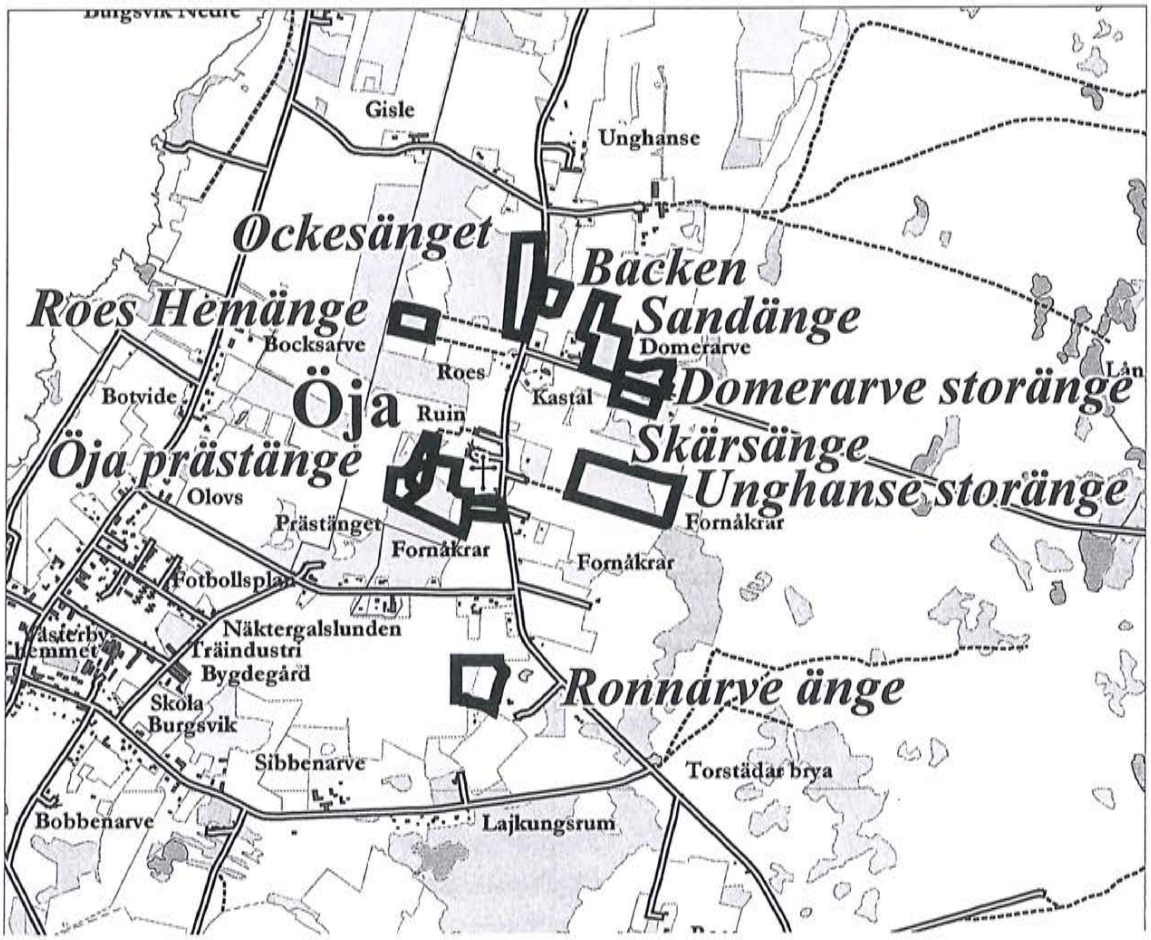

Öja prästänge, västra delen

Längst in i det gamla prästänget öppnar sig två stora slätter. Kring dem står ek, björk, hassel, oxel, apel i täta bryn. Alldeles när man kommer in i änget norrifrån växer en märklig flerstammig björk. I delar av bredsrummen kan man finna en örtrik markväxtlighet, med örter som brudsporre, svinrot, höskallra och ängsvädd.

Här har varit ängsmark mycket länge, i början av 1700-talet var änget en del av ett omfattande stråk väster om Öja kyrka. Familjen Sedersten har arrenderat prästjorden och hävdat änget sedan 1920-talet. Det har gått från far till son: först Olof Sedersten, sedan Gustav, Allan och från 1995 Johan. År 1981 kom pastoratets ängskommitté att överta ansvaret för hävden av delen närmast kyrkan.

Fastighet:	Öja Prästgården 1:1
Areal:	1,0 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Johan och Marie Sedersten, Unghanse, Öja

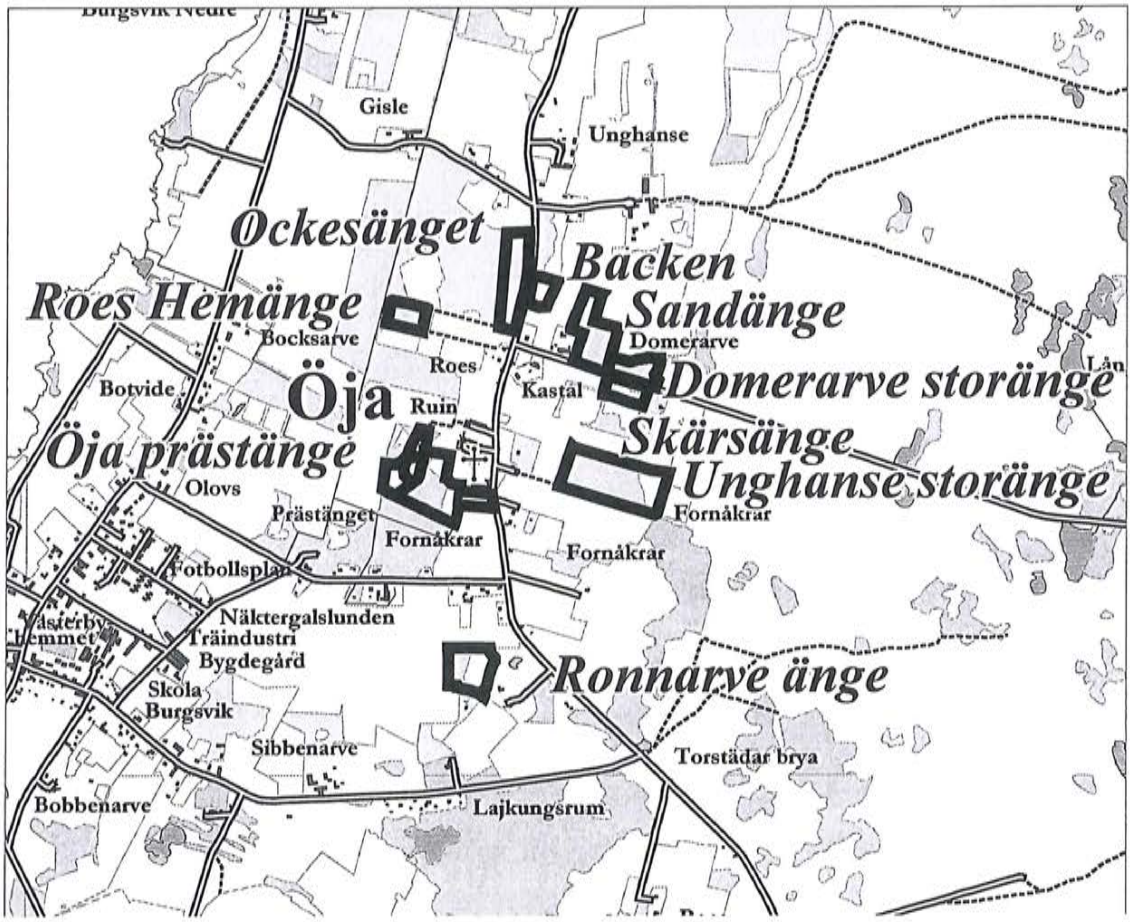

Roes hemänge i Öja

Ett litet välskött björkänge med fin ängesprägel. En lång stenvast genomkorsar marken, i östra delen löper fler stensträngar i olika riktningar. Lövvastar med ek, björk och hassel ansluter till stenvastarna. Björk står även spridd i änget. Ute i slätterna växer allehanda ängsblomster, bland annat svinrot, höskallra, darrgräs och toppjungfrulin. I halvskuggiga lägen trivs fläckigt nyckelblomster. Växter som höskallra och luddtåtel tyder på att marken varit brukad som åker någon gång.

Änget sköttes tidigare av Harriet och Helge Söderström. Leif och Nina har haft hand om hävden sedan år 1995.

Fastighet:	Öja Roes 3:1
Areal:	0,9 hektar
Markägare:	Leif och Nina Söderström, Roes, Öja
Brukare:	Leif och Nina Söderström, Roes, Öja

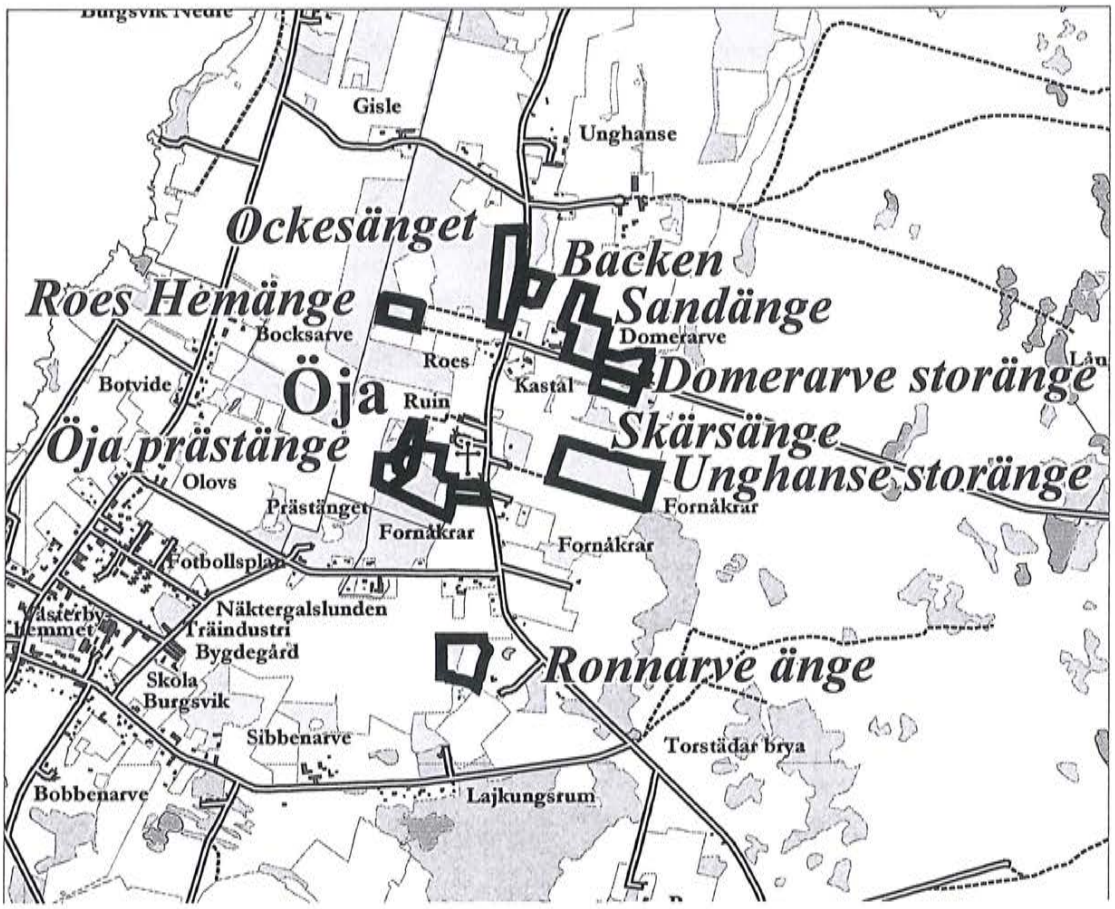

Ockesänget i Öja

Änget hör till gården Olovs i Öja.

Mycket av ängsmarken i norra Öja har vuxit igen till lövskog, men här hävdas den östra delen längs med vägen. Längre in tätnar lövskogen, men en del slätter hålls ändå öppna mellan träden. Några grova gamla ekar står spridda i änget, här står ocskå ask, björk, hassel, sälg, apel och hagtorn. Ute i de ganska fuktiga slätterna hittar man ängsväxter som svinrot, höskallra och ängsvädd.

Änget har skötts av bröderna Nils och Vicktor Lundgren under större delen av 1900-talet. Ockesänget är beskrivet av Måns Ryberg (1947).

Fastighet:	Öja Olovs 1:15
Areal:	2,1 hektar
Markägare:	Vicktor Lundgren, Prästgården, Öja
Brukare:	Vicktor Lundgren, Prästgården, Öja

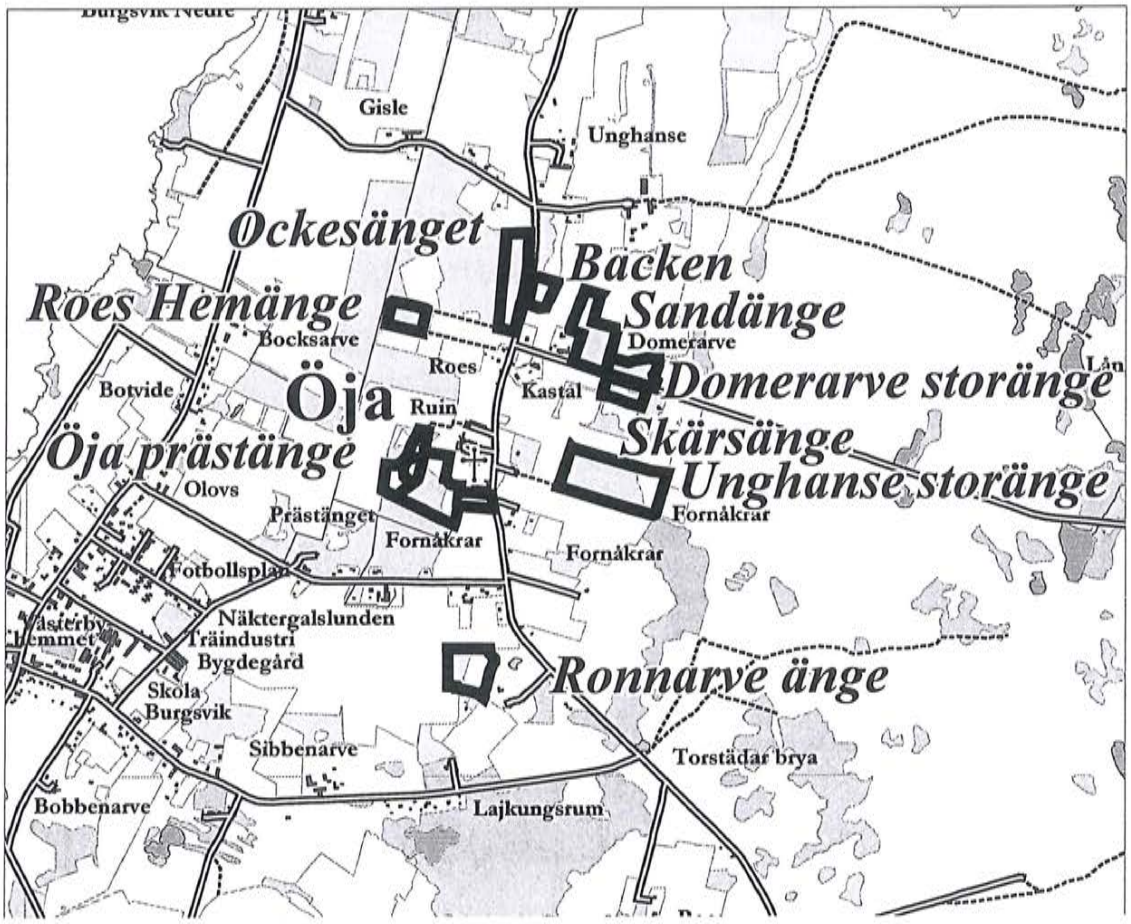

Backen i Öja

Ett öppet änge vid vägen mitt emot Ockesänget strax norr om Öja kyrka.

Marken brukades tidigare av Greta och Efraim Larsson.

Fastighet:	Öja Domerarve 1:8
Areal:	0,6 hektar
Markägare:	Anders Larsson, Prästgården, Fardhem
Brukare:	Erik Larsson, Domerarve, Öja

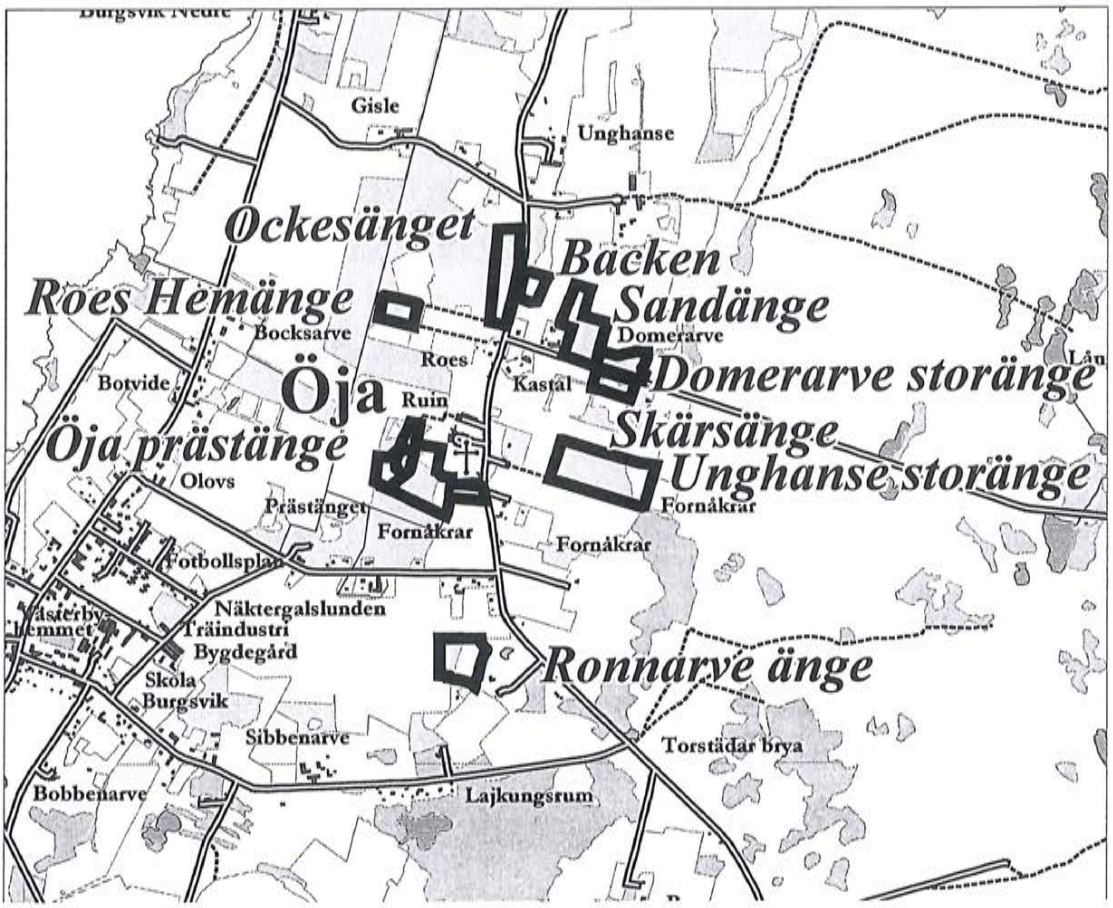

Sandänge i Öja

Ett välhävdat fint änge med stora öppna slätter omväxlande med träd och buskar som växer i dungar och lövvastar där marken är lite mer ojämn. Här står mest björk, men även mycket hassel och en del ek och ask. I slätterna breder en örtrik markväxtlighet ut sig. Runt hela änget löper fint upplagda vastar.

På skattläggningskartan från 1702-03 kan man se att ett brett stråk öster om Öja kyrka brukades som äng vid den tiden. Än idag är flera stycken i god hävd, Sandänget vid Domerarve är ett av dem. En bit alldeles norr om änget, som idag kallas sandängsåkern, odlades upp av Eriks farfars mor vid förra sekelskiftet, när hennes man var i Amerika för att tjäna pengar.

Marken brukades tidigare av Greta och Efraim Larsson.

Fastighet:	Öja Domerarve 1:8
Areal:	2,2 hektar
Markägare:	Anders Larsson, Prästgården, Fardhem
Brukare:	Erik Larsson, Domerarve, Öja

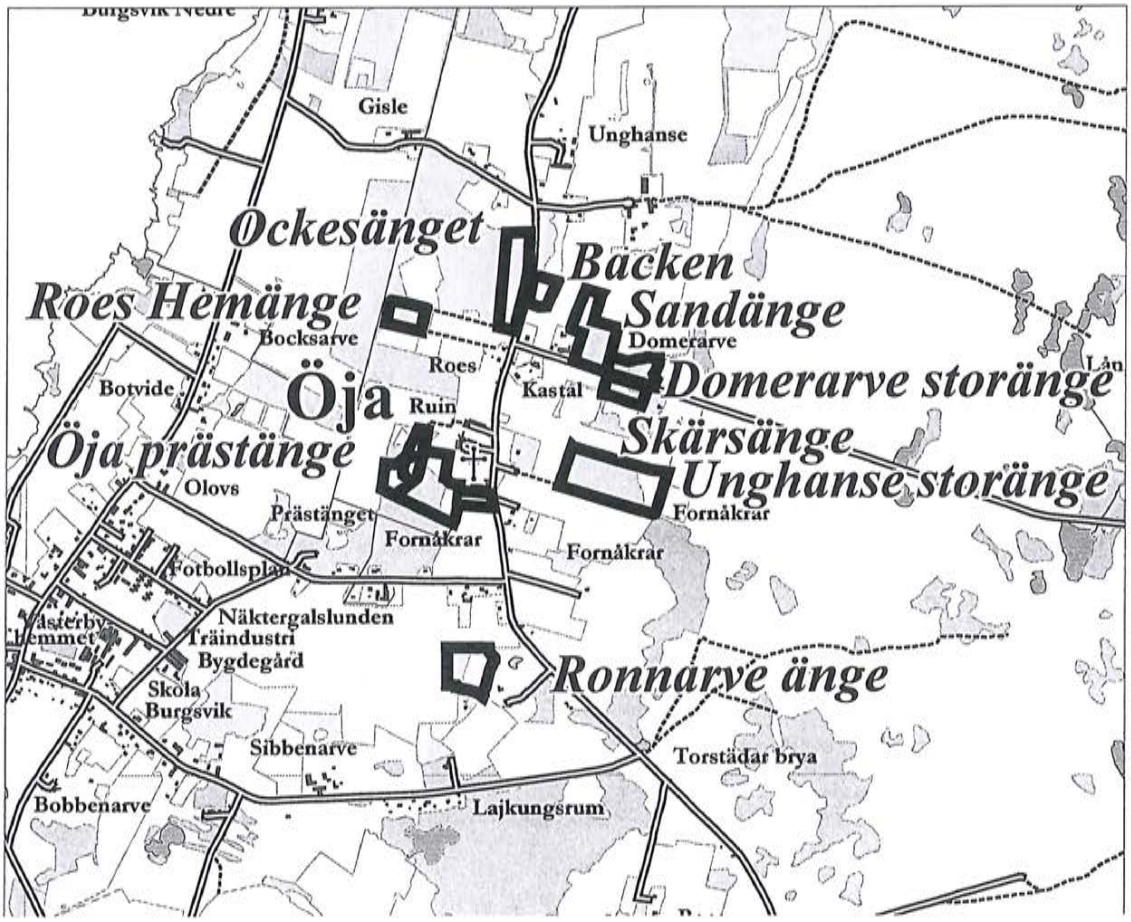

Domerarve storänge i Öja

På skattläggningskartan från 1702-03 kan man se att ett brett stråk öster om Öja kyrka brukades som äng vid den tiden. Hela detta ängesområde benämndes storänge, och var uppdelat i olika skiften.

I änget växer, björk, tillsammans med ek, ask och hassel. I några av slätterna blommar höskallra och ögontröst i mängd under försommaren, tillsammans med många andra ängsväxter. Fina vastar kringgärdar marken.

Marken brukades tidigare av Greta och Efraim Larsson.

Fastighet:	Öja Domerarve 1:8
Areal:	1,0 hektar
Markägare:	Anders Larsson, Prästgården, Fardhem
Brukare:	Erik Larsson, Domerarve, Öja

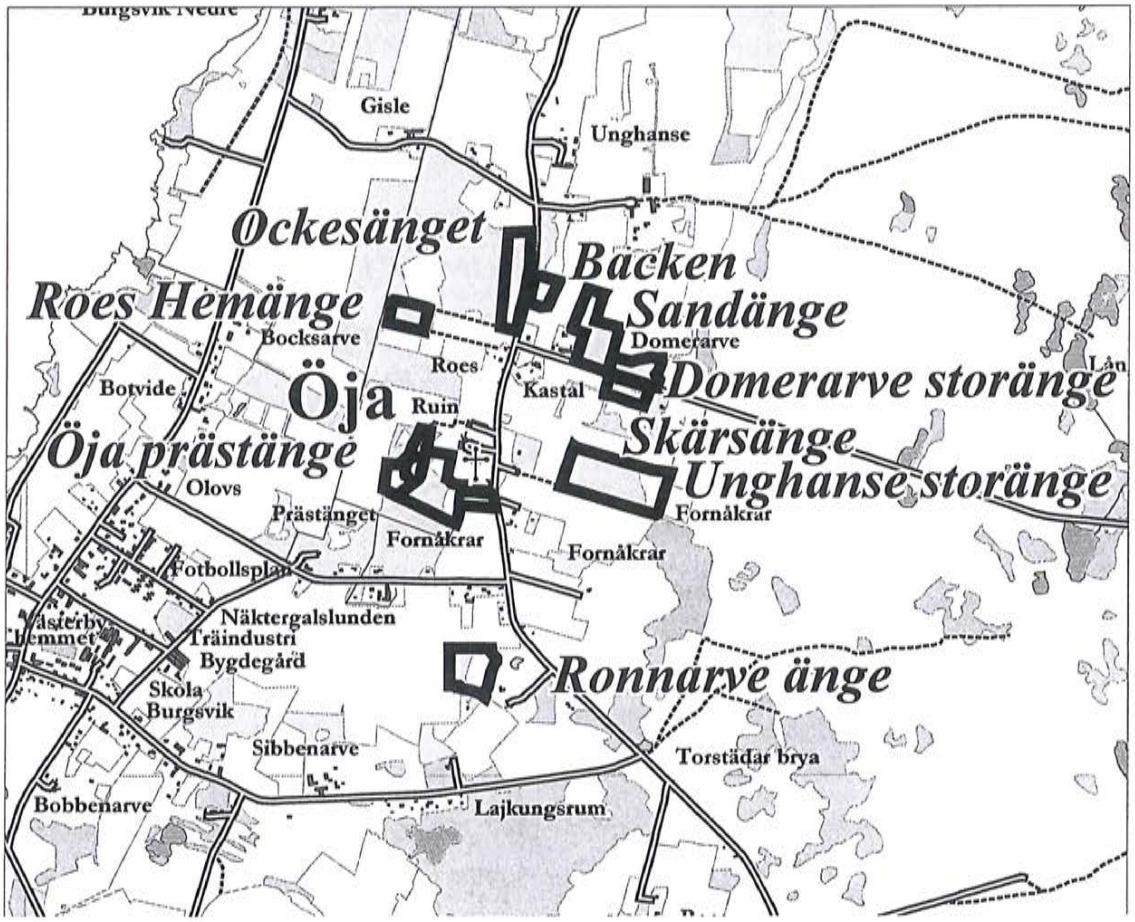

Skärsänge i Öja

Ett litet änge med några dungar med ek, ask, björk och hassel, kring de öppna slätterna. Längs södra och östra kanten löper vastar.

Här växer gott om darrgräs, ängsvädd och höskallra, och även en del späd ögontröst.

Marken har under lång tid skötts av Astrid och Karl Johan Jacobsson. Astrid är barnfödd på gården Domerarve och har varit med och fagat änget i över 60 år, och hon fagar fortfarande änget ensam varje år. Dessförinnan slogs änget av Robert Jacobsson.

Fastighet:	Öja Roes 1:38
Areal:	0,8 hektar
Markägare:	Astrid Jacobsson, Domerarve, Öja
Brukare:	Astrid Jacobsson, Domerarve, Öja

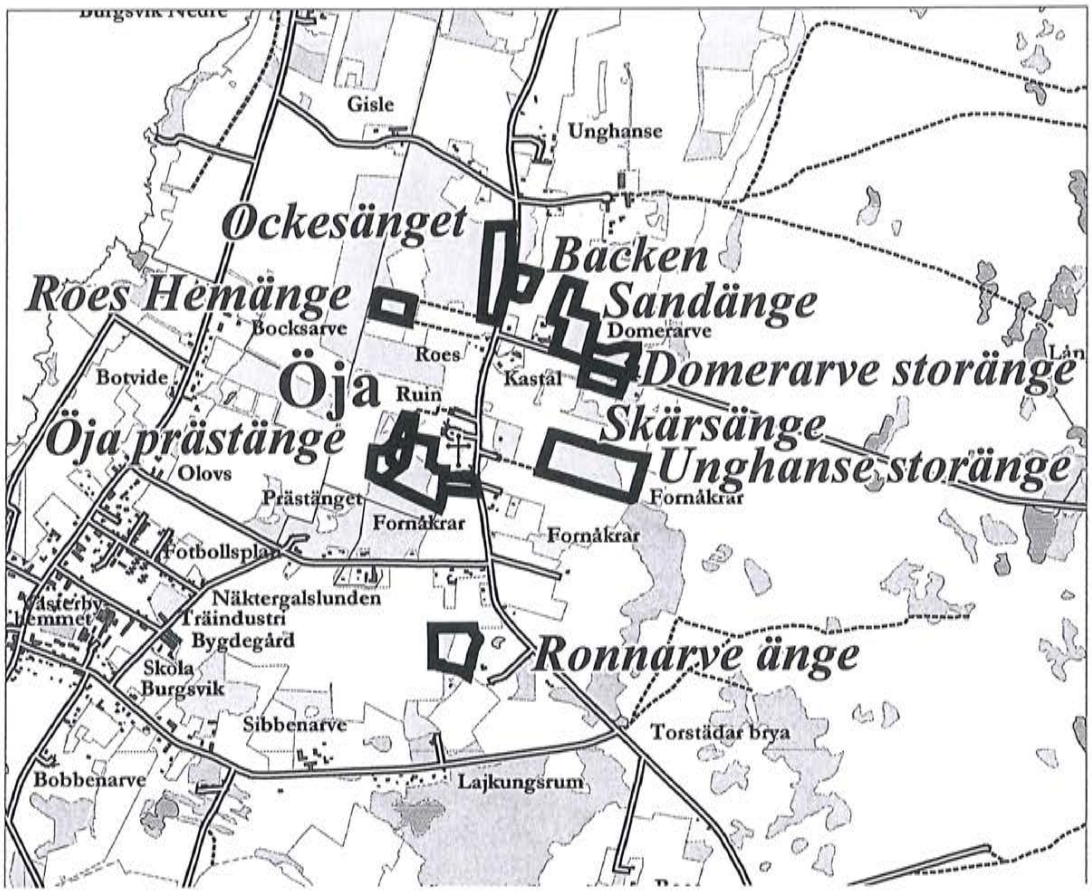

Unghanse storänge i Öja

Dessa marker har brukats sedan mycket länge. Ett tydligt bevis på det är de förhistoriska åkrar som man finner här. Gångna tiders åkerbruk med årder har fått till följd att de gamla slätterna är omgivna av små vallar, och på våren blir vattnet ofta stående inne på själva åkerytan.

Lövvastar med ek, ask, björk, tall, oxel och hassel omgärdar de öppna slätterna. Här växer gott om örter som svinrot, ängsvädd, höskallra, brudbröd, vildlin och gullviva.

Marken brukades tidigare av Verner och Maria Pettersson. Stig, Åke och Greta har hävdat änget sedan början av 1960-talet.

Änget är beskrivet av Magnus Martinsson (1999).

Fastighet:	Öja Unghanse 1:38
Areal:	4,3 hektar
Markägare:	Greta, Stig och Åke Pettersson, Unghanse, Öja
Brukare:	Greta, Stig och Åke Pettersson, Unghanse, Öja

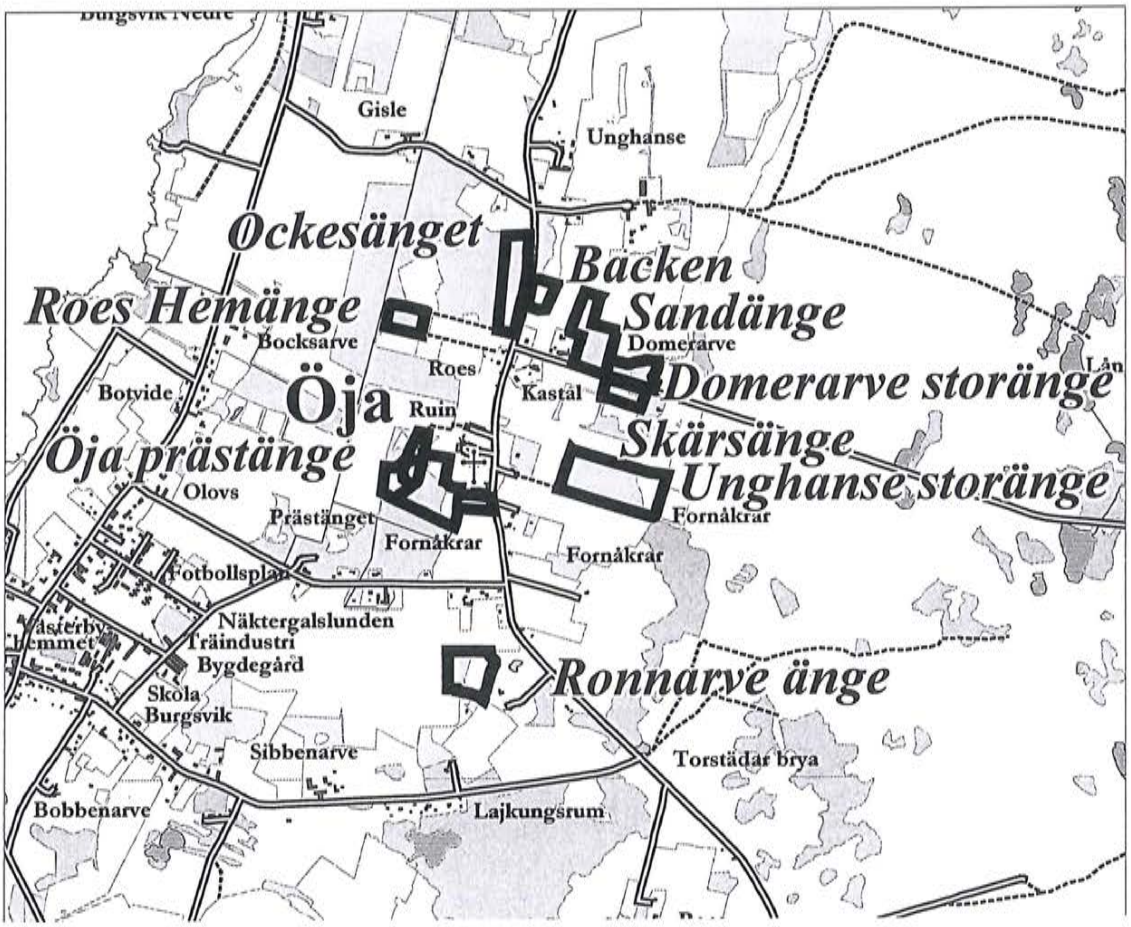

Ronnarve änge i Öja

Ett öppet änge med en stor slätt i den östra delen. En lummig lövvast avgränsar den västra delen, där det växer ek, björk och hassel, men även lite ask.

Emmy har hävdat änget sedan lång tid, tidigare tillsammans med sin syster Tyra.

Fastighet:	Öja Ronnarve 1:19
Areal:	1,8 hektar
Markägare:	Kalle Björkman och Emmy Johansson, Ronnarve, Öja
Brukare:	Kalle Björkman och Emmy Johansson, Ronnarve, Öja

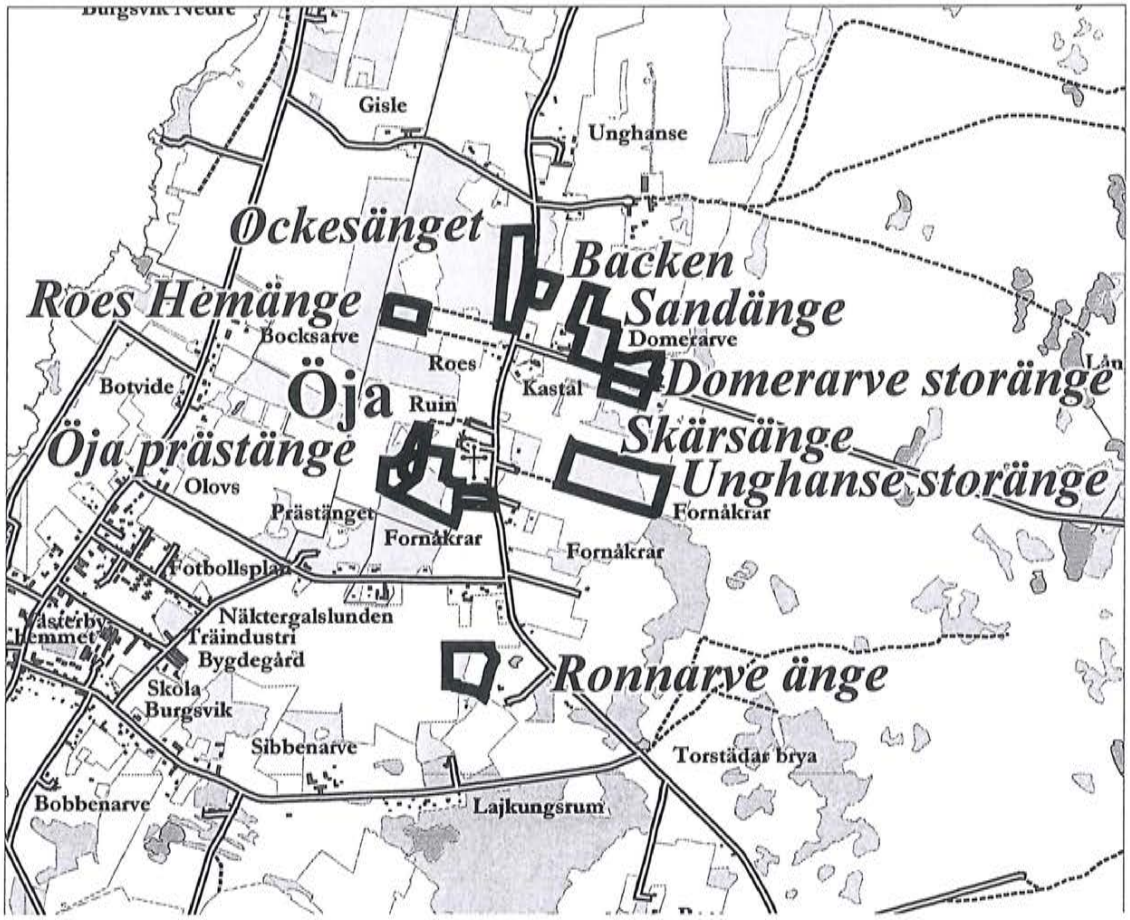

Vadar i Öja

Namnet Vadar kommer troligen av vadställe. Här finns lämningar av en bit stenlagd väg just över ett sankare stråk.

Änget öppnar sig med stora öppna slätter. Här blommar brudbröd, mandelblom, darrgräs och många andra under försommaren. I nordöstra delen finner man gamla åkrar, små avlånga fyrkantiga rum, avgränsade av vastar med rönn, björk, ek och hassel. I vissa fläckar har marken magrat ut så pass att man kan finna ris som blåbär och ljung, och det magra lilla gräset stagg.

Allan har slagit änget sedan mitten av 1980-talet, då han tog vid efter sin far, Karl Gustav Larsson.

Fastighet:	Öja Petes 1:8
Areal:	2,2 hektar
Markägare:	Allan Larsson, Sandkvie, Öja
Brukare:	Allan Larsson, Sandkvie, Öja

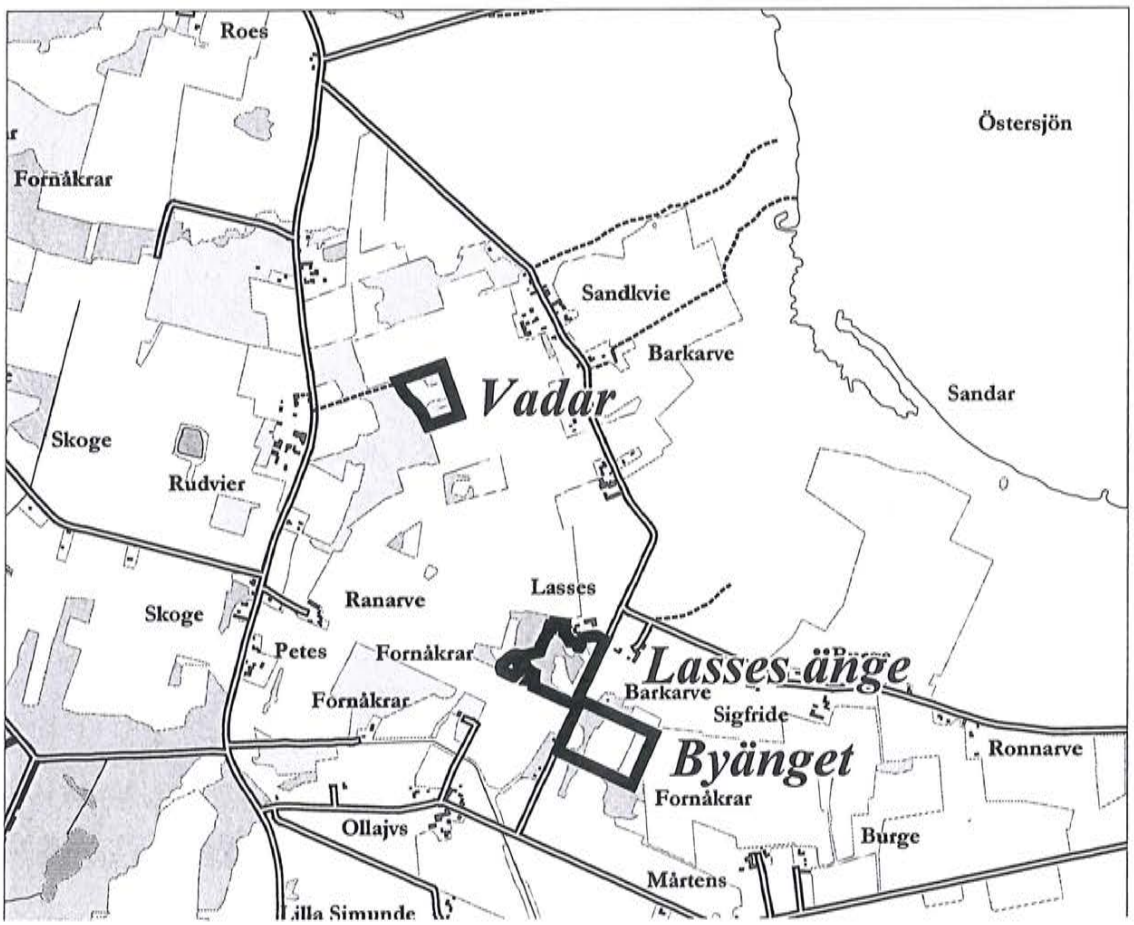

Lasses änge i Öja

Till gården Lasses i Öja hör hemänget, den del av all ängsmark som låg alldeles invid gården. Idag är det den enda av gårdens marker som ännu är äng.

Marken har nyttjats sedan mycket lång tid. Under järnålderna bedrevs åkerbruk med årder, något som till slut gav upphov till bassängliknande åkerformer. Här finns också stensträngar, och rester av en gammal fägata. Senare kom marken att brukas som äng. Skattläggningskartan över Öja socken från 1702-03 visar, att nästan all mark mellan gårdarna Rudvier, Burge och Ollajvs var äng på den tiden. I registret till kartan kallas änget Hemänge, och beskrivs som hårdvall beväxt med ek, björk och hassel.

Här växer bland annat ek, björk, oxel och hassel. Ett par av ekarna jämte gården är imponerande. Ute i de fuktiga slätterna finner man tätt med växter som höskallra, nattviol och svinrot. Den fina hävden har gjort att riktigt känsliga slåtteranpassade örter som tidigblommande ögontröst, ängsvädd och slåtterblomma lever här. I Lasses änge finns en rikedom på växtarter som på ytterst få andra platser.

Bengt Persson slog änget fram till 1991, därefter sköttes det av hans svärdotter Gerd Persson. Sedan år 1999 är det Malin och Dan som hävdar änget.

Fastighet:	Öja Lasses 2:1
Areal:	4,0 hektar
Markägare:	Malin Lif och Dan Norman, Lasses, Öja
Brukare:	Malin Lif och Dan Norman, Lasses, Öja

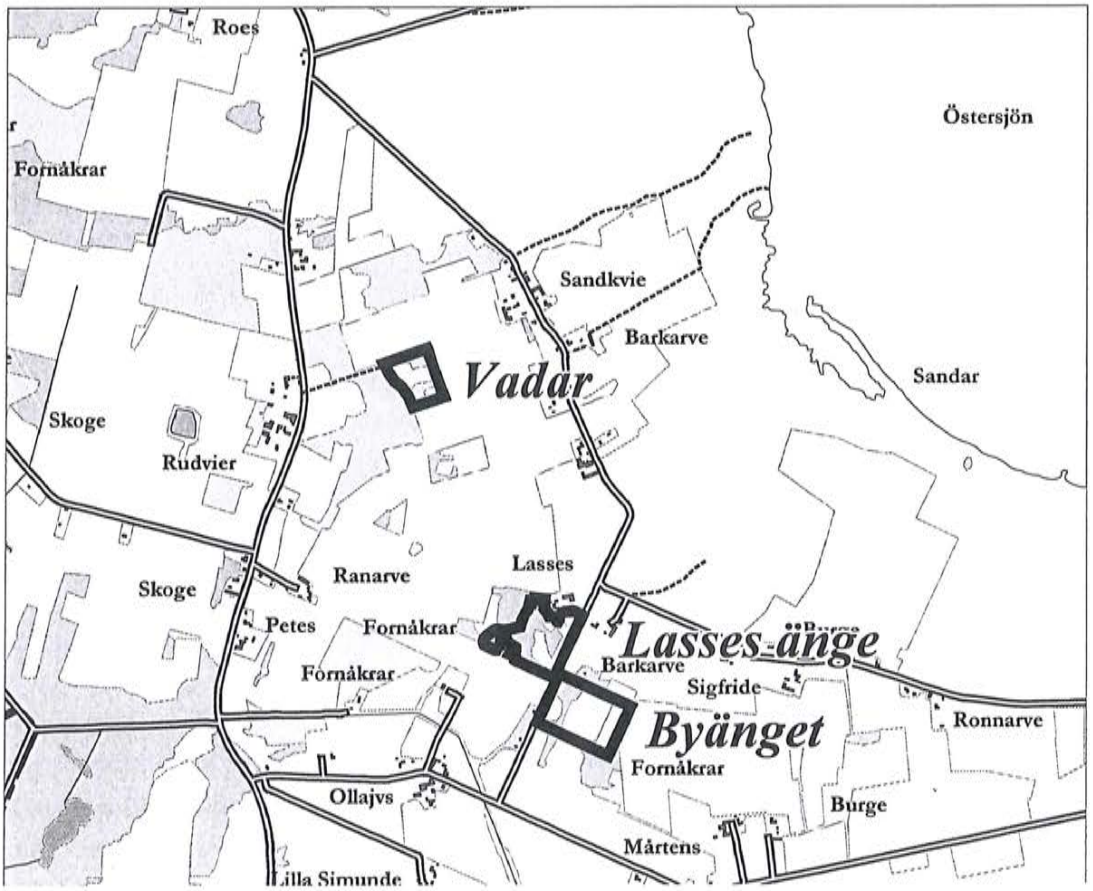

Byänget i Öja

Alldeles öster om brudkviar i Öja ligger Byänget. Vägen gick ursprungligen tvärs igenom änget, men har flyttats en bit västerut, och namnet har fått följa med. Den väg som den stackars bruden egentligen red används alltså inte längre.

Två slätter öppnar sig när man kommer in i änget. Emellan dem finns en liten torrare mark, med växter som stagg, ljung och gulkämpar. Längre in tätnar lundar av ek, björk, hassel, rönn och någon enstaka gran. Östra delen av änget är öppen, här ligger gamla fornåkrar, som alltså idag hålls öppna med slåtter.

Fastighet:	Öja Barkarve 1:5
Areal:	4,6 hektar
Markägare:	Rune Ekedahl, Simunde, Öja
Brukare:	Rune Ekedahl, Simunde, Öja

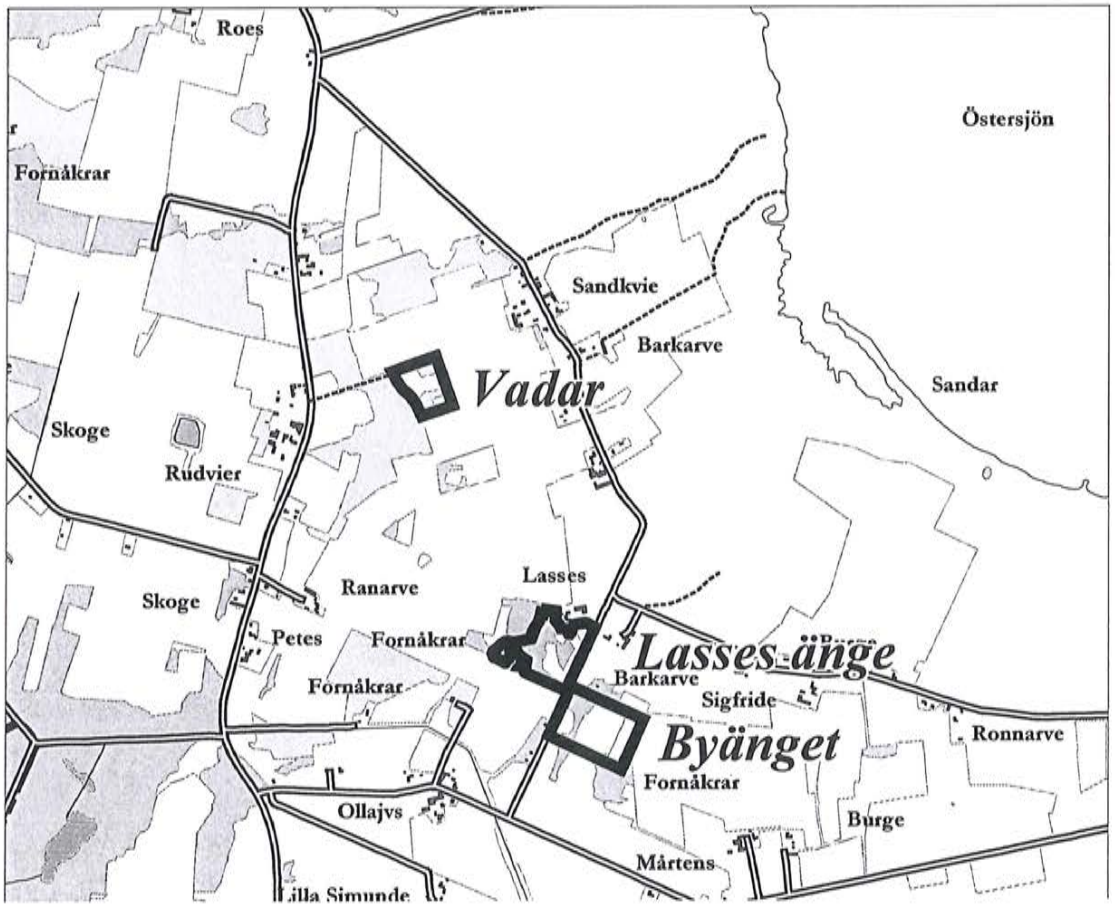

Östergarn prästänge

Östergarns Prästänge omges av igenväxande lövlundar i norr och öster, i söder av landsvägen och i väster ligger Östergarns kyrka med kyrkogård. Största delen är en enda öppen slätt, med enstaka yngre björkar och ut mot kanterna spridda dungar av hassel, ask, tall och björk. Här finns en rikedom på örter som brudsporre, höskallra, ängsvädd och många flera. I vissa delar växer slåttergynnade rariteter som blodtopp och tidigblommande ögontröst.

År 1700 var här änge. Marken bär spår av senare uppodling, kanske en åker från sent 1800-tal eller tidigt 1900-tal. Ett gammalt dike skär också genom änget.

Marken sköttes tidigare av Arvid Lundborg.

Sedan år 1994 är prästänget del av ett kyrkoreservat.

Fastighet:	Östergarn Prästgården 1:1
Areal:	4,1 hektar
Markägare:	Kyrkan
Brukare:	Östergarns pastorat

Ytterligare ängsmarker

Socken	Änge	Areal	Brukare
Alskog	Rommunds änge	2.3	Peter Molin
Alskog	Smiss änge	4.0	Peter Molin
Anga	Österby	1.0	Stina Eriksson
Boge	Pilgårds lammåker	2.7	Gunnel Olsson
Burs	Bandelunda	0.4	Maj-Britt Holmström
Buttle	Valbys änge	0.5	Buttle hembygdsförening
Eke	Gudings änge	3.5	Kerstin Hildingsson och Mats Hallvede
Ekeby	Lindarve högård	0.5	Ulf och Inger Arvidsson
Ekeby	Hexarve	1.0	Maigun Sönnergren
Eksta	Jakobs änge	0.6	Rune Lickander
Fide	Nyhagen	2.7	Herman Olsson
Fårö	Lansa storänge	1.5	Bertil Gabrielsson
Fårö	Mickelsänge	2.2	Göran Silfvergren
Fårö	Vinor änge	0.9	Eva Larsson
Gothem	Kyrkebinge änge	0.3	Rune Silvén
Grötlingbo	Stenstugu änge	1.2	Elna och Martin Matsson
Grötlingbo	Suderkvie änge	0.5	Nils Jakobsson
Hamra	Lilla Sindarve	1.1	Ulla Thomasson
Hangvar	Sigsarve	2.3	Mona Axén
Hellvi	Norrgårde änge	3.4	Birgit Larsson
Källunge	Källunge prästänge	1.9	Källunge församling
Lokrume	Björnungs änge	2.2	Bengt och Anna Lidström
Lummelunda	Gamla fruktträdgården	0.3	Gunnar Ödin
Martebo	Prästparken	0.4	Martebo församling
Martebo	Kvie änge	2.7	Kristina Hinas
Norrlanda	Liste Strandänge (norra delen)	2.2	
När	Liffor änge	0.3	Nils Hägring
Näs	Tomsarve änge	0.8	Kjell Båtelsson
Rone	Humlegardsänget	0.6	Bengt Wahlby
Rone	Lekarve	1.1	Kent Karlsson
Sproge	Bosarve änge	2.4	Sproge hembygdsförening
Stenkyrka	Ekebys hemänge	0.3	Anders Hammarskjöld
Stenkyrka	Ringvide änge	0.3	Marianne Hindriks
Vallstena	Grinds	0.3	Birger Johansson
Viklau	Stora Vikare änge	2.9	Göran Hallgren
Väte	Timans lillänge	1.1	Birgitta och Anders Björkqvist
Öja	Mygghagen	1.3	Allan Larsson
Öja	Roes änge	0.6	Elisabeth Nyström
	Sammanlagd areal	**54.3**	**hektar**

Litteratur

Beskrivningar av gotländska ängar finns bland annat i:

Andersson, B. 1994: Fide prästäng – flora och vegetation under 55 år. – Länsstyrelsen i Gotlands län.

Arvidsson, J. 1998: *Det gotländska änget.* – Examensarbete vid Lantbruksuniversitetet i Alnarp.

Ekstam, U., Aronsson, M. & Forshed, N. 1988: *Ängar.* - Naturvårdsverkets förlag.

Hallgard, A.K.1992: *Solsänget.* - Guteböcker AB.

Kloth, J-H. & Lovén, U. 1987: *Gotlands natur.* - Länsmuseet på Gotland, nytryck 2001.

Lithberg, N. 1934: *Gotlandsängen.* – Sveriges Natur årsbok.

Länsstyrelsen i Gotlands län. 1976: *Inventering av änges- och lövmarker.*

Länsstyrelsen i Gotlands län. 1991 – 1992: *Inventering av ängs- och hagmarker.*

Martinsson, M. 1999: *Böisårkar u daldargras.* - Länsstyrelsen i Gotlands län.

Pettersson, B. 1946: *Gotländskt änge.* – Natur på Gotland.

Romell, L-G. 1942: *Gotlandsänget och dess framtid.* – Gotlands hembygdsförbund.

Ryberg, M. 1947: *Några gotländska ängeskartor.* – Ymer 67, häfte 3, sid. 197 – 226.

Stenström, I. 1945: *Till det sydgotländska ängets minne.* - Ymer 65, häfte 4. sid 284 – 308.